

တိပိဋကဓရဘ

အြန်. သည်းရန်

ကွက်ကပ်များ

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု
တားဆီးကတ္ထုရေးခုပဒေများတွင်
ပါဝင်သင့်သည့် အကြောင်းအရာများ

—
—
—

—
—
—

တိပိဋကဓရဘဏ်
ပြည့်ဆည်ရန်
ကုက်လပ်ယူး

နာဂုံးအကြောင်းအရာ

မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများပေါ် စည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဝပျောက်ရေး ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်းမျင်းရှင်း (စီဒေါ - CEDAW) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဥပဒေ၊ မူဝါဒဆိုင်ရာနှင့် လက်တွေ့ဘဝဆိုင်ရာ ကဏ္ဍအတွင်းတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီများ ရှိခိုင်အတွက် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် ကတိကဝက် ပြထားပါသည်။ ထိုအချက်များအား ပြည့်မြှို့စာ ဆောင်ရွက်ရန်လည်း နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် တာဝန်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တည်ဆောက်မှုများတွင် ဖော်ပြထားသော လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ကျား၊ မ ရေးရာ အကြော်ပြုအကြမ်းဖက်မှုများသည် မျက်မှားကို လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စုနှင့်များကို ထင်ဟပ်ခြင်းမရှိဘဲ အမျိုးသမီးများနှင့် ပိဋ္ဌးကလေးယောက်များ လက်တွေ့ရှင်ဆိုင်နေသော အကြမ်းဖက်မှုများကို ထိရောက်စွာ အကာအကွယ် ပေးနိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များရှိနေပါသည်။ ဥပဒေများကို အမျိုးသမီးများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂက်သိက္ဗာကို လေးစားမှုရှိစေရန် အာမခံချက်ဖော်ပြီး အမျိုးသမီးများ တရားမှုတူးမှုကို လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးသော ဥပဒေများအဖြစ် ပြင်ဆင်ပြောန်းရပါမည်။

ယခုအခါတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် အဆုံးပါလိုအပ်ချက်များကို ပြည့်ဆည်း နိုင်ရန်အတွက် “အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတားဆီး ကာကွယ်ရေး ဥပဒေမှုကြမ်း” ကို ရေးဆွဲလျက်ရှိပါသည်။ ယခုစာအုပ်ပါ စာတမ်းများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမှုကြမ်း ရေးဆွဲရာတွင် ပါဝင်ရမည့် အကြောင်းအရာများနှင့် ပက်သက်ပြီး မည်သို့အကြောင်းများကြောင့် ထည့်သွင်း ရေးဆွဲသင့်ကြောင်းနှင့် ပါဝင်သင့်သည် အချက်များအား ရေးသားထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုစာတမ်းများသည် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဥပဒေတစ်ရပ် ပေါ်ထွက်လာစေရန်အတွက် အထောက်အကူ ပြုနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

စာတမ်းများမှာ ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီများကွန်းရက်နှင့် UN Gender Theme Group တို့မှ ရေးသား ပြုစုံထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီများကွန်းရက်

မတိုက်

အမျိုးသမီးယူရအပေါ်အကြမ်းပောင်းခြင်း၊ အစီပွာယ့်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်
အကြမ်းပောင်းမှု ပုံစံများ

E အမျိုးသမီးယူရအပေါ် အကြမ်းပောင်းမှု တာဝန်းတာကွယ်ရေး ဥပဒေမှုကြေးပေးခွဲခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်
စာမျက်နှာ - ၃

J အမျိုးသမီးမတွေအပေါ် အကြမ်းပောင်း အစီပွာယ့်ဖွင့်ဆိုချက်
စာမျက်နှာ - ၉

R ထိနိုင်ခစာသာ နိုဂုဏ်လုပ်ခန္ဓာဌား
စာမျက်နှာ - ၁၈

G အတင်းအကြပ် အနိုင်ထက်ပြုထက်ထပ်ခြင်း
စာမျက်နှာ - ၂၅

P သင်သာတွင်ပြုမှု၊ အကြပ်ကိုင်ဖွေးမြောက်နှုန်း ထိနိုင်းဆိုင်ရေးဖွေးမြောက်ခြင်း
စာမျက်နှာ - ၃၀

C ခင်ပွဲးသည်(ခိုးမှုတ်)ရင်းနှီးကျမ်းဝင်သူ လတ်တွဲမော် (Intimate Partner) က ဖို့ပို့ကျင့်ခြင်း
စာမျက်နှာ - ၃၃

I ခွေးရင်းခွေးသီးယူရအကြေး ထိနိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပောင်းခြင်း
စာမျက်နှာ - ၄၆

N မြိုင်ခြာက်၊ အတင်းအခွဲသားခွောဖွေးမြောက်ခြင်းနှင့် တိုင်ဝန်ဖျက်ခြင်း
စာမျက်နှာ - ၅၃

L လုပ်ငန်းခွင်အဖွင့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပ်းခွာင့်ယှက်မှု
စာမျက်နှာ - ၅၉

W ကက်ချုပ်မောနည်ပညာသုံးပြီး အမျိုးသမီးယူရအပေါ် ခွာင့်ယှက်နှုန်း
စာမျက်နှာ - ၆၈

မနာတ်ဓယာင်ခံစွာသင့်ယူတ်ခြင်း (မနာတ်ကလိုက်နှောင့်ယူတ်ခြင်း)
စာမျက်နှာ - ၈၅

အမျို့သမီးများအပ်ခဲ့သော ကြမ်းပော်ခြင်း၊ ဒေါ်အကျိုးဆက်များ

အကြမ်းဖက်ခံစွာအပ်၏ အပြစ်ထိခြင်း
စာမျက်နှာ - ၉၃

ညွှန်ပန်းချိန်စင်ခဲ အမျို့သမီးများတွင်ထွေခေသာ မရှိခါလတွေကာလ
စာမျက်နှာ - ၁၀၃

**(အမျို့သမီးများအပ်ခဲ့သော ကြမ်းပော်မှုမှု ကော်မတီအေးကျော်များနှင့်
တရာ့ဝါယာ)**

မှိမ်မှုတာကွယ်တားဆီးမေးမေး ဥပဒေများ
စာမျက်နှာ - ၁၁၁

လိပ်တွင်အကြမ်းပတ်မှုအား အမော်ယူစောင်ရွက်ရန် ပြုဌာန်းချက်များ
စာမျက်နှာ - ၁၂၁

အမျို့သမီးများမပဲ၏ အကြမ်းဖက်မှုတာကွယ်မေးအတူးတရာ့ချုံများ
စာမျက်နှာ - ၁၃၃

“ဘယ်သေမီးများအပါ
ဘကြမ်းဟက်မူ
တားဆီးကာကွယ်ရေး
ဥပဒေမှုကြမ်း
ရေးဆွဲခြင်း၏
ရည်ရွယ်ချက်”

“ဘဏ္ဍာသမီးပျော်အကြမ်းပက်မှတ်သီးကုန္ယ်ရေး ဥပဒေကြမ်းရေးခွဲခြင်း၏ကျဉ်းချုပ်သူ”

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားသီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမှုတော်းကို ရေးဆွဲနိုင်ပို့ အတွက် လူမှုပတ်ဝန်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာ ချထားရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ဦးစီးဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ နိုင်ငံတိုင်း၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တိုင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဓမ္မလျော့စံတိုင်းမှာ ပုံစံမျိုးစံနဲ့ရှိနေပါတယ်။ ဒီလိုအမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တွေဟာ အိမ်ထဲမှာ သာမက လုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာရော၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်မှာပါ ဖြစ်ပွားနေပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံကလည်း “အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှုပပောက်ရေး ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ပင်းရှင်း” (The Convention of the Elimination of All forms of Discrimination Against Woman) (CEDAW) သို့မဟုတ် စီဒေသဘောတူစာချုပ်ကို ၁၉၈၇ ခုနှစ်ကတည်းက သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီသဘောတူစာချုပ်ကို လေးအေးလိုက်နာတဲ့ အနေနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်အရေတွေနဲ့ တန်းတူရည်တူခွင့်ကို တိုးတတ်ဖွံ့ဖြိုးစေပို့အပြင် အမျိုးသမီးတွေကို အကြမ်းဖက်မှုတွေမှ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ပို့ ဥပဒေတွေကို အတိအကျ ပြောနဲ့ ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုံးအပြင် အဲဒီကွန်ပင်းရှင်းအရ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ တန်းတူရည်တူရှိမှုကိုလည်း ပိုမိုကောင်းမွန် ထိရောက်စွာ ကာကွယ်ပေးနိုင်ပို့အတွက် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေမယ့် ဥပဒေတွေကို ထိတိကျကျ ပြောနဲ့ပါမယ်လို့လည်း ကတိပြုထားပြီးဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို ဥပဒေတွေကို ရေးဆွဲ ပြောနဲ့ရာမှာလည်း အမျိုးသမီးတွေအပေါ် တိုက်ရှိက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်စိုင်ရှုံးသော်လည်းကောင်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအမျိုးမျိုးကို ထည့်သွားစဉ်းစဉ်းစွာ ရှုံးရှုံးဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံမှာ လက်ရှိကျင့်သုံးနေတဲ့ “ဝင်ဝ ခုံ့နှစ်၊ ရာဇာတ်ကြီးဥပဒေ” မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ အခြားအကြမ်းပက်မှုတွေအတွက် ပြစ်မှုတွေ၊ ပြစ်ကိုတွေဟာ လက်ရှိ အခြေအနေနဲ့ ကိုက်ညီမှု ရှိမနေတဲ့အတွက် ဒီနေ့ခေတ် လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာ အမျိုးသမီးတွေ လက်တွေ့ပြုတွေ့နေရတဲ့ အခြေအနေတွေကို အဲဒီဥပဒေတွေနဲ့ ကိုင်တွေထဲဖြေရှုံးနေကြတဲ့အခါ အားနည်းချက်တွေ၊ လစ်ဟာချက်တွေ

ရှိနေပြီးထိရောက်မှုကလည်းအားနည်းနေပါတယ်။ ခုံအပြင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေကနေ ကာကွယ်နိုင်ဖို့နဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို အကြမ်းဖက်သူက နောင့်ယူက် မြိမ်းခြားကို အကျပ်ကိုင်တာတွေကို တားမြစ်ထိန်းချုပ် ဟန့်တားပေးနိုင်ဖို့အတွက် တိကျတဲ့ သို့ခြားပေးပေးလည်း ပြောန်းထားတာ မရှိသေးပါဘူး။ ဒါကြောင့် လက်ရှုပေးတွေကို ပြင်ဆင် ပြောန်းတဲ့အခါ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ရှုပ်ပိုင်းနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားမှုရှိဖို့ အာမခံချက်ပေးနိုင်တဲ့အပြင် တရားမျှတူမှု ရရှိဖို့အတွက် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးတွေကို အမှန်တကယ် မြှင့်တင်ပေးနိုင်မယ့် ဥပဒေတွေအဖြစ် ပြင်ဆင်ပြောန်းပေးဖို့ လိုအပ်နေပါတယ်။

မြန်မာအမျိုးသမီးတွေ လက်ရှုပြုတွေနေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို သုံးသပ် ကြည့်မယ်ဆိုရင် လိုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအပါအဝင် အိမ်တွင်းမှာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ၊ နောစဉ်လှုံးဘဝပတ်ဝန်းကျင်မှာ တွေ့ကြုံနေရတဲ့ လိုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစောကားမှာ လိုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနောင့်အယူက်ပေးမှု (ရှုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း၊ အမြင်အာရုံနှင့် နှုတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ) တွေ အစရှိတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပါဝင်နေတာကို တွေ့ရမှုပါ။ ဒီလိုအကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ လွတ်လပ်မှုတွေကို ခုံးရှုံးစေတဲ့ ကျား၊ မ ဇေားရာ ကဲပြားမှုကို အခြေခံတဲ့ အခြားသော အကြမ်းဖက်မှုတွေကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်တာကြောင့် အဲဒီ လုပ်ပိုင်တွေကို အကြမ်းဖက်မှုတွေအဖြစ် တိတိကျကျ အဓိပ္ပာယ်ဖွှုံးဆိုသတ်မှတ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ အဲဒီအကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ဘဝတွေမှာ ရှုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းနဲ့ လိုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နှစ်နာမှုတွေ၊ ဝေဒနာခံစားရှုမှုတွေကို ဖြစ်စေတဲ့ သို့မဟုတ် အဲဒီလို ထိခိုက်နှစ်နာမှုတွေ ဖြစ်ဖော်အတွက် အခြေအနေတွေကို ဖန်တီးပေးနေရာရောက်ပါတယ်။ ခုံကြောင့် ဒီလိုမျိုး အကြမ်းဖက်မှုတိုင်းကို ထိတိရောက်ရောက် အရေယူနိုင်ဖို့အတွက် ပြစ်မှုတွေ ပြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တားဆီးကာကွယ်နိုင်ဖို့ ဥပဒေ သစ်တစ်ပို့ ရေးဆွဲတာဟာ တည်ဆောက်ပေးရဲ့ လစ်ဟာချက်တွေကို ထိရောက်စွာ ပြည့်စွဲကို လိုခြင်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။ လိုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် ထိရောက်မှုလည်း မရှိနေ၊ လျှပ်ကန်သင့်မြတ်မှုလည်း မရှိနေတဲ့အပြင် ချွေးဆက်ဆံရာရောက်တဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေအတား ဥပဒေသစ်မှာ ထိကျပြီး ထိရောက်တဲ့ ပြောန်းချက်တွေကို ထည့်သွင်းဖြည့်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ တည်ဆောက်ပေးပေးတွေမှာ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို လုပ်ထုံးလုပ်နည်းခွင့်အတွင်း လိုပ်မှုဆိုင်ရာထိပါး နောင့်ယူက်မှုတွေအတွက် တိတိကျကျ ပြောန်းထားတာ မရှိသေးပါဘူး။ ဒါအပြင် အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေကို ထိရောက်တဲ့ ကူညီပိုးမှုတွေ ပေးနိုင်ဖို့အတွက် တိကျတဲ့ ဥပဒေပြောန်းချက်တွေကို ပြောန်း ပေးဖို့ကလည်း လိုအပ်နေပြန်ပါတယ်။ အဲဒီကြောင့်

ဒီလို ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေသစ်’ ကို
ပြဋ္ဌာန်းလိုက်နိုင်မယ်ဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ နှေ့စဉ် လူမှုဘဝအတွင်းမှာ ရင်ဆိုင်
ကြံတွေ့နေရတဲ့ အကြမ်းဖက် ခြေမ်းခြာက်ခံရမှု တွေသာမက အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားနိုင်တဲ့
အန္တရာယ်တွေကိုပါ လျှော့ချိန်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာဟာ အစွမ်းရောက်တဲ့ ကျား၊ မ ရေးရာ
ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတစ်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

၃၇.ကြောင့်

- ၁ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ကိုယ်ပိုင်
အခွင့်အရေးတွေကို ချိုးယောက်တာ၊ ဂါမှုမဟုတ် စာလွှာသုံးစားပြေတာ
ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့
- ၂ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ လူမှုပတ်ဝန်းကျင် အပေါ်မှာ
ဆိုးစွားတဲ့ အကျိုးဆက်တွေ ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့အပြင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ လျှော့မှုးအား
အရင်းအမြစ်နဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်ကိုပါ ထိခိုက်စေတဲ့အတွက် နိုင်ငံပြုဖြေး
တိုးတက်ရေးကိုပါ နှောင့်နှေးစေတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့
- ၃ အသက်ငယ်ရှယ်တဲ့ ကလေးတွေနဲ့ စိတ်၊ ကိုယ်ခန္ဓာ မသန့်စွမ်းဖြစ်နေတဲ့
အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာတွေဟာတစ်နှေ့တြားပို့မို့များပြားလာတာကို
အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့
- ၄ နှေ့စဉ် လူမှုဘဝလုပ်ငန်းခွင်မှာ ကျင်လည် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေရတဲ့ အမျိုးသမီး
တွေအပေါ် အခွင့်အရေးယူပြီး အကြမ်းဖက်တာတွေ၊ အကြမ်းဖက်ခံရမှုတွေကို
ဥပဒေအရတရားစွဲဆို အရေးယူရာမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် လုပြုစိတ်ချေမှု
ရှိမနေတဲ့ ထပ်ပြီး အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်တဲ့ အန္တရာယ်နဲ့ ကြံတွေ့နေရတာမျိုးလည်း
ရှိနေတဲ့အတွက်ကြောင့် အဲဒီလို အန္တရာယ်တွေ ကြံတွေ့နေရခြင်းက ကင်းတော်း
ထိရောက်တဲ့ ကာကွယ်စောင့်ရောက်မှု ရရှိရေး၊ တရားမျှတူမှုရရှိရေးစာတဲ့
ဝန်ဆောင်မှုတွေကို ချက်ချင်း လက်လှမ်းမိနိုင်ဖို့ လိုအပ်နေတယ် ဆိုတာကို
အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့

၁ တရားခွဲဆိုတားပြီး အမှုရင်ဆိုင်နေရတဲ့အချိန်မှာ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာကို အလေးထားပြီး၊ သူတို့ရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေကို ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်ဖို့အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ ပြောန်းဖို့ လိုအပ်နေတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့

၂ အကြမ်းဖက်မှုတွေကြောင့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွေမှာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အမို့ပြုယ်ပြည့်ဝွာ ကိုယ်စားပြုပါဝင် အကျိုးပြနိုင်မှုကို တားဆီးကန့်သတ်ခံနေရတယ်ဆိုတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် နည်းမျိုးစုံပြင်း အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပပောက်သွားစေဖို့ နောက်ဆက်တဲ့ ဆိုးကျိုးတွေ လျော့ကျသွားစေဖို့နဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ဥပဒေကြောင်းအာရ ထိရောက်စွာ အပြစ်ယေး အရေးယူနိုင်ဖို့ကို ရည်ရွယ်ပြီး ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ’ကို အထူးဥပဒေအဖြစ် ပြောန်းသင့်ပါတယ်လို့ ပြောပါရသော။

‘အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံပြင်း ခွဲခြားမှု ပပောက်ရေး ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ပုံးရှင်း’ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ဖို့ သက်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံအစိုးရတွေက အရေးတယူ ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ တာဝန်ရှိနေတဲ့အတွက် ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေသစ်’ တစ်ရပ် လျှင်မြန်စွာ အကောင်အထည်ဖော် ရေးဆွဲသွားဖို့ကို နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ဥပဒေပြု လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ကလည်း အလေးထား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

အပေါ်မှာ ပြောပြထားခဲ့တဲ့ အကြောင်းတွေအားလုံးကြောင့် ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေသစ်’ ကို အထူးဥပဒေတစ်ရပ်အဖြစ် ပြောန်းနိုင်ရန်ဖို့ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

“အမျိုးသမီးတွေအပါ
အကြမ်းဖက်ခြင်းနဲ့
ပတ်သက်ပြီး
အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်”

“အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာဟာ လူမှုပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို နိုင်ငံတကာက နားလည် လက်ခံထားကြပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ သန်းပေါင်းများစွာသော အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူမှုစီးပွား ဘဝနှင့် ပညာရေး ကဏ္ဍတွေကို များစွာ ထိခိုက်နေဖော်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာဟာ ‘ကျား’ ဖြစ်ခြင်း၊ ‘မ’ ဖြစ်ခြင်းအပေါ်မှာ အခြေခံတဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပုံစံတစ်ရပ်ဖြစ်တဲ့အပြင် အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေနဲ့ တန်းတူရည်တူအဖြစ် ရရှိနိုင်ဖို့ကိုလည်း အဟန့်အတား ဖြစ်နေဖော်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကိုလေ့လာကြည့်မယ်ဆိုရင် နေ့ဗြိုင်သူအား ရိုက်နှုက်ခြင်းမှာအစ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်စောင်ကားမှုနှင့် နှောင့်ယူက်မှုများ အလယ် ပိမ့်နှုန်းကလေးငယ်များကို အချေထိမတိုင်ခင် လက်ထပ်ထိမ်းမြှားပေးခြင်းအခုံး ပုံစံအမျိုးသုံးနဲ့ တွေ့ပြောနိုင်ပါတယ်။ အဲဒီ အကြမ်းဖက်မှုအားလုံးဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခြေခံကျေတဲ့ လူအွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်နေတဲ့အပြင် လူမှုအသိင်းအတိုင်းမှာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အပြည့်အဝ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ကိုလည်း အဟန့်အတားတွေအဖြစ် ဖြစ်နေဖော်ပါတယ်။ ကုလသမဂ္ဂ အမျိုးသမီးများဆိုင်ရာအပွဲ (UN Women) ရဲ့ လေ့လာ တွေ့ရှုချက်အရ ကဗ္ဗာ တစ်ဝန်းလုံးမှာရှိတဲ့ အမျိုးသမီးထဲရဲ့ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းကနေ ၇၆ ရာခိုင်နှုန်းဟာ သူတို့ရဲ့ဘဝတာလျော်ရုံးမှာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်စောင်ကားမှု သို့မဟုတ် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု တွေ့ကို တွေ့ကြံခံစားခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါအပြင် အကြမ်းဖက်မှု အများစုံဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေနဲ့ သူတို့နဲ့ ရင်းနှီး သိကျွမ်းသူတွေအကြား ပေါ်ပေါက်ခဲ့တာဖြစ်တယ်လို့လည်း သိရှိရပါတယ်။¹

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေရဲ့ အမိကအကြောင်းအရင်းဟာ လူမှု အပွဲအစဉ်း အတွင်းမှာ ကျား ၁ ရေးရာ အခွင့်အရေးတူညီမျှမှု မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူမျိုး သို့မဟုတ် မျိုးနှုယ်စုံ အခွင့်အရေးတူညီမျှမှု မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူမျိုး သို့မဟုတ် မျိုးနှုယ်စုံ အသက်

¹ UN Women, Fast facts: Statistics on violence against women and girls, accessed November 25, 2013: <http://www.endvawnow.org/en/articles/299-fast-facts-statistics-on-violence-against-women-and-girls-.html?next=300>.

မတူညီသောကိုယ်ကာယာ၊ စိတ်ပိုင်း သို့မဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်၊ လိပ်နှုန်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်၊ HIV ပိုးရှိနေတဲ့ အခြေအနေ၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း ကန်သတ်ချက်နဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအရင်းအမြစ်တွေကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ချေဟာ အမြင့်ဆုံးအဖြစ် ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ အခွင့်အနေထန်းတူညီမျှမှ မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုံးအပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူမျိုး သို့မဟုတ် မျိုးနှစ်ရုံ၊ အသက်၊ မတူညီသောကိုယ်ကာယာ၊ စိတ်ပိုင်း သို့မဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်၊ လိပ်နှုန်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်၊ HIV ပိုးရှိနေတဲ့ အခြေအနေ၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း ကန်သတ်ချက်နဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအရင်းအမြစ်တွေကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ချေဟာ အမြင့်ဆုံးအဖြစ် ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရတာကြောင့် ကိုယ်ခန္ဓာတိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်ခံစားရခြင်းနဲ့ အချို့၊ အကြမ်းဖက်မှုတွေမှာ အသက်ဆုံးဆုံးတဲ့ အထိ ဖြစ်စေတတ်ပါတယ်။ ဒုံးအပြင် ကျော်မာရေး စောင့်ရောက်မှုစနစ်မှာ မလိုအပ်တဲ့ လူနာအရေအတွက်များဖြားမှု ဖြစ်စေပြီး အကြမ်းဖက်မှု ဖြောက်ရသည့်အတွက် စီးပွားရေးမှာ ဖြောက်ရသူတဲ့ ထိခိုက်နစ်နာမှု မျိုးကိုလည်း ပေါ်ပေါက်စေပါတယ်။

The UN Declaration on the Elimination of Violence Against Women (DEVAW) (၁၉၈၁ ခုနှစ်)

“အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ ပပေါက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကြညာစာတမ်း (DEVAW)”မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါတယ်. . .

“အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုသည်မှာ အများပြည်သူနေရာတွင်ဖြစ်စေ ပုဂ္ဂလိကသီးသန့် အခြေအနေတွင်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးများအပေါ် အနိုင်အထက်ပြခြင်း သို့မဟုတ် လွတ်လပ်ခွင့်အား ငြင်းဆန်ပြီး တစ်ဖက်သတ်ပြုမှုခြင်းစသည့် မြိမ်းခြောက်မှုများ အပါအဝင် ကိုယ်ထိလက်ရောက်ဖြစ်စေ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖြစ်စေ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်စေ ထိခိုက်နစ်နာစေမည့်၊ သို့မဟုတ် ထိုသို့ထိခိုက်နစ်နာစေဖွယ် ရှိသည့် ကျား၊ မ ရေးရာကို အခြေခံသော အကြမ်းဖက်သည့် အပြအမှုတစ်ရပ်ကို ဆိုလိုသည်။” (အပိုဒ် ၁)

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်တဲ့ အပြအမှုများ ဆုံးတာမှာ အောက်ဖော်ပြပါ ကိစ္စရပ်များနှင့် အလားတူကိစ္စရပ်တွေလည်း ပါဝင်ပါတယ်. . .

(က) ရိုက်နှုက်ခြင်း၊ သမီးမိန်းကလေး ထုတွယ်များအပေါ် လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ

အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ လက်ထပ်ထိမ်းပြားရာတွင် အနီးမျပ်းရမည့် တင်တောင်းကြေးနှင့် ပပ်လျဉ်း၍ အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အိမ်ထောင်ပက်မှ မုဒ္မာမိမ်းပြုကျင့်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးလိုင်အရိုက် ဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် အခြား အဆွဲရာယ်ရှိသော ရှိုးရာ စလေ့များကြောင့် အိမ်ထောင်စုအတွင်း ဖြစ်ပွားသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ရင်းနှီး ကျမ်းဝင်သူ လက်တွဲဖော်မှ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ခေါင်ပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်ခြင်းနှင့် ပပ်လျဉ်းသည့် အကြမ်းဖက်မှုများ

- (၅) မုဒ္မာမိမ်းမှု လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၊ လုပ်ငန်းခွင်၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ ဌာနများနှင့် အမြားနေရာများတွင် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုနှင့် မြိမ်းခြောက်မှု၊ အမျိုးသမီးများကို လူတုန်ကူးခြင်း၊ အတင်းအကြပ် ပြည့်တန်ဆာတဖြစ် ပြလုပ် စေခိုင်းခြင်းတို့အပါအဝင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဖြစ်ပွားသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊
- (၆) နိုင်ငံတော်မှ ချမှတ်ထားသော ဥပဒေ၊ မူဝါဒများကြောင့် ဖြစ်ပွားသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ (အပိုင်၂)

The Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women (CEDAW)

အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှုပေးပြုချက်ချမှတ်ရန် ကုလသမဂ္ဂနှင့်ရှင်း၊ (စီဒေ၏) အထွေထွေအကြပ်ချက် အမှတ် ၁၉ (၁၉၉၂)

“အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှု ပပောက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂနှင့်ရှင်း” (စီဒေ) မှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ပပ်လျဉ်းတဲ့ သီးခြားအဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်မျိုး ပပါရှိပေါ်ယုံ စိဒေါက်မတီက (၁၉၉၂) ဦးနှင့်မှာ ချမှတ်ထားတဲ့ အထွေထွေအကြပ်ချက် အမှတ် (၁၉) မှာတော့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ပပ်လျဉ်းပြီး ဖော်ပြထားပါတယ်။ အထွေထွေအကြပ်ချက်တွေဟာ စိဒေါက်မတီရဲ့ ထုတ်ပြန်ဖော်ပြချက်တွေဖြစ်ပြီး၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေအနေနဲ့ ဒီဂုဏ်ပိုင်းရှင်းကို အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုတဲ့အခါ အထောက်အပံ့ ဖြစ်ဖော်နဲ့ အခြေအနေတွေအပေါ် ပိုမိုအာရုံစိုက် ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့အတွက် ညွှန်ပြနိုင်ဖို့ ရည်ရွယ်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အထွေထွေအကြပ်ချက် အမှတ် (၁၉) မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားပါတယ်။

“ဒီဒေါရ့ အပိုင် (၁) မှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အမို့ယူယ်ဖွဲ့ ဆိုပြထားပါတယ်။ အဲဒီဖော်ပြချက်မှာ ကျားမှ ဖြစ်တည်မှုအပေါ်မှာ အခြေခံတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုပါဝင်ပြီး အဲဒီ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးဖြစ်တာ၊ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ သင့်လျဉ်မှု မရှိတာစတဲ့ အကြောင်းပြချက်တွေကို အခြေခံပြီး အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံကြော် အကြမ်းဖက်ကြတာဖြစ်တယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အကြမ်းဖက်မှုတွေမှာ ရှုပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်စေတာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်စေတာ၊ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာစေတာ၊ အနိုင်အထက်ပြတာနဲ့ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အဟန့်အတားပြတာ အစရှိတဲ့ အပြုအမှုတွေ ပါဝင်နေပါတယ်။ ကျား မ ဖြစ်တည်မှုအပေါ် အခြေခံတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အကြမ်းဖက်မှုလို့ အတိအလင်း ဖော်ပြတာ မဖော်ပြတာနဲ့ မသက်ဆိုင်ဘဲ စီဒေါပါ စည်းကမ်းချက်တွေကို ချိုးဖောက်နေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ ဒါမှမဟုတ် လူအခွင့်အရေဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်တွေအရ ဆုံးရှင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူအခွင့်အရေနဲ့ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်တွေ ရရှိခံစားခွင့်ကို ထိခိုက်စေတဲ့ ကျား မ ဖြစ်တည်မှုအပေါ် အခြေခံတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ စီဒေါ အပိုင် (၁) ရဲ့ အမို့ယူယ်အတွင်း ကျရောက်နေတဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဖြစ်ပါတယ်။”

အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် (၀၉) အရ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေအနေနဲ့ စီဒေါက်မတီကို တင်ပြတဲ့ သူတို့ရဲ့ အစိရင်ခံစာတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ဆိုင်တဲ့ အချက်အလက်တွေ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် ကူညီထောက်ပို့စေနေခြင်ရောက်မှု အခြေအနေတွေကို ဖော်ပြပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါအပြင် လုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာ နောင့်ယှက်စောက်ခံရမှုတွေ၊ မိသားစုအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေလိုမျိုး နောက်သာဝတေသနမှာ ဖြေတွေ့ရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှု တွေကနေ အမျိုးသမီးတွေကို ကာကွယ်စေနေခြင်ရောက်ပေးမယ့် ဥပဒေတွေနဲ့ အခြားဆောင်ရွက်ချက်တွေကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဘဏ်းလုပ်ငန်းဝိပေါ်ချက်များ (၁၉၉၅)

အမျိုးသမီးများဆိုင်ရာ ဘဏ်းလုပ်လာခဲ့ရဲ့ အဓိက ကြေညာချက်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ ‘ဘဏ်း လုပ်ငန်းစီမံချက်’ မှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဟာ အခြေခံ လူအခွင့်အရေကို ချိုးဖောက်မှုတစ်ခု ဖြစ်တဲ့အပြင် တန်းတူညီမျှမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနဲ့ ပြီးခမ်းမှုတုံ့ရရှိဖို့အတွက် အဟန့်အတားတစ်ခုနေတဲ့အကြောင်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေက အသိအမှတ်ပြု ထုတ်ပြန်ကြညာထားခဲ့ပါတယ်။

“အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆိုကဗျာယ်ငေး ဥပဒေ” မှ လူအခွင့်အရေအဆင့် အမို့ယူယ်ဖွဲ့ဆိုချက်တွေ ဘဏ်းပါဝင်သင့်တေလုံး

- လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေ ပါဝင်တာဟာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ စံနှစ်းတွေနဲ့ ကိုက်ညီနေလို့။
- လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေ ပါဝင်တာဟာ ဥပဒေထဲမှာ အကြမ်းဖက်တဲ့ အပြဇာမူတွေထက်စာရင် အကြမ်းဖက်မှုတွေ ဘုံးကြောင့် ဖြစ်နေရတာလဲ ဆိုတဲ့ အကြောင်းရင်းတွေကို ဖော်ပြပေးနိုင်လို့။
- လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေဟာ ဥပဒေရေးဆွဲဖို့အတွက်ပဲ ဖြစ်ပြစ်၊ ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့အတွက်ပဲဖြစ်ပြစ် စံနှစ်းတစ်ရပ်အနေနဲ့ ဖြစ်နေလို့။
- လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေဟာ အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံအမျိုးမျိုးရဲ့ ဆက်စပ်နေရှုကို အသိအမှတ်ပြပေးနေလို့။ (ဥပမာ - ရင်းနှီးကျမ်းဝင်သူ လက်တွဲဖော် (Intimate Partner) ဒါမှုမဟုတ် အိမ်ထောက်ဖက်တွေကြေားမှာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေ၊ အိမ်ထောင်ဖက်မှု မှတ်မီးပြကျင့်မှု တွေနဲ့ အခြားလိပ်ငါးဆိုင်ရာ ထိပါးနောက်မှုတွေ)
- လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေဟာ ဥပဒေအသစ်နဲ့ အခြား ဥပဒေတွေအကြားမှာ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွေ ရောတွေးလာနိုင်တဲ့အခါ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖွင့်ဆိုဖို့အတွက် အထောက်အပဲဖြစ်စေလို့။
- လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေဟာ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တားဆီးကာကွယ် တာသာမက ပြစ်ဒဏ်ဖော်မှုပါ အပြန်အလှန် ဆက်စပ် ဆောင်ရွက်မှုတွေကို ဖြစ်ပေါ်စေလို့။ (ဥပမာ - ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်တဲ့ သူတွေနဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးက တာဝန်ရှိသူတွေရဲ့ တာဝန်ဝါယာရဲ့ တွေကို သတ်မှတ်ဖော်ပြတာကတဆင့်)။
- အဲဒီအပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်မှုတွေလည်း ဖြစ်ပေါ်စေလို့။ (ဥပမာ - အကြမ်းဖက်ခံသူတွေကို အကာအကွယ်ပေးတာ နစ်နာတွေအတွက် ကုစားပေးတာ၊ အကြမ်းဖက်ခံသူတွေအတွက် ပုံပိုးကူညီ ဆောင်ရွက်ပေးသူတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေ၊ အသိပညာ ပေးတာတွေနဲ့ အစိုးရရဲ့ အခြားသော စီမံချက်တွေကို ထည့်သွင်းတာကတဆင့်)

“အမျိုးသမီးပျော်အေပါး အကြမ်းဖက်မှု တာသီးကောက္ခာရေး ဥပဒေ” ရေးဆွဲရာမျာပါတ်၊
ဝါဒပေါ်ရေးတော်မှု ကုလသမဂ္ဂက ဘဏ္ဍာတွေကို အကြောင်းပြုလမ်း ညွှန်တာလေး။

ဥပဒေပြုတဲ့အခါ ရည်မှန်းချက် ဒါမှုမဟုတ် ရည်ချယ်ချက်ကို နိုဒ်နှင့်အဖြစ် ဖော်ပြတာနဲ့
စတင်ရမှာ ဖြစ်ပြီးတော့ အထက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်တွေ ပါဝင်တဲ့

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု အမြဲ့ယာယ် တစ်ရပ်ပါရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

“အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ” ရှုရည်ရွယ်ချက်မှာ အောက်ဖော်ပြုမယ့် အချက်အလက် ပါသင့်ပါတယ်လို့လည်း၊ အကြပြုတာပါတယ်...

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာကို တားဆီးကာကွယ်ဖို့
- အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေ စိတ်ဆန္ဒရှိသက္ကာ ထို့ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူတို့ အမြန်ဆုံး စုံစမ်းစင်ဆေးဖို့ တရားခွဲခဲ့ဆို အပြစ်ပေးခြင်းတို့ ပြုလုပ်ဖို့
- အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေကို အကာအကွယ်ဖော်ပြန် သင့်လျဉ်းစွာ ထောက်ပို့မှုများ ဆောင်ရွက်ပေးဖို့²

ဥပဒေမှာ အောက်ပါအချက်အလက်ကို ဘတ်အပင်၊ ပေါ်ပြုတာသင့်ပါတယ်လို့လည်း၊ အကြပြုတာပါတယ်...

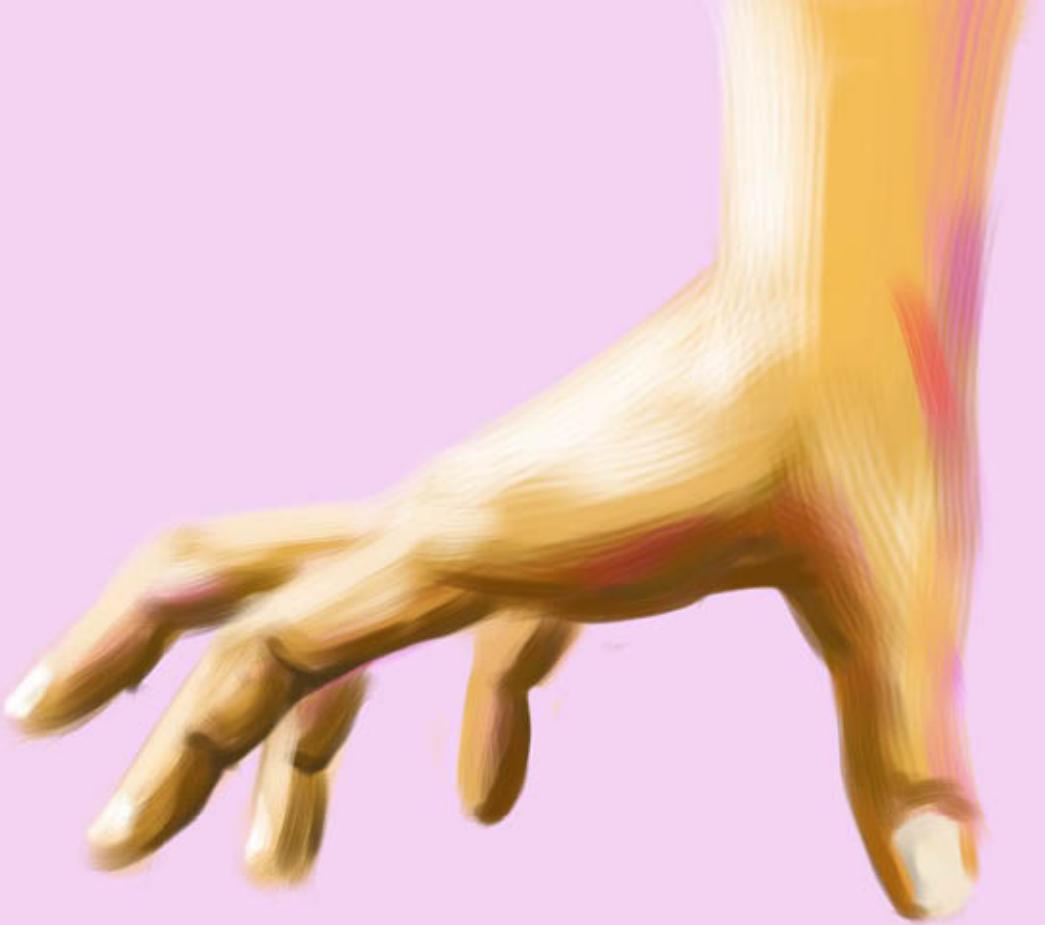
- အမျိုးသမီးတွေနဲ့ ပိုန်းကလေးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တရားဝင်အဖြစ် ထင်မှတ်စေနိုင်သည် မည်သည့်စလေ့ထုံးစံ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပပါရှိစေဖို့
- အမျိုးသမီးတွေနဲ့ ပိုန်းကလေးတွေအပေါ် ကျူးလွန်တဲ့ ဘယ်လို့အကြမ်းဖက်မှု ပုဂ္ဂစ်တိုင်းကိုမဆို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားဖို့
- ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ’ ကို ဘယ်လို့ခြေားမှုမျိုးမှုမရှိစေဘဲ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် ရဲတတ်ဖွဲ့၊ ဥပဒေအရရှိတွေနဲ့ တရားရေးအရရှိတွေရဲ့ အထူးတာဝန်တွေကို သတ်မှတ်ထားဖို့
- အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူကို တရားခွဲဆိုအပြစ်ပေးခြင်းတွေ ပါဝင်ဖို့
- အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် အကူအညီနှင့် အထောက်အပို့ပေးတဲ့ အစီအစဉ်တွေ ပါဝင်ဖို့
- အကြမ်းဖက်ခံရသူအမျိုးသမီးတွေအပေါ် ထပ်မံအကြမ်းဖက်မှုတွေ မဖြစ်ပေါ်ဖို့ အတွက်၊ အထူးသမြဲ့ တရားရုံးတွင် တရားရင်ဆိုင်ရသည့်အခါး တရားဥပဒေ ဆိုင်ရာ နည်းလမ်းတွေနဲ့ ကာကွယ်စောင့်ရောက်မှုတွေ ရရှိစေမယ့် ပြုဌာန်းချက်တွေ ပါဝင်ဖို့

ဥပမာအနေဖြင့်ဆိုရင် ကိုယ့်ကို ထိခိုက်နာကျင်စေသူ (သို့မဟုတ်) အကြမ်းဖက်သူကို ကြောက်ချုံနေရတဲ့ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုခံရသူ တစ်ဦးက အဲဒီ အကြမ်းဖက်သူနဲ့ တွေ့ခဲ့စရာမလိုဘဲ တရားရင်ဆိုင်ရိုင်ဖို့အတွက် နည်းလမ်းတွေ ပုံးပိုးဆောင်ရွက်ပေးတာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ဥပမာတစ်ခု

ပြောရရင် မူဝိမ်းကျင့်ခံရသူ အမျိုးသမီးကို သူမက အပျိုစင်ပြစ်မနေတဲ့အတွက် ယုဉ်ည်နိုင်ဖွဲ့ မရှိဘူးဆိုပြီး ထုံးသပ် ဖော်ပြဖို့အတွက် သက်သေခံချက်တွေကို အကြမ်းဖက်သူရဲ့ ရှုနေကနေ တရားခွင်မှာ တင်ပြတာကို တားမြစ်တာမျိုး ပြစ်ပါတယ်။

- ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်သူတွေ၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရွှောက်မှုပေးသူတွေနဲ့ လူမှုဝန်ထမ်း လုပ်သားတွေ၊ တရားစီရင်ရေးမှု တာဝန်ရှိသူတွေ၊ ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမတွေ၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ လူမျိုးစုခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ လူထုခေါင်းဆောင်တွေကို အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအကြောင်းနဲ့ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ လူအခွင့်အရေဆိုင်ရာ အစရိတ် သင်တန်းတွေ ဆောင်ရွက်ပေးပို့အတွက် သတ်မှတ်ပြောန်းချက်တွေ ပါဝင်ဖို့
- ပညာရေးဆိုင်ရာ သင်ရှုံးညွှန်းတမ်းတွေမှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြတာ၊ အသိပညာပေးရေး မြှင့်တင်ရော့ပွဲတွေပြုလုပ်ပေးတာတွေကနေတဆင့် အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးတွေ အပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကနေ အကာအကွယ် ပေးနိုင်ရေးအတွက် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ဖို့
- လူမျိုး အစုအစွဲ၊ မျိုးစွမ်းစု၊ ဘာသာရေး၊ မသန့်စွမ်းသူများ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဒေသခံ သို့မဟုတ် ရွှေပြောင်းလာသူများ၊ ဥပဒေအရ ရပ်တည်မှုအခြေအနေ၊ အသက် သို့မဟုတ် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံယူမှု၊ တိမ်းညွတ်မှု အစရိတ် အချက်တွေကို ခြေခံပြီး အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေကို အကောင်အထည်ဖော်တာကို လေ့လာစေနိုင်းကြည့်မှုတွေ ပြုလုပ်ဖို့

² Adapted from the United Nations Handbook for Legislation on Violence against Women, p. 65.

“တိုက်ဝေသရှိးရာဝပါနံ့းများ”

“ထိခိုက်စေသာရှိများ”

“ထိခိုက်စေသာရှိများ” ဆိတ္တဟာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ကျော်းမာရေး ဆိုင်ရာ၊ ရှုပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာတို့အပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေ ဖြစ်နေစေတဲ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာတွေ၊ ဓမ္မလေ့တွေ၊ ယဉ်ကျေးမှုထုံးတမ်းတွေ၊ ရှိုးရာဓလေ့တွေနဲ့ အခြားထုံးတမ်းတွေ ဒါမှုမဟုတ် လူ့အခွင့်အနေကို အပြည့်အဝ ကျင့်သုံးလို့ မရနိုင်အောင် အကန့်အသတ် ဖြစ်စေတဲ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်ဟနိုင်ငံရှိ အန္တရာယ်ရှိသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာများ

မြန်မာနိုင်ငံမှာရှိတဲ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာတွေထဲမှာ မူဆိုးမကို အမွှေဆက်ခံရယူတာ၊ မူဝိုင်းမှုကျေးလွန်သူနဲ့ ကျွေးလွန်ခံရသူကို အတင်းအကြပ်ဖိအားပေးပြီး လက်ထပ်ပေးတာ၊ မူဝိုင်းမှုကျေးလွန်သူက ရပ်စွာနဲ့ အသိက်အဝန်းကို လျော်ကြေးပေးလိုက်ရှိနဲ့ သူရဲ့ကျွေးလွန်မှုကို ပပေါ်က်စေခိုင်တာ၊ ကလေးမွေးရာမှာ သားယောက်းသေးလေးကို ပို့ပို့လိုလေးတာ၊ ယောက်းကိုပဲ အိမ်ထောင်းဦးစီးအဖြစ် သတ်မှတ်ထားတာ၊ သတ္တုသိုးကြေးတင်တောင်းရတာ၊ မိန်းမတွေခုံး အမွှေဆက်ခံနိုင်ခွင့်မရှိတာ၊ ပြီးတော့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်တဲ့ ဖြစ်စဉ်တွေမှာ အမျိုးသမီးတွေ မပါဝင်နိုင်စေတာတို့ ပါဝင်နေပါတယ်။ ဒီလိုထုံးတမ်းတွေကို လက်ခံကျင့်သုံးမှုတွေဟာ ရှိုးရာယဉ်ကျေးမှုဘဝမှာ အမြစ်တွယ်တည်ရှိနေတဲ့ ကျား၊ မ ရောရာ ခွဲခြားမှုအောက်မှာ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပါတယ်။

မှတိုးပ (မယာ) ကို အမွှေဆက်ခံရမှုခြင်း

ထုံးတမ်းစဉ်လာအရယောက်းသေဆုံးသွားတဲ့ အခါမှာ ကျွန်းခဲ့တဲ့မိန်းမကို သူမရဲ့ မတ် (တစ်ခါတစ်ရဲမှာ ယောက္ခတီး) က စောင့်ရှောက်ရမယ်ဆိုတဲ့ အစဉ်အလာကြောင့် ကျွန်းရှစ်သွို့မီန်းမအာနေနဲ့ သေဆုံးသွားတဲ့ ယောက်းရဲ့ မိသားစရဲ့ စောင့်ရှောက်မှုကို ရရှိမှာဖြစ်လို့ ဒီထုံးတမ်းဟာ ကောင်းမွန်တဲ့ အစဉ်အလာတစ်ခုလို့ ပြောလို့ရနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲဒီမှုဆိုးမကို အမွှေဆက်ခံမှုမှာကြည့်မယ်ဆိုရင် မတ် (သို့မဟုတ်) ယောက္ခတီးပြစ်သူက ကျွန်းရှစ်သွို့မီန်းသမီးကို လိုပိုင်းဆိုင်ရာ ရယူပိုင်ခွင့် (သို့မဟုတ်) ရပိုင်ခွင့်ရှိနေတယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကိုလည်း တွေ့နှုန်းဖြစ်ပါတယ်။

မူဆိုးမတစ်ယောက်ကို ဆက်ခံရယူခြင်းဟာ 'မိန့်းမတွေ့ကို သူတို့ယောက်းနဲ့
မိသားစုတွေက ပိုင်ဆိုင်တယ်' ဆိုတဲ့ အယူအဆကနေ ထွက်ပေါ်လာတာဖြစ်ပြီး၊
ဒီအယူအဆကြောင့်ပဲ အခုလို မူဆိုးမတယောက်ကို ဆက်ခံရယူဆိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို
အခြေအနေမျိုးကို သေဆုံးသွားတဲ့ ယောက်းဖြစ်သူက မိန့်းမဖြစ်သူကို သတိသိမီးကြေး
အမြှောက်အများပေးပြီး တင်တောင်းရတဲ့အခါမျိုးမှာ ပိုတွေ့ရာတ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေကို
သေဆုံးသွားတဲ့ ယောက်းတွေရဲ့ အခြားပိုင်ဆိုင်မှုတွေနဲ့အတူ အဲဒီယောက်းတွေရဲ့
မိသားစုတွေဆီ ပြန်လည်ပေးအပ်ရမယ့် ပစ္စည်းတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ဆက်ဆံတာမျိုးက
မဖြစ်သင့်ပါဘူး။ မူဆိုးမကို ဆက်ခံရယူတဲ့ အလေ့အထား မိန့်းမတွေ့ကို
ရုပ်ဝဏ္ဏပစ္စည်းတုအဖြစ်သာ ရှုမြင်နေတာ ဖြစ်နေပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်
အနေနဲ့ သေဆုံးသွားတဲ့ ခင်ပွန်းသည်ရဲ့ ကျွန်ုခုတဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသူ မဟုတ်ဘဲ
(သေဆုံးသွားတဲ့ ယောက်းဖြစ်သူမီသားစုရဲ့) ဆက်ခံရယူခြင်းကိုသာ ခံရတဲ့ အခြေအနေကို
ကြည့်ရှုနဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ ရုပ်ဝဏ္ဏပစ္စည်းအဖြစ် ရှုမြင်ခံနေရတယ်ဆုံးတာကို ပြသနေတဲ့
ထင်ရှားတဲ့ ဥပမာတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။

筵|ভূ|।েণ|।ঞ্জিন|ৰ আকৃতি|সর্গ|মু

ကမ္မာပေါ်မှာရှိတဲ့ နိုင်ငံအမြောက်အမြားများ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ခင်ပွန်းသည်တွေနဲ့ သူမတို့ရဲ့ မိသားစုအရင်းအခြားတွေ (ပုပမာ - သူရဲ့မိဘတွေ) ဆီကနေ အမွှေရယူဆက်ခံပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခံနေရပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး အမျိုးသမီးတွေကို တန်းတူညီဖူး အမွှေဆက်ခံပိုင်ခွင့်မပေးတာဟာ ဖီးပွားရေးအရ အကြမ်းဖက်မှုတစ်မျိုးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေက အမျိုးသားတွေအပေါ် စီးပွားရေးအရ မြို့ခိုင်နယ်ဟာလည်း
ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် ဖြစ်ပွားနေတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်ရပ် ဖြစ်ပါတယ်။ ခါအပြင်
ဒီလိုမျိုးမြို့ခိုင်နယ်ဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ရုပ်ပိုင်းနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ
ပိုမိုဖြစ်ပွားစေတဲ့ အမိကအကြောင်းရင်းတစ်ရပ်လည်း ပြစ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေရဲ့
စီးပွားရေးနဲ့ ဥပဒေရေးရာ အခွင့်အရေးတွေကို ပို့ခိုင်မာအောင်ဖြေလုပ်ခြင်း၊ ပညာရေးနဲ့
ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုဖြစ်စဉ်မှာ ကျား မ ရေးရာ မညီမှုမှုတွေကို တိုက်ဖုက်ခြင်းဟာ
အမျိုးသမီးတွေကို အကြမ်းဖက်မှုမှ ကာကွယ်ရေးအတွက် အခြေခံကောင်းတွေ ပြစ်ပေါ်
ပေါ်ပါတယ်။ အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးတွေပါ အမွေဆက်ခံရယူနိုင်တဲ့ အခွင့်အရေးကို
တန်းတူ ရသင့်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ သူရဲ့ယောက်းနဲ့ မိသာဒ္ဓရဲ့
ပိုင်ဆိုင်မှုတွေကို အညီအမျှခဲ့ဝေရရှိစေပို့အတွက် ဥပဒေခုမှတ် ဆောင်ရွက်ပေးရပါမယ်။
ဒီလိုမျိုး ပြုလည်တာဟာအမျိုးသမီးတွေအတွက် စီးပွားရေးအရ အမိအခိုကင်းမှုကို

အထောက်အပံ့ပြစ်စေဖို့ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းတစ်မျိုးပါပဲ။

မှန်မှုကျူးလွန်သူနှင့် ကျူးလွန်ခံရသူကို အတင်အဓမ္မပေးတော်ခြင်း

ယဉ်ကျေးမှု အများစုကြည့်မယ်ဆိုရင် မူဒီစ်မှုနဲ့ ထိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါး စောက်ကားမှုတွေကို ရှုက်စရာကိစ္စအပြစ် မှတ်ယူထားကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီလိုမျိုး အရှက်ရမှုနဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာကျေဆင်းရမှုတွေဟာ မူဒီစ်မှုကျူးလွန်သူနဲ့ သူရဲ့ မိသားစု အသိုင်းအဝိုင်းက ခံစားရတာမဟုတ်ဘဲ မူဒီစ်မှု ပြုကျင့်ခံရသူနဲ့ သူမရဲ့မိသားစု အသိုင်းအဝိုင်းက ခံစားရတာ ဖြစ်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီလိုမျိုး ဂုဏ်သိက္ခာကျေဆင်းရမှုကို အဖတ်ဆယ်ဖို့အတွက် မူဒီစ်မှုကျူးလွန်သူနဲ့ ကျူးလွန်ခံရသူတို့ကိုအတင်းအကြပ်ဖိုးအေးပေးပြီး လက်ထပ်ပေးတာ၊ ကျူးလွန်ခံရတဲ့သူရဲ့ မိသားစု အသိုင်းအဝေါန်းကို လျှော်ကြေးပေးအပ်တာဆိုတဲ့ မလေ့ထုံးတမ်းတွေ ပေါ်ပေါက်လာရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရာဇ်ဝတ်မှုအကြီးစားတွေဖြစ်တဲ့ မူဒီစ်မှုနဲ့ ထိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာစောက်ကားမှုတွေကို ကြုံစုံစွဲပေးတယ် ဆုတေသနလည်း သင့်လျှော်မှုရှိမနေပါဘူး။ အစိုးရအနေနဲ့ တာဝန်ဖူးရှိသော အစိုးရအပြစ် ရပ်တည်လိုတယ်ဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ်အကြမ်းယက်မှု ကျူးလွန်သူတွေကို အရေးယူဆောင်ရွက်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုးအရေးယူခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ်အကြမ်းယက်မှုကျူးလွန်သူတွေအနေနဲ့သူတို့ဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ်အကြမ်းယက်မှုကျူးလွန်ရင် အပြစ်ပေးခံရမယ်ဆိုတဲ့ ခံစားချက်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာပေါ်လိမ့်မယ်။

မူဒီစ်မှုပြုကျင့်ခံရသူတို့ လျှော်ကြေးပေးအပ်တဲ့ ထုံးတမ်းနဲ့ စံကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းပေမယ့်လည်း မူဒီစ်မှုကျူးလွန်သူနဲ့ မူဒီစ်ပြုကျင့်ခံရသူကို အတင်းအကြပ် ပိုအေးပေးပြီး လက်ထပ်ပေးတဲ့ နည်းလမ်းနဲ့ စွဲစပ် ဖြန့်ဖြေပေးတာမျိုးကတော့ လုံးဝ မပြုလိုသင့်ပါဘူး။ ဒီလိုပြန်ဖြေပေးတာကြောင့် မူဒီစ်မှုကျူးလွန်သူဟာ တရားခွဲဆို ပြစ်ဒဏ် ကျခံရခြင်းကနေ ကင်းလွှတ်ခွင့်ရမှာဖြစ်တဲ့အတွက် မူဒီစ်ပြုကျင့်မှုကို သွယ်ပိုက်သောနည်းနဲ့ အေးပေးနေရာ ရောက်ပါတယ်။

ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဂျူးချွေးအင်း

ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ လူအခွင့်အရေးအကြား ဆက်ပို့မှုဟာ တကယ်တမ်းမှာ ရှုပ်ထွေးလွပ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ လူအခွင့်အရေး ကြေညာချက်စာတမ်း အပိုဒ်(၂၂) နဲ့ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေများ နိုင်ငံတကာကွန်ပင်းရှင်း အပိုဒ် (၁၅) တို့နှစ်ခုလုံးက

ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ လူအခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြထားပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရ လူတွေဟာ သူတို့အတွက် သီးသန်ပြစ်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ရှိတဲ့ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု စလေ့တဲ့တော်တွေကို ကျင့်သုံးခွင့်ရှိတဲ့အပြင် ယဉ်ကျေးမှုကို ဘယ်လိမ့်း တိုးတက်ပြောင်းလဲမယ်ဆိတာကိုလည်း ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိပါတယ်။

ဒါပေမယ့် ဒီအခွင့်အရေးဟာ အကန့်အသတ်ရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ နိုင်ငံတွေဟာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုစနစ်တွေကို ဘယ်လိုကျင့်သုံးနေပါစေ လူအခွင့်အရေးနဲ့ အခြေခံလွှာတ်လပ်မှုတွေကို ကာကွယ်မြှင့်တင် ဖြည့်ဆည်းပေးဖို့အတွက် တာဝန်ရှိတာကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဂွဲပြားမှုကို အသုံးချုပြုး နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရ ပေးအပ်ထားတဲ့ လူအခွင့်အရေးတွေအပေါ် ကန့်သတ်ခြင်းမျိုးကို မပြုလုပ် သင့်ပါဘူး။ ဒီအခွင့်အရေးတွေထဲမှာ ကျား၊ မ ခွဲခြားမှုကိုဆန့်ကျင်ပြီး၊ ကျား၊ မ တန်းတူ ညီမှုမှုကို အာမခံကာကွယ်ပေးရမယ့် ဥပဒေနှစ်ခုပြစ်တဲ့ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနဲ့ နိုင်ငံတကာ လူအခွင့်အရေး ဥပဒေတို့က အာမခံ ကာကွယ်ပေးထားတဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူအခွင့်အရေးတွေလည်း ပါဝင်ပါတယ်။

ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ထုံးတမ်းစဉ်လာအားလုံးကို နိုင်ငံတကာလူအခွင့်အရေး ဥပဒေက ကာကွယ်ပေးထားတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဂုဏ်သမဂ္ဂရဲ့ ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ လွှာတ်လပ်သော အထူးကျွမ်းကျင့်သူဟောင်းဖြစ်သူက သူရဲ့ (၂၀၀၀) ခုနှစ်၊ အစီရင်ခံစာတမှာ “အထူးသဖြင့် စလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့်” အခြားသော လူအခွင့်အရေးတွေအပေါ် အဟန့်အတားဖြစ်စေတဲ့ မကောင်းတဲ့စလေ့ထုံးတမ်း ကျင့်သုံးမှု တွေကို ကန့်သတ်ရမယ်” လို့ ဆုံးထားပါတယ်။

ယဉ်ကျေးမှုဟာ ပြောင်းလဲမှုမရှိဘဲ တစ်သမတ်တည်းရှိနေတဲ့ အရာမဟုတ်ပါဘူး။ ဒါဟာ အတိတ် ပစ္စပန်၊ အနာဂတ်အားလုပ်စွာ ရှင်သန်လှုပ်ရှား ဆင့်ကဲပေါ်ပေါက်နေတဲ့ ဖြစ်စဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ယဉ်ကျေးမှုဟာ ခွဲလျားနေပြီး အချိန်နဲ့အမျှ ပြောင်းလဲ နေတာကြောင့် လူအခွင့်အရေးနဲ့ အခြားလက်ရှိစံနှင့်တွေ့၊ တန်ဖိုးထားမှုတွေဟာ ယဉ်ကျေးမှု အပေါ်မှာ အသွင်ပြောင်းလဲစေတဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေကို ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး စံနှင့်တွေ့တန်ဖိုးထားမှုအသစ်တွေဟာ နေ့စဉ်လူနေ့မှုဘဝရဲ့ တစ်စီတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်လာတဲ့အပါမှာ အစဉ်အလာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု စလေ့ထုံးတမ်းတွေကို အသွင်ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်း၊ ယဉ်ကျေးမှု တွေအတွင်း ကောင်းမွန်သော အရာတွေကို ထိန်းသမီးထားနိုင်စွမ်းနဲ့ အွဦးရာယ်ရှိသော ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်မှုများကို ပယ်ဖျက်နိုင်စွမ်းတွေ ရှိလာပါတယ်။ နိုင်ငံအထိုးရအနေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးဝယ်တွေအပေါ် အွဦးရာယ်ရှိစေတဲ့ စလေ့ထုံးတမ်းတွေကို

ပယ်ဖျက်တဲ့ ဥပဒေပြောန်းခြင်းပြင့် စိမိနဲ့ နိုင်ငံသားတွေတိ ကာကွယ်ဖို့ အခြေခံဥပဒေကို
ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်စေနဲ့ရှောက်ဖို့နဲ့ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ လူသားအားလုံးရဲ့
လူအခွင့်အရေးတွေကို ကာကွယ်ဖြည့်ဆည်းဖို့ဆိုတဲ့ တာဝန်တွေကို ကျေပွန်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

**“ဘတ်းဘကြပ်ဘနိုင်ဘထက်
ပြုလောက်စာပြုခဲ့”**

“ဘတ်းအကြပ်အနိုင်အစက်ပြုပျက်စပ်ခြင်း”

မြန်မာ့မလေ့တုံးတမ်းအရ ခွင့်ပြထားတဲ့ လက်ထပ်ပိုင်ခွင့်ဟာ တစ်ခါတစ်ခုမှာ လူတစ်ဦးချင်းစီရဲ့ မွေးရာပါအခွင့်အရေးနဲ့ ယုံကြည်မှုတွေအပေါ် ကန့်သတ်ထားပါတယ်။ လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့်က ကြည်မယ်ဆိုရင် အတင်းအကြပ်လက်ထပ်စေမှုကို တားမြစ်ထားပါတယ်။ အတင်းအကြပ်လက်ထပ်စေတာဟာ မိသားစုအတွင်းရေးကိစ္စ သက်သက်သာ မဟုတ်ဘဲ လူတိုင်းရဲ့ လွှတ်လပ်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အတင်းအကြပ်လက်ထပ်စေခြင်းဟာ လူတစ်ဦးချင်း၏ ဂုဏ်သိက္ခာသာမက စိတ်ပိုင်းနဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လွှတ်လပ်ခွင့်ကို အကြမ်းဖက်ထိပါးစောကားတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပဒေအရကြည်ရင် ကလေးသူငယ်တွေဟာ သဘောတူခွင့်ပြချက်ပေးနိုင်သူတွေ မဟုတ်ပါဘူး။ ကလေးသူငယ်တွေကို အတင်းအကြပ်လက်ထပ်စေခြင်းဟာ ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာ အခြေခံလူအခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်တာ၊ အလွှာသုံးစားပြေတာဖြစ်လို့ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်မိုး၊ ဖြစ်နေတဲ့အပြင် မိအရေးဟာ မိသားစုအတွင်းရေးကိစ္စသက်သက် မဟုတ်တော့ ပါဘူး။ မိလို့ အတင်းအကြပ် လက်ထပ်စေတာကြောင့် ကလေးသူငယ်တွေရဲ့ မူလအခွင့်အရေးဖြစ်တဲ့ လွှတ်လပ်စွာ ကြီးပြင်းခွင့်၊ လွှတ်လပ်စွာ ပညာသင်ကြားခွင့်တွေကို အဟန်အတားဖြစ်စေတဲ့အပြင် အထူးသဖြင့် မိန်းကလေးငယ်တွေရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုပါ ထိခိုက်စေပါတယ်။

ရဲ့အပြင် နေးသည် အများအပြားယဉ်တာဟာ လူ့အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်စေတဲ့အပြင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူ အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်စေတာဖြစ်လို့ ဥပဒေအရ တားမြစ်ဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါ “အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ” သက်ရောက်ချိန်ကစ္ပီး ဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ ဘာသာရေးအရဖြစ်စေ၊ စေလေ့တုံးတမ်း အစဉ်အလာအရဖြစ်စေ၊ မည်သည့်လက်ထပ်ခြင်း ဥပဒေမဆို ဘာသာရေး စေလေ့တုံးတမ်းတွေအပေါ်မှာ မတည်ပို့ဘဲ ကျား၊ မ တစ်ဦးချင်းစီရဲ့ လွှတ်လပ်စွာ လက်ထပ်ထိမ်းများခြင်းသာ ဖြစ်စေဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အတင်းအကြပ် လက်ထပ်စေတာ၊ ကလေးသူငယ်တွေကို လက်ထပ်ပေးတာနဲ့ နေးအများအပြားကို လက်ထပ်တာတွေဟာ အစဉ်အလာစေလေ့တုံးတမ်းတွေကို လိုက်နာပြီး ပြုမှုတာဖြစ်တယ်လို့ ပြုသည့်တိုင်အောင် လူမှုကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအရ ပြောင်းလဲသင့်နေပြီ

ဖြစ်တဲ့ ဒေလုထိုးတမ်းတွေပါလို့ ပြန်လှန်ပြောဆိုနိုင်ပြီး အတာတွေကို လက်မခံသင့်ပါဘူး။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုကို အသိအမှတ်ပြုပေးဖို့ တရားဝင်အခွင့်အဏာရှိသူ (ဥပမာ - တရားသူကြီး၊ ရွှေနော၊ ရပ်စွာလှုပြီး) တွေဟာ လက်ထပ်မှုတိုင်းအတွက် အောက်ပါအချက်တွေကို သေချာအောင်စီစစ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- (က) လက်ထပ်မယ့်သူနှစ်ဦးစလုံးဟာ မိမိတို့ရဲ့ လွှတ်လပ်တဲ့ သဘောဆန္ဒနဲ့ ဆုံးဖြတ် လက်ထပ်တာ ဖြစ်ရမယ်။
(ခ) လက်ထပ်မယ့်သူနှစ်ဦးစလုံးဟာ လက်မထပ်ဖူးသူတွေ၊ လက်ထပ်ခဲ့ဖူးလျှင်လည်း မူလအိမ်ထောင်နဲ့ တရားဝင်ကွာရှင်ပြီး ဒါမှုမဟုတ် အိမ်ထောင်ဖက်သေဆုံးပြီးဆုံးတဲ့ ဥပဒေအရ ဖြေရှင်းထားပြီးသား ဖြစ်ရမယ်။

လက်ထပ် ထိမ်းမြားမှုတစ်ခုမှာ ဥပဒေအရ ထိမ်းမြားခြင်း မမြောက်တဲ့ အချက်အလက်တွေ ပါဝင်နေတယ်ဆိုရင် (မူဝိုင်းမှု၊ အတင်းအကြောင် ကာမရယူခြင်းတွေမှာ အကြံးဝင်ပြီး) လက်ထပ်ခြင်း မမြောက်ပါဘူး။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားပြီး တရားဝင်ရတဲ့ ကလေး သို့မဟုတ် နှစ်ဦး သားသမီးတွေအတွက် စရိတ် ထောက်ပံ့နေရသည့်သူဖြစ်တာ မဖြစ်တာနဲ့ မသက်ဆိုင်ပါဘူး။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားပါမှု လွှတ်လပ်တဲ့သေဘာတူညီမှုနဲ့ ဆုံးဖြတ်တယ်ဆိုတာ

- (ဂ) စိတ်ရောကိုယ်ပါ အရွယ်ရောက်ပြီး ဥပဒေအရ သဘောတူညီချက်ပေးနိုင်ရပါမယ်။
(ဃ) လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုရဲ့ တာဝန် ဝတ္ထားတွေနဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေကို ကောင်းစွာသိနားလည်ပြီး လက်ထပ်ထိမ်းမြားဖို့ကို သဘောတူညီတာ ဖြစ်ရပါမယ်။

လွှတ်လပ်တဲ့ သေဘာဆန့်ကို မင်္ဂလာပြုနိုင်တဲ့ လက်ထပ်မှုင်တွေဆိုတာ ဘာလဲ။

မိမိရဲ့သဘောဆန္ဒကို လွှတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်နိုင်ခွင့်မရခြင်းဆိုတာ

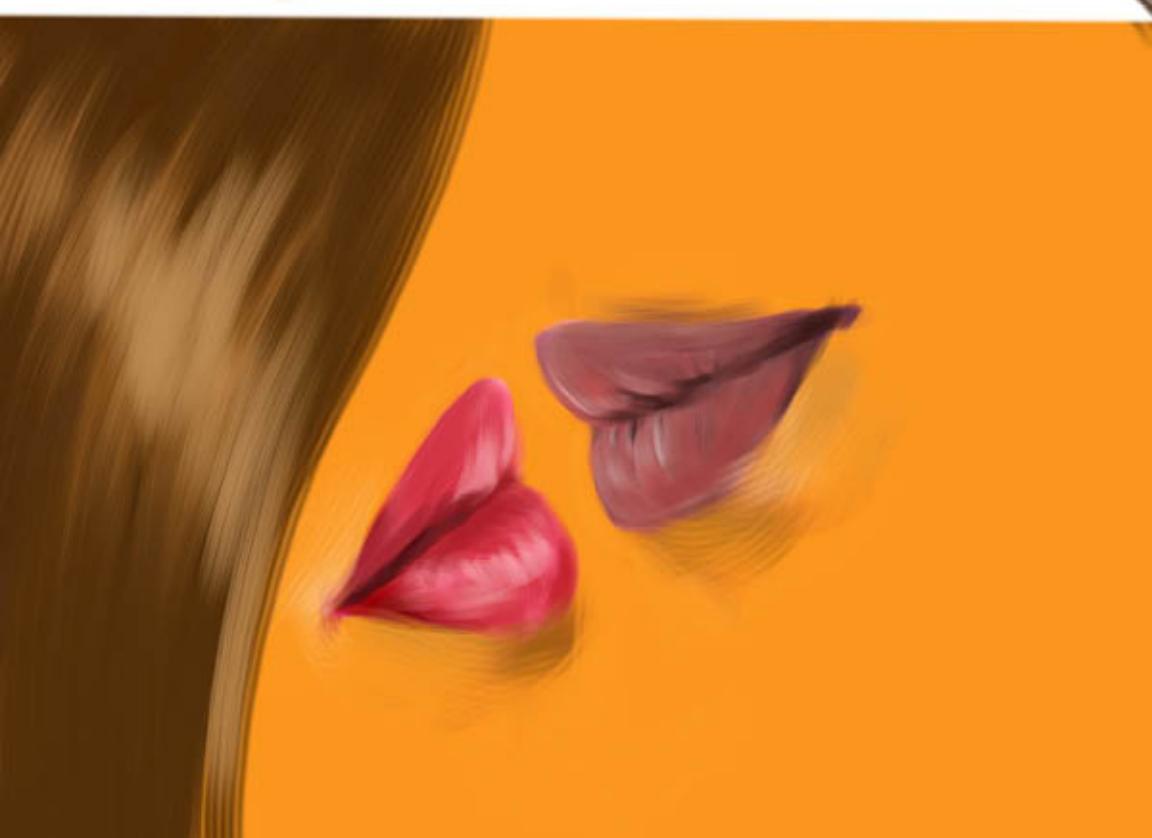
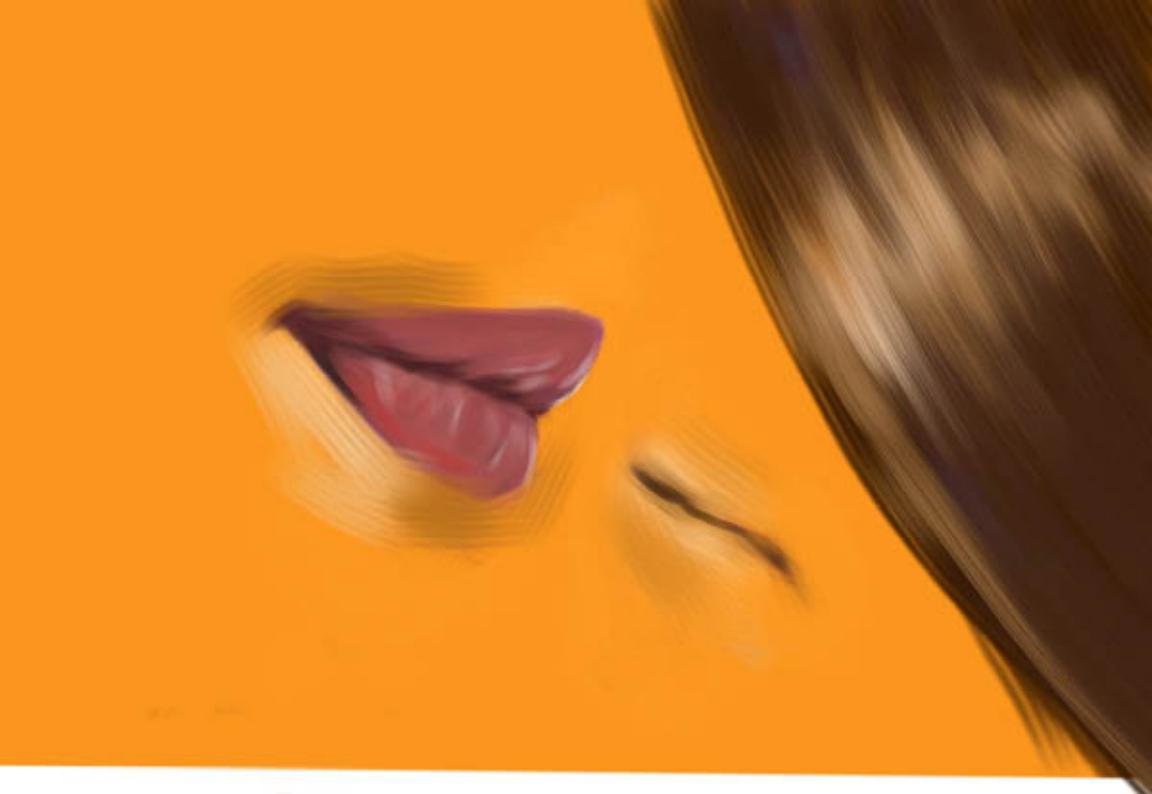
- (က) တိုက်ရှိက်ဖြစ်စေ သွယ်ဂိုက်ဖြစ်စေ မှားယွင်းတဲ့ သတင်းအချက်အလက်၊ မှားယွင်းတဲ့ ကိုယ်စားပြုမှုတွေ ရှိနေတာ

- (၂) တစ်စုံတစ်ယောက်ရဲ့ မတရားဉာဏ်လွှမ်းမိုးမှု ရှိနေတာ
- (၃) တစ်စုံတစ်ညီးက ကြောက်လန့်အောင် ခြိမ်းခြောက်ထားတာ၊ ဆိုးရွားတဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေ မဖြစ်လာစေပို့ဆိုပြီး ကိုယ်တိုင် လုပ်ဆောင်စေပို့အတွက် တွန်းအားပေးခြိမ်းခြောက်မှုတွေ ရှိနေတာ
- (၄) စစ်မက်ဖြစ်ပွားတာ ဒါမှုမဟုတ် ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားနေတဲ့ အခြေအနေတွေ ရှိနေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုအခြေအနေတွေမှာ လက်ထပ်ခဲ့တယ်ဆိုရင် ဒီလက်ထပ်ခြင်းဟာ အတင်းအကြပ် လက်ထပ်စေတာ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

ကင်းသူးယောက်ထပ်ခြင်း

လက်ထပ်မယ့်သူ တစ်ညီးတစ်ယောက်ရဲ့ အသက် (၁၈) နှစ် မပြည့်ဘူးဆိုရင် ဒီလိုကလေးသူငယ်လက်ထပ်မှုဟာ တရားမဝင်ဖြစ်ပါတယ်။

“သဘေတ္ထုပြောအကြပ်ကို
ဖြေးငြာက်မှန့်
လိုပါင်းဆိုင်ရာအကြပ်းပက်ခြင်း”

သဘောတူခွင့်ပြုမှုအကြပ်ကိုရှင်းခြေချက်မှုနှင့်ပိုင်မှုနှင့်ကြပ်းဆက်ခြင်း

သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတဲ့ စကားရပ်က ဘယ်လို ပေါ်ပေါက်လာတာလဲ။ အလိုမတူဘဲ အတင်းအကြပ်ပြုတဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှုတွေကို အခြေခံပြီး မူဒိမ်းမှုတွေကို ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာမှာ အစဉ်အလာအရ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ဆုံးလာခဲ့ကြပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ် (၄) စုခန့်ကစပြီး ဥပဒေပါ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ခဲ့ခုချက်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ အတင်းအကြပ်ပြုခြင်းဆိုတဲ့ စကားရပ်နေရာမှာ သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတဲ့ စကားရပ်ကို အစားထိုး သုံးစွဲလာခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလိုပြေားလဲရတာဟာ တရားရုံးမှာ ကြံတွေ့ရတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေအပြင် ကျား၊ မ ရောရာ ချုပ်ကိုင်မှုတွေ၊ ပြုလာအာဏာလွှဲပိုးမှုနဲ့ ထိန်းချုပ်ခြင်းစတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေကနေ ချိတ်ဆက် ဖြစ်ပေါ်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခုအကျဉ်းချုပ် စာတမ်းမှာတော့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ စပ်လျဉ်းတဲ့ သဘောတူခွင့်ပြုမှုနဲ့ အကြပ်ကိုင် မြိမ်းခြားကြမှုဆိုတဲ့ သဘောတရားတွေကို လေ့လာကြရမှာဖြစ်ပါတယ်။

ကိုယ်ပိုင်လွှတ်လပ်ခွဲ့ခဲ့

အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်တယ်လို လက်ခံထားတဲ့ ရွှေ့ခို့ခွဲ့ ဥပဒေစနစ်များမှာတော့ မူဒိမ်းမှုနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေ အနေနဲ့ ရွေးချယ်ခွင့်မရှိတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေအဖြစ် သဘောထားခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ် နိုင်ငံတကာဥပဒေတွေမှာတော့ လူတစ်ဦးချင်းစိရဲ့ ကိုယ်ပိုင်လွှတ်လပ်ခွင့်နဲ့ မိမိရဲ့ ကိုယ်ခန္ဓာ ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်တွေဟာ လူအခွင့်အရေးရဲ့ အခြေခံသဘောတရားတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ လူသားတိုင်းဟာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှုတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပြင်းပယ်ချင်ရင် ပြင်းပယ်နိုင်တဲ့ အခွင့်အရေးရှိပါတယ်။

သဘောတူခွင့်ပြုခွင့်ကို ဘယ်နေရာတွေမှ ခြင်းချက်အဖြစ် သုံးစွဲပါသလဲ။

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အယူအဆအရ ပြောရရင်တော့ လူတစ်ဦးက မိမိအတွက်သာ သဘောတူခွင့်ပြုမှု ပြုလုပ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဥပဒေအရ လူတစ်ဦးက အခြားသူတစ်ဦးအတွက် သဘောတူညီမှုပြုနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အောက်နဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး တိတိကျကျ သတ်မှတ်ထားတဲ့ ခြင်းချက်တွေ အများကြီးရှိပါသေးတယ်။ ဥပမာ ဆေးကုသူမှုဆိုင်ရာမှာ ကာယကရှင်က ဥပဒေအရ ကိုယ်စားလှယ်လွှဲအပ်မှု ရှိခဲ့တယ်ဆိုရင် ကိုယ်စားလှယ်

၌အပ်ခံရသူက အဲဒီလူအတွက် ဆေးကုသခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတူခွင့်ပြုခွင့်ရှိပါတယ်၊ ဒါမှုမဟုတ် ကာယက်ရှင်ဟာ အရွယ်မရောက်သေးတဲ့ ကလေးဖြစ်နေရင်တော့ အပ်ထိန်းသူက ကလေးကိုယ်စား သဘောတူခွင့်ပြုပိုင်ခွင့်ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှုတွေနဲ့ ပတ်သက်လာရင်တော့ ဘယ်သူမှ ကိုယ်တိုင်မဟုတ်ဘဲ အခြားတယောက် အတွက် သဘောတူခွင့်ပြုမှု ပေးလို့မရပါဘူး။

သဘောတူခွင့်ပြုမှု လုပ်လပ်ရမယ်၊ အပြုသဘော ဆောင်ရမယ်၊ ကန်ကွက်မှု တစ်စုတစ်ရာ ပါလို့မရပါဘူး။

ဘုံကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒါနဲ့ပတ်သက်လို့ မှားယွင်းပြီး အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူဖို့ အလွန်လွယ်ကူတဲ့ အတွက်ကြောင့် ခွင့်ပြုခြင်းဆိုတာဟာ သဘောတူခွင့်ပြုမှုမဟုတ်ကြောင်း အောင်လန်းခြားစေစွဲတရားရဲ့များက ဆိုကြပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုရာမှာ သဘောတူညီမှ ရရှိရေးအတွက် နှိုတ်အားပြင့်ပြုစွဲ၊ အမှုအရာအားဖြင့်ပြုစွဲ သဘောတူညီကြောင်းပြုဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ဆန့်ကျင်မှုမပြုတာ ဒါမှုမဟုတ် ရှန်းကန်ပြင်းဆန်းမှု မပြုတာဟာ သဘောတူခွင့်ပြုတာမဟုတ်ပါဘူး။ ပြီးတော့ ကာယက်ရှင်မိန်းကလေးမှာ ဒက်ရာ အနာတရ ပြင်းပြင်းထန်ထန် မရရှိနေလည်း အဲဒီအမျိုးသမီးက လိုင်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူ ခွင့်ပြုခဲ့တယ်လို့ မသတ်မှတ်နိုင်ပါဘူး။ ကာယက်ရှင်အမျိုးသမီးက အခြေအနေတစ်ရပ်လုံးကို သေချာနားလည်သဘောပေါက်ပြီး အဲဒီအပေါ်မှာ နားလည်ကြောင်း အပြုသဘောဆောင်တဲ့ တွဲပြန်မှာ၊ အသိအမှတ်ပြုမှုကို ပြုမှုသာလျှင် သဘောတူခွင့်ပြုမှုရှိတယ်လို့ သတ်မှတ် နိုင်မှာပါ။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက အခြေအနေကို သေချာသဘောပေါက်နားလည်ခြင်းမရှိတဲ့ အနေအထားဆိုတာဟာ အမျိုးသမီးက အရက်သောက်ထားတာကြောင့် ဒါမှုမဟုတ် အခြား ဆေးဝါးများကြောင့် မူးယစ်တုံးနေပြီး မှန်းကန်စွာ တွေးခေါ်နိုင်စွမ်းပရှိတဲ့ အခြေအနေ မျိုးကို ရည်ညွှန်းတာပါ။ အိပ်ပျော်နေတာမျိုး၊ သတိလက်လွတ်ဖြစ်နေတာမျိုးလည်း ပါပါတယ်။

သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတာ လွှာငြားပေးလို့ မရပါဘူး။

လူတစ်ယောက်က မိမိရဲ့ လိုင်ကိစ္စအတွက် ကိုယ်တိုင် သဘောတူခွင့်ပြုဖို့ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုတယ်ဆိုရာမှာလည်း လူတစ်ယောက်ကို သဘောတူခြင်းက နောက်တစ်ယောက်ကို သဘောတူခြင်း မဟုတ်သလို ဒီတစ်ကြိမ် သဘောတူတာဟာလည်း နောက်တစ်ကြိမ်မှာ ဆက်ပြီးသဘောတူတာမျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်လို့ လူတစ်ယောက်က အခြားသာတစ်ယောက်နဲ့ လိုင်မှုကိစ္စအတွက် အချိန်တစ်ခုမှာ သဘောတူခွင့်ပြုးဟာ အဲဒီသူနဲ့ အချိန်တိုင်း အလိုအလျောက် သဘောတူညီပြီးပြုတယ်လို့

မဆိုနိုင်ပါဘူး။ လူရဲ့စိတ်ဆိုတာ အမြဲပြောင်းလဲနေတတ်ပါတယ်။ သဘောတူညီမှုကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မဖော်ပြခဲ့ဘူးဆိုရင် တစ်စုံတစ်ဦးနဲ့ လိုင်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူ ခွင့်ပြခဲ့တယ်လို့ မှတ်ယူနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ သဘောတူ ခွင့်ပြမှုဆိုတာဟာ လိုင်ကိစ္စရုပ်တိုင်းအတွက် ညီးမှုမှုပြုတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများပါတ် သဘောတူခွင့်ပြုမှုကို အနိုင်အထက်ပြုမှု

သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတဲ့ အယူအဆအရ လူတိုင်းက စစ်မှန်တဲ့ ဧရာဝဏ်မှုပြုဖို့ လိုအပ်တဲ့ ဆင်ခြင်ထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်း ရှိတယ်လို့ မှတ်ယူတယ်ဆိုရင် ဒါဟာ ကျား၊ မ ဇော်ရာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေရဲ့ အကြောင်းရင်းခံတွေကို လျှစ်လျှော့တာဆိုတဲ့ ဝေဖန်မှုတွေလည်း ရှုပါတယ်။ အခြေအနေအတော်များများမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ မိမိတို့ရဲ့ လက်တွေ့ဘဝနဲ့ ရျေးရှုံးစွဲအယူအဆများကြားများ ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း ပျောက်ဆုံးလျက်ရှိနေ ပါတယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေမှာ မှတ်မီးမှုနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူးလွှာမှုတွေကို အဓိပ္ပာယ်ဖွံ့ဖြိုးဆိုတဲ့အခါ အနိုင်အထက်ပြုမှုကို အထူးအလေးပေး ဖော်ပြလာကြပါတယ်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာ ရာဇ်ဝတ်တရားရုံးတွေနဲ့ ရဝမ်ဒါနိုင်ငံဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စစ်ရာဇ်ဝတ်ခုံး၊ ယခင် ယူရှိဆလားစီးယားနိုင်ငံဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စစ်ရာဇ်ဝတ် ခုံးရှုံးကဲ့သို့သော စစ်ရာဇ်ဝတ်ခုံံတွေမှာ မှတ်မီးမှုနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်ကျုံးမှုများရဲ့ အဓိပ္ပာယ် ဖွံ့ဖြိုးဆိုခြင်းတွေကို အသေအချာ ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။³

ဒီလိုပြုလုပ်တဲ့နေရာမှာ အနိုင်အထက်ပြုခြင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလာကြပြီး အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ လိုင်ကိစ္စအတွက် သဘောတူခွင့်ပြုခဲ့သော်လည်း သူမရဲ့သဘောတူ ခွင့်ပြုမှုဟာ လွှတ်လပ်တဲ့ သဘောတူညီမှုပြုစ်ခဲ့၊ မဖြစ်ခဲ့ကိုလည်း ပြန်လည်သုံးသပ် လာကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် သဘောတူညီမှုဆိုရာမှာ အနိုင်အထက်ပြုမှု ဒါမှာမဟုတ် တစ်စုံတစ်ရာ လွှမ်းမိုးမှုတွေကြောင့် သဘောတူခွင့်ပြုပေးရတဲ့ အခြေအနေမျိုးတွေ မဖြစ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အနိုင်အထက်ပြုခြင်းက သဘောတူခွင့်ပြုမှုကို အချည်းနှီးပြစ်ငေပါသလား။

အနိုင်အထက်ပြုခြင်းက သဘောတူခွင့်ပြုမှုကို အချည်းနှီးပြစ်ငေပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုမှုကို အချည်းနှီးပြစ်ငေတဲ့ အခြေအနေများကတော့ -

³ For a summary of ICC jurisprudence on rape, see, for example: Center on Law and Globalization, What Counts as Rape in International Crimes? http://clg.portalxm.com/library/keytext.cfm?keytext_id=182, accessed 26 February

- အမျိုးသမီးတစ်ဦး သိမဟုတ် အခြားသူတွေအပေါ်မှာ ကိုယ်ထိလက်ရောက် ထိခိုက် နာကျင်စေမှုတွေပါဝင်တဲ့ မြိမ်းခြာက်မှု သိမဟုတ် အတင်းအကြပ်ပြုမှုတွေ (ကလေးတွေကိုဖြစ်စေ အမျိုးသမီးကိုယ်တိုင်ကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်နာကျင်စေမယ်လို့ မြိမ်းခြာက်တာအပါအဝင်)၊ သူကို အလုပ်ထုတ်ပစ်မယ် အစရှိတဲ့ ငွေကြေး သိမဟုတ် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပါအားဖော်မြိမ်းခြာက်မှုတွေ၊ လူအများရှုမှာ အရှက်ရစေယ်ဆိုတဲ့ မြိမ်းခြာက်မှုအပါအဝင် မြိမ်းခြာက်နှောင့်ယူက်စာပိုတာတွေ၊
- မတရားဖမ်းဆီးချပ်နှောင်ခံထားရတာ၊
- အမျိုးသားတစ်ဦးက သူရဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာနဲ့ အပြုအမှု၊ အခြေအနေတွေကို မှုဗုံးစွာဖော်ပြုပြီး တရားဝင် လက်ထပ်ထိမ်းပြားတာ သိမဟုတ် တရားဝင် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအပြုအမှုတွေ (ဥပမာ - အမျိုးသမီးလိုင်အာရိုကို စစ်ဆေးတာ) ကို ဆေးစစ်ဆေးမှုအတွက် လိုအပ်တယ်လို့ အမျိုးသမီးက ယုံကြည်လာအောင် လိမ့်လည်တာ သိမဟုတ် ဖျားယောင်းသွေးဆောင်တာ၊
- ဥပဒေအရ ထိန်းသိမ်းထားတဲ့ အခါး၊
- အသိပညာပေးနဲ့ ဘာသာရေးအတ်လမ်းတွေ အပါအဝင် ကြောက်လန်းစေပို့ သိမဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုတဲ့ အပြုအမှုတွေကို ဖြစ်စေတဲ့ အခွင့်အာဏာကို အလွှာသုံးစားမှုတာ။

ဒီလို့ အနိုင်အထက်ပြုတာတွေဟာ လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်နေ့မှုတွေနဲ့ အခြား အရေးပေါ် အခြေအနေတွေမှာလည်း ပေါ်ပေါက်နိုင်ပါတယ်။

သငောကူဥွှင့်ပြုမှုကို ဘယ်အသက်ဘူးယူယ်မှာ ပေါ့နိုင်သလဲ။

ဥပဒေအရတော့ ကလေးသူငယ်တွေဟာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စတွေအတွက် သဘောတူညီမှု မပေးနိုင်ပါဘူး။ နိုင်ငံအများစုရဲ့ တရားစီရင်ပိုင်ဥွှင့်တွေမှာ အသက် (၁၂) နှစ်နဲ့ အသက် (၁၃) နှစ်အောက်ရှိတဲ့ ကလေးသူငယ်များဟာ ဘယ်လိုအခြေမျိုးမှာမဆို လိုင်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူဥွှင့်ပြုမှု မပေးနိုင်သူများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ ဘယ်လိုလိုင်မှုကိစ္စမျိုးမှာမဆို အသက် (၁၂) နှစ်နဲ့ (၁၃) နှစ်အောက်ထက် ငယ်တဲ့ ကလေးတွေဟာ လိုင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းခံရသူများအဖြစ် အလိုအလျောက်

သတ်မှတ်မှာပြစ်ပြီးတော့ သူတို့အပေါ် လိုင်မှုကိစ္စကျူးလွန်သူကို ရာဇ်ဝတ်မှုကျူးလွန်သူအပြစ် သတ်မှတ်မှာဖြစ်ပါတယ်။

အချို့နိုင်ငံများမှာတော့ အသက် (၁၂) နှစ်နဲ့ (၁၆) နှစ်အကြားမှာရှိတဲ့ ကလေးများကို သက်တူဥ္ဓယတဲ့ အချင်းချင်းကြားနဲ့ သူငယ်ချင်းများအကြား ပြစ်ပွားတဲ့ လိုင်မှုကိစ္စကိုတော့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အတွေ့အကြံအပြစ် ဥပဒေအရ လိုက်လျော့ ခွင့်ပြုလေ့ရှိပါတယ်။ နိုင်ငံအများစုများ အသက် (၁၇) နှစ်နဲ့ (၁၈) နှစ်အကြား အများအားဖြင့် အသက် (၁၆) နှစ် ပြည်ပြီးသူများကို အောက်ရောက်သူတစ်ဦးနဲ့ လိုင်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူခွင့်ပြုမှု ပြုလုပ်နိုင်ကြောင်း လက်ခံထားကြပါတယ်။⁴ အချို့နိုင်ငံတွေများ သဘောတူ ခွင့်ပြုမှု မပြုလုပ်နိုင်သေးတဲ့ အောက်ရောက်သေးသူနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှုကို ပြောနိုင်ပြုအပေါ်အရ “မူဝါဒ်မှု” လို့ ခေါ်ဆိုသတ်မှတ်ပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုမှု ပြုနိုင်တဲ့ အသက်အောက်နဲ့ စင်လျဉ်းပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေတွေ သို့မဟုတ် လမ်းညွှန်ချက်တွေ မရှိသေးပေမယ့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကလေးသူငယ်များအခွင့်အရေး ကွန်ပင်းရှင်းအပိုဒ် (၃၇) မှာ ကလေးသူငယ်တွေနဲ့ လုပ်ငန်းတွေအား လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမြတ်ထုတ်မှုတွေကနေ အကာအကွယ်ပေးပို့ဆိုပြီး ဖော်ပြထားပါတယ်။

သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတက်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရားလည်ရန် လိုအပ်ခြင်း

နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူခွင့်ပြုမှုရမယ့် အခြေအနေပါဝင်တဲ့ သဘောတူခွင့်ပြုမှု ဆိုတဲ့ ဥပဒေဆိုင်ရာ အမိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဟာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှုတွေအတွက်တော့ လုပောက်ရေပြီလို့ သတ်မှတ်လိုပဲရသေးပါဘူး။ သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတဲ့ သဘောတရားကို လူအများ နားလည်လက်ခံလာဖို့ကလည်း အင်မတန်အရေးကြီးပါတယ်။ မိန့်ကလေးတွေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို သူတို့မှာ လိုင်ကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း၊ ယောက်းလေးတွေနဲ့ အမျိုးသားတွေကိုလည်း လွှတ်လပ်ပြီး ဆန္ဒအရပေးတဲ့ သဘောတူ ခွင့်ပြုမှုမရဘဲ အခြားသူတစ်ဦးဦးနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုမှုဆောင်ရွက်ခြင်းဟာ ဥပဒေအရ ပြစ်စက်သင့်ကြောင်း သိရှိနားလည်လာစေရန်အတွက် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ပညာပေးခြင်းနဲ့ အသိပညာ မြှင့်တင်ခြင်းတွေ ပြုလုပ်ပေးပို့ လိုအပ်ပါတယ်။

2014; and Amnesty International, Rape and Sexual Violence: Human Rights Standards in the International Criminal Court,(London: Amnesty International Publications, 2011), <http://www.amnesty.org/es/library/asset/IOR53/001/2011/en/7f5eae8f-c008-4caf-ab59-0f84605b61e0ior530012011enpdf>,accessed 26 February 2014.

⁴Unicef, The Convention on the Rights of the Child: Are you old enough?,http://www.unicef.org/rightsite/433_457.htm, accessed 26 February 2014.

“ခင့်ပွန်းသည်သိမဟတ်
ရင်းနီးကျော်းဝင်သူ
လက်တွဲတော်
(ချုပ်သူ၊ ရည်းစား)
(Intimate Partner)
ကမ္မဒီဇီ်းကျင့်ခြင်”

အင်ပွန်သည့်သီမဟာရှင်နှီးကျမ်းဝင်သူပုဂ္ဂန်တွေဖြစ် (အချင်းချင်းအား) (Intimate Partner)၊ ပုဂ္ဂန်ခြင်း

အင်ပွန်သည် သီမဟာရှင် ရှင်နှီးကျမ်းဝင်သူ လက်တွေဖြစ်က မှတ်ပုံးခြင်းနှင့်တိတေသန။

မူဒီဖိုးကျင့်ခံရတယ် လိုကြားတာနဲ့ မသိကျမ်းသူ သူစိမ်းတွေကပဲ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တာကို မျက်လုံးထဲ ပြေးမြင်တတ်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ကိုယ့်ရဲ့ ယုံကြည်ရသူတွေ၊ ရင်နှီးကျမ်းဝင်သူတွေ၊ ချုစ်သူတွေ၊ လက်မထပ်ရသေးပေမယ့် အတူနေ ချုစ်သူတွေ၊ အိမ်ထောင်ဘက်ခင်ပွန်းသည်တွေကကျိုးလွန်တဲ့ မူဒီဖိုးမူတွေကလည်းကဗ္ဗာအဲနဲ့မှာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိနေပါတယ်။ ကဗ္ဗာ့ကုလသမဂ္ဂရဲ့ လေ့လာတွေနှိမ်ချက်အရ အာရာပစီပိတ် အသေးဆုံးရင် ခင်ပွန်းသည်တွေ ဒါမှုမဟုတ် ကိုယ်ယုံကြည်ရသူတွေရဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုဟာ အခြားသောသူစိမ်းတွေရဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု တွေထက် ပိုမိုမှားပြားကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါတယ်⁵။

ဘယ်သူတွေက အဆိုပါ မှတ်ပုံးမှုများကို ပြုလုပ်လေ့ရှိပါသလဲ၊ ဘယ်လောက အတိုင်းအတော် ရှိနေလဲ။

အထက်မှာ ဖော်ပြထားတဲ့အတိုင်း ကိုယ်ယုံကြည်ရသူတွေ၊ ရင်နှီးကျမ်းဝင်သူတွေ၊ ချုစ်သူတွေ၊ လက်မထပ်ရသေးပေမယ့် အတူနေ ချုစ်သူတွေ၊ အိမ်ထောင်ဘက် ခင်ပွန်းသည်တွေက ကျိုးလွန်လေ့ရှိပါတယ်။ အဲဒီလို ကျိုးလွန်သူတွေဟာ ကိုယ်ထင်မှတ် မထားတဲ့ ယုံကြည်ရတဲ့လူတွေ ဖြစ်နေပြီးတော့ အချိန်ပိုင်းအတွင်းမှာပဲ စွဲရှာစက်ခုပ်ဖွေယ်ရာ မူဒီဖိုးကောင်အဖြစ် ပြောင်းလဲသွားတတ်ကြပါတယ်။

နိုင်ငံတကာရဲ့ လေ့လာထားချက်အရ ခင်ပွန်းသည် သီမဟာရှင် ယုံကြည်ရသူက မူဒီဖိုးကျင့်ခြင်းဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံက အမျိုးသမီးတွေမှာ (၁၀.၁၄%) နောက် နယ်သာလန်နိုင်ငံတို့က အမျိုးသမီးတွေမှာ (၂၅%)၊ နယ်လီလန်နိုင်ငံက အမျိုးသမီးတွေမှာ (၃၆%)၊ အင်ကာတွေနိုင်ငံက အမျိုးသမီးတွေမှာ (၇၃%) တို့အထိရှိနေပြီး၊ သူတို့ဟာ

⁵E. Fulu, X. Warner, S. Miedema, R. Jewkes, T. Roselli, T. and J. Lang, Why Do Some Men Use Violence Against Women and How Can We Prevent It? Quantitative Findings from the United Nations Multi-country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific (Bangkok: UNDP, UNFPA, UN Women and UNV, 2013), p. 3. In self-reports, 10-59% of men said they had raped their intimate partner (variation reflects different sites of study).

ခင်ပွန်းသည် သိမဟုတ် ယုံကြည်ရသူက အနိုင်အထက်ပြုလျက် လိုင်ဆက်ဆံမှုပြုကျင့်ခြင်းကို ခဲ့ခဲ့ရကြောင်း တင်ပြထားပါတယ်။ ဒီနိုင်ငံတွေတင်မကသေးဘဲ အာရုပစိတ်ဒေသမှုလည်း ခင်ပွန်းသည် သိမဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မူဒိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ (၁၀%) မှ (၅၉%) အထိ ရှိနေပါတယ်။⁶

ဘေးကြောင့် ခင်ပွန်းသည် မှုဒ်ပြုချိန်တော် တရာဝင်ပြင်ငွေဂေတ္တလု။

အမိကကတော့ အမျိုးသားကြီးစိုးမှုကို ဦးစားပေးတဲ့ ရေးရှိုးစလေ့ထုံးတမ်းတွေရဲ့ လွမ်းမိုးမှုကြောင့်ပါပဲ။ အိမ်ထောင်ရေးတစ်ခုမှာ နေးဆိုတာ ခင်ပွန်းရဲ့ အပိုင်ပစ္စည်းပြစ်ထယ် ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်တွေရဲ့ လွမ်းမိုးမှုဟာ အခုလို အိမ်ထောင်အတွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုကို အမိကတွေ့နှုန်းအားထော် ဖြစ်ပေါ်ပေါ်တယ်။ အဲဒီလို မူဒိမ်းမှုတွေကို ပို့ပြီးဆုံးခြားစေတဲ့ အချက်ကတော့ ဥပဒေပိုင်းအရ ခြင်းချက်ပြုထားတဲ့ ဖြစ်စဉ်တွေကြောင့်ပါပဲ။ အိမ်ထောင်ဘက်အပေါ် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုခြင်း (သိမဟုတ်) မူဒိမ်းကျင့်ခြင်းကို မယားဝတ္ထားတွေနဲ့ ရောတွေးထားလေ့ရှိတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ အမိကပို့မို့ဖြစ်ပွားလေ့ရှိတာ တွေ့ရပါတယ်။ (ဥပမာ - လက်ထပ်စာချုပ်မှာ မယားဝတ္ထား ကျေပွန်ရမည်ဆုံးသော အချက်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းမျိုးဟာ ထင်ရှားတဲ့ သက်သေပြချက်တုပါပဲ။)

ခင်ပွန်းသည်က မှုဒ်ပြုခြင်းကို ဥပဒေရှေ့ထောင့်က ဘယ်လို သတ်မှတ်ခဲ့သလု။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ကာလတွေမှာတော့ အိမ်ထောင်ဘက်က မူဒိမ်းကျင့်ခြင်းကို ဥပဒေအရ ခြင်းချက်ပြုထားခဲ့ဖူးပါတယ်။ အမိကအကြောင်းရင်းကတော့ စလေ့ထုံးတမ်းတွေရဲ့ လွမ်းမိုးမှုကြောင့်ပါပဲ။ ပြုတိသူရဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေပွဲမ် (၃၃၅) မှာ လက်ထပ်ထိမ်းများခြင်း ဆိုင်ရာ မူဒိမ်းမှုကို ခြင်းချက်အနေနဲ့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အသက် (၁၄) နှစ်နဲ့ အထက်ကြီးတဲ့ နေးသည်ကို ခင်ပွန်းက လိုင်ဆက်ဆံခြင်းဟာ မူဒိမ်းမှုလို မဆုံးနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါတယ်။ အဲဒီဖော်ပြချက်ဟာ ရှင်းလင်းမှုမရှိနေပါဘူး။ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် တဗြားသော ပြုတိသူရဲ့ကိုလိုနိုင်ငံတွေကဟာ ဒီဥပဒေရဲ့ လွမ်းမိုးမှုအောက်ကို ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ ယနေ့ခေတ် နိုင်ငံတကာဥပဒေတွေကတော့ အမျိုးသမီးနဲ့ အမျိုးသားဟာ တန်းတူအခွင့်အရေး

⁶ Kim Slote and Carrie Cuthbert, National Violence Against Women Prevention Research Center, Intimate Partner Sexual Abuse: An International Survey and Literature Review, 2000, accessed November 26, 2013, <http://www.musc.edu/vawprevention/advocacy/internat.shtml>, and Why Do Some Men Use Violence against Women, Chapter 2.

ရှိကြောင်းနဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ခွဲနဲ့ပတ်သက်ပြီး လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းကို တရားဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုထားခဲ့ပြီးပါပြီ။ ဒါကြောင့် အက်လန်နှင့်မှာ ပြစ်ပူဆိုင်ရာဥပဒေပုဂ္ဂိုလ်မ (၃၇၅) မှာ ဤင်းချက်ထားခဲ့ခြင်းကို (၁၉၉၀) ခုနှစ်မှာ ပျက်သိမ်းခဲ့ပြီးပေမယ့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ ဒီဥပဒေကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေဆဲပါ။

ເຕັມຸນີ້ແລ້ວມີກຳນົດໃຫຍ່ເປັນເອົາ

ခုပုန်းသည်က မျိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ ပြစ်မှုမြောက်ပါသလဲဆို ဖော်ခွန်းထုတ်မယ် ဆိုရင်တော့ ပြစ်မှုမြောက်ပါတယ်လို့သာ ဖြစ်ရရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီလို မျိမ်းကျင့်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆုံးကျိုးတွေ များစွာကျရောက်စေလိုပါပဲ။ အမိကအနေနဲ့ကတော့ သူ့မိမ်းယောက်ဗျားတွေက မျိမ်းပြကျင့်မှုထက် လက်ထပ်ထဲ့သူ ခုပုန်းသည်က မျိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ ပြကျင့်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ဘဝအပေါ် ပိုမိုထိခိုက် နှစ်နာစေပြီး၊ ကြီးဟားတဲ့ စိတ်ဒဏ်ရာကို ရရှိပေါ်တယ်။ နောက်တစ်ခုက်အနေနဲ့ လက်ထပ်ထဲ့သူတွေအကြား မျိမ်းပြကျင့်မှုကို တရားရုံးတွေမှာ တရားရုံးဆုံးနိုင်တာနည်းနေသေးပေမယ့်ရင်းနှီးသောလက်တွဲဖော်တွေကအမျိုးသမီးတွေအပေါ် အလို့ဆွဲမတူဘဲ အတင်းအကြပ် လိုင်ဆက်ဆံခြင်းဟာ မျိမ်းမှုမြောက်တယ်ဆိုတဲ့ အပြင်တွေ ရှိလာပါပြီ။ ဒီအတွက် အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုမဟုတ်ဘဲ အမျိုးသားတွေနဲ့ တန်းတူလူသားတွေ ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒီအမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စတိုင်းအတွက် သဘောတူတာ မတူတာကို ပြောပိုင်ခွင့်ရှိတယ်လို့ လူမှု အသိင်းအစဉ်းက လက်ခံလာကြပါတယ်။

⁷Ibid. Why Do Some Men Use Violence against Women, p. 42, also found a strong overlap in men who rape their partners and men who rape non-partners.

⁸Candice M. Monson and Jennifer Langhinrichsen-Rohling, "Sexual and Nonsexual Marital Aggression: Legal Considerations, Epidemiology, and an Integrated Typology of Perpetrators," *Aggression and Violent Behavior*, Vol. 3, No. 4, pp. 369-389, 1998, p 375, 384.

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဒီလို ရှုပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း နာကျုပ်စေရမှုတွေကို ပိုမို ဖြစ်စေတောက်ကြာင့် အမိမယောင်ဘက် ဒါမှုမဟတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်တွေရဲ့ မှတ်မီးကျင့်ခြင်းဟာ ပြစ်မှုမမြောက်ဘူးဆုံး ပိုင်းခုံနှစ်နေရာ မလိုအပ်တော့ပါဘာ။

အမျိုးသမီးတွေက ခင်ပွန်၊ သည် သို့မဟုတ် ဂင်နှီးသာ လက်တွေးဖော်ပြုခြင်းကို ဘယ်လို တဲ့ပြုခြင်းသလဲ။

ဘာသာရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုမလေ့တဲ့တစ်ဦးစဉ်လာတွေရဲ့ ကနိုသတ်ချက်တွေကြောင့် အမိမိထောင်ရှင် အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်တွေက မူဝါဒ်ကျင့်ခြင်းကို ကြံတွေ့ခဲ့တဲ့အပါမှာ အလျော့ပေး နေထိုင်ခြင်းပြင့် အမိမိထောင်ရေးကို ထိန်းသမီးရမယ်လို့ မှတ်ယူထားကြပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ခုမှာတော့ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ အလိုဆန္ဒမပါဘဲ အတင်းအကြပ် လိုင်ဆက်ဆံခြင်းကို ခင်ပွန်းသည် ဒါမှမဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်ကို ချော့ဖော့တဲ့ နည်းလမ်းအနေနဲ့ ရွှေးချယ်ရပါတယ်။ အဲဒီလို့ ရွှေးချယ်လိုက်တာဟာ သူမနဲ့တက္က သူမရဲ့မိသားစုဝင်တွေနဲ့ ကလေးတွေအပေါ်မှာ ကျခေါက်မယ့် တခြား အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစွဲကို ကာကွယ်ဖို့ အတွက်ပါပဲ။

အင်ပွန်၊သည် သို့မဟုတ် ရင်နှီးသော လက်တွေ့သံက မှိမ်းကျော်ခြင်းဟော အကြမ်းပေါ်ခဲ့
ရသူတော်ဘင်္ဂ၏ ဘယ်လိုအကြော်၊သက်ခေါက်မှုမြတ် စံစေရေးသည်။

အဖြစ်အပျက်အများစုံမှာ ခင်ပွန်း သိမဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖောက် ပြုလုပ်တဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အခြားသော ကိုယ်ထိလက်ရောက် အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ် လေ့ရှိပါတယ်။ အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုတွေကြောင့် အမျိုးသမီးလိုင်အပါးနဲ့ စအိုကနေ သွေးတွက်တာ၊ အမျိုးသမီးလိုင်အပါးနဲ့ ဆီးလမ်းကြောင်းမှာ ထိခိုက်ခက်ရာရတောာ အချိန်မရွှေ့မဲ့ ကလေးမွေးတာနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ရေးစဉ် ရောဂါတွေ ပြုသုန္ဓာတွေ ပြစ်တာ၊ မလိုချင်ဘဲ ကိုယ်ဝန်ရတာ၊ လိုင်မှုတဆင့် ကူးစက်ရောဂါတွေ ရတာတွေအပြင် အနိုင်ကျိုးတာနဲ့ သွေးခြေ ဖူးယောင်တာတွေ အစရှိတဲ့ လိုင်အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ မဆက်စပ်တဲ့ အခြားထိခိုက် ခက်ရာတွေတို့ပါ ရရှိခဲ့တဲ့ ရပေါ်တယ်။⁹

အိမ်ထောင်ဘက်တွေရဲ့ မူပိုမ်းပြုကျင့်မှုကို ခံရသူတွေဟာ အခြားအခြေအနေတွေမှာ မူပိုမ်းပြုကျင့်ခံရသူတွေထက် ပိုမိုဆီးရားအက်ပဲတဲ့ စိတ်ဝင်ဆာများကို ခံစားကြရပါး ပုံမှန်ဘဝကို

⁹ S. Boucher (PhD), J. Lemelin (PhD)b, L. McNicoll (MSex), "Marital rape and relational trauma," *Sexologies* (2009) 18: 95-97.

ပြန်လည် ရရှိဖို့အတောက် အချိန်ကြာမြင့်စွာ လိုအပ်ကြပါတယ်။ အိမ်ထောင်ဘက်တွေရဲ့ မူဒီမီးပြုကျင့်မှုကို ခံရသူအများစုံမှာ စိတ်ဒဏ်ရာ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်တဲ့ စိတ်ကစဉ်ကလျားဖြစ်မှု (PTSD)လက္ခဏာတွေ ခံစားရတာကိုလည်းတွေ့ရပါတယ်။ အဲဒီလိုဖြစ်ရတာဟာ အိမ်ထောင်ရှင် အမျိုးသမီးတစ်ယောက်၊ ပိုင်တစ်ယောက်အနေနဲ့ သူမရဲ့အိမ်ထောင်သည်ကာလအတွင်းမှာ အကြမ်းကြိမ် မူဒီမီးပြုကျင့်မှုတွေကို အထူးသည်းခံနေရပြီးတော့ အဲဒီလို အကြမ်းကြိမ် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံခြင်းတွေက သူမအတောက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရမှု အဖြစ်ပါ ခံစားရလာရလိုပါပဲ။

မူဒီမီးပြုကျင့်ခံရသူ အိမ်ထောင်သည် အမျိုးသမီးများအနေနဲ့ မူဒီမီးသမားများရဲ့ ထပ်မံရန်ပြုမှုကို ကြောက်ချုံနေကြပြီး ထွက်ပြီးလွတ်မြောက်ဖို့ ဒါမှုမဟုတ် ခေတ္တခိုလိုဖို့ နေရာရရှိဖို့အတွက်လည်း အခွင့်အရေတွေ မရှိနေကြပါဘူး။ သူတို့အနေနဲ့ သူတို့ကို မူဒီမီးပြုကျင့်သူအမျိုးသားတွေနဲ့ အတူနေထိုင်ကြပြီး နောက်တွေ့ဆုံးနေကြပါတယ်။ ဒါအပြင် အဲဒီ မူဒီမီးကျင့်သူကိုယ်တိုင်က သူမတိုကလေးတွေရဲ့ ဖောင်ဖြစ်နေတာကလည်း အမျိုးသမီးတွေကို စိတ်ဒဏ်ရာ ပိုမိုကြီးမားစေ ပါတယ်။

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ယုံကြည်မှုကို ပျက်စီးပေြီး အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အရှက်ရခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို အပြစ်တင်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်မှု နည်းပါးလာခြင်းစတဲ့ နောက်ဆက်တွဲများလည်း ကြံးတွေ့ ခံစားရခိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုအခြေအနေတွေမှာ အကြမ်းကြိမ် မူဒီမီးကျင့်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ ကိုယ့်ကိုကိုယ်သတ်သောခြင်းတွေကို ပြုလုပ်တတ်လေ့ရှိပါတယ်။¹⁰

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မူဒီမီးကျင့်ခြင်းကို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း၊ နည်းပါးလာခြင်းနှင့်ရုပ်ရှုပါတယ်။ အဲဒါတွေကတော့

- ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မူဒီမီးကျင့်တာကို ခြင်းချက် ပြုထားတာကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေကနေ ပထ်ဖျက်ခြင်း
- သီးမြားပြစ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြောန်းခြင်း

¹⁰ Monson, p. 374.

တိဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်နှီးကျမ်းဝင်သူက မှုဒါန်းကျင့်ခြင်းအပေါ် ခြင်းချက်ပြထားတာကိုပြစ်မှုဆိုင်ရာပေးကနေနေပယ်ဖျက်တာထက်သိုးခြားပြစ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြုခြင်းက ပိုမိုကောင်းမွန်ပါတယ်။ ယဉ်ကျေးမှု လေလွှာတဲ့ စံသတ်မှတ်ချက် တွေကြောင့် ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်နှီးသော လက်တွဲဖော်က မှုဒါန်းကျင့်တာကို လက်ခံတဲ့ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အခြားအသတွေမှာ ဒီလိုလိုပိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြတာ အကြမ်းဖက်တာကို ပြစ်မှုအဖြစ် အတိအလင်း သတ်မှတ်ဖော်ပြထားတာ မရှိဘူးဆိုရင် အဲဒီ လုပ်ရပ်ဟာ ဥပဒေခဲ့ မဟိုတဲ့ သို့မဟုတ် တိုင်တန်းနှင့်တဲ့ ပြစ်မှုလို လက်ခံကြမှာ မဟုတ်ပါဘူး။

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မူဒိမ်းကျင့်တာကို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ရနိုင်တော့ အဲဒီပြစ်မှုတွေအပေါ် သိသိသာသာ အရေယူဆောင်ရွက်နိုင်တာကို ချက်ချင်းတွေ့ရှုရမှာ မဟုတ်သေးပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အဲဒီပြစ်မှုတွေကို ဥပဒေနှင့် ကန့်သတ်တာဟာ အပျိုးသမီးတွေအပေါ် အသိအမှတ်ပြုကာကွယ်ပေးတဲ့ ဥပဒေတစ်ရပ်ကို သတ်မှတ်နိုင်တာ၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုနှင့်တော့ ထိရောက်တဲ့ ဟန့်တားမှုတွေကို ပြုလုပ်နိုင်တာ အစရှိတဲ့ အချက်တွေကို ဖြစ်ပေါ်မေမှာပါ။

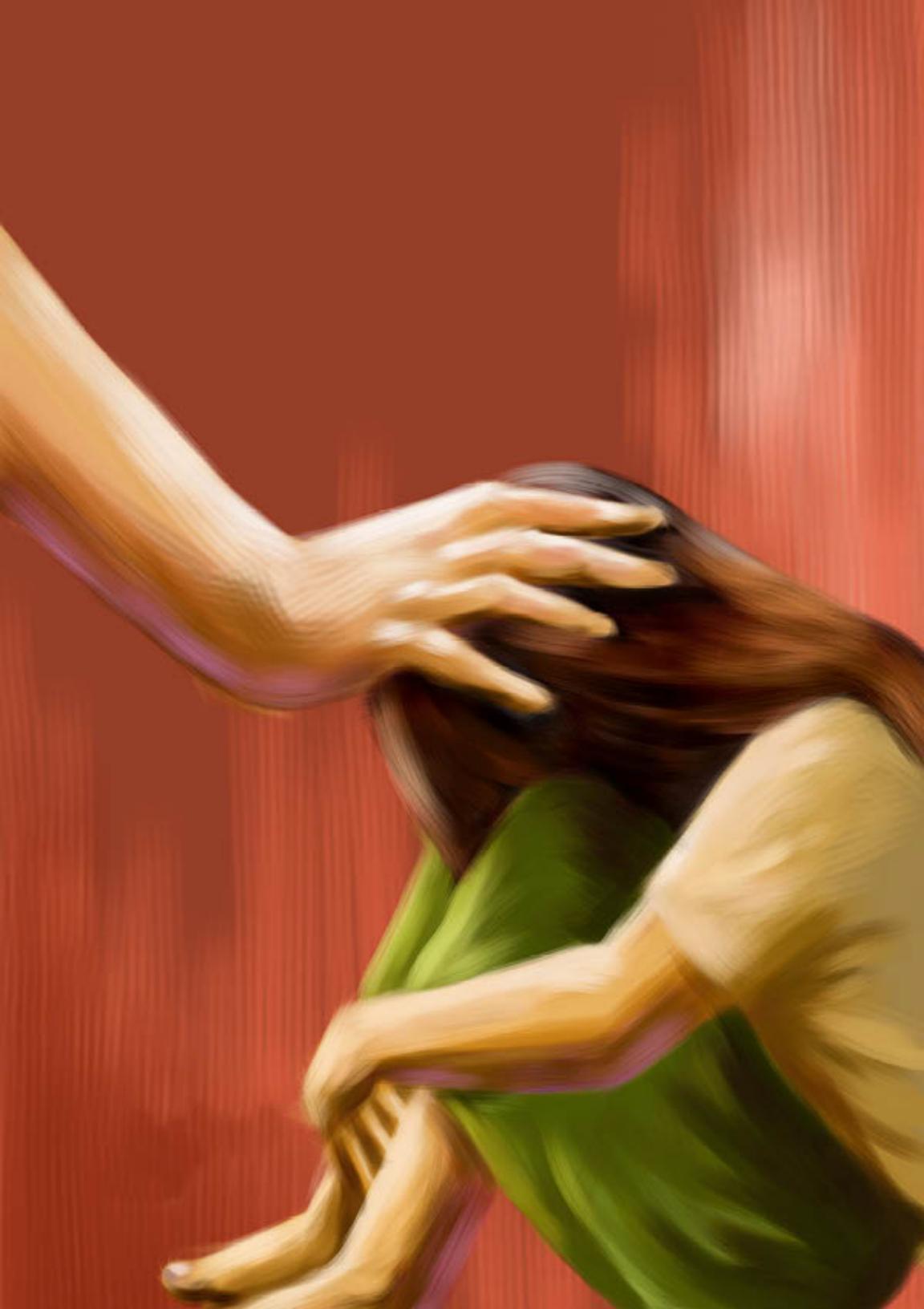
၂၀၀၁ ခုနှစ်အထိ အနာလုံးဆုံးနိုင်ငံပေါင်း (၅၂) နိုင်ငံများ ခင်ပွဲနီးသည် သို့မဟုတ်ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖောက မူဒိမ်းကျင့်တာကို ပြစ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် အတိအလင်းသတ်မှတ်ထားကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။¹¹ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ အတွင်းရေးမျှုးချုပ်၏ (၂၀၀၆) ခုနှစ်အစီရင်ခံစာအရ အနာလုံးဆုံးနိုင်ငံပေါင်း (၁၀၄) နိုင်ငံများ ခင်ပွဲနီးသည် သို့မဟုတ်ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖောက မူဒိမ်းကျင့်တာကို ခြေားချက်မယ့် အပြုံပေးရမယ့် ပြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။¹² အာဆီယံနိုင်ငံများဖြစ်တဲ့ ကမော်ဒီးယား (၂၀၀၅)၊ ဖိလစ်ပိုင် (၁၉၉၃)ထိုး (၂၀၀၂) တို့မှာလည်း အိမ်ထောင်ဘက် သို့မဟုတ်ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖောကတွေအကြား မူဒိမ်းပြုတွင်မှုတို့ ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

¹¹UN Women, "2011-2012 Progress of the World's Women: In Pursuit of Justice" (2012), accessed November 25, 2013, <http://progress.unwomen.org/pdfs/EN-Report-Progress.pdf>.

¹² UN General Assembly, "In-depth study on all forms of violence against women," Report of the Secretary-General, UN Doc. A/61/122/Add.1, at 89, 6 July 2006, accessed November 25, 2013, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/419/74/PDF/N0641974.pdf?OpenElement>.

အင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မူဒိမ်းကျင့်တာဟာ သူစိမ်းက မူဒိမ်းကျင့်တာထက် ပိုမိုပြီး ဥပဒေအရ အကာအကွယ်ဖူးနေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဥပဒေပြုသူတွေအနေနဲ့ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မူဒိမ်းကျင့်တာကိုခံရသော အမျိုးသမီးတွေထက် သူစိမ်းတွေက မူဒိမ်းကျင့်တာကို ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို ဘာကြောင့် ပိုမိုကာကွယ်စောင့်ရောက်ရသလဲ ဆိတာကို နည်းလမ်းတကျ စိစစ်သုံးသပ်ဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါအပြင် ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မူဒိမ်းကျင့်တာအပေါ် ထိုက်သင့်တဲ့ ပြစ်ဝဏ်များ ချုပ်တော်ပေးဖို့အပြင် ဥပဒေ ရေးရာအရ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုဖို့လည်း လိုအပ်နေပါတယ်။ အဲဒီ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်ဟာ မူဒိမ်းမှု၊ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ဖွင့်ဆိုချက်တွေနဲ့ လိုက်လျှောညီတွေ့ဖြစ်ဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ ---

“သူးရှင်းဆွဲပျော်များအကြော်
လိပ်ခိုင်းဆိုင်ရာ
အကြမ်းဖက်ခြင်း”

၆။

သုဒေသနပြိုးယူးအကြားလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းပေါ်ခြင်း

သုဒေသနပြိုးယူးအကြားလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းပေါ်ခြင်းဆိုတာ ဘလ်။

မိသားစုဝင်တွေအကြားလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူးလွန်တာကိုသွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြားလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်တာလို့အစဉ်အလာအရသတ်မှတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုက္ခွဲမျိုးဟာမလုပ်သင့်မလုပ်ထိုက်တဲ့အရာအဖြစ်လူမှုအနဲ့အစည်းများစွာမှာတားမြစ်ထားပါတယ်။ သိပ္ပါပညာအရလည်းသွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေဆက်ဆံပေါင်းသင်းပြီးရလာတဲ့ကလေးဟာမျိုးနှင့်အရချို့ယွင်းမှုတွေပို့ပြစ်ပေါ်နိုင်ချေရှိတယ်လို့ဖော်ပြထားပါတယ်။

အခုခါမှာတော့ဒီလိုလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူးလွန်မှုမျိုးကိုလင်မယားမဟုတ်တဲ့မိသားစုဝင်တွေအကြားမှာမဖြစ်သင့်မဖြစ်အပ်တဲ့လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအပြုံအမှုတွေအဖြစ်ဖော်ပြလာပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ဆယ်စုစု၏များစွာတဲ့ကလေးသူငယ်တွေအပေါ်လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုနဲ့ကျားမရေးရာအပေါ်အခြေခံတဲ့အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီးလေ့လာမှုတွေပို့မို့လုပ်ဆောင်လာကြပါတယ်။ အဲဒီလေ့လာဆန်းစစ်ချက်တွေအရကလေးသူငယ်တွေကိုလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်တာနဲ့လိုင်အလွှာသုံးစားပြတာတွေဟာပိုမိုမှားပြားလာတာကိုတွေ့ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့်လေ့လာဆန်းစစ်ချက်တွေမှာသွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြားလိုင်ဆက်ဆံမှုဆိုတာသာမကရင်းနှီးယုံကြည်ရသူတွေအကြားနဲ့ရုံဖန်ရံခဲ့ဖြစ်တော်ကလွမ်းမိုးချင်ကိုင်ပြီးလိုင်ဆက်ဆံတာဆိုတဲ့အယူအဆကိုပါထည့်သွင်းလေ့လာခဲ့ကြပါတယ်။

သုဒေသနပြိုးတွေအကြားလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်နှင့်နဲ့စပ်လျဉ်းပြီးမြို့ပြင်းလေ့လာနိုင်တဲ့သုတေသနပြုမှုတွေဟာမြန်မာနိုင်ငံမှာသာမကနိုင်ငံတကာမှာပါနည်းပါးလျက်ရှုပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်းသုတေသနတဲ့အချို့ကတော့ယေဘယ်တွေ့ရှုချက်အချို့ကိုဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုတွေရှုချက်အရအမျိုးသားတွေဟာအမျိုးသမီးတွေကိုအမျိုးသမီးတွေနဲ့ယေဘယ်းလေးတွေ့လွန်တတ်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့်ဆွဲမျိုးတော်စပ်သူအမျိုးသမီးတွေနဲ့ယေဘယ်းလေး

သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြားလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်နှင့်နဲ့စပ်လျဉ်းပြီးမြို့ပြင်းလေ့လာနိုင်တဲ့သုတေသနပြုမှုတွေဟာမြန်မာနိုင်ငံမှာသာမကနိုင်ငံတကာမှာပါနည်းပါးလျက်ရှုပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်းသုတေသနတဲ့အချို့ကိုဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုတွေရှုချက်အရအမျိုးသားတွေဟာအမျိုးသမီးသားတွေဟာအမျိုးသမီးတွေကိုအမျိုးသမီးတွေနဲ့ယေဘယ်းလေးတွေ့လွန်တတ်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့်ဆွဲမျိုးတော်စပ်သူအမျိုးသမီးတွေနဲ့ယေဘယ်းလေး

တွေအကြား ဒီလိုဆွဲမျိုးရင်းခြာတွေအကြား လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ခြင်းတွေ ဖြစ်ပေါ်မှုက အလွန်နည်းပါးပါတယ်။ ပြီးတော့ ကလေးသူငယ်တွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်တဲ့သူ အများစုံဟာ အဲဒီကလေးငယ်တွေနဲ့ သိကျမ်းရင်းနှီးသူတွေဖြစ်နေပါတယ်။ ဉာဏ်တေားလျှိုင်ငံမှာ ကလေးသူငယ်တွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်များရဲ့ (၃၀%) ဟာ အဆိုပါ ကလေးငယ်တွေရဲ့ ဆွဲမျိုးတော်စပ်သူ တွေဖြစ်နေပါတယ်။¹³ (လေ့လာတွေရှိချက်အရ မိန့်ကလေးတွေဟာ ယောက်ဗျားလေးတွေထက် သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုကို ပိုမိုကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီးတော့ ကျူးလွန်ခဲ့သူအများစုံဟာ သူတို့ရဲ့ အဖော် ပထွေး ဦးလေး၊ အစ်ကို သို့မဟုတ် အဘိုးဖြစ်သူတွေ ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါတယ်။)

လေ့လာမှုများအရ ဉာဏ်တေားလျှိုင်ငံမှာ သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူ မိန့်ကလေးပြိုလည်းရေကလည်း ပိုမိုမြင့်မား နေပါတယ်။ နောက်ပြီး မိန့်ကလေးတွေဟာ သူတို့နဲ့ ရင်းနှီးတဲ့ဆက်ဆံရေးရှိသူတွေရဲ့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုလည်း ပိုမိုကြုံတွေ့ရကြောင်း တွေ့ရှိရပါတယ်။

လေ့လာချက်အရ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းမှာ ဆွဲမျိုးတော်စပ်သူ အမျိုးသားများက (၇၅.၀%)၊ ဖောင် သို့မဟုတ် ပထွေးက (၁၆.၅%) ကျူးလွန်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသားတွေ အပေါ် ကျူးလွန်သူတွေကတော့ ရင်းနှီးသူများက (၂၇.၃%)၊ သူစိမ်းများက (၁၈.၃%)နဲ့ ဆွဲမျိုးတော်စပ်သူအမျိုးသားများက (၁၆.၄%) ကျူးလွန်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါတယ်။ အမျိုးသားတွေအပေါ် လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူးလွန်မှုတွေရဲ့ (၅% သို့မဟုတ် မီထက်နည်းတဲ့ ရာခိုင်နှုန်း) ကို သူတို့ရဲ့ ဖောင် သို့မဟုတ် ပထွေးက ပြုမှုခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါတယ်။¹⁴

သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုကြုံ့ချုပ်။

ခင်ပွဲနှီးသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖောက် မှုပိုင်းကျင့်တာလိုပါပဲ၊ သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းဟာ အခြားသော ဆွဲမျိုးမဟုတ်သူက ကျူးလွန်တဲ့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းထက် ပိုမိုစီးရိမ်စရာဖြစ်ပြီးတော့ ကာလ ရုပ်ကြာစွာ ဆိုးကြီးသက်ရောက်ရေပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီလိုကျူးလွန်မှုဟာ တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာ ဖြစ်ပွားတာမျိုးမဟုတ်ဘဲ အခိုင်ကြာလေ အကြိမ်ကြိမ်ကျူးလွန်လေ

¹³ Kelly Richards, Misconceptions about child sex offenders, Canberra: Australian Institute of Criminology, September 2011.

¹⁴ Ibid.

ဖြစ်နိုင်တာကြောင့်ပါ။ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူတွေက အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ ငယ်ရွယ်သူ (ကလေး) တွေကို ဒီလိုဖြစ်ရပ်မျိုးဟာ မိသားစုတွေအကြားမှာ သာမန်ဖြစ်ပွားမှုသာ ဖြစ်တဲ့ အကြောင်းပြောထားလေ့ရှိပြီးတော့ တိုင်ကြားမှုမပြုလုပ်ဖို့လည်း မြိမ်းခြာက်မှုမျိုးကို ယုံကြည်မှုမရှိဘဲ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုမယ်ဆိုရင် သူတို့ဆီမှာ ဘယ်လို ပြဿနာတွေ ဖြစ်လာမှုလဲ။ အခြားသူတွေကကာ ဘယ်လိုတဲ့ပြန်ကြမလဲ ဆိုတာတွေအပေါ် စိုးရိမ်ကြလေ့ရှိပါတယ်။ အကြမ်းဖက်သူက ကလေးကို ကာကွယ်စောင့်ရောက်ဖို့ တာဝန်ရှိသူဖြစ်နေတယ်ဆိုရင် အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ ကလေးအနေဖော် “သူရဲ့နေအိမ်ဟာ ဘေးကင်းလုံခြုံတယ်” သူရဲ့မိသားစု ဆက်ဆံရေးဟာလည်း ယုံကြည် စိတ်ချုပ်တယ်” ဆိုတဲ့ အယူအဆတွေဟာ သူတို့အတွက် မပုန်ကန်နေတဲ့ အတာတွေကို မှားယွင်းမှုတွေ၊ ပြဿနာတွေအဖြစ်ဖော် ကာလကြာရှည်စွာ ခံစားနေရမှာဖြစ်ပါတယ်။ မိသားစုတစ်ခုအတွင်းမှာ ကလေးထံက အထောက်အပံ့ခံ အခြေအနေမှာ ရှိနေပြီး မိသားစုက ထောက်ပုံသူဆိုတဲ့ အနေအထားမျိုးမှာဆိုရင် ကလေးမှားလည်း သူရဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ အခြေအနေကို ထုတ်ဖော်ပြုနိုင်ဖို့ အဟန်အတားတွေ အများကြီးရှိနေပါတယ်။ အခြား မိသားစုဝင်များကလည်း ဒီလို အကြမ်းဖက်မှုကို သိပြီးတဲ့နောက်မှာ ကလေးကို အနိုင်ကျင့်တာမျိုး၊ မကူညီချင်ကြတာမျိုးနဲ့ မထောက်ပုံချင်ကြတာမျိုး၊ မိသားစု တတ်ခုလုံးကရေပြီးတော့ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ ကလေးအပေါ်မှာ ပိအားလိုင်းပေးကြတာမျိုးတွေ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

သူရဲ့၊ ဆွဲမျိုးများ၊ လိုင်ပိုင်၊ ဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ခံစားခဲ့ရတဲ့ ကင်းသူ့အယ်ငါးတွေ အတွက် ဥပဒေပိုင်အာရာ သီ္ပါး၊ ကကွယ်ပေးမှုမျိုး၊ ဘင်္ဂကြာင့်လိုအပ်ပါသလ်။

ကလေးသူ့ထံတွေနဲ့ လိုင်ဆက်ဆံတာကို ပြစ်မှုအဖြစ် အမြဲတစေသတ်မှတ်ထားပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ဆိုချက်တွေမှာ လိုင်မှုကိစ္စ အတွက် သဘောတူညီမှုပေးနိုင်တဲ့ အသက်အလိုင်းအခြားကို ဖော်ပြထားတဲ့အပြင်၊ ကလေးသူ့ထံဥပဒေမှာ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွေ ထည့်သွင်းပြီးတော့လည်း ကလေးသူ့ထံများနဲ့ လိုင်ဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ထားပါတယ်။ နိုင်ငံအများစုမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူဟာ အသက် ငယ်ရွယ်သူ မဟုတ်ပေမယ့်လည်း လိုင်ကိစ္စအတွက် သူရဲ့ သဘောတူခွင့်ပြုမှု မပါဘူးဆိုရင် ပြစ်မှုမြောက်ကြောင်းလည်း သတ်မှတ်ထားပါတယ်။

မည်သိုပ်ဆိုင်ဆီမံစေကာမှာ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မှုဒ်များကျင့်မှုလိုပါပဲ၊ ကလေးသူ့ထံများအပေါ် သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေရဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်တာဟာ ပြစ်မှုမြောက်ကြောင်း အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသင့်ပါတယ်။ ဒီလို ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဟာ သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှုတွေကို တင်းကြပ်စွာ

တားမြစ်ရာ ရောက်ပေါ်တယ်။ ဒုံးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ခြင်း၊ ဆိုးကျိုးတွေကို အများပြည်သူ့အကြား ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန်သိရှိနိုင်ဖော်လည်း ပြုလုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အာဆီယိုနိုင်ငံတွေပြုစ်တဲ့ ပီယက်နမ်နဲ့ မလေးရားနိုင်ငံတွေရဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတွေမှာ သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ခြင်းဟာ ပြစ်မှုဖြစ်ကြောင်း ပြုဗုံးဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြောင်းပြင်၊ ကို တရားစွဲဆို ဆောင်ရွက်ခြင်း

သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပေါ်ခြင်းကို တရားစွဲဆိုတဲ့ မှုခ်င်းတွေဟာ မိသားစုဝင်မဟုတ်တဲ့ အခြားသူတွေက ကျူးလွန်တဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပေါ်မှုတွေထက် ပိုမိုရှုပ်ထွေးပြီး မိသားစုအတွင်း အကြမ်းပေါ်ခြင်းလို ကိုစွဲမျိုးနဲ့ အခြားအကြောင်းအရာများစွာလည်း ပါဝင်နေပါတယ်။ အကြမ်းပေါ်သူက မိသားစုဝင်ငွေ အများစုရှုတို့ပေးနေတဲ့ အခြေအနေတွေမှာဆိုရင် အကြမ်းပေါ်သူကို အမှုဖွင့်တာဟာ မိသားစုအတွင်း ငွေကြေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲကို ဖြစ်ပေါ်ပေြီး အကြမ်းပေါ်ခံရသူအပေါ် အခြားမိသားစုဝင်များက မကျေနှစ်မှုတွေလည်း ဖြစ်ပေါ်တတ်ပါတယ်။ ဒီလို မှုခ်င်းမျိုးတွေမှာ အကြမ်းပေါ်သူရဲ့ ထောင်ကျို့နိုင်တဲ့ အခြေအနေဟာ မိသားစုအတွင်း ငွေကြေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲတွေကို ဖြစ်ပေါ်ပေါ်တယ်။ နောက်ပြီး ဝင်ငွေရှာပေးတဲ့ အကြမ်းပေါ်သူကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားခြင်းက အကြမ်းပေါ်ခံရသူ ကလေးငယ်ကိုသာမက တစ်မိသားစုလုံး အပေါ်မှာပါ စားဝတ်နေရေးအရထိခိုက်ပေါ်တယ်။ ဒါအပြင် မိသားစုအတွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပေါ်မှုရှိတဲ့အကြောင်း ပတ်ဝန်းကျင်က သိရှိသွားရင်လည်း မိသားစုအတွက် အရှက်ရစရာ ဖြစ်ပေါ်တယ်။ ဒီလိုအကြောင်းတွေကြောင့် မိသားစုက အကြမ်းပေါ်ခံရသူ ကလေးငယ်အပေါ် ဖြောင်မှုတွေ ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ဒီလို ဖြောင်မှုတွေကြောင့် အကြမ်းပေါ်ခံရသူ ကလေးအနေနဲ့ ကြိုးမားတဲ့ စိတ်ပိုင်း၊ ရုပ်ပိုင်း ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ ပိုကြံတွေရပါတယ်။¹⁵

အထက်မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ အကြောင်းတွေကြောင့် မိသားစုအတွင်း အကြမ်းပေါ်မှု လိုမျိုး ဥပေဒကို အကောင်အထည်ဖော်နေသူတွေ အနေနဲ့ သွေးရင်းဆွဲမျိုးတွေအကြား လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုတွေဟာ မိသားစု တစ်စုလုံးကို ထိခိုက်စေတဲ့ ပြစ်မှုတစ်ရပ်အနေနဲ့ အရေးယူဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဆိုပါ ပြစ်မှုတွေအတွက် ဆွဲနေ့အကြံပေးတာတွေ

¹⁵Judith A. Cohen and Anthony P. Mannarino, "Incest," Case Studies in Family Violence, Second Edition, edited by Ammerman and Hersen, (New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers, 2000), p. 211.

ထောက်ပံ့ကူညီပေးတာတွေအပြင် နေထိုင်စရာအတွက် စီစဉ်ပေးတာတွေကိုပါ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါတယ်။ ဒီလိုလိုလောက်တဲ့ အကူအညီတွေကို ပြုလုပ်ပေးဖို့အတွက်လည်း ဥပဒေမှာထည့်သွင်းဖော်ပြရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအပြင် အကြမ်းဖက်ခံရသူကိုစစ်ဆေးမေးမြန်းတဲ့ အခါမှာလည်း အထူး ကူညီပံ့ပိုးပေးတဲ့အနေနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့နာမည်ကို အများ သိအောင် ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခြင်းကို တားမြစ်တာမျိုးတွေ၊ အမှုစစ်ဆေးနေစဉ် အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ အကြမ်းဖက်သူ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် မမြင်အောင် ဖန်သားပြင်ကို အသို့ပြုတာမျိုးတွေနဲ့ လူမှုဝန်ထမ်းအကူအညီပေးတာမျိုးတွေလည်း ဥပဒေထဲမှာ ပါဝင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

“**ଭିଷ୍ମଃବ୍ରାହ୍ମିନ୍ଦ୍ରିୟଃ**
ଜାତିନ୍ଦ୍ରଃଜାତୀୟ
ବଗଃବ୍ରାହ୍ମପ୍ରତିଵ୍ୟାପିନ୍ଦ୍ରିୟଃକୁଣ୍ଡ
ଗୀଯଂକୁଣ୍ଡଯୁଗର୍ବ୍ଲାଙ୍ଘିନ୍ଦ୍ରିୟଃ”

မြိုင်းခြားကြော်ပြီးအတင်းအဓမ္မသားကြောဖြတ်ခြင်းနှင့်ဂိုလ်ဝန်ပျော်ချွင်း

အာရာ၊ ဥရောပ၊ လက်တင်အမေရိကနှင့် တောင်အမေရိကတို့မှာ အစိုးရတွေဟာ မြိုင်းခြားကြော်ပြီး အတင်းအဓမ္မသားကြောဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချွင်းတို့ကို လက်နက် တစ်ခုအဖြစ်နဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အသုံးပြုလာခဲ့ကြပါတယ်။ ဥရောပမှာဆုံးရင် ရောမ၊ အမေရိကန်နဲ့ နာဒိုဂျာမနဲ့၊ စပိန်ဘာသာစကားပြောလက်တင်အမေရိကနိုင်ငံသားများနဲ့ပို့ရှုံးမှာ ပထံတိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုတွေလိုပျိုး တိုင်းရင်းသားနဲ့ ဘာသာရေး ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုမတူသူ လူနည်းစုတွေအပေါ် အတင်းအဓမ္မသားကြောဖြတ်ခြင်းနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချွင်းတွေကို ကျင့်သုံးခဲ့ပါတယ်။ ဒုံးအပြင် ကိုယ်ခွဲ့ခြား မသန့်စွမ်းသူများ (ဥပမာ - အမေရိကန်မှာ ဆုံးရင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာရှိသူတွေ)၊ ဆင်းရဲမြဲ့တေသူတွေ၊ အကျဉ်းကျော်သော အမျိုးသမီးတွေ၊ ကျေးလက်ဒေသမှာ နေထိုင်သူတွေ (များသောအားဖြင့် ပညာရေးမှာ ချို့တဲ့သူတွေ) အပေါ်မှာလည်း အတင်းအဓမ္မ သားကြောဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချွင်းတို့ကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြဖူးပါတယ်။

မြိုင်းခြားကြော်ပြီး အတင်းအဓမ္မသားကြောဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချွင်းတို့ကို မျိုးရိုးသန့်စိတ်မှုကို ထိန်းသိမ်းဖို့ နိုင်ငံသားမဟုတ်သော ‘အပြင်လူတွေ’ ရဲ့ အရေအတွက်ကို လျော့ချို့ သို့မဟုတ် လူမှုအသိကိုအဝန်းက မိသားစွဲနဲ့ တစ်ဦးတစ်ယောက်တို့အတွက် နိုင်းကျော်ထုတ်လို့ ယူဆရသူ သို့မဟုတ် မကောင်းတဲ့သူတွေလို့ အပြစ်မြှင့်ခံရသူတွေရဲ့ အရေအတွက်ကို လျော့ချို့ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြုချက်တွေနဲ့ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလို့ဆောင်ရွက်မှုအများဆုံးဖြစ်နေတဲ့ အချိန်တွေမှာပဲ ရှာမနဲ့ ရှုပန်နဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံစတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ ဥပဒေထုတ်ပြီး ခွင့်ပြုအားပေးတာမျိုးတွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။

သမိုင်း တစ်လျောက်သာမကတဲ့ ယနေ့အချိန်ထိုင်အောင် တစ်ဖက် စောင်းနှင်းဆန်တဲ့ လူဦးရေထိန်းချပ်မှု ပူဝါဒတွေရဲ့အောက်မှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ ဆန္ဒမပါဘဲ မြိုင်းခြားကြော်ပြီး အတင်းအဓမ္မ သားကြောဖြတ်ခြင်းကို ခဲ့ကြပါတယ်။ နှုတ်အတင်း သားကြော ဖြတ်ခိုင်းခြင်းခံရသူ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ ကလေးမွေးဖျား နေစဉ်တွင်ပင် အေးသက်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကြောင့် အခက်အခဲတွေ ပိုပြီး ကြံ့တွေ့ကြပါတယ်။

မသန့်စွမ်းအမျိုးသမီးတွေ၊ အထူးသာဖြင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာရှိသူတွေဟာ တစ်ခါတစ်ရုံမှာ သူတို့အနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေကို ကျင့်သုံး

ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အခွင့်အရေးမရှိသလိုမျိုး၊ အရည်အချင်းမပြည့်စီသလိုမျိုး ဆက်ဆံခဲ့ကြရပါတယ်။ ဒါအပြင် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချစေခြင်းဟာ သူတို့ရဲ့ ကောင်းကျိုးအတွက်သာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ပုံစံမျိုးနဲ့လည်း ဆက်ဆံခဲ့ကြရပါတယ်။ ဒီအချက်ဟာ မသန့်စွမ်းသူတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွားနဲ့ သူတို့ရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို လေးစားဖို့ တာဝန်ရှိမှုတယ်ဆိုတဲ့ အမြင်နဲ့ ကြည့်လိုက်ရင် ပဋိပက္ခဖြစ်နေပါတယ်။

အတောကြာ့င့် ကမ္ဘာကုလသမဂ္ဂ ကလေးများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကော်မတီက မသန့်စွမ်းဖြစ်မှုကို အကြောင်းပြုပြီး သားကြောဖြတ်ခြင်းကို တားမြစ်ဖို့နဲ့ အဲဒီလို သားကြော ဖြတ်ခြင်းအစား လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေး၊ မျိုးပွားမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက်တွေ ထောက်ပုံပေးဖို့အတွက် အစိုးရတွေကို တိုက်တွန်းခဲ့ပါတယ်။

မြိမ်းခြောက်ပြီး အတင်းအဓမ္မ သိမဟုတ် ကာယကံရှင်တွေရဲ့ ဆန္ဒပါဘဲ သားကြောဖြတ်ခြင်းဟာ ပုံစံမျိုးစုဖို့ ဖြစ်ပွားနိုင်ပါတယ်။ ဥပမာ - သားကြောဖြတ်ဖို့ ရည်ရွယ်ထားတဲ့ အဲမျိုးသမီးများကို လုံလောက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက် မပေးတာ၊ ဒီလို သတင်းအချက်အလက် မပေးဘဲနဲ့ ဖြစ်လာတဲ့ သူတို့ရဲ့ မသိနားမလည်မှုကို အသုံးချဖြီး သဘောတူညီမှုကို ရယူတာ၊ အစားအစား ပိုက်ဆံ၊ နေထိုင်စရာအိမ်မြေ၊ ဆေးဝါးကုသူမှုစွာတဲ့ မက်လိုးတွေပေးပြီး သားကြောဖြတ်စေတာ၊ မြိမ်းခြောက်တာ၊ ဒဏ်ငွေတပ်တာနဲ့ ပြစ်စက် ပေးတာတွေနဲ့ သားကြောဖြတ်စေတာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွေ ဖြစ်ပွားနေစဉ်အတွင်းမှာ အစိုးရစစ်တပ်၊ အမြဲတစ်း မဟုတ်သော တပ်ဖွဲ့ဝင်များနဲ့ အတိုက်အခံတပ်ဖွဲ့များအပါအဝင် ပဋိပက္ခမှာ ပါဝင်နေကြသူ တွေဟာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ကျူးလွှန်တတ်ကြပါတယ်။ အဲဒီလို လိုင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေမှာ အတင်းအဓမ္မ ပေါင်းသင်း ကိုယ်ဝန်ရှိစေတာနဲ့ အတင်း အဓမ္မ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချစေတာတွေ ပါဝင်နေတယ်လို့ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်းက ထောက်ပြခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို အခြေအနေတွေမှာ အစိုးရစစ်တပ်ကဖြစ်စေ အခြားနေရာကဖြစ်စေ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွှန်သူများကို ပွင့်လင်းမြင်သူမှုရှိတဲ့ တရားခွင့်များမှာ ဒီရင်ပြစ်စက်ပေးရမယ်လို့ နိုင်ငံတကာဥပဒေက ပြောန်းထားပါတယ်။

မြိမ်းခြောက်ပြီး အတင်းအဓမ္မ သိမဟုတ် ကာယကံရှင်တွေရဲ့ ဆန္ဒပါဘဲ သားကြောဖြတ်တာနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချတာတွေကို မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ခွင့်မပြုပါဘူး။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ အခြေခံဥပဒေမှာ လူတိုင်း အိမ်ထောင်ပြေခွင့်နဲ့ မိသားစု တည်ထောင်ခွင့်တွေကို ဥပဒေက အကာအကွယ်ပေးထားပါတယ်။ ပုံစံမ (၃၂၁) က မိခင်၏

မိခင်လောင်းတွေနဲ့ ကလေးတွေရဲ့ တန်းတူညီမှုအခွင့်အရေးရှိမှုကို အကာအကွယ်ပေးထားပြီး၊ ပုံစံမ (၃၅၃) ကတော့ ဘယ်သူကိုမှ တည်ဆောက်နေညီတစ်ပါး အသက်ကိုဖြစ်စေ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလွှတ်လပ်မှုကိုဖြစ်စေ နစ်နာဆုံးရှုံးမှုမရှုံးစေရလို့ ဆိုထားပါတယ်။ ဒီအချက်ကနေ လူတိုင်းရဲ့ လက်ထပ်ပြီး မိသားစုတည်ထောင်ဖို့အတွက် တန်းတူညီမှု အခွင့်အရေးရှိမှုကို အာမခံပေးထားပါတယ်။

မြိမ်းခြာက်ပြီး အတင်းအဓမ္မ သို့မဟုတ် ကာယကံရှင်တွေရဲ့ ဆန္ဒမပါဘဲ သားကြောဖြတ်တာဟာ ခွဲခြားဆက်ဆံတာနဲ့ လူအခွင့်အရေးကို ပြင်းပယ်တာလို့လည်း ယူဆကြပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ လူအခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းက မိသားစုဟာ လူအဖွဲ့အစည်းရဲ့ အခြေခံအကျဆုံး ယူနစ်ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် နင်းဟာ လူအဖွဲ့အစည်းနဲ့ နိုင်ငံတော်အစိုးရရဲ့ ကာကွယ်မှုကို ရရှိသင့်တယ်လို့ အသိအမှတ် ပြုထားပါတယ်။ နိုင်ငံတကာလူအခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းအရ လူတိုင်းဟာ မိသားစုတည်ထောင်ခွင့်ရှိပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ လူအခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းရဲ့ ပုံစံမ (၁၆) ဟာ လက်ထပ်ဖို့နဲ့ မိသားစုတည်ထောင်ဖို့ အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးထားပါတယ်။

ဒုအပြင် နိုင်ငံတကာ လူအခွင့်အရေး ကွန်ဖရို့ ၁၉၈၆ ရဲ့ ပုံစံမ (၁၆) အရ ပိုကတွေအနေနဲ့ ကလေး ဘယ်နှစ်ယောက်ယူမယ်နဲ့ အချိန်ဘယ်လောက်ခြားပြီး ကလေးယူမယ်ဆိုတာကို လွှတ်လပ်စွာ၊ တာဝန်ထိသိနဲ့ ဆုံးဖြတ်နိုင်တဲ့ အခြေခံလူအခွင့်အရေး ရှုံးပါတယ်။

သားကြောဖြတ်ခြင်းနဲ့ ကိုယ်ဝန်ပျက်ချုခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်သုမ္မများ

ပထမဆုံးအနေဖြင့် ကာယကံရှင်ဟာ သားကြောဖြတ်တာနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချုတာတွေကို ဆောင်ရွက်လိုစိတ်ရှိရပါမယ်။ ဒီအပြင် ဒီလိုမျိုးဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ အခြေအနေအားလုံးကို ကာယကံရှင်က နားလည်သဘောပေါက်ထားပြီး သူရဲ့ဆန္ဒအလျောက် သဘောတူညီမှုနဲ့သား သားကြောဖြတ်တာနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချုတာတွေကို ဆောင်ရွက်ရရှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အရေးအကြီးဆုံးအချက်ကတော့ သူရဲ့ ပုဂ္ဂလိက၊ မျိုးဆက်ပွားနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို လေးစားပို့ဖြစ်ပါတယ်။ သားကြောဖြတ်စေဖို့အတွက် အစားအစာ၊ ပိုက်ဆံ၊ နေစရာအိမ်မြေ သို့မဟုတ် ဆေးဝါး၊ ဆေးဝါးကုသေးမှု ဒါမှုမဟုတ် အဆင့်အတန်း တစ်ခုခု သတ်မှတ်ပေးတာမျိုးစိတဲ့ မက်လုံးများပေးပြီး ဆွဲဆောင်တာမျိုး ပပြုလုပ်သင့်ပါဘူး။ ဒီလိုပဲ ဒက်ကြေးရှိနိုင်မယ်၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးမယ် ဒါမှုမဟုတ် လက်ရှိရနေတဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေနဲ့ အသုံးအဆောင်တွေကို ဖြတ်တောက်ပစ်မယ်ဆိုတဲ့ မြိမ်းခြာက်တာမျိုးနဲ့ သားကြောဖြတ်ခြင်း

မျိုးလည်း မပြုလုပ်ရပါဘူး။

ဒုအပ်င် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်တွေဟာ အမျိုးသမီးတစ်ယောက် ကလေး
မွေးဖွားနေစဉ်အတွင်း သို့မဟုတ် ပိုက်ခွဲမွေးဖွားနေစဉ်အတွင်း သူမရဲ့ သဘောတူညီချက်ကို
(သားကြားမဖြတ်ပါက ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ အွေ့ရာယ်တွေကို ပြောပြပြီး) ရရှိတဲ့တိုင်အောင်
အဲဒီကလေး မွေးဖွားတဲ့အချိန်မှာ သူမဟာ နာကျင်ခံစားနေရမှာ ဖြစ်တဲ့အတွက် (သူမရဲ့
ပိုက်အခြေအနေဟာ ပုံမှန်အနေအထားမှာ ရှိမနေတဲ့အတွက်) သားကြားဖြတ်ခြင်းကို
ဆောင်ရွက်ရန် မသင့်ပါဘူး။

“ ဂုဏ်နှင့်အတွင်း
လိပ်ချိပ်မှုနှင့်
စီပါးနှောင့်ယူကြ ”

ပုဂ္ဂန်းချင်းအတွင်းလိပ်ငန်းဆိုင်ရာထိပါးနှင့်ယောက်မှု

လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယူက်မှုဆိုတာက လူတစ်ယောက်ခဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်စေဖို့ သိမဟုတ် ရန်လိုတဲ့ (ကြမ်းတမ်းတဲ့) မြိမ်းခြေက်တဲ့ အရှက်ရစေတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးဖို့အတွက် ရည်ရွယ်ပြီး စကားနဲ့ဖြစ်စေ၊ အမူအရာနဲ့ဖြစ်စေ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ဖြစ်စေ ပြုလုပ်တဲ့ မလိုချင်တဲ့ လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ အပြုအမူမျိန်သမျှပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါအထဲမှာဆိုရင် စကားအပြောအဆို၊ အမူအရာ၊ ရုပ်ပဲ၊ ပီဒီယို၊ စာသား၊ မိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယူက်မှုတွေ ပါဝင်နေပါတယ်။ ထိပါးနှောင့်ယူက်ခံရသူအဖို့ သူ၏ လုပ်ငန်းခွင်က လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဖိအားပေးနေတာမျိုး၊ သူအတွက် မိတ်အနောင့်အယူက်ဖြစ်စရာ၊ အရှက်ရတာမျိုး၊ သူအတွက် မြိမ်းခြေက်တာမျိုး၊ သိမြှင့်မှတ်ယူခံစာရရင် အဲတာတွေဟာ (လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ) ထိပါးနှောင့်ယူက်မှုပါပဲ။

လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယူက်မှုဟာ အမျိုးသမီးကြားမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ပတ်သက်မှုအကြောင်းမဟုတ်ပါဘူး။ လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယူက်မှုဆိုတာ ဉာဏ်အာကာ (ပါဝါ) ကို အလွှာထုံးစားပြုတာ၊ လူအခွင့်အနေကို ချိုးဖောက်တာ၊ ကား၊ မ ရေးရာ ခွဲခြား ဆက်ဆံတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းမှာ လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယူက်မှုတွေ ပျို့နှုန်းနေတာ၊ အဲတာတွေကို ထုတ်ဖော်မပြောကြတဲ့ သည်းခံနေရတာတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေကို သာမဏေလုပ်သားတွေ(တဆင့်နိမ့်သူတွေ)အဖြစ်ရှုမြင်နေတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း ဉာဏ်အာကာ (ပါဝါ) မညီမျှမှုကြောင့်သာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဇူလာ တွေ့ရှုချက်တွေအရဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေထက် လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ ထိပါး နှောင့်ယူက်မှုတွေကို ပိုမိုတွေ့ဖြဲ့ ခံစားကြရပါတယ်။ စာရင်းကောက်ယူမှုတွေအရ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယူက်မှုတွေကို ခံစားရတယ်လို့ အသိပေး တိုင်ကြားကြတဲ့ အမျိုးသမီးတွေထက် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကနေ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းလောက်က သူတို့ရဲ့ အမျိုးသမီးလုပ်ဖော်ကိုင်စက်တွေ၊ အထက်အရာရှိတွေဆီက ထိပါးနှောင့်ယူက်တာကို ခံကြရတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။¹⁶ အိမ်အကြော် ချွေပြောင်းလုပ်သားလို အခါးသာအမျိုးသမီးတွေဟာ ဒီလို လိပ်ငန်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယူက်မှုတွေကို ကြံတွေ့ရနိုင်ချေ ပိုမြီးမြင့်တဲ့အပြင် အဲဒီလိုကြံတွေ့လာတဲ့အခါ ထိပါးနှောင့်ယူက်မှုကို ဟန်တားရပ်တန်နိုင်စွမ်း ပိုမြီးနည်းပါးကြပါတယ်။

လုပ်ငန်းခွင့်ဘဏ္ဍာင်၊ လိုင်ပိုင်၊ ဆိုင်ရာ ထိပါကြောင့်ယှဉ်မှုပုံစံများ

ယေဘယ်အားဖြင့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှဉ်မှုတွေကို ဥပဒေအရ ပုံစံနှစ်မျိုး ခွဲခြားနိုင်ပါတယ်။ ပထမတစ်ခုက ကျူးလွန်သူဟာ ရာထူးကြီးလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူဖြစ်နေမယ်ဆိုရင် ကျူးလွန်ခံရသူကို ပြုစ်ခံရမယ် သို့မဟုတ် ထွက်သွားရမယ်ဆိုတဲ့ ရွေးချယ်ခွင့်ကိုပဲပေးထားပြီး ဒီအားပေးတဲ့ပုံစံ ပြုစ်ပါတယ်။ ဒီပုံစံမှာဆိုရင် အလုပ်ဆက်လုပ်ခွင့်ရမယ်၊ ရာထူးတိုးမယ်၊ အလုပ်ပြုတ်မယ်၊ ပို့ခက်ခဲတဲ့ လုပ်ငန်းတွေမှာ တာဝန်ပေးမယ် စတာတွေနဲ့ ဖိအားပေးတာတွေ ပါဝင်ပါတယ်။¹⁷ ဒီလိုကျူးလွန်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးဝန်ထမ်းအနေနဲ့ အဲဒီကျူးလွန်တဲ့သူကနေပြီး ပြန်လည်လက်စားချေမှုကို ကြောက်ချုံစိုးထိတ်တဲ့အတွက် အခြားသူတွေကို ဒီဖြစ်ပေါ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဖွင့်ဟပြောဖို့ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုတာ၊ တိုင်ကြားတာမျိုး လုပ်လေ့မရှိကြပါဘူး။ အမျိုးသမီးကနေ ဒီလိုပိအားပေးခဲ့ရတာကို ပြင်းပယ်မယ်၊ ဒါမှုမဟုတ် တိုင်တန်းခဲ့မယ်ဆိုရင် ရာထူးလျော့ခံရတာ၊ ပို့ပြီးခက်ခဲတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်ကို ပြောင်းရွှေ့ခံရတာတွေ တွေ့ကြုံနိုင်တဲ့အပြင် အရင်မတိုင်တန်းခေါက အကောင်းဆုံးလုပ်ခဲ့တဲ့ အလုပ်တွေကိုပါ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန် အပြစ်ရှာခံရတာတွေ၊ နောက်ဆုံးမှာ အလုပ်ဖြုတ်ခံရတာတွေအထိ ကြံတွေ ခံစားရနိုင်ပါတယ်။

ဒုတိယပုံစံကတော့ “ရန်လိုတဲ့ (ကြမ်းတမ်းတဲ့) ပတ်ဝန်းကျင်” လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒီမှာဆိုရင် ဝန်ထမ်းတစ်ယောက်ယောက်ဟာ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေဆီကနေ အရှက်ရစရာ အပြုအမှုတွေကို တွေ့ကြုံခံစားနေရတဲ့ အခြေအနေပဲ ပြုစ်ပါတယ်။ ဒီပုံစံမှာ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် တစ်စုံကနေပြီး သူတို့ မလိုလားတဲ့ အမျိုးသမီးဝန်ထမ်းကို အလုပ်ကနေ ထွက်ခွာသွားရအောင် ရန်လိုပြီး ကြမ်းတမ်းတဲ့ လုပ်ငန်းခွင့်မျိုး ဖန်တီးနေတာလည်း ပါပါတယ်။ ဥပမာ - အမျိုးသား လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေက ထိပါးနောင့်ယှဉ်ခံရသူများပဲ သူနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရှင်းစိုင်းတဲ့ မှတ်ချက်တွေပေးတာသို့မဟုတ် သူမရဲ့ အလုပ်ကိုထိခိုက်အောင် သူမအလုပ်လုပ်နေစဉ်အတွင်း အရှက်ရစေတဲ့ မလိုလားအပ်တဲ့ ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကျူးလွန်တာတွေကို ပြုလုပ်တာ ပြုစ်ပါတယ်။

¹⁶ See ILO report, 2001. A study conducted by the Indonesian Ministry of Health in 2004 found that 90% of women (compared to 25% of men) claimed to have been subjected to some form of sexual harassment in the workplace. A UN survey of women in Delhi showed that two out of three women have been victims of sexual harassment. Research conducted by the Fiji Women's Rights Movement (FWRM) indicated that one in three women interviewed reported being sexually harassed at some point in their working lives (UNFPA Pacific Sub Regional Office, 2008).

¹⁷ Sometimes call ‘quid pro quo’ form of sexual harassment

လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှဉ်တာကို တိုင်ကြားဖို့ သို့မဟုတ် အရေးယူဖို့ဆိုတာတွေက လုပ်ငန်းခွင်အများစုံမှာ ဥပဒေနေရာအရ တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ရှိမနေပါဘူး။ လုပ်ငန်းခွင်လိုပြောလိုက်တာနဲ့ ရှုပ်ဝ္ဗ္ဗိုင်းဆိုင်ရာ နေရာတစ်ခုတည်းလို မှတ်ယူလို မရပါဘူး။ တိုက်ရှိက် သို့မဟုတ် တစ်ဆင့်ခံ စာချုပ်နဲ့ ခန့်ထားတဲ့ အလုပ်တွေ၊ စေတန့်ဝန်ထမ်းလုပ်အားပေးတဲ့ အလုပ်တွေဟာ အမျိုးသမီးတွေအတွက်လုပ်ငန်းခွင်တွေ ဖြစ်လာတဲ့အတွက် ဒီအခြေအနေတွေကိုလည်း လုပ်ငန်းခွင်အဖြစ် ထည့်သွင်းထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပမာအနေနဲ့ အမျိုးသမီးသူနာပြုတွေဆိုရင် အတူတွဲလုပ်နေတဲ့ ဆရာဝန်တွေနဲ့ ဆေးရှုနဲ့တွဲဖက်ပြီးလုပ်ကိုင်နေတဲ့ ပြင်ပကလူတွေဆီကသာမက လူနာတွေဆီကပါ ဒီလို လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှဉ်မှုတွေကို တွေ့ကြုံ ခံစားနေကြရပါတယ်။ အဲဒီလိုပဲ စားပွဲထိုးဝန်ထမ်းအမျိုးသမီးတွေဟာ တစ်ခါတစ်ရုံမှာ သူတို့ဆီလာတဲ့ စည်းသည်တွေကနေ ပြုလုပ်တဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှဉ်မှုတွေကို ခံစားကြရပါတယ်။ ဒီလိုပဲ အမျိုးသမီး လူနာတွေဟာလည်း ထိပါးနှောင့်ယှဉ်ခံကြရပါတယ် ဥပမာ - ဆရာဝန်တွေ၊ အမျိုးသား သူနာပြုသူနာပြုအကူတွေက အမျိုးသမီးလူနာတွေအပေါ် အမြတ်ထုတ် အသားယဉ်တွေဟာ မကြာခကာကြားနေကြရပါတယ်။ ကျောင်းသူတွေကလည်း ကျောင်းမှာ သို့မဟုတ် ကျောင်းသွား ကျောင်းပြန်လမ်းမှာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှဉ်မှုတွေကို ခံနေရကြောင်း သတင်းပို့ တိုင်ကြားမှုတွေဟာ ပို့ပြီးများပြားလာပါတယ်။¹⁸

ထပ်ခါတလဲပြစ်ပျက်နေတာဟာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှဉ်မှုတွေကို ပို့ပြီးရှုပ်တွေးစေပါတယ်။ ဒီလို ထပ်ခါတလဲလဲ အဖြစ်အပျက်တွေကြောင့် ဒီဟာတွေဟာ အရေးမတိုးဘူးလို မှတ်ယူကြတာ ရှိပေမယ့် ဒီလိုကြုံတွေ ခံစားရမှုတွေအားလုံး စုပေါင်းလိုက်ရင်တော့ အတော်လေး သောကရောက်စရာကောင်းနေပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ တစ်ခုမှတ်ထားရမှာက လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှဉ်မှုအပေါ် အမျိုးသားနဲ့ အမျိုးသမီးကြားမှာ အမြင်မတူညီကြတဲ့ဆိုတာပါပဲ။ အမျိုးသားတွေဟာ ဒီလိုလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှဉ်မှုတွေကို အမျိုးသမီးတွေလောက် သတိမပြုမြိုက်ပါဘူး။ အမျိုးသားတွေဟာ အလွန်ဆိုးစွားလှတဲ့ အပြုအမှုတွေကိုသာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှဉ်မှုတွေလို

¹⁸ See the latest Draft Agreed Conclusions by the 58th Commission on the Status of Women, 10-21 March 2014. The draft provides that governments must ensure girls' safety and an environment free from sexual harassment in the school and in the commute to school including by improving transportation, strengthening infrastructure by providing separate and adequate sanitation facilities, improved lighting, playgrounds and other safe environments, conducting violence prevention activities in schools and communities; establishing and enforcing penalties for all forms of violence and harassment against girls;

သတ်မှတ်ထားကြပါး အများအားဖြင့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါး နောင့်ယှက်မှုတွေဟာ အမျိုးသားတွေ ပြုမှုလေးရှိတဲ့ သာမန်အပြုအမှုတွေအဖြစ်လည်း မှတ်ယူကြပါတယ်။ အမျိုးသီးတွေ အိမ်အပြင်ထွက် အလုပ်လုပ်ကြတာကြောင့် ဒီလိုလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါး နောင့်ယှက်မှုတွေကို ဖိတ်ခေါ်နေကြတယ်ဆိုတဲ့ အမြင်မျိုးရှိနေကြပါး၊ အချို့သာ အမျိုးသားများကတော့ ဒီအပြုအမှုတွေဟာ သူတို့ရဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားခွင့်လိုမျိုး တွေးဆ ထားကြတာလည်း ရှုပါတယ်။ ရလဒ်အနေနဲ့ကတော့ အမျိုးသီးတွေဟာ ဒီအပြုအမှုတွေကို လက်ခံရှုမှတ်ပိုး အခြားရွေးချယ်စရာ မရှိသလို ဖြစ်နေပါတယ်။

ထိပါးနောင့်ယှက်ခံရသူတွေဟာ ဒီလိုထိပါးနောင့်ယှက်ခံရပို့ ဖိတ်ခေါ်နေကြတယ် ဆိုတဲ့ အမြင်မျိုးကတော့ အမျိုးသားတွေမှာ ပိုပြီးရှိနေတယ်လို့ စာပေရေးသားလေ့လာ ချက်တွေက ဖော်ပြထားပါတယ်။ သူမရဲ့ ဝတ်စားဆင်ယင်ပို့နဲ့ အမျိုးသားတွေနဲ့ ရင်းရင်းနှီးနှီး ပြောဆိုနေထိုင်တာကို ဒီလိုထိပါးနောင့်ယှက်ခံရပို့အတွက် အကြောင်းပြချက်တွေအနေနဲ့ ပြောလေးရှိကြပါတယ်။ အမျိုးသီးတွေဟာ သာမန် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အာရုံစိုက်ခံရခြင်းနဲ့ နောက်ပြောင် ကျိုစိတ်တာတွေကိုတောင် ကိုင်တွေယ်ပြောရှင်းနိုင်စွမ်း မရှိဘူးလို့လည်း ဗျာင့်ပြုရောက်ပြောဆိုတာ ခံကြရပါတယ်။ ဒါဟာ မူဝါမ်းမှုတွေမှာလိုပဲ ကျူးလွန်သူက သူတို့ကျူးလွန်တဲ့ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေအတွက် အကြောင်းပြ ဆင်ခြေပေးတာသက်သက်ပဲ ပြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လိုပြုဖြစ်စေကာမူ တကယ်တစ်ဦးမှာ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုကို အကြောင်းပြပြီး လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်တာကို ဘယ်သူမှ လက်သင့်မခံသင့်ပါဘူး။

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုကို ခံစားကြရသူတွေဟာ တရားဝင် တိုင်ကြားမှု

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုကို ခံစားကြရသူတွေဟာ တရားဝင် တိုင်ကြားမှု မျိုးလုပ်လုပ် မလုပ်လုပ် လုပ်ငန်းခွင့်ထဲမှာ ဆိုးစွာလှုတဲ့ အကျိုးဆက်တွေကို တွေ့ကြံ့ကြရ ပါတယ်။ ဆိုးကျိုးတွေအနေနဲ့ကတော့ တစ်ကိုယ်ရည် လိုခံမှုကို ခြေားခြောက်ခံနေရသလို ခံစားရတာ၊ စိတ်ဒဏ်ရာရတာတွေအပါအဝင် အလုပ်ထဲမှာ ထိထိရောက်ရောက် အကျိုးရှိရှိ မလုပ်နိုင်တာနဲ့ အလုပ်လုပ်ခွင့်တွေ တက်လမ်းတွေကို ပိတ်ဆွဲခြင်းပြောက်ခံရတာတွေ ပါဝင်နေပါတယ်။

အမျိုးသီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေင် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေကို ဘာကြောင့် ထည့်သွင်းသင့်တာလဲ။ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေကို အလုပ်သမားတွေက လာရောက်တိုင်တန်းကြတဲ့အခါ ဘယ်လို ကိုင်တွေယ်ပြောရှင်းရမလဲဆိုတဲ့ စံလုပ်ငန်းစဉ်တွေကို လိုက်နာဖို့ အလုပ်ရှင်တွေကို တွန်းအားပေး

နိုင်တာဟာ ဒီလိုဥပဒေထဲမှာ ထည့်သွင်းပြောန်းထားတာရဲ့ ကောင်းကျိုးပဲဖြစ်ပါတယ်။ အတောက္ခာင့် လုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာ ဒီမိုးခိုးခွဲသူတွေက ဒီလိုတိုင်ကြေးမှုတွေကို မိမိရဲ့လုပ်ငန်းခွင် ထဲမှာပဲ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလာနိုင်မယ့်အပြင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေကလည်း ပိုပြီး ရှင်းလင်းမျှတလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါအပြင် ဒီဖြစ်စဉ်ထဲမှာ ပါဝင်နေသူအားလုံးဟာ မိမိတို့ရဲ့ အပြုအမှုတွေပေါ်မှာလည်း တာဝန်ခံယူမှု အားကောင်းလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၉၅ တိုဂ်းကြညာစာတမ်းမှာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်မို့ဖြစ်တယ်လို့ ဖော်ပြထားတဲ့အပြင် အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတွေအနေနဲ့က ဒီလိုအကြမ်းဖက်မှုပုံစံကို တက်တက်ကြကြ ထိုက်ယှက်ကြဖို့လည်း နှီးဆောင်ထားပါတယ်။ ဒါကြောင့် အခုအချိန်မှာ အစိုးရတွေကလည်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပောက်ရေးနဲ့ အခွင့်အရေးတန်းတဲ့ ရရှိရေး လုပ်ထံးလုပ်နည်းတွေ ဥပဒေတွေ ရေးဆွဲတာ၊ အမျိုးသမီးတွေ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေအတွက် ဥပဒေရေးဆွဲပြောန်းတာ၊ အလုပ်သမားဥပဒေတွေထဲမှာ အဲဒီအကြောင်းအရာတွေကို ထည့်သွင်းတာတွေ အစရှိတဲ့ နည်းလမ်းမျိုးစုံနဲ့ ပါဝင် ပူးပေါင်းနေကြပါတယ်။¹⁹ အချိန်ငံးတွေကိုတော့ ဒီလိုဖြစ်ရပ်တွေကို ကြားနာဖို့ အထူးကော်မရှင်တွေ ဖွဲ့စည်းတာတွေလည်း ရှုပါတယ်။

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေကို တွေကြခံစားကြရတဲ့သူတွေအတွက် ပြစ်မှုကြောင်းအရရော တရားမကြောင်းအရပါ ကုစားခွင့်တွေကို လက်လှမ်းမိန့်က အလွန်ပဲ အရေးကြီးပါတယ်။ အလုပ်ရှင်တွေအနေနဲ့ကလည်း ဒီလိုလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှု တွေကို လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းမှာ မဖြစ်ပွားစေပို့ ကာကွယ်တားဆီးရမှာဖြစ်သလို တကယ်လို့ ဒီလို ကြိုတင်ကာကွယ် တားဆီးနေတဲ့ကြေးထဲက ပြစ်ပွားလာလိုရှိရင်လည်း ချက်ချင်းထိထိရောက်ရောက် အရေးယူပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ပြစ်မှုကြောင်းအရကြည့်မယ်ဆိုရင် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေကို တွေကြခံစားကြရသူတွေအတွက် ရဲတွေဆီ တိုင်ကြေးဖို့ အခွင့်အလမ်းရှုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပဒေအနေနဲ့က ဒီလိုလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေကို သီးခြားပြစ်မှုတွေအပြစ် ခွဲခြားမမြင်နေဖို့လည်း လိုပါတယ်။

¹⁹ E.g. Philippines' Anti-Sexual Harassment Law, Malaysian Code of Practice on Sexual Harassment, Thailand's Labour Protection Act (No. 2).

၃၁။ ပြုရန်၊ ခြင်း

လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေအတွက် ဥပဒေပြရာမှာ အကာအကွယ်မဲ့နေတာမျိုးလည်း ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုကို အမိဘာယ်ဖွင့်ဆိုတဲ့အခါ အလုပ်လုပ်နေသူအားလုံးကို ကာကွယ်ပေး နိုင်တဲ့ လုပ်ငန်းခွင်အမျိုးမျိုးကို လွှမ်းချေပေးနိုင်တဲ့ အမိဘာယ် ဖွင့်ဆိုချက်ပြစ်ဖို့ လိုပါတယ်။ ဥပဒေပြုရန်းတဲ့ ယဉ်ရားမှာ ကဏ္ဍသုံးခုပါဝင် ရပါမယ်။ ပထမဦးစွာ ဥပဒေဟာ အားကောင်းသော အကာအကွယ်ပေးမှု ရှိရပါမယ်။ ဒုတိယအနေနဲ့ အလုပ်ရှင်တွေဟာ တိယပိုင်စည်းမျဉ်းထိန်းသိမ်းမှုကိုပေးနိုင်ရပါမယ်၊ တတိယအနေနဲ့ကတော့ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း စုစုစံးစစ်ဆေးခြင်း၊ အတာမျိုးအဆင်မပြတာ ဒါမှုမဟုတ် ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် ပြင်ပမှ ပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် အဖွဲ့၊ ခုရုံးဖွဲ့ စစ်ဆေးခြင်းအပြင် အကြမ်းပက်ခံရသူမှ တိုင်တန်းနှင့်အောင် အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် တရားမှုတူးကို လက်လှမ်းမီအောင် လုပ်ထံးလုပ်နည်းတွေ အပါအဝင် တိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုတွေကို အထောက်အကြပ်ရပါမယ်။

ကက္ခာယတာခီးရေးအတွက် လိုအပ်ချက်

လုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေ ကင်းစင်စေဖို့ မလုပ်ရမယ့် အရာတွေ၊ ထိပါးနောင့်ယှက်မှု ကင်းစင်စေဖို့ ဝန်ထမ်းအားလုံးမှာ တာဝန်ရှိတယ်အစရိတဲ့ ရှင်းလင်းပြတ်သားတဲ့ ထုတ်ပြန်ချက်ရှိထားခြင်းအားဖြင့် ဝန်ထမ်းအားလုံးဟာ လုပ်ငန်းခွင်တွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှု မူဝါဒနဲ့ ရင်းနှီးကျမ်းဝင်နေရာ့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုရင်းနှီး ကျမ်းဝင်နေခြင်းအားဖြင့် လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုဖြစ်နိုင်ချက် လျော့ချေပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလုပ်ရှင်တွေအနေနဲ့က လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုကို လုံးဝလက်မခံရမယ့်အပြင် ပညာပေးနဲ့ အသိပညာပေး အစီအစဉ်တွေ ကိုလည်း စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းစိုး လုပ်ငန်းအစီအဝင် ချမှတ်ခြင်း

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတစ်ခုခု ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အခါ ထိခိုက်မှုတွေက ထိပါးနောင့်ယှက်ခံရသူသာမက လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေ ဤကြော်သူတွေ၊ မန်နေဂျာတွေအပြင် အလုပ်ရှင်ပေါ်မှာပါ ရှိနေပါတယ်။ တိုင်ကြားတာနဲ့ ဖြေရှင်းတာတွေအတွက် ယဉ်ရားတွေဟာ ထိပါးနောင့်ယှက်ခံရသူကို တိုင်ကြားနိုင်ဖို့ အားပေးနိုင်ရမယ့်အပြင် ငှါးကို ကာကွယ် ပေးနိုင်ရှိသာမက အမှန်တရားကို ဖော်ထုတ်ပြီး ထိပါးနောက်ယှက်သူကို အရေယူ

အပြစ်ပေးနိုင်ရပါမယ်။ များသောအားဖြင့်တော့ တိုင်ကြားသူက ဒီလိုတိပါးနောင့်ယှက်ခံရတာကို ရပ်တန်နဲ့တာမျိုးပဲ ရှိတတ်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် တိုင်ကြားမှုတွေကို လက်ခံဖို့ ထိပါး နောင့်ယှက်သူအတွက် အကာအကွယ်ပေးရေးနဲ့ ကုစားရေးနည်းလမ်းတွေ ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ အရှက်မရဖော်ဖို့နဲ့ တန်ပြန်ကလဲစား ချေခံခြင်းကနေ ကာကွယ်ပေးဖို့အတွက် သတင်း အချက်အလက်တွေ လျှို့ဝှက် ထိန်းသိမ်းပေးထားဖို့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်ကို တာဝန် ပေးထားဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီလိုပြစ်ရပ်တွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့ အမျိုးသမီး ကိုယ်စားလှယ်တွေပါ ပါဝင်တဲ့ အလုပ်ရှင်နဲ့ အလုပ်သမားပူးတွဲ လုပ်ငန်းအဖွဲ့တွေကို ဖွဲ့စည်းထားဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ တိုင်ကြားချက်မှန်သမျှကို စုစုစ်းစစ်ဆေးရမယ့်အပြင် နှစ်သိမ့် ဆွေးနွေးခြင်း၊ ထိပါးနောင့်ယှက်ခံရသူနဲ့ သက်သေတွေကို တန်ပြန်ကလဲစား ချေခံခြင်းကနေ အကာအကွယ်ပေးဖို့အစရိတဲ့ ကုစားရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆောင်ရွက်ပေးရပါမယ်။

စုံစစ်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သူတွေ၊ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပေးသူတွေ အပါအဝင် ကြီးကြပ်သူတွေနဲ့ စိမ့်ခန်းခွဲရေးဝန်ထမ်းတွေအားလုံးအတွက် အထူးသင်တန်းတွေ အစီအစဉ်တွေ လုပ်ဆောင်ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလုပ်ရှင်တွေအနေနဲ့ လုပ်ငန်းခွံ့အတွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ ချမှတ်မထားခဲ့ဘူးဆိုရင် ဒီလိုပြစ်ရပ်တွေအတွက် သူတို့ပါ တစ်ဆင့်ခံ တာဝန်နှင့်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေဟာ ပြင်းထန်တဲ့ ပြစ်မှုတွေ ဖြစ်တဲ့အတွက် အမြဲတစေ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးနိုင်ရန်အတွက် လုံလောက်တဲ့ တာဝန်ရှိသူတွေ ခန့်အပ်ထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ထိပါးနောင့်ယှက်သူကို အရေးယူအပ်ပေးခြင်းအားဖြင့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေကို နောက်ထပ်မဖြစ်အောင် ရပ်တန်းစောင့်သာမက အဲဒီပြစ်ရပ်တွေကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆန့်ကျင်တွောင်း အခြားသူတွေကိုပါ ပြသနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပဒေရေးရာ အတွေ့အကြုံရှိပြီး ကျမ်းကျင်သူတွေနဲ့ ပုံသေကားကျ အတွေး အမြင်ထဲက ဖောက်ထွက် တွေးခေါ်နိုင်သူတွေ ပါဝင်တဲ့ အထူးခုံးကို အစိုးရက တည်ထောင် ပေးမယ်ဆိုရင် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတွေကို ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း ဖို့အတွက် အားလုံးလက်လှမ်းပို့ဆိုင်တဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခု ဖြစ်လာပါလိမ့်မယ်။

“**အမျိုးသမီးများအပါ
ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာငံးပြီး
အကြမ်းဆက်မှ**”

အမျိုးသမီးတွေအပ်ခာက်သုတေသန်းပညာတွေသုံးပြီးအကြမ်းဆက်မှု

၁။ အမျိုးသမီးတွေအပ်ခာက်သုတေသန်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဆက်မှု ဆိုတာ ဘာလုံး။

အမျိုးသမီးများအပ်ခာက်သုတေသန်းပညာများသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးအစား (၂) ရပ် ရှိပါတယ်။

ပထမတစ်မျိုးမှာ အင်တာနက်သုံးနေချိန်တွင်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မသုံးနေချိန်တွင် ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးတွေအပ်ခာက်သုတေသန်းပညာများအတွက် ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် အကြမ်းဖက်သုက နည်းပညာကို လက်နှစ်တစ်ခုအပြစ် အသုံးခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ - ဒီဒီပို့ဖိုင်တစ်ခု ရှိက်ကူးတာ သို့မဟုတ် လွှင့်တင်တာ၊ ဓာတ်ပုံတစ်ခုကို ဒီဂျစ်တယ် နည်းပညာဖွင့်ပြောင်းလဲတာ သို့မဟုတ် ကွန်ပျို့တာပညာရပ်ဖွင့် ဓာတ်ပုံအား ပြင်ဆင်တာနဲ့ အဲဒီရီဒီပို့တွေ၊ ဓာတ်ပုံတွေကို အမျိုးသမီးတွေကို ငွေ့ညှစ်ဖို့အတွက် အသုံးပြုခြင်းတို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုက်စွဲရပ်မျိုးမှာ ကျူးလွှန်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေဟာ ဒီနည်းပညာတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သိကျေမ်းနေသူတွေ၊ ကြံတွေဖူးသူတွေ မဟုတ်ကြပါဘူး။

ဒုတိယတစ်မျိုးကတော့ အမျိုးသမီးတစ်ညီးကို အနောင့်အယူက်ပေးဖို့ ခြိမ်းခြားကိုဖို့ သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာဖော်ဖို့အတွက် သူမရဲ့ အင်တာနက်နဲ့ နည်းပညာအသုံးပြုမှုတွေကို ဦးတည်ပြီး တိုက်ခိုက်တာမျိုးပါ။ ဥပမာ - အမျိုးသမီးကို လူမှုကွန်ရက်စာမျက်နှာတွေဖြစ်တဲ့ ပေါ်စွာတွေ (Facebook), တွေစ်တာ (Twitter) သို့မဟုတ် အီးမေးလိုင်စာတွေကနေ တိုက်ခိုက် အနောင့်အယူက်ပေးခြင်း၊ ခြိမ်းခြားကို စာတိများကို တယ်လိုပုန်းမက်ဆောင်းတွေအပြစ် ပေးပြုခြင်း၊ အမျိုးသမီးတစ်ညီးရဲ့ ကွန်ပျို့တာကနေ သူမရဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက် အလက်တွေကို နည်းပညာသုံးပြီး ဦးယူခြင်းတို့အပြင် အမျိုးသမီးကို အနောင့်အယူက်ပေးဖို့ အတွက် သူ့ပဲရဲ့အင်တာနက်သုံးစွဲမှုကို စောင့်ကြည့်တာနှင့် ခြေရာကောက်တာတို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အင်ခိုနီးရှား၊ ဘင်းလားဒေါ်ရှား ပါကစွာတန်၊ ဖိုလစ်ပိုင်၊ အိန္ဒိယနှင့် မလေးရားနိုင်ငံတွေ အပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း (၁၂) နိုင်ငံမှာ ပြုလုပ်ထားတဲ့ သူတေသနပြုလေ့လာချက်²⁰ တွေအရ ဖြစ်ပွားမှုများတဲ့ အမျိုးသမီးများအပ်ခာက်သုတေသန်းပညာများအတွက် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဆက်စပ်သောအကြမ်းဖက်မှုပုံစံ တွေကတော့ -

(၁) အင်တာနက်မှ လိုက်လုံနောင့်ယူက်ခြင်း

- (၂) လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယူက်ခြင်း၊
- (၃) ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလိမ္မကို ချီးဖောက်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာပြီး ခွင့်ပြုခက်မရှိဘဲ အသုံးပြုခြင်းနှင့်
- (၄) စာတ်ပုံနှင့် ပိမိတို့များအပါအဝင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို မရှုံးသား သောနည်းဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားခြင်းတို့ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆက်သွယ်ငရာနည်ပညာကိုသုံးပြီ၊ ထိပါးနှောင့်ယူက်ခြင်း (Harassment) နှင့် နောက်က လိုက်နှောင့်ယူက်ခြင်း (Stalking)

ထိပါးနှောင့်ယူက်ခြင်းနဲ့ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယူက်ခြင်းဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေထဲမှာဆုံးရင် ထင်သာမြင်သာအရှိခုံး ပုံစံတွေထဲက တစ်ခုပြုဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို့ နှောင့်ယူက်ခြင်းတွေမှာ ထိပါးနှောင့်ယူက်ဖို့အတွက် မက်ဆောင်း (စာတို့) ပေးပို့တာ၊ အင်တာနာက်ပေါ်တွင် ကွန်းမန်း (မှတ်ချက်) တွေ ပေးတာ၊ အမျိုးသမီးရဲ့ အဆက်အသွယ်တွေ မိတ်ဆွေတွေ၊ လူပ်ရားမှုတွေနဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေကို နည်းပညာ(ဥပမာ မို့ဘို့ဗုံးဖုန်းနှင့် လူမှုကွန်းရက်စာမျက်နှာတွေ၊ တည်နေရာကိုရှာဖွံ့ဖြိုးစေးသည့် ကိရိယာတွေ (GPS) ကနေတဆင့်) အသုံးပြုပြီး ခြေရာခံခြင်းတို့ ပါဝင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ထိပါးနှောင့်ယူက်ခြင်းနဲ့ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယူက်ခြင်းအကြားမှာ ကွဲပြားခြားနားချက်ကို သတ်မှတ်ရန်မှာ ခက်ခဲလှပါတယ်။²¹

ရင်နှီးသောသက်တွေ့သ် (Intimate Partner) ၏ ဆက်သွယ်ငရာနည်ပညာကိုသုံးပြီ၊ အကြမ်းပော်မှု

ဒီလို့အကြမ်းပက်ခြင်းမျိုးမှာ ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက် အပြုအမှုတွေ၊ ရင်းနှီးသောလက်တွဲဖော် သို့မဟုတ် ခင်ပွန်းဖြစ်သူရဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် နှိုင်စက်ညွှေးပန်းမှုများ ပါဝင်ပါတယ်။ ဥပမာ - သူတို့ရဲ့ ရင်းနှီးသောလက်တွဲဖော် သို့မဟုတ် ခင်ပွန်းတွေက အမျိုးသမီးရဲ့ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက်အလက်တွေနဲ့ နှစ်ဦးကြားက လိုင်ကိစ္စတွေကို လက်စားချေသည့်အနေဖြင့် လိုင်မှုဆိုင်ရာအကြောင်းကို ဖော်ပြတဲ့ ပို့ပို့ယာ တွေကနေတဆင့် ထုတ်ဖော်ပြောမယ်ဆိုပြီး မြိမ်းခြောက်ခံရတာကြောင့် အကြမ်းဖက်

²⁰ Association for Progressive Communications, Project Report of End violence: Women's rights and safety online, (Publication forthcoming 2012): <http://www.apc.org/en/projects/end-violence-womens-rights-and-safety-online>

ခံနေရပေမထဲ လက်တွဲဖော်ဆက်ဆံရေးကင်း ရှန်းထွက်ဖို့အတွက် အမျိုးသမီးတွေဟာ ကြောက်နဲ့ကြပါတယ်။²²

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ယဉ်ကျေမှု စင်လုပ်တစ်မီးအရာရှိတဲ့ အကြမ်းပြချက်ဖြင့် အကြမ်းပေါ်မှု

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းပေါ်တဲ့အပြုအမူများကို အတည်ပြုဖို့ လျစ်လျှော့လို့ သို့မဟုတ် လက်ခံစေဖို့အတွက် ယဉ်ကျေးမှု စလေ့ထုံးတမ်း သို့မဟုတ် ဘာသာရေးကို အကြောင်းပြချက်တစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုတတ်ကြပါတယ်။ ဒီလိုပဲ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းပေါ်မှုတွေ ပြလုပ်တဲ့အခါမှာ နည်းပညာကို အသုံးပြုလာတာကလည်း ယဉ်ကျေးမှု တစ်ရပ်အနေနဲ့ ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ဒီလိုအကြမ်းပေါ်မှုမှာ လိုင်းမှုဆိုင်ရာ အီးမေးလ်များ သို့မဟုတ် မှုဒိမ်းမှုဆိုင်ရာ ဘာသလို အရာမျိုးတွေ ပေးပို့ခြင်းတွေကအစ အမျိုးသမီးတွေကို ဓမ္မမြိမ်းကျင့်ခြင်းလို ကိစ္စမျိုးကို အားမေးတဲ့ Facebook အပ်ဝု (Group) ဖွဲ့ခြင်းမျိုးအထိ ပါဝင်ပါတယ်။

မှုဒိမ်းမှုနှင့် လိုင်းမှုနှင့်ရာအကြမ်းပေါ်မှု

ဒီလို အကြမ်းပေါ်မှုမျိုးမှာတော့ အကြမ်းပေါ်ခံရသူ သို့မဟုတ် အကြမ်းပေါ်မှုကို တွေ့ကြုခံစားခဲ့ရပြီး ရှင်သန်လွှတ်မောက်လာသူရဲ့ ထူးရှုံးမှုတွေနဲ့ ဆောင်ရွက်မှုတွေကို နောက်ယောက်ခံလိုက်ဖို့အတွက် နည်းပညာကို အသုံးပြုကြပါတယ်။ ထိုနည်းပညာတွင် သူမတည်ရှိရအားဖြစ်နဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ သတင်း အချက်အလက်များကို ပေးအပ်ခြင်း၊ အကြမ်းပေါ်တဲ့ အပြုအမူတစ်ရပ်ကို ဒီဂျစ်တယ်နည်းပညာဖြင့် မှတ်တမ်းတင်တာ၊ ဖြန့်ဖြူးတာတွေလည်း ပါဝင်ပါတယ်။ ထိုအပြင် လိုင်းမှုနှင့်ရာအကြမ်းပေါ်မှုတွေ ပြလုပ်ဖို့နဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို ဖြားယောင်းဖို့ ရည်ရွယ်ပြီးလည်း အင်တာနှစ်ကို အသုံးပြုကြလေ ရှုပါတယ်။

²¹ According to UK's National Stalking Helpline: "If the behaviour is persistent and clearly unwanted causing you fear, harassment or anxiety then it is stalking and you should not have to live with it."

²² There have been several cases of "revenge porn" in Malaysia and in India involving a well-known woman, whether a politician or actress, has been exposed in an intimate situation with another person. Often the woman was just sleeping, completely covered or kissing. Cultural context and expectations of her as a public figure, especially a woman, may make the clip 'scandalous'.

၁၂၁ ဘမ္မအဖွဲ့အစည်းကို ခိုးတည်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှု

လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာ မထူညီတဲ့ ကျား၊ မ၊ လိပ်စိတ်ခံယူမှု၊ နိုင်ငံရေးအမြင် သဘောထားတွေကြောင့် အင်တာနက်ပေါ်မှာ တိုက်ခိုက်မှုတွေနဲ့ အနောင့်အယူက်ပေးမှ တွေကို ကြံ့တွေ့ကြံရပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေဟာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေကို ခံရနေရတယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းတွေကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလေ့ရှိတဲ့ အမျိုးသမီး အခွင့်အရေအတွက် လှပ်ရှားကြတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေဟာ သူတို့ကို အနောင့်အယူက်ပြစ်စေပြီး ရည်ရွယ်ပြီး အင်တာနက်ကနေတဆင့် တိုက်ခိုက်မှုတွေကို ကြံ့တွေ့နေကြရပါတယ်။²³

၂။ အမျိုးသမီးတွေအပ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီ၊ အကြမ်းဖက်မှု ဟာအခြား အကြမ်းဖက်တဲ့ ပုဂ္ဂတွေနဲ့ ဘယ်လို ဆက်ပ်နေသလဲ။

အနောင့်အယူက်ပေးတာ၊ လိုက်လံနောင့်ယူက်တာနှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာ တွေသုံးပြီး အကြမ်းပက်တဲ့ အခြားသော အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူ သို့မဟုတ် အကြမ်းပက်မှုကိုတွေ့ကြံ့ခံစားခဲ့ပြီး ရှင်သန်လွတ်မြောက်လာသူ အမျိုးသမီးများစွာ အတွက်ကတော့ သူတို့၏ နေစဉ်ဘဝတွေမှာ တွေ့ကြံ့နေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ အမျိုးမျိုးထဲမှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုအကြမ်းပက်မှုတွေဖြစ်ပွားခြင်းဟာ လူမှုအဖွဲ့အစည်း အတွင်းမှာ ကျား၊ မ ရေးရာ ပါဝါမညီမှုမှုကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအပ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ အသစ်များလည်း ဆက်လက်ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး အကြမ်းဖက်မှုပုံစံသစ်တွေဟာ ဒီနယ်ပယ်နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ရာမှာ ခက်ခဲစေပြီး အဆင်မပြုမှုတွေနဲ့လည်း ကြံ့တွေ့ရရှိနိုင်တဲ့ အတွက် အလွန်သတိထား ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအပ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေစည်းမျဉ်းတွေကို ချမှတ် အကောင်အထည်ဖော်ကြတဲ့အပါ အမျိုးသမီးတွေအပ် အကြမ်းဖက်မှု၊ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြားမညီမှုမှုတွေ၊²⁴ နဲ့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအပ် နည်းပညာ၏ သက်ရောက်မှုတွေ စတဲ့ ရှုထောင့်တွေကနေလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် ရှုမြင်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

၃။ အမျိုးသမီးတွေအပ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီ၊ အကြမ်းဖက်မှုတွေကြောင့် ထိနိုင်နိုင်ရာများ

23 See for example: Manako Rao "Like being on the street: women and online abuse" (29 November 2013 <http://www.genderit.org/feminist-talk/being-street-women-and-online-abuse>); "Cybercrime legislations and gender"; <http://www.genderit.org/newsletter/cybercrime-legislations-and-gender>

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမူတွေဟာ အမှန်တကယ် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိနေပါတယ်။ ငါးထိခိုက်မှုတွေထဲမှာ ရှင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၊ စိတ်ခံစားမှုထိခိုက်တာ၊ ဂုဏ်သိက္ခာထိခိုက်တာ၊ အင်တာနက်အသုံးပြုသည့် ကိုယ်ပိုင်အမှတ်အသားတွေ (Identity) ဆုံးရှုံးတာ၊ ပစ္စည်းညစ္စာဆုံးရှုံးတာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလုပ်မြေချီးဖောက်ခံရတာ၊ အလွယ်တကူ သွားလာနိုင်မှုတွေ ဆုံးရှုံးတာ (အများပြည်သူမျှနေရာများတွင် နေရတာကို ကြောက်လန့်တာ အပါအဝင်) နဲ့ ဆင်ဆာစိစစ်တာတွေ ပါဝင်နေပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူ သိမဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြခံစားခဲ့ရပြီး ရှင်သန်လွှတ်မြောက်လာသူတွေဟာ အင်တာနက် အသုံးပြုနေတဲ့အခါမှာဖြစ်ဖြစ်၊ အင်တာနက်အသုံးမပြုတဲ့အခါမှာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဒီလို ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေကို အသုံးပြုပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တုပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့အတွက် နည်းလမ်းမျိုးစုံ ထားရှိကြပါတယ်။²⁵

၄။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရရှိနည်ပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တည်ဆောင်သမျှေးကို ကျင့်သုံးခြင်း၊

မြန်မာနိုင်ငံမှာ နည်းပညာအသစ်တွေနဲ့စပ်လျဉ်းပြီး ဥပဒေအချိုက်ပိုပဲ တိုက်ချိုက် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်နေကြပေမယ့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ အထူးဥပဒေ မရှိသေးပါဘူး။ နည်းပညာအသစ်တွေနဲ့ စပ်လျဉ်းလို့ မြန်မာနိုင်ငံဟာ အသလွင့်ခြင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ရှင်မြင်သံကြားနှင့် ပီခိုက် အက်ဥပဒေကို (၁၉၉၆) ခုနှစ်မှာ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်ပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ တိုက်ချိုက်သက်ဆိုင်တဲ့ ပြဋ္ဌာန်းချက် အနည်းငယ်ကိုပဲ ပြစ်မှုဆိုင်ရာနဲ့ တရားမဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေမှာ ဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပါတယ်။

ပြစ်မှုဆိုင်ရာညာငွေ

ရကသတ်ကြံးညာငွေ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် လက်ရှိမှာ ကျင့်သုံးနေတဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေကတော့ ရာဇာတ်ကြံးဥပဒေ ဖြစ်ပါတယ်။ ပုဂ္ဂမ (၃၅၄) အရ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ကာအိမြောက် ထိခိုက်စေဖို့ လက်ရောက်မှု သိမဟုတ် ရာဇာတ်မကင်းတဲ့ အနိုင်အထက်ပြုမှုကို ပြလုပ်ရင်

²⁴ Women's Legal and Human Rights Bureau. (2010). "Women's Access to Justice: Mapping of Domestic Legal Remedies on Violence Against Women". (Women's Legal and Human Rights Bureau, Manila, Philippines).

ပြစ်မှုမြောက်ပါတယ်။ ပုံစံမ (၅၀၉) ကတော့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ကာအီနြိုက် ဖော်ကာဇား
ပြုမှုဆောင်ရွက်ချက်တွေနဲ့ သက်ဆိုင်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့
ဝတ်လစ်စားလစ်ပုံများကို ရိုက်ကူးလျှင် ပုံစံမ (၃၇၄) အရ အရေးယူခြင်း ခံရပါမယ်။
ရာသတ်ကြီးဥပဒေ ပုံစံမ (၃၇၆) အရ ‘မှုဒိမ္မာ’ (မှုဒိမ္မာကို အမျိုးသမီးရဲ့ လိုင်အော်က
အမျိုးသမီးရဲ့ လိုင်အော်အတွင်း ထိုးသွင်းခြင်းမြောက်မှ မှုဒိမ္မာအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်)
မပြောက်သော လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွှာနှုန်းမှုများအားလုံးက ပုံစံမ (၃၇၄) နဲ့ သက်ဆိုင်ပါတယ်။

အလားတူညပဒေကို ပြောနိုင်းထားတဲ့ အီနှိုးယနိုင်ငံရဲ့ အတွေ့အကြံအရ ဖော်ပြရမယ်
ဆိုလျှင် ပြန်မှုနိုင်ငံမှာ ကလေးသူးကိုင်ရာ လိုင်အကြမ်းဖက်မှုလိုမျိုး အခြားဆိုးစွားတဲ့
လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများစွာကို တရားစွဲဆိုရန်အတွက် ပုံစံမ (၃၇၄) ကိုပဲ အသုံးပြုနေရလျက်
ရှိပါတယ်။ အလားတူပဲ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာတွေ ပါဝင်တဲ့ ကိုယ်နှုတ်အမှုအရာ ကျူးလွှာနှုန်းမှုလိုမျိုး
အခြားသေးငယ်တဲ့ ပြစ်မှုတွေဟာလည်း ပုံစံမ (၃၇၄) နဲ့ သက်ဆိုင်လျက်ရှိပါတယ်။
အဲဒါကြောင့် မှုဒိမ္မာအတွက် ပြစ်ဒဏ်ကို ထောင်ဒဏ်တစ်သက်တစ်ကျွန်း ချမှတ်ထားတဲ့
အချိန်မှာ (ပုံစံမ ၅၀၈ အောက်မှာပါတဲ့) အခြားသော လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ လက်ရောက်မှုတွေဟာ
အလွန်ဆိုးဝါးပေမယ့်လည်း ပုံစံမ (၃၇၄) အရ ငွောက် သို့မဟုတ် အများဆုံး ထောင်ဒဏ်
(၂) နှစ် အထိသာ ချမှတ်နိုင်နေပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာ
တွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့စပ်လျဉ်းတဲ့ ရာသတ်ကြီးဥပဒေဟာ ယနေ့အချိန်အခါအာရုံ
လုံလောက်မှု မရှိတော့ပါဘူး။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ကာအီနြိုက်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းမှုမရှိတဲ့
လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အသုံးအနှစ်းတွေကလည်း ဓေတ်ကာလနဲ့ ကိုက်ညီမှုမရှိတော့ပါဘူး။
အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့
ကိစ္စရပ်များစွာ (အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စတ်ပုံတွေကို ရိုက်ကူးတော့၊ ပြန့်ဝော
သို့မဟုတ် အင်တာနိုင်ကတေသန လိုက်လုပ်ငန်းယုံကြည်တော့၊ အိုင်ကျင့်တာလိုပြီး၊ ကိုင်တွေ)
ကိုလည်း ဒီပိုင်မအရ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးဆိုင်ခြင်း မရှိပါဘူး။ ဒါအပြင် တည်ဆောင်ရွက်ပေးမှာ
အလွန်စိုးရိမ်ဖွေရာကောင်းတဲ့ လိုအပ်ချက်များရှိနေပါတယ်။ ဒါကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ်
ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ဆိုင်တဲ့ မှုခင်းတွေအတွက်က ငြင်းတရားမှုမှုဆိုင်ရာ

တရားမှုဆိုင်ရာ ကုတာခွင့်ပျော်

လူတစ်ဦးဟာ အသရေဖျက်ခံရခြင်းအတွက် တရားမှုမှုဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်တွေ
ရသော်လည်း၊ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး
နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ဆိုင်တဲ့ မှုခင်းတွေအတွက်က ငြင်းတရားမှုမှုဆိုင်ရာ

ကုစားခွင့်တွေကို အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အသုံးပြုမှု နည်းပါးလျက်ရှိပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ရုက်သိက္ခာကို ထိခိုက်မှု (စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာဖြစ်၏) အတိုင်းအတာပမာဏကို အကဲဖြတ်တဲ့အခါ အခက်အခဲတွေက အမှန်တကယ်ပဲ ရှိနေပါတယ်။ ဒါအပြင် တရားမဗ္ဗားတွေကို ရဲတပ်ဖွဲ့က တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိတဲ့အတွက် ထိခိုက် နစ်နာသူ အမျိုးသမီးကပဲ အသရေဖျက်မှုအတွက် တရားစွဲဆိုတင်ပြရပါတယ်။ ဒါအပြင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုအချိုက် ပြုလုပ်ဖို့အတွက် အသရေဖျက်ခြင်းကို အသုံးပြုနိုင်တဲ့အပြင် နိုင်ငံရေးအရာလည်း အသုံးပြုနိုင်ပါတယ်။ ဥပမာ - အချို့နိုင်တွေမှာ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ သို့မဟုတ် သူတိုကို ထောက်ခံသူတွေဟာ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတွေနဲ့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်လိုသူတွေကို အသရေဖျက်မှုနဲ့ တရားစွဲဆိုတတ်ကြပါတယ်။ အဲဒီတရားစွဲဆိုမှုတွေဟာ သာမန်ပြည်သူတွေကို မြိမ်းခြားကြဖို့၊ ကြောက်ချို့စေဖို့ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး တက်ကွဲလှုပ်ရှားသူတွေရဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေ ဟောပြောချက်တွေနဲ့ ကန့်ကွက်ချက်တွေကို ထိထိရောက်ရောက် ပိန္တ်နိုင်ပို့အတွက် အခါနိုက်ကြာတဲ့ တရားရုံးမှုခ်င်းတွေနဲ့ ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမြင့်တဲ့ တရားစွဲဆိုမှုတွေကို ပြုလုပ်ကြပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ တရားမှုတူမှု ရွာဖွေရာမှာ အတွေ့အကြံနည်းပါးတာကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကို တိုက်ဖျက်ဖို့အတွက် အသရေဖျက်မှုနဲ့ တရားစွဲဆိုခြင်းဟာ ထိရောက်မှုမရှိတဲ့ ပြောန်းချက် ဖြစ်ပါတယ်။ အွန်လိုင်းကနေ ထုတ်ဖော်ပြုမှုတွေအတွက်အပါအဝင် အသရေဖျက်ခြင်းဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂမကို ပြစ်မှုပြစ်စက်အပြစ် သတ်မှတ်တာမျိုး မလုပ်တော့ဖို့ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြုခွင့်ဆိုင်ရာ အထူးအစိရင်ခံစာတင်သွင်းသူကလည်း တောင်းဆိုလျက် ရှိပါတယ်²⁷ ဒါပေမယ့် အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ အမိန့်တွေလို တရားမဗ္ဗာဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်တွေဟာ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေစေက် ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ကြီးပမ်း ဆောင်ရွက်ချက်တွေ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ ဒီကိစ္စရပ်ဟာပေါ်ပေါက်လာခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ ဒါကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွေကို ပြောရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်မယ့် တရားမဗ္ဗာဆိုင်ရာ ကုစားမှုအသစ်တွေ လိုအပ်လျက် ရှိနေတယ်ဆိုတာ ထင်ရှားနေပါတယ်။

၅။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ဝပ်လျဉ်း၍ တွေ့အနိုင်ငွေမှာ ဘယ်လိုလုပ်ဆောင်ရွက်ပါသလဲ။

²⁷ Frank La Rue, Special Rapporteur on Freedom of Opinion and Expression, Annual Report (26 April 2011), A/HRC/17/27, p 19, para 73. Section 499 of the Penal Code also relates to criminal defamation in Myanmar.

ဂလုဏ်ပိုင်နှင့်

ဒီလစ်ပိုင်နိုင်ဟာ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ ကလေးသူငယ်တွေအပေါ်
အကြမ်းဖက်မှု ဆန္ဒကျင် တိုက်ဖျက်ရေးအက်ဥပဒေ (၂၀၀၄) နဲ့ ကလေးသူငယ်တွေကို
လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖော်ပြုဆန္ဒကျင်တိုက်ဖျက်ရေး အက်ဥပဒေ (၂၀၀၉) တို့ကို ပြောန်းထားတဲ့
အပြင်၊ လိုင်အသားပေးဓာတ်ပုံနှင့် မီဒီယိုပြုလုပ်မှုများ တိုက်ဖျက်ရေး အက်ဥပဒေ (၂၀၀၉)
ကိုလည်း ပြောန်းထားပါတယ်။²⁹ အဆိုပါ အက်ဥပဒေတွေငဲ သူတစ်ပါးရဲ့ လိုင်ကိစ္စ၊
လိုင်အဂါးကို တိတ်တခါးကြည့်ရှုပြီး လိုင်စိတ်သာယာမှုရယူခြင်း³⁰ ကို အောက်ပါအတိုင်း
ဖွင့်ဆိုထားပါတယ် -

28 Above note 2.

²⁹ An Act Defining And Penalizing The Crime Of Photo And Video Voyeurism, Prescribing Penalties Therefor, And For Other Purposes, Republic Act 9995: http://www.lawphil.net/statutes/repacts/ra2010/ra_9995_2010.html

³⁰ Ibid. Section 3(d).

သိမဟုတ် ပစ္စည်းများမှတဆင့် အနီးပါဝင်ဆက်လျှော့ သိမဟုတ် ဘဏာတူလုပ်ငောင်မှ တွေကို ရှိက်ကူးထားသည့် စတ်ပုံ သိမဟုတ် ဒီနီယိုကို ကျင့်ချေတာ၊ မိတ္ဂါက္ခာများတာ ထုတ်ပုံပေးတာ၊ မြန်မာစုံများတာ ဖြစ်သော သိမဟုတ် ခင်ဗျာင်းပြသတာအစဉ်တဲ့ ပြရလုပ်မှုကို ဆိုလိုသည်။

ခွင့်ပြချက်ဖြင့် ရိုက်ကူးထားသော လိုင်အသားပေးစေတ်ပုံများကို ခွင့်ပြချက်မရှိဘဲ ဖြန့်ဝေတာကိုလည်း ဥပဒေမှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါတယ်။ ပြစ်ဒဏ်အနေနဲ့လည်း အက်ငွေနှင့် ထောင်ဒဏ် (၁) နှစ် မှ (၂) နှစ်အထိ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ဒါအပြင် တရားစီရင်ရေးနဲ့ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း တွေအတွက် သီးခြားပြစ်ဒဏ်တွေကို သတ်မှတ်ထားပါတယ်။³¹ ဥပဒေမှာ ပြစ်မှုနဲ့စပ်လျဉ်းတဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ဖျက်ဆီးဖို့ဖော်ပြထားသော်လည်း ပါလစ်ပိုင်နိုင်တဲ့ အောင်မြင်မှု မရှိသေးပါဘူး။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသိုးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနဲ့စပ်လျဉ်းတဲ့ သိရှိနားလည်နော်မှာ အထူးသပြင့် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာနယ်ပယ်တွင် အားနည်းနေဆာပြစ်ပြီး၊ အဲဒီအခြေ-အနေဟာ ပြစ်မှုတွေအတွက် ကုစားခွင့်တွေ ရရှိစေရေးကို ခက်ခဲစေမှာ ပြစ်ပါတယ်။ ဒါအပြင် အင်တာနက်မှတဆင့် အနောင့်အယုက်ပေးတာ၊ အနိုင်ကျင့်တာ သိမဟုတ် အခြားနည်းပညာနဲ့ စပ်လျဉ်းတဲ့ ထိခိုက်နှစ်နာရေးမှု တွေကို ပြုတွေ့ရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ လိုင်စိတ်ခံယူမှု ကဲပြားသူတွေအတွက် တရားစီရင်မှုတွေ သိမဟုတ် အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ အမိန့်တွေအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းတွေဟာ ပြန်ဆန်မှုမရှိသေးပါဘူး။

အီနီယိုင်ငဲ့။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် အီနီယိုင်ငဲ့ဟာ သူတို့ရဲ့ မှုဒ်မှုမှုပိုင်ရာဥပဒေမှာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်တာ၊ သူတစ်ပါးရဲ့ လိုင်ကိုစွဲလိုင်အပို့ကို တိတ်တဲ့ကြည့်ကြော်ပြီး လိုင်စိတ်သာယာမှုရယူတာ၊ လိုက်လံနောင့်ယှက်တာတွေကို ထည့်သွင်းဖော်ပြဖို့နဲ့ ဖြည့်စွက်ထားတဲ့ ပြစ်မှုတွေမှာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ လက်ရောက်မှုများပါ ပါဝင်စေဖို့အတွက် ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါတယ်။³² ဥပဒေအသိ မပြဋ္ဌာန်းမိက အီနီယိုင်ငဲ့၊ ရာဇာတ်ကြီး ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ရှေ့ရ (အမျိုးသမီးတစ်ပို့ရဲ့ ကာအီနြောကို ထိခိုက်စေခြင်း) ကို (မြန်မာနိုင်ငံရှိ အလားတူဥပဒေကဲ့သို့) လိုက်လံနောင့်ယှက်တာ၊ အနောင့်အယုက်ပေးတာ (Harassment) နဲ့

³¹ See Above note 10, Section 5.

³² Some of the suggestions especially those related to TRVAW were taken from the Justice Verma Committee Report that was released after the incident of gang rape in New Delhi in 2013. This report solicited comments and consultations from many women's organizations, however not all were entirely included in the making of the new law. See for more details: Justice J.S. Verma Committee on Amendment of Criminal Laws Report, 23 January 2013. Available online at <http://www.prssindia.org/parliamenttrack/report-summaries/justice-verma-committee-report-summary-2628/>

အမျိုးသမီးတစ်ဦးအပေါ် လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာမှတ်ချက်ပြုတဲ့³² သို့မဟုတ် လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနောင့်အယုက်ပြုတဲ့ ပြစ်မှုတွေအတွက် အသုံးပြုပါတယ်။ အသစ်ပြောန်းထားတဲ့ သူတစ်ပါးရဲ့ လိပ်ကိစ္စ။လိပ်အောက်ကို တိတ်တနီးကြည့်ရှုပြီး လိပ်စိတ်သာယာမှုရယူတဲ့ ပြစ်မှု (ပုံမ ၃၅၄ (၁)) အရ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာ တွင် ရှိနေစေကာမှု သူကိုယ်တိုင်က လုပ်မှုမျိုးတယ်လို ယူဆပြီး ပြုလုပ်လိုက်တဲ့ သူရဲ့ကိုယ် ရေးကိုယ်တာ လုပ်ဆောင်မှုတစ်ရပ်ကို ကြည့်ရှုတာ သို့မဟုတ် စာတ်ပုံရှိက်ကူးတာကို ပြစ်မှု အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ပုံမ ၃၅၄ (၂) တွင်လည်း လိုက်လုပ်နောင့်ယူက်တာနဲ့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနောင့်အယုက် ပြုတာတွေကို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။

ကောင်အာဆရိကနိုင်ငံတွင်မှ ပြစ်မှုဆိုင်ရာနှင့် တရားမဆိုင်ရာပြစ်မှုတွေ သတ်မှတ်ခြင်းထက် အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာအမိန့်က ပိုမိုအကျိုးသက်ရောက်ပြီး ချက်ချင်းကူးစားခွင့် ပေးခိုင်ရေးအတွက် ဥပဒေ အသစ်တစ်ရပ်အပေါ်မှာ ဆွေးနွေး အကြံပြုတာတွေကို ပိုပြီး ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အနောင့်အယုက်ပြခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ (၂၀၀၀) တွင် အင်တာနှင်း ဆက်သွယ် အသုံးပြုနေသည့် အခါတွင်ပြစ်စေ အင်တာနှင်းအသုံးမပြုသည့်အခါတွင်ဖြစ်စေ အနောင့်အယုက်ပြုတာနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ပြစ်မှုကို အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်ပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများစွာ ပါဝင်စေလျက် ပြောန်းသတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ဒုအပြင် အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာအမိန့်ကို (၂) နှစ်အထိ သတ်မှတ်ပေးနိုင်ပါတယ်။

နိုဟဝကိုရှားနိုင်ငံမှာ အင်တာနှင်းကနေတဆင့် အနိုင်ကျင့်တဲ့ ကိစ္စချုပ်တွေအတွက် အကာအကွယ် ပေးရေးဆိုင်ရာ အမိန့်ကို သတ်မှတ်ပေးထားပြီး ဒဏ်ငွေ့နဲ့ အီလက်ထရောနစ်ပစ္စည်းတွေကို သိမ်းယဉ်းယူခြင်းစတဲ့ ပြစ်ခဏ်တွေကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါတယ်။ အင်တာနှင်းကနေတဆင့် အနိုင်ကျင့်ခြင်းဟာ တရားမနစ်နာမှု တစ်ရပ်လည်း ဖြစ်တဲ့အတွက် တရားမမှုနဲ့ တရားမျှနဲ့ တရားမွဲဆိုင်ရွက်နိုင်ပါတယ်။

အပေါ်ကန်နိုင်ငံ၊ ကယ်လိပ်နိုင်ယာ၊ မှာ လက်စားချေတဲ့အနေနဲ့ (အရင်က ရှိက်ကူးခဲ့သော စာတ်ပုံ၊ ပီဒီယို၊ စာတိများကို) လိပ်အသားပေး အင်တာနှင်း၊ ပုန်းတွေကနေတဆင့် ဖော်ပြတာ၊ ဖြန့်ဝေတာတွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့အတွက် အီလိုလုပ်ရပ်တွေကို မရိုးဖြောင့်စွာ ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီအချက်ဟာ

³³ The term “eve teasing” is widely used in India to refer to sexual harassment: <http://standupagainstviolence.org/eve-teasing.html>

စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်မှုဖြစ်စေဖို့ တတ်ပို့များကို ရည်ရွယ်ရှိရှိ တမင်ဖြန့်ဝေမှုသာဖြစ် တယ်ဆိုပြီး ကျဉ်းမြောင်းတဲ့ ကန်းသတ်မှတ် ရှိနေပါတယ်။

မှုခင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ဖျက်ဆီးတာ သို့မဟုတ် အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ အမိန့်တစ်ရပ် ထုတ်ပေးတာ အစရှိတဲ့ နည်းလမ်းတွေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ထိခိုက်နှစ်နာမှုတွေကို ထိတိရောက်ရောက်ပြောင်းဆောင်ရွက်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ငန်းတွေထိရောက်စေဖို့အတွက် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ သတင်းပို တိုင်တန်းချက်တွေကို အရေးယူ ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါအပြင် မှုခင်းနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ဖျက်ဆီးဖို့နဲ့ လိုက်လဲနောင့်ယှက်သူ သို့မဟုတ် အနိုင်ကျင့် သွေ့တွေကို ပိတ်ပင်တဲ့ မြှင့်ခြင်းတွေအတွက် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ မူဝါဒတွေလည်း ထားရှုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ မူဝါဒတွေနဲ့ သတင်းပိုတိုင်တန်းမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစနစ်တွေဟာ မျှတဲ့ ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အခြားအခွင့်အရေးတွေအတွက် တာဝန်ခံနိုင်မှု ရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်³⁴။

၆။ အကြပ်ပြုချက်များ

နည်းပညာရဲ့အခန်းကဏ္ဍဟာ မို့ဘိုင်းပုန်းတွေ၊ ကွန်ပျိုးတာတွေ၊ ခရီးဆောင် ကွန်ပျိုးတာတွေအပြင် နေ့စဉ်ဘဝရဲ့ အစိတ်အပိုင်းပြစ်နေတဲ့ တော်းပစ္စည်းတွေနဲ့အတူ သိသာစွာ တိုးတက်လျက် ရှိနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီရှစ်တယ်နည်းပညာဟာ ပုဂ္ဂလိကနှင့် အများပြည်သူတို့ရဲ့ အတွေးအခေါ်တွေကို ပြောင်းလဲပြေားလဲအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စည်းကမ်းဥပဒေနဲ့လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုတွေကိုပိုမိုခက်ခဲရှုပ်ထွေးပေါ်တယ်။³⁵ ဥပဒေရေးဆွဲ သူတွေအနေဖြင့် နည်းပညာရဲ့ ပြောင်းလဲမှုတွေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမှာ ဖြစ်တဲ့အပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ပုဂ္ဂလိရေးလုံခြုံမှု အခွင့်အရေး အပါအဝင် အခွင့်အရေးအားလုံးကို မြင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။³⁶ လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲနေတဲ့နယ်ပယ်တွင် ဥပဒေပြုခြင်းဟာ ခက်ခဲလျှော့ပြီး အလွယ်တကူ အများအယွင်းတွေ ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။ အရေးကြီးတာကတော့ -

(က) အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေအသစ်တွင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ

³⁴ This paper does not address corporate remedies that must be available for TRVAW, especially with internet service providers and intermediaries, or with technology related tools and methods that women can access to deal with TRVAW.

ကိစ္စရပ်တွေ ပါဝင်ရမှာဖြစ်သလို အကြမ်းဖက်မှနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ သဘောထားတွေလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် ပါရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- (ခ) ဥပဒေတွင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှနဲ့စိတ်လျဉ်းတဲ့ သဘောတူညီချက်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို ထည့်သွေးဖော်ပြရပါမယ်။
- (ဂ) ဥပဒေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှနဲ့ကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ထိခိုက်နှစ်နာမှုတွေကို သတ်မှတ်ဖော်ပြရပါမယ်။

၄၅. ချော်နိုင်ပည့် နည်းပည်များ

- ၀။ အကြမ်းဖက်မှနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ အကြောင်းအရာတွေ (ပေါ်ပုံ၊ ပီဒီယို၊ စာတိုင်းတွေ) ကို ဖျက်ဆီးဖယ်ရှားဖို့ အကြောင်းကြားခြင်းနဲ့ ဖျက်ဆီးဖယ်ရှားပေးဖို့ တောင်းခဲခြင်း လိမ့်း တရားမှုဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်အသစ် တစ်ပို့ သတ်မှတ်ရန်။
- ၂။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်စိုင်ပို့ဆုံးရင် အင်တာနှင်းကနေတဆင့် လိုက်လဲ ငြောင့်ယှက်တာနဲ့ သူတစ်ပါးရဲ့ လိုင်ကိုစွာ လိုင်အဂါ်ကို တိတ်တိုးကြည့်ရှုပြီး လိုင်စိတ်သာယာမှုရယူတာတွေကို ပြစ်မှုအသစ်တစ်ပို့ဖြစ် သတ်မှတ်ရန်။
- ၃။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအတွက် အခိုပြုထားသော တရားမှုဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးရေး အဓိကအသစ်တွေမှာ ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွေ ပါဝင်လာဖို့အတွက် တိုးမြှင့်သတ်မှတ်ရန်။

35 TRVAW raises difficult and complex questions beyond the scope of this paper, such as: can people determine their own lives, desires and bodies? Who does, and who cannot, access technology for their own needs? What is the role of the State in women's rights and technology policy? These questions need consideration in any wider women and ICT policy review.

36 Office of the High Commissioner for Human Rights, "The right to privacy in the digital age" (July 2014) available at <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?News-ID=14875&LangID=E>

ဧရာက်ဆက်တွေ

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အခန်းတွေအတွက် ရေးဆွဲဖော်ပြန့်အချက်တွေကတော့ -

(က) နိဒါန်နှင့် ဥပဒေ၏ ဂည်းယူနစ်

- ဥပဒေမှာ ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေအပါအဝင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်သည့်ပုံစံတွေအားလုံး အကျိုးဝင်စေရန်။

(ဂ) အငွောက် အဆိုဗုဇ္ဈာယ်ဖြေချက်များ

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုရဲ့ အမိပ္ပါယ်ဖော်ပြချက်မှာ ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတွေ ပါဝင်စေရန်။

- သဘောတူညီချက်ပေးခြင်းကိစ္စရပ်တွင် ဆက်လက်သဘောတူညီခြင်း ပါရှိစေရန်။ ဥပမာ - ဓမ္မတိပုံရိုက်ကူးစဉ်အချိန်က သဘောတူညီချက်ဟာ ဖြန့်ဝေဖို့အတွက် သဘောတူတာ မဟုတ်ကြောင်း ဖော်ပြစေရန်။

- ထိခိုက်နစ်နာမှုဆိုင်ရာ အမိပ္ပါယ်ဖော်ပြချက်တွင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ ပါဝင်စေရန်။

(ဃ) အင်တေနက်နှင့် ပိုဒ်ယာပြန်မှုများ (ပြန်လည်းကောင်းပြုချက် - အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှု)

- အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို အလေးထားဆောင်ရွက်ရန် (သက်သေနှင့် မဆိုင်သည့် ပစ္စည်းတွေကို သိမ်းဆည်းခြင်း မရှိစေရန်)။

(င) ပြုစက်များ

- တောင်းပန်ခြင်း၊ ပြန်လည်တုပြန့်ခွင့်နဲ့ သက်သေခံတွေကို ဖျက်ဆီးဖယ်ရှားခြင်းတွေ အပါအဝင် ကုစားခွင့်အမျိုးမျိုးကို အလေးထားဖော်ပြရန်။

- (၅) အကြမ်းပက်မှုကို တွေ့ကြုခဲ့စာရင်း အမျိုးသမီးများအတွက် အကာအကွယ် ပေးပေးဆိုင်ရာ အမိန့်များ
- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းပက်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးဖို့ အမိန့်လျှောက်ထားခြင်းတွေ ပါဝင်ရန်။
- (၆) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးခြင်းများ (တည်ဆဪးပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးချေပေးခြင်းများနှင့် သက်သေခံရေးခွဲပေးခြင်းများနှင့် ညီညွတ်ဝေါပါမည်။)
- စုစုပေါင်းစပ်ဆေးခြင်းနဲ့ သက်သေခံအချက်အလက်တွေ သိမ်းဆည်းခြင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဆောင်ရွက်မှုတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းပက်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို ထည့်သွင်းပါရှိစေရန်။
 - သက်သေစစ်ဆေးခြင်းလိုမျိုး တရားရုံးလုပ်ငန်းတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဆောင်ရွက်မှုတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းပက်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွေကို ထည့်သွင်းပါရှိစေရန်။
- (၇) ပြစ်မှုများကြောင့် ပြစ်ပေါ်လာသည့် ထိခိုက်နှင့်ရာမှုများအတွက် ပညါငြာ၊ ပေးခြင်းနှင့် အိုးအသာ တရားမှုမှုဆိုင်ရာကုတ်ခွဲငါးများ
- အထက်အပိုဒ် (၄) ကို ကြည့်ပါရန်။
 - တရားမှုမှုဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်တွေ ရရှိနိုင်စေရန်။
- (၈) ရိတပို့၊ တရားစီရင်းရေးဆိုင်ရာ အိုးအသာတစ်နို့သူများနှင့် ကူညီပုံး၊ ဆောင်ရွက်ပေးသူများအတွက် တစ်နှုန်းများနှင့် ပညာပေးခြင်း
- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းပက်မှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေအရ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ သင်တန်းတွေ၊ တရားစီရင်းရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူတွေကို အရည်အသွေးမြင့်သင်တန်းတွေနဲ့ အင်တာနာက်ဝန်ဆောင်မှုပေးသူတွေ၊ အွန်လိုင်းပေါ်မှာ အလုပ်လုပ်ကိုင်သူတွေ အတွက် အရည်အသွေးမြှင့်တင်ပေးခြင်းသင်တန်းတွေကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ရန်။

(၁၃) အပျော်မြတ်သူ အသိပညာပေးကုပ်ငန်၊ မြန်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်နှင့် ပညာပေးခြင်း

- ဒီဂျစ်တယ်နည်းပညာလုံးမြှုပေါ်နဲ့ အင်တာနှင်းလုံးမြှိမ်း အသိပညာပေးလုပ်ငန်းတွေကို မြင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်။

(၁၄) အကြမ်းပောက်သံရုံးများအတွက် ပုံးကျည်မှုလုပ်ငန်းများ

- အင်တာနှင်းဝန်ဆောင်မှုပေးသူတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေ။

(၁၅) လုပ်ငန်းအငောင်အထည်ဖော်မှုကို ကြိုးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသိုးပြီး အကြမ်းပောက်မှုဆိုင်ရာ မှုချင်းအရေအတွက်၊ အမျိုးအစား၊ တောင်းဆိုသည့် ကုစားခွင့်နဲ့ ဆောင်ရွက်ပေးမှု အစရှိတာတွေနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ စာရင်းဒယား၊ အချက်အလက်တွေကို စုစဉ်းရန်။

(၁၆) စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

- အင်တာနှင်းပေါ်က အကြောင်းအရာများကို ဖျက်ဆီးဖယ်ရှားပေးရန် အကြောင်း-ကြားခြင်းများအတွက် အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ လိုအပ်ခဲ့လျှင် ဖော်ပြုရန်။

(၁၇) ဘဏ္ဍာရေး

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသိုးပြီး အကြမ်းပောက်မှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အသိပညာ မြှင့်တင်ပေးခြင်းသင်တန်းတွေအတွက် ကုန်ကျစရိတ်တွေ ပါဝင်ရန်။
- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသိုးပြီး အကြမ်းပောက်မှုဆိုင်ရာ မှုချင်းတွေနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေရေးရာ အကူးအညီများ ပေးခြင်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ်တွေပါဝင်ရန်။

(၁၈) ဝတင်အကျိုးသက်ဆောက်ခြင်းနှင့် အကြောင်းသာ အက်ဗျပင်သူများကို ဆက်လက် ပြင်ဆင်ခြင်း

- ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေကို လိုအပ်သလို ဆက်လက် ပြင်ဆင်သွားရန်။

**“ငန္ဂကုသေခံ
ငန္ဂုဏ်ပြင်း
(ငန္ဂကုတလျက်
ငန္ဂုဏ်ပြင်း)
(Stalking)”**

နောက်ယောင်ခန္ဓုကြပ်မြင်း (နောက်ကလိုက်နောင့်ယျက်ခြင်း) (Stalking)

အရပ်စကားနဲ့ပြောရမယ်ဆိုရင် “နောက်ယောင်ခံ နောင့်ယျက်ခြင်း” ကို “နောက်ကလိုက်နောင့်ယျက်ခြင်း” လို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီဆောင်းပါးမှာ “နောက်ယောင်ခံနောင့်ယျက်ခြင်း” အစား “နောက်ကလိုက်နောင့်ယျက်ခြင်း” လို့သာ သုံးစွဲသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်ကလိုက်နောင့်ယျက်ခြင်း ဆိုတာ ဘာလဲ။

နောက်က လိုက်နောင့်ယျက်ခြင်း ဆိုတာဟာ လူတစ်ယောက်က အခြားသူတစ်ယောက်ရဲ့ လုံခြုံမှုကို စိုးရိပ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်စေမယ့် မလိုလားအပ်တဲ့ ဆက်သွယ်မှုမျိုးကို အချိန်နှင့်အမျှ အကြိမ်ကြိမ်ပြုလုပ်တဲ့ အနောင့်အယျက်ပြုမှုတစ်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ဆက်သွယ်မှုလုပ်တယ်ဆိုတာမှာ အဆိုပါအမျိုးသမီးရဲ့ နောက်ကလိုက်တာ သို့မဟုတ် စောင့်ကြည့်တာ၊ တယ်လိုန်းဆက်တာ၊ အီးမေးလ်ပေးပို့တာ၊ မက်ဆော်ချုပ်တွေ (စာတို့တွေ) ပို့တာ၊ Facebook အစရှိသော လူမှုကွန်ယ်ကြော်တွေမှာ အဆိုပါ အမျိုးသမီးအကြောင်း တင်ပြရေးသားတာ၊ သူမရဲ့ သူငယ်ချင်း (သို့မဟုတ်) မိသားစုံမှုတာဆင့် မက်ဆော်ချုပ်တွေ (စာတို့တွေ) ပေးပို့တာ၊ စာသို့မဟုတ် လက်ဆောင်တွေ ပေးပို့တာတွေ ပါဝင်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရုံမှုတော့ နောက်က လိုက်နောင့်ယျက်ခြင်းဟာ သရုပ်ဆောင်တွေနဲ့ နိုင်ငံရေးသမားတွေလို့မျိုးထင်ရှားကျဉ်းကြားတဲ့သူတွေဆီမှာ ဖြစ်ပွားတတ်ပြီး သူတို့ရဲ့ ပရီသတ်တွေက ပြုလုပ်တတ်ကြပါတယ်။ နောက်က လိုက်တဲ့သူတွေက ကျဉ်းကြားသူတွေနောက်ကို လိုက်တာဟာ ချုပ်ခင်တဲ့အတွက်သာ လိုက်နေတာလို့ ထင်မှတ်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နောက်ကလိုက်နောင့်ယျက်ခြင်းဟာ သာမန်လူတွေအကြားမှာ ပိုမိုဖြစ်ပွားလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရှုရပါတယ်။ နောက်ကလိုက်နောင့်ယျက်ခြင်းဟာ အများအားဖြင့် တွေ့ဆုံးပါ ချိန်းဆိုခြင်းကို အငြင်းခံရတာမျိုးတွေ၊ ချုပ်ခင်ရင်းနှီးသူတွေအကြား ဆက်ဆံရေးရပ်ခံတာမျိုးတွေမှာ ဖြစ်ပွားလေ့ရှုပါတယ်။ အဲဒါအခါ ရင်းနှီးဆက်ဆံမှုကို မရပ်ခဲ့လို့ခြင်း၊ ဆက်လက်ပြုလုပ်လိုတာတို့ ဖြစ်တဲ့အဲမှာ ဆက်သွယ်တာတို့ ဆက်ပြီးလုပ်လိုသူကပြန်လည်ဆက်ဆံဖို့ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ တဗြားတစ်စက်ကို စကားပြောဖို့ နည်းလမ်းရာတာ သို့မဟုတ် အခြားသူတစ်ဦးဦးနှင့် ရင်းနှီးသွေးမှာကို တားဆီးဖို့ရည်ရွယ်ပြီး မြိမ်းခြားကြတာနဲ့ လိုက်လဲနောင့်ယျက်တာတွေကို ပြုလုပ်တတ်ကြပါတယ်။ အဲဒါလို့ နောင့်ယျက်ခြင်းမျိုး အများစုံကို အမျိုးသားတွေက

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဂိုဏ်ပြည်လေ့ရှုပါတယ်။³⁷

နောက်ကလိုက်နောင့်ယှဉ်ခြင်း၊ အမျိုးမျိုး

နောက်ကလိုက်နောင့်ယှဉ်ခြင်းတွေမှာ အနောင့်အယှဉ်ပြတဲ့ အပြုအမူတွေ များစွာ ပါဝင်ပါတယ်။ များသောအားဖြင့် နောင့်ယှဉ်သူတွေက သူတို့ နောင့်ယှဉ်ဖို့ ရည်ရွယ်တဲ့သူကို မြိမ်းခြားကိုဖို့ ဒါမှုမဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုလုပ်ဖို့ ကြံချွယ်ကြလေ့ရှုပါတယ်။ နောက်ကလိုက် နောင့်ယှဉ်ခြင်းမှာ ပန်းစဉ်းပေးတာမျိုး သို့မဟုတ် မလိုချင်တဲ့ လက်ဆောင်ပစ္စည်းကို အတင်းပေးတာမျိုးတွေ ပါဝင်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး လက်ဆောင်ပစ္စည်း အတင်းပေးမှာလည်း အကြမ်းဖက်မှုတစ်မျိုးသာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို နောက်ကလိုက်ပြီး နောင့်ယှဉ်တာတွေဟာ သတ်ဖြတ်ခြင်းကအစ ကိုယ်ထိလက်ရောက် အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်တဲ့အထိ စိုးရိမ်စရာ အခြေအနေတွေကို ပေါ်ပေါက်စေနိုင်ပါတယ်။ နောင့်ယှဉ်သူတဲ့က သူတို့ ရည်ရွယ်သူကို ချစ်ခင်ကြောင်း ပြုသလိုတဲ့အတွက် အဆက်အသွယ် လုပ်တာလို့ ပြောပေမယ့်လည်း တကယ်တမ်းမှာတော့ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ရိုက်၍ဖြစ်စေ အတိအလင်း ရန်စိုးမှုတွေ၊ မြိမ်းခြားကိုမှုတွေ ပြုလုပ်လေ့ရှုပါတယ်။ ဥပမာ သူတို့မကြိုက်တဲ့သူနဲ့တွေ့တာတွေ မလုပ်ဖို့ ဒါမှုမဟုတ် အမူအကျင့်တုခုခုကို မပြုလုပ်ဖို့ အကြောင်းကြားတာတွေ၊ မြိမ်းခြားကို တာမျိုးတွေ ရှုပါတယ်။ တခါတရုံးမှာ တိရစ္ဆိုနှင့်အသေတွေထည့်ထားတဲ့ ချုံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ရာတွေ သို့မဟုတ် ကျည်ဆံတွေ သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးထားတဲ့ ပစ္စည်းတွေလို့ အရာဝတ္ထုတွေပါဝင်တဲ့ လက်ဆောင်ထုပ်တွေကို တားမြှစ်တဲ့ သင်္ကာလက္ခဏာအဖြစ် ပေးပို့လေ့ရှုပါတယ်။ နောင့်ယှဉ်သူတွေဟာ တစ်ခါတစ်ရုံးမှာ အိမ်မွေး တိရစ္ဆိုနှင့်တွေကို သတ်ဖြတ်တာမျိုး၊ နောင့်ယှဉ်ခံရသူရဲ့ ကလေးတွေ သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးတွေကို မြိမ်းခြားကိုတာမျိုး၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် အရောပါတဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ဖျက်ဆီးတာမျိုးတွေကို ပြုလုပ် တတ်ပါတယ်။ နောင့်ယှဉ်သူ အများစုံဟာ ညစ်ညမ်းစာနဲ့ ပုံတွေကို နောင့်ယှဉ်ခံရသူထံ ပေးပို့လေ့ရှုပါတယ်။³⁸

37 See for example statistics from the US National Justice Institute estimating 1 in 6 women are stalked in their lives but only 1 in 19 men: <http://www.nij.gov/topics/crime/stalking/Pages/welcome.aspx>.

38 Neal Miller, Stalking Laws and Implementation Practices: A National Review for Policymakers and Practitioners (Alexandria, Virginia: Institute for Law and Justice), October 2001.

ကွန်ပျော်တာအသိုးပြုမှုများပြားလာတဲ့အပြင် လူမှုသတင်းကွန်ယက်တွေ တိုးပွားလာတာကြောင့်လည်း အင်တာနက်ကနေ အနောင့်အယုက်ပေးတဲ့ ပုဂ္ဂစ်သစ်တမျိုးလည်း ပေါ်ပေါက်လာပါတယ်။ တစ်ခုချို့က အရင်ကလုပ်တဲ့ နောင့်ယူက်နည်းမျိုးကို လုပ်လေ့ရှိတဲ့အပြင် နည်းပညာသစ်တွေကို သုံးပြီးတော့ (ဥပမာ - အီးမေးလ် နှင့် မက်ဆော် (စာတိ) တွေ ပို့တာမျိုးလို့) နောင့်ယူက်တာမျိုးတွေလည်း ပြုလုပ်လာကြပါတယ်။ ထိုအပြင် နောင့်ယူက် သူတွေက အင်တာနက်ကိုလည်း ဤားခံအဖြစ် သုံးစွဲလာကြပါတယ်။ ဘယ်သူမှုန်းမသိနိုင်တဲ့ အနောင့်အယုက်ပေးသူတွေက အမျိုးသမီးတွေ တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိပို့ အတွက် ထုတ်ဖော်ပြာဆိုတဲ့ ထင်ရှားကျော်ကြားသူ အမျိုးသမီး တက်ကွယ်လှပ်ရားသူတွေကို ဦးတည် တိုက်ခိုက် တာတွေ ရှိပါတယ်။ နောင့်ယူက်ရာမှာလည်း မြိမ်းခြားက်စာများပေးပို့တာ၊ ကွန်ပျော်တာ ပိုင်းရပ်စွဲတွေ အသုံးပြုပြီး အင်တာနက်ကို အသုံးပြုပြီး အဲဒီအမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆန့်ကျင်မှုန်းတီးလာစေဖို့ ရည်ရွယ်ပြီး နောင့်ယူက်ကြပါတယ်။

အနောင့်အယုက်ပြုသူတွေဟာ တစ်ခါတစ်ရီမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာ ထိခိုက်စေဖို့အတွက် ဝက်ဆိုင်များ တည်ထောက်ပြီး ချမ်းခံပိုင်းနှီးသူတွေရဲ့ဓာတ်ပုံတွေ၊ ဆက်သွယ်ရန်လိပ်စာကဲ့သို့သော အသေးစိတ် အချက်အလက်တွေအပါအဝင် ကိုယ်ရေး ကိုယ်တာ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ထုတ်ဖော်တာမျိုးတွေ ပြုလုပ်တတ်ပါတယ်။ တခါ့၊ နောင့်ယူက်မှုတွေမှာတော့ အယောင်ဆောင်တာတွေနဲ့ ကိုယ်ရေးအချက်အလက် ခိုးယူတာတွေ ပါဝင်တတ်ပါတယ်။ နောင့်ယူက်သူတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ကိုယ်ရေးအချက်အလက် မှတ်တမ်းအတူကို ဖန်တီးရန်အတွက် သတင်းအချက်အလက်အများတွေကို ဖန်တီးလေ့ ရှိပါတယ်။ ဒီလိမ့်မျိုး အင်တာနက်ကို အသုံးပြုပြီး နောင့်ယူက်ခြင်းများ၊ သတင်းအချက်အလက် အများတွေကို ဖန်တီးပြီး နောင့်ယူက်ခြင်းတွေကို လက်ရှိကျင့်သုံးဆဲ နောက်က လိုက်နောင့်ယူက်ခြင်းဆိုင်ရာ ယေဘုယျဥပဒေပြောန်းချက်တွေနဲ့ အရေးယူရန် ခက်ခဲပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရတပ်ဖွဲ့အနေနဲ့လည်း အမှုတွေကို ဖြေရှင်းပို့အတွက် အခက်အခဲတွေ ရှိနေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ယခုအပါ အချို့ခိုင်ငံတွေမှာ အင်တာနက်ကနေ အနောင့်အယုက်ပြုခြင်းကို သီးခြား ဥပဒေပြောန်းပြီး အရေးယူ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။⁴⁰

အနောင့်အယုက်ပြုခြင်းခံရသူအငောင် အကျိုးသက်ငရာကူမှုများ

နောင့်ယူက်ခံရသူတွေအတွက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုဟာ အကြီးမားဆုံး ထိခိုက်ခံစားရဲ့ ပြစ်ပါတယ်။ သူတို့အနေနဲ့ ငြင်းပယ်ခံရတယ်လို့ ခံစားရတာမျိုးတွေ၊ ဆုံးစွားတဲ့

⁴⁰ US National Justice Institute, <http://www.nij.gov/topics/crime/stalking/Pages/welcome.aspx>.

ပြမ်းခြောက်မှုတွေကြောင့် မလုပ်ခြေတော့သူဗျားလို့ ခံစားရတာမျိုးတွေ၊ ကြောက်လန်းနေတာမျိုးတွေ၊ တော်များသူရဲ့ အကူးအညီမပါဘဲ နေထိုင်နိုင်စွဲးမရှိတော့တာတွေ၊ ယုံကြည်မှုနည်းပါးလာတာတွေ၊ အပြစ်ရှိတဲ့သူလို့မျိုး ခံစားလာရတာကြောင့် ရှုက်ချွဲ့သိမ်ငယ်ရတာတွေ၊ ကိုယ့်ကိုကိုယ် အပြစ်တင်မိတာတွေ၊ စိတ်ကျေဝေဒနာခံစားရတာတွေ၊ စိုးရိမ်ထိတ်လန့်တာတွေ၊ အိပ်မရ တော့တာတွေ၊ ဒေါသဖြစ်လွယ်လာတာတွေအပြင် စိတ်ဒဏ်ရာရဲ့ နောက်ဆက်တဲ့ဖြစ်တဲ့ စိတ်ကစွဲကလျားဖြစ်တာမျိုးတွေကြောင့် ကိုယ့်ကိုကိုယ်သောကြောင်းကြံဖို့အထိ တွေးလာတာမျိုးတွေကို ကြံတွေ့ပါတယ်။ တစ်ဖက်မှာလည်း ဒီလို့မျိုး ကြီးမားတဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နာကျင်ခံစားရမှုတွေကြောင့် သူတို့ရဲ့ ကျွန်းမာရေး၊ အလုပ်အကိုင်၊ ပညာရေးတွေအပြင် တော်များသူတွေနဲ့ ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရေးတွေကိုပါ ထိခိုက်ပေါ်တယ်။ အကြမ်းဖက် ခံရသူတွေဟာ စိုးရိမ်ကြောက်လန်းမှုတွေကြောင့် အခြားသူတွေနဲ့ ရောနောနေထိုင်တာမျိုး မလုပ်တော့ဘဲ သီးသန်နေထိုင်လာကြပြီး၊ သူတို့ရဲ့ လူမှုဘဝံပုံစံတွေကိုလည်း ပြောင်းလဲ လာကြပါတယ်။ ဒါအပြင် လူမှုရေးနဲ့ အခြားလူပုံရားဆောင်ရွက်မှုတွေမှာ ပါဝင်တာမျိုး မရှိတော့ဘဲ နေထိုင်လာရတော်များနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အားရည်းသူတွေအဖြစ် ပြစ်လာ ပေါ်တယ်။ စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အခြေအနေတွေမှာတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေဟာ သူတို့ကို လိုက်နောင့်ယှက်တဲ့သူတွေရန်က ရောင်ရှာနိုင်ဖို့အတွက် သူတို့ကို ဆက်သွယ်ရန် သတင်း အချက်အလက်တွေကို ပြောင်းလဲတာ (ဥပမာ - တယ်လိုနှစ်းနံပါတ်၊ အိမ်လိပ်စာ၊ အီးမေးလ်လိပ်စာ) နဲ့ ဧရာဝတီးကို ပြုလုပ်တတ်ကြပါတယ်။⁴¹

ဒီလို့ အခြေအနေတွေနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီးတော့ အကိုးအကားပြုနိုင်တဲ့ စာရင်းလေားတွေ မရှိသေးပါဘူး။ အထူးသဖြင့် အာရာပစီမိတ်ဒေသမှာ အနောင့်ယှက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီး အရေအတွက် ဘယ်လောက်ဟာ နောင့်ယှက်သူရဲ့ လက်ရောက်ကျူးလွန်မှုကို ခံရတယ်။ သတ်ဖြတ်ခံရတယ် ဒါမှာမဟုတ် မူခိုင်းကျင့်ခံရတယ်ဆိုတာတွေနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး စာရင်းလေားများ ရရှိနိုင်ခြင်း မရှိပါဘူး။

၃၁။ ပြုလုပ်နှင့်ချက်များ

နောက်ကလိုက်နောင့်ယှက်ခြင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေအများစုဟာ တူညီလေ့ရှိပြီးတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို စိုးရိမ်ကြောက်လန်းမှု ဖြစ်စေတဲ့ ထပ်တလဲလဲ အကြမ်းကြိမ်ပြုလုပ်တဲ့ ဆက်သွယ်မှုတိုင်းကိုအားရေးယူဆောင်ရွက်ဖို့အတွက်ဖော်ပြထားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီလို့နောက်ကလိုက် နောင့်ယှက်တာနဲ့ပတ်သက်တဲ့ မှုခင်းတွေကို အမော်ယူ

⁴¹ <http://www.stalkingriskprofile.com/victim-support/impact-of-stalking-on-victims>.

တိက်ဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဌာန်းချက်တွေက နိုင်ငံအများစုံမှာ အသစ်အဆန်းဖြစ်နေတတ်ကြပါတယ်။ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှဉ်တာနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေပြဌာန်းချက်ကို ၁၉၉၀ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှာ ကနေဒါနိုင်ငံနဲ့ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှာ ဂျပန်နိုင်ငံတို့က ပြဌာန်းခဲ့ကြပါတယ်။ ပြတိနိုင်မှုတော့ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ထိတိုင်အောင် နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှဉ်တာနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ သီးခြားဥပဒေကို ပြဌာန်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ ပြည့်စုံလုပ်လောက်မှုမရှိဘူးလို့တာချို့သောသူတွေကဝေဖန်နေပေမယ့်လည်း⁴² ဖိုလစ်ပိုင်နိုင်ငံက ၂၀၀၄ ခုနှစ်မှာ သူတို့ရဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေပါ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှဉ်တာနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေကို ပြင်ဆင်ခဲ့ပြီ၊ စင်ကာပူနိုင်ငံကလည်း အထွေထွေပြစ်မှုများ အက်ဥပဒေမှာ အဆိုပါပြဌာန်းချက်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။⁴³

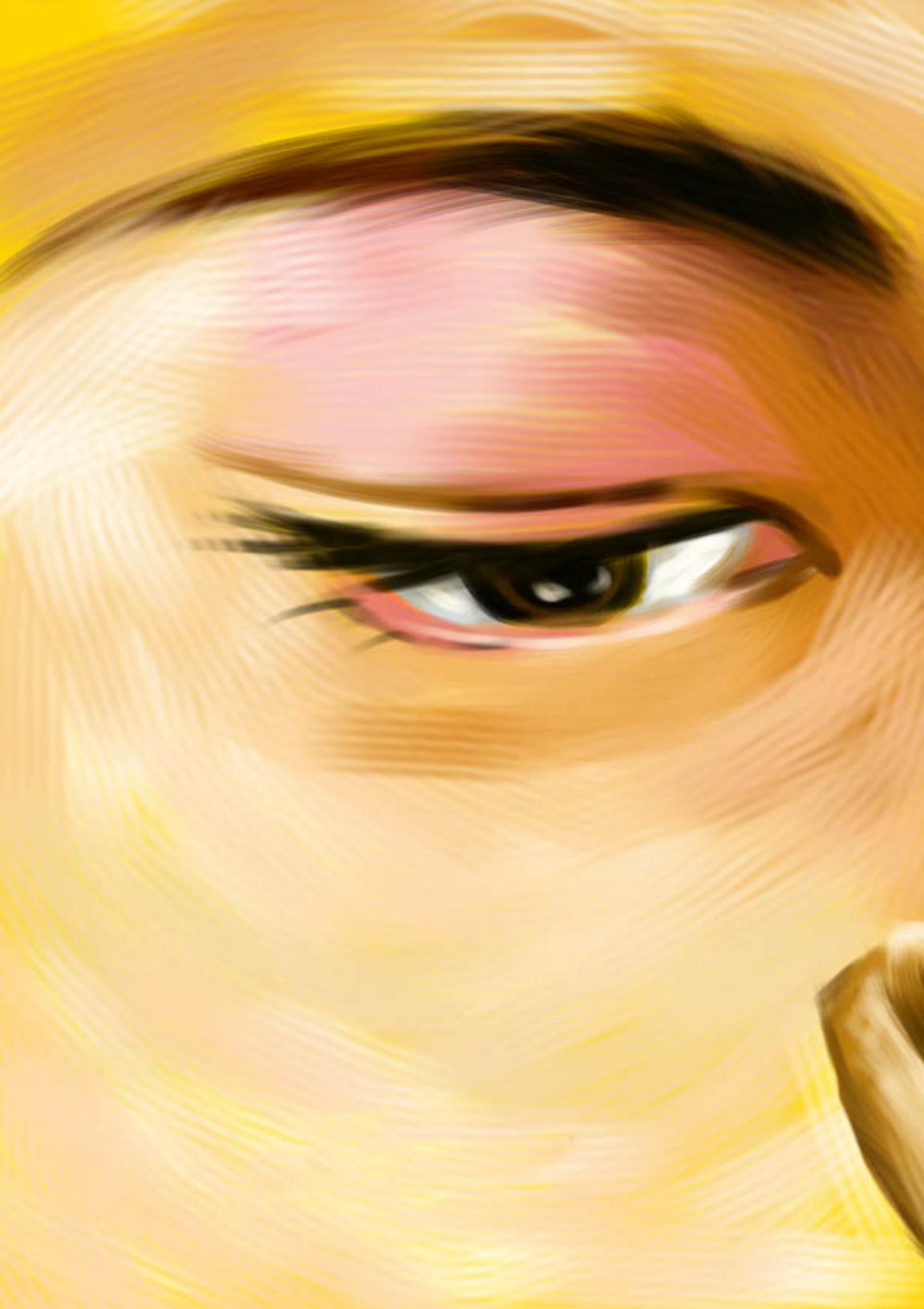
နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှဉ်ခြင်းကို အရေးယူတိက်ဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းဟာ အခြားအာဆီယံနိုင်ငံတွေလိုပဲ ဥပဒေမှာပါတဲ့ အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာအမိန့်တွေ ထုတ်ပြန် ဆောင်ရွက်တာနဲ့ တားမြစ်ဟန်တားခြင်းတွေကို ဆောင်ရွက်တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သတိပြုသင့်တဲ့အချက်တော့ အဆိုပါ တားမြစ် ဟန်တားမိန့်တွေဟာ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေနဲ့မတူညီတဲ့ တရားမော်ပဒေအရ ကုစားခွင့်များနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်တွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်က လိုက်နှောင့်ယှဉ်တာကို အရေးယူတိက်ဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေလို့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တားမြစ်ချက်တွေကို အတည်ပြုပြဌာန်းပြီးတာနဲ့ တပြိုင်နက် အားလုံးနဲ့ အလိုအလျောက် သက်ဆိုင်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုဥပဒေပြဌာန်းပြီးတဲ့အခါ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှဉ်ခြင်းခဲ့ရပါက နှောင့်ယှဉ်သူကို ခဲဌာနနဲ့ တိုင်တန်းပြီး ချက်ချင်းအရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာလည်း အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ အမိန့်တွေဟာ သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းနဲ့ပဲ သက်ဆိုင်ပြီး ဒီလိုအမိန့်ချေမှတ်ပေးဆိုင်ဖို့အတွက် လျှောက်ထားမှု ပြုလုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှဉ်တာနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်မရှိဘူးဆိုရင် နှောင့်ယှဉ်ခဲ့ရတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ သူမအတွက် အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာအမိန့်တစ်ရပ် ရရှိရေးအတွက် ပထမဦးစွာ လျှောက်ထားရမှာ ဖြစ်ပြီး၊ နှောင့်ယှဉ်သူက ထိုအမိန့်အား ချိုးဖောက်မှုသာလျှင် သတင်းပို့ တိုင်တန်းနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုအကြမ်းဖက်မှုမျိုးကို တားဆီးဖို့နဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်စေင့်ရောက်နိုင်ဖို့အတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ အရေးယူအပြစ်ပေးတာ

⁴² <http://www.lawgazette.com.sg/2002-2/Feb02-feature2.htm>.

⁴³ Miscellaneous Offences (Public Order and Nuisance) Act (Cap 184).

အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ အမိန့်တွေ ထူတ်ပြန်ပြီး ကာကွယ်ပေးတာဆိုတဲ့ အခြေအနေ နှစ်ရပ်လုံး ရှိဖို့အတွက် အမေးကြီးလှပါတယ်။

“အကြမ်းဆက်ခံရသူ
အပါးအပြစ်ဖို့၏။

အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ်အပြစ်ဖြင့်

ယနှစ်ခေတ်များ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပက်ဖော်ကားတဲ့ မှုခင်းဖြစ်ရပ်တွေဟာ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အနီး အများအပြား ဖြစ်ပွားရေးပေါ်မယ့်လည်း “အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းပက်ခံရခြင်းကို တိုက်ဖုက်ခြင်း” လို့ ဆိုကြတဲ့အခါမှာ “အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖြင့်ခြင်း”ဆိုတဲ့ စကားရောက ထင်ထင်ရားရား ပါဝင်လာခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ “အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖြင့်ခြင်း” ဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းပက်မှုနဲ့ ဆက်စပ်နေရှိသာမကဘဲ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါလိုပုဂ္ဂိုင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို အိန္ဒိယနဲ့ ပြောက်အမေရိကတိုက သတင်းမီဒီယာတွေမှာ မကြာသေးမီကာလက စတင်ပြီး တိကျွော ဖော်ပြလာခဲ့ပြီဖြစ်ပါတယ်။

အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ်အပြစ်ဖြင့် ဆိုတာ ဘလဲ။

“အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ်အပြစ်ဖြင့်ခြင်း” ဆိုတာ အကြမ်းပက်ခံရသူက သူတွေကြံးခံစားရတဲ့အကြမ်းပက်ခံရတဲ့အခြေအနေအတွက်လုံးလုံးလျားလျားသို့မဟုတ်တစ်စိတ်တစ်စိုင်းတာဝန်ရှိတယ်လို့ အပြစ်ဖြင့်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ‘ဒါလို ဖြစ်ရတာ နိုင်ကြောင့်၊ ဒါလို ဖြစ်အောင် နှင့်လုပ်တာ နှင့်က ဒါမျိုးနဲ့ပတ်တန်တယ်’ ဆိုတာမျိုးတွေနဲ့ အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ်အပြစ်ဖြင့်ခြင်း မျိုးဖြစ်ပါတယ်။ ဒါလိုပြုလုပ်ခြင်းဟာ အပြစ်မရှိဘူးကို လွှဲမှုအားစွာ အပြစ်ဖြို့တာပါပဲ။ အကြမ်းပက်မှု လုပ်ရပ်တွေအတွက် တကယ်တမ်း တာဝန်ရှိတဲ့သူဟာ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ တနည်းအားဖြင့် အကြမ်းပက်လုပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်သူသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အိမ်တွင်း အကြမ်းပက်မှုဖြစ်စေ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပက်မှုဖြစ်စေ အကြမ်းပက်သူက အသိစိတ်ရှိရှိရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ရွေးချယ်ပြုလုပ်တာပဲ ဖြစ်ပြီးတော့၊ ဒါလိုအကြမ်းပက်တဲ့လုပ်ရပ်တွေအတွက် အကြမ်းပက်သူကသာ လုံးလုံးလျားလျား တာဝန်ရှိတာပဲ ဖြစ်ရမှာပါ။

“အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ်အပြစ်ဖြင့်ခြင်း” ကို အများဆုံးတွေချို့ရတတ်တဲ့ အခြေအနေကတော့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပက်မှုတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မလိုလားအပ်တဲ့ အာရုံစိုက်မှုတွေရရှိအောင်၊ အထူးသဖြင့်အကြမ်းပက်ခံရအောင်သူတို့အပြုအမှုကနေတဆင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြတယ်လို့ အမျိုးသမီးတွေက အပြောခံနေကြရပါတယ်။ ဒါလို ‘အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ်အပြစ်ဖြင့်ခြင်း’ ဟာ အကြမ်းပက်သူကသူတို့၊ အကြမ်းပက်မှုအပေါ်တာဝန်ခံစာရာ မလိုအောင် ရွှေ့စွဲလွှိမြင်ခွင့် ပေးလိုက်တဲ့အပြင် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်က လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပက်မှုတွေ ကျူးလွန်ဖို့ ခွင့်ပြုလိုက်သလို ဖြစ်နေပါတယ်။ ၄၄ ဒါအပြင် ဒါလို

“အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖြေခြင်း” ကြောင့် အကြမ်းဖက် ခံရသူတွေဟာ သူတို့ တွေ့ကြုံခဲ့စားရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တိုင်ကြားတာ၊ အကူအညီတောင်းခံတာတွေ လုပ်မိတာနဲ့ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်က သူတို့ကို အပြစ်တင်ကြလိမ့်မယ်လို့ ကြည်နေပြီး တိုင်ကြားဖို့ အကူအညီတောင်းခံဖို့အတွက် ကြာက်ခြံစွဲးရိမ့်တာတွေ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

အကြမ်းပက်ခံရသူတွေအပေါ် အပြစ်ထိုးအခါမှာ တွေ့ရမှာတဲ့ စုပ်စွဲချက်တွေကော် အကောက်ပါအတိုင်၊ ဖြစ်ပါတယ်။

- အမျိုးသမီးဟာ မသင့်မတော် သို့မဟုတ် မပေါ့တပေါ် ဝတ်စားဆင်ယင်ထားလို့
- အလွန်အကျိုး အလျှပ်ဆင် ခြေထားလို့
- ပေါင်တဲ့တွေ ရင်သားတွေကို ဖော်ပြထားလို့
- အရက် သို့မဟုတ် မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲထားလို့
- အရက်။ဆေး မူးနေလို့
- ‘မသင့်တော်’ဟု ယူဆသည့် အချိန် သို့မဟုတ် နေရာပြင်ပမှာ ရှိနေလို့
(ဥပမာ - ညျဉ်ချုပ်ချိန်၊ နိုက်ကလပ်တွင် ရှိနေခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ်မှ အိမ်သို့
ညာက် ပြန်လာခြင်း)
- အမျိုးသားများနှင့် ပရောပရည်နေလို့
- တန်ည်းနည်းနဲ့ အမျိုးသားတစ်ည်းနဲ့ အကျေမ်းတဝ်နေလို့ အဲဒီအမျိုးသားက
အကြမ်းဖက်စောင်ကားတာ (ဥပမာ- သူမက သူအား နမ်းလို့)
- လက်မထပ်ထားဘဲ အရင်က လိုင်ဆက်ဆံမှု ရှိခဲ့လို့ (သူမအား ကျွဲ့လွန်
စောင်ကားသူ ဖြစ်ချင်မှု ဖြစ်မည်။)

ဒါမ်တွေ့းအကြမ်းပက်မှုကို ကြုံတွေ့ရသည့်အခါမှာလည်း၊ အမျိုးသမီးတွေကိုသာ အပြစ်တင်ပေါ့
ရှုပါတယ်။ ဘင်္ဂကြောင့်လုပ်ခိုင်း အမျိုးသမီးတစ်ညိုးအင်နှင့်

- ခင်ပွန်းဖြစ်သူအား ခွန်းတုံးမခံ ပြန်မပြောသင့်ဘူး
- အလွန်အမင်း မတော်းဆိုသင့်ဘူး
- အခြေအတင် စကားများအောင် မဆွဲသင့်ဘူးလို့ ယူဆတာတွေကြောင့်ပဲ
ဖြစ်ပါတယ်။

⁴⁴ E. Fulu, X. Warner, S. Miedema, R. Jewkes, T. Roselli, T. and J. Lang, Why Do Some Men Use Violence Against Women and How Can We Prevent It? Quantitative Findings from the United Nations Multi-country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific (Bangkok: UNDP, UNFPA, UN Women and UNV, 2013).

⁴⁵ Internationally, up to three quarters of all sexual assaults are committed by people who are known to the victim.

ဒီလိုမျိုး သဘောထားတွေ ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန်ခြိနေတာဟာ ဘာကို ရည်ညွှန်းသလဲဆိုတော့ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အမျိုးသားတွေရဲ့ အကြမ်းပေါင်းမှု ဒါမှုမဟုတ် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ တက်ကွဲထက်သန်မှုတွေကို ကြိုတင်မျှော်လင့်ထားသင့်တယ်၊ အမျိုးသားတွေရဲ့ အကြမ်းဖက် တာတွေ၊ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြေတာတွေကလည်း သူတိပြုလုပ်နေကြ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်တွေသာ ဖြစ်တယ်၊ အမျိုးသမီးတွေ မိန့်ကလေးငယ်တွေအနေနဲ့ ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်မယ့် အခြေအနေမျိုး မရောက်အောင် ကိုယ့်ကိုယ့်ကာကွယ်ပြီး နေထိုင်ရမယ်၊ မနေထိုင်ဘူးဆိုရင် အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့အတွက် အမျိုးသမီးတွေမှာသာ တာဝန်ရှိတယ်၊ ယောက်းတွေမှာ တာဝန်မရှိဘူးလို့ ဖော်ပြချင်နေတာပါပဲ။

အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်မှာ ဘင်ကြောင့်ကျတွေက ပါဝင်နေကြတဲ့

စိတ်ပညာပိုင်းဆိုင်ရာအရပြောရမယ်ဆိုရင် အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူမှာသာ တာဝန်ရှိတယ်လို့ သတ်မှတ်လိုက်တာနဲ့ အကြမ်းပက်မှုတွေကို ထိန်းချုပ်ထားနိုင်တယ်ဆိုပြီး အခြားသူတွေက ခံစားရပေါ်တယ်။ ဒီလို သတ်မှတ်လိုက်တာက သူတို့ဟာ မှန်ကန်တဲ့နည်းလမ်းအတိုင်းပြုမှုနေထိုင်တဲ့အတွက်ဒီလိုအပြစ်မျိုးတွေကြံလာဖို့ဘေးအန္တရာယ်မရှိဘူးဆိုတဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်တောင့် သက်သာရာရမှုကိုလည်း ပေးနေတဲ့ အတွက်ကြောင့်ပါ။

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်ရဲ့ အကျိုးဆက်ကတော့ အကြမ်းဖက်သူတွေ အနေနဲ့ သူတို့ကျူးလွှာနဲ့တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်တွေအတွက် တာဝန်ခံစားမလိုတော့တဲ့ အခြေအနေကို ပြဋ္ဌာန်ပေါ်စေတဲ့အပြင် အကြမ်းဖက်သူတွေကလည်း သူရဲ့ကျူးလွှာနဲ့အတွက် အပြစ်လို့ မပြင်ကြတော့ဘူး။

အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေ အပေါ်ကိုသာ အပြစ်ဖို့တာတွေကြောင့် အမျိုးသားတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ လုပ်ရပ်တွေအတွက် တာဝန်ခံစားမလိုဘဲ ကင်းလွှတ်သွားပါတယ်။ ဒီလို အကြောင်းအချက်တွေဟာ အမျိုးသမီးနဲ့ အမျိုးသား တန်းတူအခွင့်အရေးမရှိတဲ့ စနစ်ကိုလည်း အခွင့်ရှည်ပေါ်တယ်။ (၂၀၁၃) ခုနှစ်က အာရာ့နှင့်များအတွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို လေ့လာခဲ့တဲ့ လေ့လာချက်တစ်ခုအရ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားခွင့် (အမျိုးသားများအနေဖြင့် အမျိုးသမီးရဲ့ သဘောတူခွင့်ပြုချက် မလိုအပ်ဘဲ လိုင်ဆက်ဆံခွင့်ရှိတယ်ဆိုတဲ့ အယုအဆ) ဟာ မှုဒ်းမှုကျူးလွှာနဲ့ အမျိုးသားတွေက အများဆုံးပေးလေ့ရှိတဲ့ အကြောင်းပြချက်ဖြစ်ကြောင်း သိရပါတယ်။

မှတ်မှုကျော်လွန်တဲ့ အမျိုးသားတွေကို အကောက်ဖော်ပြီ၊ အကြမ်းပက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေကို အပြည်တင်သည့် ဥပမာဏာ (သတင်းဆောင်ပါးများမှ ထုတ်နှစ်သိမြေတော်သည်)

ဆောင်းပါး - (၂၀၁၂) ခုနှစ်တွင် မူဒီစ်းမူ (၃၀၀) ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟု ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရက ထုတ်ပြန်ကြည်

- ‘မူဒီစ်းမူဖြစ်ပွားရတဲ့ အမိကအကြောင်းတွေကတော့ ဆင်းခဲ့ခြင်းပါးမူနဲ့ တဗြားလူတွေ အပေါ်မှာ ယုံကြည်မူလွန်ကလိုပဲ ဖြစ်ပါတယ်’ ဟု ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး ခဲ့တပ်းမှ ခုတိယချုပ်ဖြေး သက်လွင်က ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ရင်းကဆက်၍ မပေါ်တပ်း ဝတ်စားဆင်ယင် ကြသည့် ဖက်ရှင်းပို့သဏ္ဌာန်များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါး ပါဝင်သည့် အစား အသောက်များနှင့် ညစ်ညမ်းပို့များ သည်လည်း လူအဖွဲ့အစည်းတွင် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ မူးချင်းများ၊ ပို့များပြားလာခြင်း၏ အကြောင်းရင်းခံများဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။
- “တချို့အဖြစ်အပျက်တွေမှာဆုံးရင် လူတွေက နှေ့စဉ်ဘဝတွေအတွက် ရှုန်းကန် နေကြရတော့ သူတို့ရဲ့ သားသမီးတွေကို အာရုံမစိုက် နိုင်တာတို့ ဖြစ်လာတဲ့အခါ ကလေးတွေမှာ မူဒီစ်းမူလို ရာဇဝတ်မူတွေ ပိုပြီးဖြစ်နိုင်တယ်။ မူဒီစ်းမူ ကျူးလွန်ခံရသူတွေထဲမှာ (၁၀) နှစ်နဲ့ (၁၆) နှစ်ကြားနဲ့ (၁၆) နှစ်နဲ့ (၅၀) ကြားအထိ ပါတယ်” ဟု ရင်းက ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

သတင်းဆောင်းပါး - ‘အိမိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် မူဒီစ်းမူတွင် တရားခံရွှေနေက အကြမ်းပက်ခံရသူကို အပြစ်ဖို့’⁴⁷

- အိမိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘတ်စိကားတစ်စီးပေါ်တွင် ကျောင်းသူတစ်ဦးအား အပ်စုံခြား မူဒီစ်းမူ ကျူးလွန်သည်ဟု စွမ်းခံရသည့် အမျိုးသား (ရုံး၏ရွှေနေက၊ အများကလေးစားသည့် အိမိန္ဒိယအမျိုးသမီးများသည်

46 <http://elevenmyanmar.com/national/crime/2065-yangon-reports-300-rapes-in-2012>. Note that in these rapes of underage girls, the parents are also being blamed for being poor and for neglecting their children. This suggests that men are somehow entitled to sexually assault children if the children are not being protected.

47 <http://www.nydailynews.com/news/world/tk-article-1.1236369#ixzz2mXm82Ydk>.

၃၆။မှုကျ။။လွန်တဲ့ အမျိုးသားတွေကို အကောက္ခာယောပေါ်၊ အကြမ်ဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေကို အပြစ်တင်သည့် ဥပမာဏာ (သတင်းဆောင်ပါ့များမှ ထုတ်နှစ်သို့ပြတောသည်)

- အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘတ်စိုကားတစ်စီးပေါ်တွင် ကျောင်းသူတစ်ဦးအား အုပ်စွဲဖွံ့ဖြိုး မှတ်ပိုးမှ ကျိုလွန်သည်ဟု စွပ်စွဲခံရသည့် အမျိုးသား (၃)ဦး၏ရွှေနေက 'အများက လေးစားသည့်အိန္ဒိယအမျိုးသမီးများသည် မှတ်ပိုးကျင့်မခံကြရပါ' ဟု ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ပြီး အဆိုပါ ပြစ်ရပ်အတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူအား ပြစ်တင်ပြောဆိုခဲ့သည် (မှတ်ချက် - အဆိုပါ ကျောင်းသူသည် သူမ၏ အဂိုအတွင်းသိသိပိုက်လုံးဖြင့် ထိုးသွင်းခံခဲ့ပြီး သားအိမ်၊ ဝင်းပိုက်နှင့် အူများအထိ ပေါက်တွက်၍ ငါးကော်ရာများဖြင့် သေဆုံးခဲ့ပါသည်။)
- အသက် (၂၃) နှစ်အချို့ ကျယိုကိုဆင်းပန်းအောင့် သူမ၏ ယောက်းလေးအဖော်တို့သည် ဒီဇင်ဘာလ (၁၆) ရက်နေက နယူးဒေလီတွင် ပြစ်ပွားခဲ့သည့် ထိတ်လန့် တုန်လှုပ်ဖွယ် ညျဉ်းပန်း နှိပ်စက်မှုအတွက် လုံးလုံးလျားလျား တာဝန်ရှိသည်။ အကြောင်းမှာ ငါးကော်သည် လက်မထပ်ထားဘဲ ညအချိန်တွင် လမ်းထွက်ကြခြင်းကြောင့် ပြစ်သည်ဟု မနိုဟာလာရားမားက ပြောဆိုသည်ကို Sydney Morning Herald သတင်းစာက ဖော်ပြုခဲ့ပါသည်။
- “ဒီနေ့ ဒီအချိန်အထိ အများကလေးစားတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို မှတ်ပိုးကျင့်တဲ့ အဖြစ်အပျက်မျိုး ဒါမှုမဟုတ် ဥပမာမျိုးကို ကျွန်တော် မတွေ့ဖွဲ့ပါဘူး” ဟု ရှာမားက သတင်းစာကို ပြောပြုခဲ့သည်။ “ပြောအောက် ဒုစရိတ်ဂိုဏ်းဝင်တွေတောင် လေးစားလောက်တဲ့ မိန်းမပျို့လေးတစ်ယောက်ကို လက်ဖျားနဲ့ မထိလိုကြပါဘူး” ဟု ရင်းက ပြောပါသည်။

အကြမ်းပက်ရရှုအင်္ဂါ အပြစ်စိန္တခြင်းကို ဘာပေါက် ထင်မြင်ယူဆချက်များ

လိုင်အပေါ် အခြေခံတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ကြံတွေ့လာရတဲ့အခါမှာ ဒီလို အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် အမျိုးသမီးတွေမှာသာ တာဝန်ရှိတယ်ဆိုတဲ့ အတွေးအခါကို ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့ မှားယွင်းတဲ့ အယူအဆတွေ ရှိပါတယ်။ ငါးတို့မှာ အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်ပါတယ်။

- အမျိုးသားတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေကို လွမ်းမိုးထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိတယ်။
- အချို့သော အခြေအနေတွေမှာ အကြမ်းဖက်ခြင်းဟာ လက်ခံနိုင်ဖွှုလ် ဖြစ်တယ်။
- အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ ခင်ပွန်းသည်တွေ ဆုံးဖြတ်စီမံသမျှကို အမြဲတစေ နာခံသင့်တယ်။
- အမျိုးသားတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ ရန်လိုပေါ်သနှင့် ရမွှော်ဆန္ဒကို မထိန်းချုပ် နိုင်တာဟာ သဘာဝဖြစ်တယ်။
- အမျိုးသားတွေရဲ့ သဘာဝအရပြစ်တဲ့ ရန်လိုပေါ်သနှင့် ရမွှော်ဆန္ဒကို ဖြေလျှော့ ဖြည့်ဆည်းပေးပို့ကလည်း အမျိုးသမီးတွေရဲ့ တာဝန်သာဖြစ်တယ်။
- အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ လိုင်ဆက်ဆံဖို့ အရင်က သဘောတူခွင့်ပြဖောယ်ဆိုရင် သူမဟာ လိုင်ဆက်ဆံဖို့ အမြဲတစေ သဘောတူခွင့်ပြလိမ့်မယ်။

စတဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်များနှင့် ယုံကြည်စွဲလမ်းမှုတွေဟာ မှားယွင်းပါတယ်။

တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးအတွက်နဲ့ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနေချိန်အတွင်းမှာ နိုင်ငံတော်က အကြမ်းဖက်မှုတွေကို အသုံးပြုခွင့်ရနေတဲ့၊ ဥပဒေကြောင်းအရ အလွန်ကျဉ်းမြောင်းတဲ့ အခြေအနေတဲ့ ရန်လိုပေါ်တယ်ဆိုတာဟာ လက်ခံနိုင်ဖွှုလ်ရာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အကြမ်းဖက်တယ်ဆိုတာ အကြမ်းဖက်တာပါပဲ။ ကြောင်းကျိုးဆီလျော်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုဆိုတာ မရှိပါဘူး။ ပိမိကိုယ်ကိုယ် ခုခံကာကွယ်ဖို့ အင်အားအသုံးပြုတဲ့ နေရာမှာတောင် ရန်ပြုတိုက်ခိုက်လာတဲ့သူကို ခုခံဖို့အတွက် လိုအပ်တာထက် အင်အားပို့သုံးလို့ မရပါဘူး။ ဘယ်သူကဗျာ ကိုယ့်ကို ရန်ပြုပါလို့ မပြောသလိုဘဲ ဘယ်သူမှုလည်း ထိခိုက်ခဲ့တဲ့ရာ မရသူင့်ပါဘူး။ လိုင်ဆက်ဆံဖို့ သဘောတူခွင့်ပြတဲ့ ဖြစ်စဉ်မှာဆိုရင် သဘောတူခွင့်ပြချက်ဟာ အဲဒီတစ်ခုနှင့်အတွက် အဲဒီကိုစွာအတွက် အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအတွက်သာ ခွင့်ပြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သဘောတူ ခွင့်ပြချက်ကို လွှဲပြောင်းလို့ မရပါဘူး။ ဆုံးလိုတာက အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ ယခင်က အမျိုးသားတစ်ဦးနဲ့ လိုင်ဆက်ဆံမှုပြုဖို့ သဘောတူခွင့်ပြုခဲ့ရှုံးနဲ့ အဲဒီအမျိုးသမီးအနေနဲ့ အခြားတစ်ဦးတစ်ယောက်နဲ့ လိုင်ဆက်ဆံဖို့အတွက် နောက်ထပ် သဘောတူခွင့်ပြုလိမ့်မယ်လို့

မယူဆနိုင်ပါဘူး။ ဒီလို ယူဆေးလိုက်တာနဲ့ အဖျိုစ်မဟုတ်တဲ့ အမျိုးသမီးတိုင်းဟာ လိုင်ဆက်ဆံဖို့ အမြဲတစေ အဆင်သင့်ရှိနေတဲ့ သဘော သက်ရောက်သွားပါလိမ့်မယ်။ ဒါအပြင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေနဲ့ ယခင်က အမျိုးသားတစ်ဦးနဲ့ လိုင်ဆက်ဆံမှုပြုဖို့ သဘောတူ ခွင့်ပြုခြင်းဟာ အဲဒီအမျိုးသားနဲ့ နောက်ထပ် လိုင်ဆက်ဆံမှုပြုဖို့ သဘောတူခွင့်ပြုတယ် ပါမှုမဟုတ် ခွင့်ပြုလိမ့်မယ်လို့ အမိဘာယ်မသက်ရောက်ပါဘူး။ လိုင်ဆက်ဆံမယ့် အကြိမ်တိုင်း အတွက် သဘောတူခွင့်ပြုချက်ကို အတည်ပြုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုချက်ကို အတည်ပြုချက်မရယူရင် အဲဒီလုပ်ရပ်ဟာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပက်စောက်ကြေး၊ အမျိုးသမီးရဲ့ ဆန္ဒကို ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုချက်ဆိုတာက အချိန်မရွေး ပြန်လည်ရှုတ်သိမ်းနိုင်ပါတယ်။

ကျော် ၁ ရေးရာအပေါ် အကြေခံတဲ့ အယူအဆတွေကြောင့် အကြမ်းပက်ခံရသူ တွေအပေါ် ထင်မြှင်ချက်တွေကွဲပြားခြားနားလေ့ရှိပါတယ်။ ဥပမာ - ဉာဏ်အချိန် မျှောင်းမိုက်နေတဲ့ လမ်းထောင့်တစ်နေရာမှာ အမျိုးသားတစ်ဦးလုယက်ခံရတယ်။ အဲဒီလမ်းမှာပဲ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ဉာဏ်အချိန် မူပိုင်းကျင့်ခံရတယ် ဆုံးပါ၌ - ကျူးလွန်ခံရသူက အမျိုးသားပြစ်တာနဲ့ အမျိုးသမီးပြစ်တာအပေါ် မူလည်ပြီး ဒီအမှုတွေကို တရားရုံးမှာ စစ်ဆေးမေးမြန်နဲ့အပါ ကွဲပြားခြားနား နေတာကို မြင်တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။

အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်နှင့်ခြင်းကို အကျိုးဆက်များ

အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်းဟာ တရားဥပဒေစိုးဦးရေးနဲ့ အမျိုးသမီးတွေ အပေါ် အကြမ်းပက်မှုတွေကနေ ကာကွယ်တားဆီးဖို့အတွက် ဆုံးရွားတဲ့ အကျိုးဆက်တွေ ဖြစ်ပေါ်ပေါ်ပေါ်တယ်။ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ ရပ်စွာအေသတွေမှာ ကူညီထောက်ပို့မှ တွေကို တောင်းခံဖို့ရာအတွက်လည်း အဟန်အတားတွေ ဖြစ်ပေါ်တယ်။ အကြမ်းပက်မှု ကျူးလွန်ခံရတဲ့ အတွက်လည်း အမျိုးသမီးတွေက သူတို့ အပြစ်တင်ခံရမယ် ဒါမှုမဟုတ် မေးခွန်းထုတ်ခံရမယ်လို့ အမျိုးသမီးတွေက ယူဆတဲ့အခါမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။

- အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အကြမ်းပက်မှု ကျူးလွန်ခံရတာတွေကို ထုတ်ဖော်မပြောတော့ဘဲ သူတို့ကြုံတွေ့ခဲ့သမှုကို သူတို့၏ အနီးကပ်ရင်းနှီးသူတွေ မသိအောင်တောင် ဖူးကွယ်တားလိုက်ပြီး စိတ်ဒဏ်ရာ ပိုမိုခံစားကြပါတယ်။
- အကြမ်းပက်ခံရသူတွေကို သူတို့ရဲ့ တိုင်တန်းချက်များကို ပြန်လည်ရှုတ်သိမ်းဖို့ အကြမ်းပက်ခံရတာတွေကို ထုတ်ဖော်မပြောဖို့အတွက် ခဲတပ်စွဲက အကြမ်းပက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို အရှက်တကွဲ အကျိုးနည်းဖြစ်စေရန် ဖြေးစားတတ်ကြပါတယ်။

- အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ တရားခွင်မှာ စွဲချက်တင်တာမျိုး မပြည်လိုကြသူ၊ ဘာကြာင့်လဲဆိုတော့ အကြမ်းဖက်မှုကူးလွန်သူထက် အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ပို၍ အာရုံစိုက်ခံရမှာ စိုးရိမ်ကြာက်ရွှေတဲ့အတွက် ဖြစ်ပါတယ်။
- တရားစစ်ဆေးမှုတွေ ပါဝင်ရတာကြာင့် စိတ်ဒဏ်ရာတွေကို ပိုမိုကြီးမားပေါ်တယ်။ တရားစစ်ဆေးမှုပုံစံက အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ထပ်မံအကြမ်းဖက်ခံရသကဲ့သို့ ခံစားရပေါ်တယ်။
- ပညာပေးအစီအစဉ်တွေ၊ လျှပ်ရားမှုတွေကလည်း အမျိုးသားတွေကို ဦးတည် ရည်ရွယ်ထားခြင်း ရှိမနေပါ။ ပညာပေးအစီအစဉ်တွေက အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အပြုအမူတွေ ပြောင်းလဲဖိုကိုပဲ အဓိကထားလေ့ရှိကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အမျိုးသားတွေက သူတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ဖက်တွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာ၊ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းတွေကို ပုံပါန့်ကြဖို့အတွက် မပါရှိနေပါဘူး။

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်းကို ချုပ်ပြုမီးစေဖို့ဆိုတာ မလွယ်ကူလှပါဘူး။ ဒီအရာကို ချုပ်ပြုမီးစေချင်ရင် နက်ရှုံးစွာ အမြစ်တွယ်နေတဲ့ အဆွဲရာယ်ရှိတဲ့ ယဉ်ကျေးမှု စံနှစ်းတွေနဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အယူအဆတွေကို ပြောင်းလဲပစ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အကြမ်းဖက်မှု တွေကနေ လွှာတ်မြောက်ဖို့နဲ့ ဥပဒေရဲ့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို အမျိုးသမီးတွေ အပြည့်အဝ ရှိခံစားနိုင်စေဖို့ အဓိက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရမယ့် အချက်တစ်ချက်ရှိပါတယ်။ ဒီအချက်ကတော့ အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်တွေအတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေမှာ တာဝန်မရှိဘဲ၊ အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့သူတွေဆီမှာသာ တာဝန်ရှိတဲ့အကြောင်း သေချာအောင် ပိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်ကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

“**ဗုဒ္ဓပုဒ်နိပ်စက်ခံ
အမျိုးသမီးတွေမှ
ကြံးတွေရှုတဲ့
ကောဂါလွှာလွှာ**”

ဗျားပန်းနှိပ်ဝက်သာမျိုးသမီးတွေ့မြှုပ်နှံရေးကုမ္ပဏီ (Battered Woman Syndrome)

“ဗျားပန်းနှိပ်ဝက်သာမျိုးသမီးတွေ့မြှုပ်နှံရေးကုမ္ပဏီ” ဆိတ် ဘယ်လို ပေါ်ပေါက်လာတလဲ။

“ဗျားပန်းနှိပ်ဝက်ခံ အမျိုးသမီးတွေ့မြှုပ်နှံရေးကုမ္ပဏီ ပေါ်ပေါက်လာတလဲ” ဆိတ် ပေါ်ပေါက်လာတလဲ ရင်နှီးကျမ်းဝင်သူလက်တွဲဖော် သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ပက်ရဲ့ အကြမ်းပက်မှုကို ကာလရည်ကြာ တွေ့ကြုံခံစားရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဆီမှာ ကြိုတွေ့ရတဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် အပြုအမှုပိုင်းဆိုင်ရာ ရောဂါလက္ခဏာတွေကို ရည်ညွှန်းဖို့အတွက် စိတ်ပညာရှင်လည်းဖြစ် အမျိုးသမီးများရဲ့ စွမ်းအားမြှင့်တင်ရေး လျှော့ဆောင်သူလည်းဖြစ်တဲ့ ဒေါက်တာ လည်နောင့်ကားက စတင်တိတွင် အသုံးပြုခဲ့ပါတယ်။ အိမ်တွင်း အကြမ်းပက်မှုကို ကာလရည်ကြာစွာ တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ မိမိကိုယ် မိမိတန်ဖိုးထားမှု နိုင်ကြောင်းစိတ်ကျင်းခွဲခြင်း၊ အကူအညီပွဲဖြစ်နေတယ်လို့ ခံစားခြင်း၊ ကိုယ်ကိုယ် ထဲကြည်မှုက်ငါးမဲ့လာခြင်းစား ရောဂါလက္ခဏာတွေ ဖြစ်ပေါ်နှစ်း မြင်နေတာကိုလည်း ပေါ်ကားက ရှာဖွေတွေရှိခဲ့ပါတယ်။⁴⁸ “ဗျားပန်းနှိပ်ဝက်ခံ အမျိုးသမီးတွေ့မြှုပ်နှံရေးကုမ္ပဏီ ရောဂါလက္ခဏာရာ” လိုခေါ်တဲ့ ရောဂါလက္ခဏာရာကို ခံစားနေရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေက သူမဟု ကြုံတွေခဲ့ရတဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုတွေဟာ သူမတို့ အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုတွေက သူမတို့ရှိ အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုတွေက သူမတို့ရှိ အပြစ်သာပြစ်တယ်၊ ဒါလို ရှုက်စက် ကြမ်းကြော်စွာ အကြမ်းပက်ခံရတဲ့ အကြမ်းပက်ခံရတဲ့ အခြေအနေ ကနေပြီးတော့ ရှုန်းမထွက်နိုင်ဖြစ်နေရတာရဲ့ အကြောင်းပြချက် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒေါက်တာ ပေါ်ကားရဲ့ အဆိုအရ အကြမ်းပက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ စိတ်ခံက်ရာတွေအပြင်၊ သူတို့ကို ဥပဒေးပန်းနှိပ်ဝက်သူရဲ့ အကြမ်းပက်မှုသံသရာကိုသာမက ပိုမိုဆိုရွားလာမယ့် အကြမ်းပက်မှု တွေကိုလည်း ကြိုတင် မှန်းဆနိုင်ကြတဲ့အထိ တစ်စတင်စ ယဉ်ပါးလာကြပါတယ်။⁴⁹

“ဗျားပန်းနှိပ်ဝက်သာမျိုးသမီးတွေ့မြှုပ်နှံရေးကုမ္ပဏီ” ဆိတ် ဘဏ်။

⁴⁸ http://www.adfvc.unsw.edu.au/PDF%20files/battered%20_woman_syndrome.pdf

⁴⁹ Lenore E. Walker, Battered Woman (New York: Harper Collins, 2009).

კუცვაშინო ასერვაცითურ დრისტიბულობი აავტომატიზირდა.

“ညျဉ်းပန်းနိုင်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံ့တွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု”ဆိုတဲ့
ဝေဟာရကို မူဝါဒနဲ့ ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲရာမှာ အခြေခံအဖြစ် အသုံးပြုနေတဲ့အပြင်
မိသားစုဆိုင်ရာနဲ့ အုပ်ထိန်းခွင့်ဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုတွေအပါအဝင် ကျမ်းကျင်ပညာရပ်
ဆိုင်ရာနဲ့ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အခြေအနေများစွာမှာလည်း အသုံးပြုနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။
အကြမ်းဖက်ခံရသူအမျိုးသမီးက အကြမ်းဖက်သူကိုသတ်ခဲ့ပါက တရားရုံးမှာလုသတ်မှုအတွက်
ပြစ်မှုကျူးလွန်သူမှ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရှိတဲ့ ချေပါက်အဖြစ် တင်သွင်းဖို့ သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်
လျှော့ပေါ့ဖွံ့ဖြိုးအတွက် ‘မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ခြင်း’ ဖြစ်တယ်ဆုံးပြီး ထွက်ဆုံးတာကို
အဖောက်နှင့်ပြည်ထောင်စု ညွှန်တော်လျှော့ ကရောပါ၊ နယူးလီလန်နဲ့ ပိုလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွေမှာ
လက်ခံနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို့မျိုး ညျဉ်းပန်းနိုင်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံ့တွေ့ရတဲ့
ရောဂါလက္ခဏာစုကို အသိအမှတ်ပြုတာဟာ အကြမ်းဖက်မှုကို ခံစားရောရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့
အတွေ့အကြံတွေအပြင် အကြမ်းဖက်သူနှင့် ခွန့်အားခြင်း မပျော်မှုကိုပါ တရားဥပဒေအရ
အသိအမှတ်ပြုလိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတရားစီရင်မှုတွေမှာ ညျဉ်းပန်းနိုင်စက်ခံရတဲ့
အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံ့တွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို အမှုအခင်းပြစ်ရတဲ့ အကြောင်းပြုချက်
အဖြစ် အသုံးပြုလေ့ရှိပြီးတော့ ဥပဒေကြောင်းအရ ခုခံချေပါက်အဖြစ်တော့ အပြည့်အဝ
အသုံးမပြုပါဘူး။ တရားဥပဒေအရ အနိုင်ရှိဖို့အတွက် အမျိုးသမီးတို့ယောက်ဟာ သူများ
သူများရင်သွေးတွေကို ခုခံကာကွယ်ဖို့ရာ မလျော့မရောင်သာ ပြမ်းခြင်းဖြစ်ကြောင်းကို အနိုင်အမှု

⁵⁰ ICD-9 code 995.81

ထင်ထင်ရွေးရှားသက်သေပြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တခါ့အမှုတွေမှာတော့ အဲဒေဂါလက္ခဏာစု အပြင် ရောဂါခံစားရသူအမျိုးသမီးအတွက်ပါပညာရှင်ရဲ့သက်သေထွက်ဆိုချက်ကိုတရားနှင့်မှာတင်ပြရပါမယ်။ မှုခင်းအများစုမှာ ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေမှာကြံးတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို ခုခံချေပျော်အဖြစ် အသုံးပြရမှာ အောင်မြင်ခဲ့ပြီး တရားစွဲမှုကိုလျှော့ပေါ်ခြင်း (ဥပမာ - လူသတ်မှုမှ လူသေမှုအဖြစ် လျှော့ပေါ်ခြင်း) သို့မဟုတ် ပြစ်စက်လျှော့ပေါ်စေခြင်းတို့ကို ပြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ ပြစ်ပေါ်လာမယ့် အကြမ်းဖက်မှုကို အမျိုးသမီးကတွန်းလှန်ဖို့ဆိုတာကို ပြသဖို့လိုတယ်လိုဆိုသော်လည်း ကနောက်နှင့်က အကြမ်းဖက်ခံရသူအမျိုးသမီးက သူမကို သတ်မယ်လို့ မြိမ်းခြားက်တဲ့ အကြမ်းဖက်သူအမျိုးသားအဖော်ကို ရောက်ကနေ သေနတ်နဲ့ပေါ်လိုက်တဲ့အမှုမှာ အမျိုးသမီးရဲ့ အပြအမှုဟာ ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံးတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကြောင့်ဆိုတာကို သက်သေအဖြစ် ပြည်ထောင်စုတရားစွဲတော်ချုပ်ကနေ အသုအမှုတ်ပြုလက်ခံပြီး အမျိုးသမီးကို တရားသေ လွှတ်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီအပြအမှုဟာ သူမ တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေအပေါ်မှာ အခြေခံပြီးပြစ်လာတဲ့ သူမရဲ့အဖော်ရဲ့ မြိမ်းခြားက်မှုက အမှုန်တကယ် စိုးရိမ်ရတယ်ဆိုတဲ့ သူမရဲ့ခံစားချက်ကို ဖော်ပြနိုင်လိုပါပဲ။⁵¹

ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံးတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုဆိုတဲ့ ဝေါဘာရကို အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ခုခံကာကွယ်ခြင်းမှာ အရေးပါတဲ့ အထောက်အကွဲပြုအချက်အလက်အဖြစ် အသုံးပြုတဲ့အပြင် ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးများရဲ့ လူမှုရေးနှစ်နာမှုများကို သက်သေပြေတဲ့ အထောက်အထားအဖြစ်လည်း အသုံးပြုလာခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုအသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် တရားသူကြီးနဲ့ ခုံသမာဓိများအနေနဲ့ နှစ်နာသူ အမျိုးသမီးများရဲ့ ရွှေထောင့်မှုနေပြီး သူတဲ့ ကြံးတွေ့ခဲ့ရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုအခြေတွေမှာရှိနေတဲ့ သူတို့၏အခြေအနေ၊ သဘောထားနှင့်တက္က အကြမ်းဖက်မှုရဲ့ သဘောတရား၊ အကြမ်းဖက်မှုရဲ့ အကျိုးဆက်တွေအပြင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ နိုင်ငံရေး အကြောင်းရင်းခံများကို သိမြင်နားလည်နိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။

လုပ်ငတ်ငတော်ကနေ အတည်ပြုတဲ့ ဥပဒေငတော် “ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံးတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု” ဆိုတဲ့ ဝက္ခရပ်ကို ထည့်သွင်းလာခြင်း

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနဲ့ဖိလစ်ပိုင်နိုင်တို့မှာ ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံအမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံးတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို လွှတ်တော်က အတည်ပြုတဲ့ ဥပဒေငတော်မှာ အတိအလင်း

⁵⁰ ICD-9 code 995.81.

ဖော်ပြထားပါတယ်။ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံရဲ့ အမျိုးသမီးများနှင့်ကလေးသူဝယ်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေး အက်ဥပဒေ (၂၀၁၄) မှာ အောက်ပါ ပြဌာန်းချက်များ ပါဝင်ပါတယ်။

- ပုံစံမ (၃) - အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်

(၇) “ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု” ကို ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်တဲ့ ဆက်ဆံရေးအောက်မှာ နေထိုင်ရတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ယောက် တွေကြံခံစားရတဲ့ အကြမ်းဖက် အနိုင်အထက်ပြခံရမှုရဲ့ အကျိုးဆက်ဖြစ်တဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် အပြုအမူပိုင်းဆိုင်ရာ ရောဂါလက္ခဏာတွေလို သိပုံစည်းကျ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။

- ပုံစံမ ၂၆။ ။ ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို ခုခံကာကွယ်မှုအဖြစ် မှတ်ယူခြင်း

ပြန်လည်ပြင်ဆင် ပြဌာန်းထားတဲ့ ရာဇ်ပြစ်မှု ဥပဒေအရ တရာ့ရုံး တော်ဟာ “ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု” ကို ခံစားနေရကြောင်း တွေခြုံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ခြင်း အတွက် ကြောင်းကျိုးပြခိုသည့် အချက်အလက် မတင်ပြနိုင်သော်လည်း မည်သည့် ရာဇ်ပြစ်မှုဆိုင်ရာနဲ့ တရားမကြောင်းဆိုင်ရာ အပြစ် မသင့်စေရ။ ညျဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို ခံစားနေရတဲ့ အမျိုးသမီးရဲ့ ပြစ်မှုကျော်လွန်ချိန်အတွင်း စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအခြေအနေကို စီစစ်ဆုံး ပြတ်ဖို့အတွက် တရားရုံးအနေနဲ့ စိတ်ရောဂါလက္ခဏာရှုကု သို့မဟုတ် စိတ်ပညာရှုင်ရဲ့ အကူအညီကို ရယူရပါမယ်။

ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုအပေါ် ဘန်းဝင်ဆောင်မှုများ

လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုစုံသုံးခုအတွင်းမှာ ညျဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုဟာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို နားလည်ရန် နည်းလမ်း တစ်ရပ်အဖြစ် တရားရုံးတွေက လက်ခံနဲ့သော်လည်း တေခါ် အမျိုးသမီးအရေးလှုပ်ရားသူတွေ၊ ပညာရှုင်တွေနဲ့ရှေ့နေတွေကတော့ ဒီရောဂါလက္ခဏာစုကိုနည်းလမ်းလမ်းအဖြစ် အသုံးပြုတဲ့အပေါ် မထောက်ခံကြပါဘူး။ ဒီလို့ မထောက်ခံကြတဲ့ အပေါ်မှာပဲ အယူအဆ နှစ်မျိုးကွဲပြားကြပါတယ်။

⁵² See the Violence Against Women Act of 1994.

ပေါနချက (၁)

ဝေဖန်ချကတစ်ခုကတော့ ငှင်းရောဂါလက္ခဏာစုဟာ တိကျသေချာခြင်းမရှိအကြမ်းဖက်မှုကိုတွေ့ကြခဲ့တဲ့အမျိုးသမီးရဲ့အတွေ့အကြံတွေနဲ့ရောဂါလက္ခဏာတွေကို ပိုပြင်စွာဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိ ဒါအပြင် လွန်ခဲ့တဲ့အနှစ် (၅၀) အတွင်း အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနဲ့ စင်လျဉ်းပြီး လေ့လာခဲ့တဲ့ သိပ္ပပညာရဲ့ အတိုင်းအတာကို ပိုပြင်စွာ ဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိလို ဆိုပါတယ်။ ညျဉ်းပန်းနှိုင်စက်ခံအမျိုးသမီးတွေဟာ လေ့လာသင်ယူနိုင်စွမ်း ကျေဆင်းလာပြီး ကိုယ့်ကိုကိုယ် ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့လာတယ် (အမျိုးသမီးဟာ ညျဉ်းပန်းနှိုင်စက်သူရဲ့ အကြမ်းဖက် အနိမ်အထက်ပြုမှုကို ယဉ်ပါးလာပြီး ထိည့်းပန်းနှိုင်စက်သူထံမှ ရှုန်းထွက်နိုင်ခြင်းမရှိ) ဆိုတဲ့ အယူအဆများဟာ အမျိုးသမီးများရဲ့ လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း ရှိခြင်းကို အားမပေးတဲ့အပြင်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရောနဲ့ အကောင်အထည်ဖော်ရောခုံုင်ရာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ကိုယ်ပိုင် စွမ်းရည်ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်း မရှိလို တရာ့က ယုံကြည်ပါတယ်။ နောက်ပြီး “ရောဂါလက္ခဏာ” လို သုံးနှုန်းခြင်းက ‘ရောဂါပော’ ဆိုင်ရာ ရောဂါတစ်ခုခုကို ရည်ညွှန်းသလို ဖြစ်နေတယ်လိုလည်း သူတို့က ယူဆကြပါတယ်။ ငှင်းအချက်က မိမိကိုယ်ကို မိမိခုံုကာကွယ်မှု ဆိုတာ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ရဲ့ သာမန်လူ တစ်ယောက်လို ဆင်ခြင်တဲ့တရားနဲ့ ပြုမှု ဆောင်ရွက်ခြင်းကိုရောဂါတစ်ခုလုပြောင်းလဲသတ်မှတ်လိုက်တယ်လို ထင်မြေပုံသဏ္ဌာန်။ ဒါအချက်ကြောင့် မိမိကိုယ်ကို ခုံုကာကွယ်ခဲ့တဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ တရားများ အမှုနိုင်ရရေးအတွက် ရောဂါသည်အဖြစ်ကို ရောက်ရှိသွားတော်ယူ။ ဒါဟာ အမျိုးသားကြီးစိုးတဲ့ အမျိုးသမီးများ လက်ခံယုံကြည်လာအောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်တယ်။ ပြီးတော့ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကိုက အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်နေပြီး၊ တရားဥပဒေကိုယ်တိုင်က အကြမ်းဖက်မှုကို အေးပေးနေတယ်လိုလည်း သူတို့က ဆိုပါတယ်။⁵³

ပေါနချက (၂)

ဒါအဆိုကို နောက်ထပ်အမြင်တမျိုးနဲ့ ဆန့်ကျင်သူတွေလည်း ရှိပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အမြင်ကတော့ ရောဂါလက္ခဏာလို သတ်မှတ်ခြင်းဟာ ရွှေ့ပြောတွေများစွာရှိတယ်လို ယူဆလိုပါပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ညျဉ်းပန်းနှိုင်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြံးတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု ဖြစ်ကြောင်းကို တရားများတွေမှာ ပညာရှင်တွေရဲ့ သက်သေခံချက်လိုအပ်တဲ့အတွက် ကုန်ကျ စိတ်ပို့ကြီးစေပြီးတော့ ပို့ပြီးတော့လည်း ခက်ခဲ့ရှုပ်ထွေးပေါ်တယ်။ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှု

⁵³ American Academy of Experts in Traumatic Stress, Critique of the “Battered Woman Syndrome” Model: <http://www.aaets.org/article138.htm>.

တွေက ကျိုးကြောင်းမဆီလော်ဘဲ ရွှေနောက် မညီတာမျိုးလည်း ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ တိကျွော၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ တင်ပြတဲ့ အဆိုတွေကို တရားသူကြီးတွေ၊ ခုံသမာဓိတွေက နားမလည်တာမျိုး၊ မကျင့်သုံးတာမျိုးလည်း ရှိတတ်ပါတယ်။⁵⁴

နိဂုံးချုပ်အကြပ်ချက်

မကြာသေးမိက ပြုစုတဲ့ အမေရိကန်အစီရင်ခံစာတစ်ခုမှာတော့ မိမိကိုယ်ကို ခုံခဲ့တာကွုယ်တဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်ခံရသူများအတွက် တရားဥပဒေအရ ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ဆိုရင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ငင်းအကြမ်းဖက်မှုရဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှု တွေကို တရားသူကြီးတွေနဲ့ ရွှေနေတွေကို အသိပညာပေးဖို့ လိုအပ်ကြောင်း အကြပ်ပြုထားပါတယ်။

⁵⁴ US Department of Justice, The Validity and Use of Evidence Concerning Battering and its Effects in Criminal Trials:<https://www.ncjrs.gov/pdffiles/batter.pdf>.

LAW

“မြန်မာတော်သီးကာကွယ်ရေး
ဥပဒေ”

၁၄။

မြန်မာတော်သီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ

“မြန်မာတော်သီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ” တွေဆိတ် ဘလဲ။

“မြန်မာ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ” တွေဆိတ်ဟာ မြန်မာနဲ့ အခြား လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပက်မှုတွေအတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားရုံးတွေမှာ သက်သေတွေကို တင်သွင်းတာ၊ အသုံးပြုတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြောန်းထားတဲ့ ဥပဒေတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာတွေကို စစ်ဆေးတဲ့အခါမှာ အကြမ်းပက်ခံရသူကို အမိကတားပြီး စစ်ဆေးလေ့ရှိတာကနေ ကာကွယ်ပေးဖို့အတွက် ဒီဥပဒေတွေကို ပြောန်းထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီပြောန်းချက်တွေမှာ ပြစ်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး တရားရုံးမှာ သက်သေတွေ တင်သွင်းတဲ့အခါ အကြမ်းပက်ခံရသူရဲ့ ဘဝနေထိုင်ပုံ၊ အလုပ်အလိုင်၊ အရက် သို့မဟုတ် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲ ထားတာ ရှိ မရှိ၊ သူမဟာ အပိုစ်စစ် ဟုတ် မဟုတ်၊ အရင်က ဘယ်သူတွေနဲ့ ဘယ်နှုတ်ပို့ လိပ်ဆက်ဆဲဖူးတာ အစရှိတဲ့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်းရာအဝင်တွေကို မတင်သွင်းဖို့ စစ်ဆေးမေးမြန်းတာ မလုပ်ဖို့အတွက် တားမြစ်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုပြောန်းထားတာဟာ အကြမ်းပက်ခံရသူတွေဟာ သူတို့တွေကြံ့ခံစားခဲ့ရတဲ့ အကြမ်းပက်မှုတွေအတွက် သူတို့အပေါ် တန်ပြန်အပြစ်မထိသင့်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ (အသေးစိတ်ကို ‘အကြမ်းပက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖြုံးခြင်း’ဆိုတဲ့ စာတမ်းမှာ ဖတ်ရှုနိုင်ပါတယ်)

မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ မြန်မာကို စစ်ဆေးကြတဲ့အခါမှာ အကြမ်းပက်ခံရသူရဲ့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်း ရာအဝင်တွေကို သက်သေခံအဖြစ် တင်သွင်းခြင်းကို လက်ရှိ အချိန်အထိ လက်ခံကျင့်သုံးလျက်ရှိနေပါတယ်။ အခုံတာတမ်းမှာ ဒီလိုလိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်းရာအဝင်တွေကို သက်သေခံအဖြစ် တင်သွင်းကြတဲ့ လိုက်နာကျင့်သုံးနေမှုကို ပပေါ်သွားစေဖို့အပြင် အခြားသော အင်လန်ရှိရာဥပဒေစနစ်မှာ မြန်မာတော်သီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို စတင်ပြောန်းလာစေတဲ့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်းတွေကို သက်သေခံအဖြစ် တင်သွင်းတာကို ကန့်ကွက်ထားတဲ့ ကျိုးကြောင်းဆွေးနွေးချက်တွေအပေါ် သုံးသပ်ဖို့ ရည်ရွယ်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

သတင်းမီဒီယာတွေမှာ မြန်မာကျူးလွှန်ခံရသူရဲ့ နာမည်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြတာမျိုးကိုလည်း “မြန်မာတော်သီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ” တွေက တားမြစ်ထားပါတယ်။ ဒီလို

ပြောန်းချက်ကို “သတင်းမီဒီယာတွေမှာ ဖော်ပြုမှုကို တားမြစ်ခြင်း” လို့ နောက်ပိုင်းမှာ ထုံးနှုန်း ဖော်ပြုပါမယ်။

ဘဏ္ဍာင် မှန်မှုတာသီးကဗ္ဗာယ်ရေးနှင့်ချပင်ဒေသတွေကို စတင်ပြောန်းခြင်း၊ အောက်လုပ်

မူဒီစီးမှု တားဆီးကဗ္ဗာယ်ရေး ဥပဒေတွေကို စတင်ပြောန်းခဲ့ရတဲ့ အခိုက် အကြောင်းအရင်း (၃) ခု ရှိပါတယ်။

- (၁) လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ ကိုယ်ရေး ကိုယ်တာ အချက်အလက်တွေကို လူအများသိအောင် ထုတ်ဖော်ခံရလို့ အရှက်တကွဲ ဖြစ်ခြင်းကနေ အကာအကွယ် ပေးထားတော်ကြောင့် ဒီလိုလိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ရပ်တွေကို သတင်းပေးတိုင်ကြားလာကြဖို့
(၂) အကြမ်းဖက်ခံရသူကို တရားရုံးမှာ စစ်ဆေးတဲ့အခါမှာ နှိုက်နှိုက်ချွတ်ခွွတ်မေးတာကို ကုန်းသတ်ထားပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူ ခံစားရတဲ့ ထပ်မံထိခိုက်နစ်နာမှုတွေကို လျော့ချိုင်ဖို့
(၃) အမျိုးသမီးတွေဟာ ဘယ်လိုပြုမှုနေထိုင်သင့်တာဆိုပြီး ခွဲခြားထားတဲ့ ပုံသေကာဇာချ တရားသေအယူအဆတွေကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူ တွေအပေါ် ထားရှိတဲ့ ကြိုတင်ထင်မြှင့်ယူဆချက်တွေနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ အပြစ်ကြောင့်ဆိုပြီး တန်ပြန်အပြစ်ရာ သက်သေတင်သွင်းတာကို တားမြစ်ဖို့

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်လုပ်ငန်းရာဂဝင်တွေကို သက်သေသာပြု တရားရုံးတွေမှာ ဘဏ္ဍာင် အသုံးပြုမှုနောက်လုပ်

အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွှန်တယ်လို့ တရားစွဲဆိုခံရသူရဲ့ ရှုံးနေတွေက ဒီလိုခွဲဆိုခံရတာကို တန်ပြန်ခဲ့ချေဖျက်ဖို့အတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံကို သက်သေအဖြစ်ထင်သွင်းတဲ့ နည်းပူးဟာကို ကျင့်သုံးလာကြတာ အစဉ်အလာတစ်ခုလို့ ဖြစ် နေပါတယ်။ မူဒီစီးမှုဟာ အမှန်တကယ်သာဖြစ်ခဲ့တယ်ဆိုရင် ဘယ်လိုပုံစံမျိုးရှိတယ်ဆိုတဲ့။ အကြမ်းဖက်ခံရသူသာမှန်ရင် ဘယ်လိုတဲ့ပြန်ပြုမှုတယ်ဆိုတဲ့ ယုံတမ်းတွေနဲ့ ပုံသေကာဇာချ အယူအဆတွေအပေါ်မှာ အခြေခံပြီး တရားဥပဒေကြောင်းအရ ခုခံချေပေဖျက်ချက်တွေကို ပြလုပ်ကြလေ့ရှိပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး ခုခံချေပေဖျက်ဟာ အမှန်တကယ်ဖြစ်ခဲ့တဲ့ မူဒီစီးမှုကို အကွက်ကျကျ အစီအစဉ်တကျချေပတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘုံးကြောင့်လဲဆိုတော့ တကယ့် မူဒီစီးမှု ဆိုတာဟာ သူစိမ်းတွေကြားထဲမှာပဲ အဖြစ်များပြီး၊ ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းမရှိတဲ့ အမျိုးသား

တစ်ယောက်က ဂိုလ်လွှဲပြီရေးအတွက် သတိရှိတဲ့ အပျို့စင် အမျိုးသမီးအပေါ်မှာ အင်အားသုံးပြီး ကျူးလွန်တဲ့ အခါ အဲဒီအမျိုးသားရဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကို အမျိုးသမီးက မတွန်းလျှန်နိုင်လို့ ဖြစ်သွားတာမျိုးလို့ ယူဆတားကြလိုပါပဲ။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ လက်မထပ်ရသေး ခင်မှာ အပျို့စင်စ်ဖြစ်နေဖို့ အရေးကြီးတယ် မဟုတ်ရင် ကိုယ်ကျင့်တရား နိမ့်ပါးသူတွေ ဖြစ်ကြတယ် ဆိုတဲ့ ရှေးရှိုးစွဲ စံသတ်မှတ်ချက်တွေကြောင့် အပေါ်မှာ ဖော်ပြထားခဲ့တဲ့ ယုံတမ်းတွေဟာ ပိုအာကာင်းနေရတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ရှုံးကြပ် အမျိုးသားတွေဟာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာမှာ တက်ကြတက်သန်နေကြတာဟာ သဘာဝဖြစ်တယ်၊ ဒီလိုတကြတက်သန်လာပြီးဆိုရင် သူတို့ ကိုယ်သူတို့ မထိန်းချုပ်နိုင်ကြတဲ့၊ အဲဒီအခါ အမျိုးသမီးတွေက ဒီလိုအမျိုးသားတွေရဲ့ အခြေအနေ၊ လုပ်ရပ်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး သတိပိုရိယနဲ့ တန်ပြန်ဆန်ကျင့်ရမယ်ဆိုတဲ့ ယူဆချက်တွေပေါ်မှာလည်း ဒီယုံတမ်းတွေဟာ မို့တည်နေပြန်ပါတယ်။ (ပုံသေကာချ အယူအဆတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး “အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့မြင်း” ဆိုတဲ့ စာတမ်းမှာ ထပ်ပြီးဖတ်ရှုနိုင်ပါတယ်။)

အပေါ်မှာ ပြောခဲ့တဲ့ အယူအဆတွေကို “ယုံတမ်း” တွေလို့ ဘာလို့ ပြောရတာလဲ ဆိုတော့ အခုခေတ်မှာဆိုရင် သဘောတူခွင့်ပြုချက်မပါဘဲ လိုင်ဆက်ဆံခံရတာ၊ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရတာတွေ အများစုံဟာ သိကျမ်းရင်နဲ့ကြတဲ့ လူတွေအချင်းချင်းအကြေားမှာ ဖြစ်ပွားကြတယ်ဆိုတာကို သိလာကြတဲ့အပြင် ဒီလို အကြမ်းဖက်ခံရမှုမှာ အင်အား (ခွန်အား) သုံးတာ ပါဝရာမလိုဘူး ဒါမှုမဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒက်ရာတွေ ရနေ့မှ မဟုတ်ဘူးဆိုတာကို သိရှိလာကြလိုပါပဲ။ များသောအားဖြင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူအများစုံဟာ အကြမ်းဖက်သူနဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ဆက်နွယ်မှု ရှိနေတတ်ကြပြီး အကြမ်းဖက်သူနဲ့ပတ်သက်ပြီး ယုံကြည်စိတ်ချ နေတဲ့အပြင် အကြမ်းဖက်သူဟာ သူကို အနာတရဖြစ်အောင် မလုပ်ဘူးလို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ ကြောက်ချိတာ၊ ရှုက်တာ၊ ခုခံတာဟာ အလဟသာဖြစ်မယ်လို့ ယုံကြည်တာ အစရိတဲ့ အကြောင်းပြုချက်အမျိုးမျိုးကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူဟာ အကြမ်းဖက်ခံရချိန်မှာ ခုခံ တွန်းလှန်မှု မပြုလုပ်တတ်ကြပါဘူး။ ဘယ်လိုပဲပြောပြော ဒီလို ဓမ္မမြို့မျှနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ယုံတမ်းတွေဟာ ဆက်လက်တည်ရှိနေတဲ့အပြင် ဒီလိုယုံတမ်းတွေကြောင့် အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့တွေကြုံရတဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွက် သူတို့မှာ တာဝန်ရှိတယ်ဆိုတဲ့ သဘောထား အမြင်တွေကို လူမှုအထိုင်းအဝိုင်းမှာရော တရားစီရင်ရေးမှာပါ ဆက်လက်ပေါ်ပေါက်နေ ပေါ်တယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူကို သိကြာကျစေဖို့ သူဟာ သနားစရာ စာနာစရာ မကောင်းဘူး ဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ဖြစ်စေဖို့အတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးဟာ အကြမ်းဖက်သူ အမျိုးသားနဲ့ ဒါမှုမဟုတ် အခြားအမျိုးသားတွေနဲ့ အရင်က လိုင်ဆက်ဆံယူတယ်ဆိုတဲ့

အချက်အလက်တွေကို သက်သေအဖြစ် တရားခံတွေချွဲရှေ့နေတွေက တင်ပြတတ်ကြပါတယ်။ ဒါဟာ လက်မထပ်ဘဲ လိုင်ဆက်ဆုံးတဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေဟာ ယုံကြည်နိုင်စရာမရှိဘူး၊ အကြမ်းဖက်ခံရတယ်ဆိုတာ လိမ့်လည်တာဖြစ်နိုင်တယ်ဆုံးပြီး ဆိုလိုချင်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါအပြင် အရင်က တစ်စုံတစ်ယောက်နဲ့ လိုင်ဆက်ဆုံး သဘောတူခဲ့ဖူးတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ နောက်တစ်ကြမ်းလိုင်ဆက်ဆုံးလည်း သဘောတူနိုင်တယ်ဆုံးပြီး ဆိုလိုချင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရသူဟာ ဒီလို လိုင်ကိစ္စအတွက် သဘောတူညီချက် ပေးခဲ့ မပေးခဲ့ဆိုတာကို ဖော်ခွန်း ထုတ်စရာဖြစ်အောင် ပြလုပ်ကြတဲ့ နည်းပျော်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

မှန်မှုတာ၊ သီးကေကွယ်ငရှု၊ ဥပဒေတွေက အမျိုးသမီးတွေကို တိုင်ကြာမှုပြုလုပ်ပို့နဲ့ တရားရွှေခါ ဆောင်ရွက်ပို့ တိုက်တွေနဲ့ အကောင်

အမျိုးသမီးအများစုဟာ တရားခွဲဆိုနေစဉ်ကာလအတွင်း လူအများခဲ့ကဲ့ရဲ့မှုကို ရင်ဆိုင်ရွက်တာကြောင့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်သူတွေကို တရားခွဲဆိုအောင်ရွက်ပို့တွေဝေတတ်ကြတာဟာ အိုးသုစရာအကြောင်းတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ မှုမြင်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေတွေကို ပြောန်းခဲ့တဲ့နိုင်ငံတွေမှာ ဒီဥပဒေတွေဟာ အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ပြီလိုလည်း အတိအကျပြောဖို့ရာ ခဲယဉ်း နေပါသေးတယ်။ အခြားအချက်အလက်တွေ အများအပြားရှိနေပေမယ့် မှုမြင်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို ပြောန်းခဲ့တဲ့ ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတွေမှာတော့ မှုမြင်းမှုတွေကို တိုင်ကြားမှုပြုလုပ်ကြတာဟာ များပြားလာနေပါတယ်။ တချိန်တည်းမှာပဲ ပညာရှင်များက မှုမြင်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေများဟာ အမှန်တကယ် အကျိုးရှိကြောင်း ဆက်လက် ပြောဆိုလျက်ရှိပါတယ်။ ဒါအပြင် ရင်းတိုက အချို့နိုင်ငံက တရားရုံးတွေမှာ လက်မခံဖို့ဆုံးပြီး တားမြစ်ထားတဲ့ သက်သေတွေကို နည်းလမ်းပျိုးစုံနဲ့ တင်သွင်းနေကြတာတွေ ရှိတယ်ဆုံးလည်း အခိုင်အမာ ပြောဆိုလျက်ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နိုင်ငံအားလုံးမှာတော့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အများစုဟာ တင်ပြတိုင်တန်းတာ မရှိဘဲ တိမ်မြှုပ် ပောက်ကွယ်နေကြပါသေးတယ်။ အကြမ်းဖက်မှုမြစ်စွာရပ်တိုင်းကို တရားဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် သတင်းပို့တိုင်တန်းတာဟာ အမိကတွေနဲ့အား ဖြစ်တယ်ဆုံးပြီး မှုမြင်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို နိုင်ငံဒေသအများအပြားက ပြောန်းခဲ့ပြီး သတင်းပို့တိုင်တန်းဖို့ကို အားပေးနေကြပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် တရားရွှေမှု ငရာက်တပ်တိုက်နှင့်နှုံးမှု ပြုလုပ်အောင် မှန်မှုတာ၊ သီးကေကွယ်ငရှု၊ ဥပဒေတွေက ဆောင်ရွက်ပေးတယ်။

မကြေခဏဆိုသလိုပဲ အမျိုးသမီးတွေဟာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရမှုကို သတင်းပို့တိုင်တန်းတဲ့အခါနဲ့ တရားရုံမှာ အပြန်အလှန် စစ်ဆေးကြတဲ့ကာလအတွင်း သူတို့အပေါ် ပြုမှုဆက်ဆံရတဲ့ အခြေအနေတွေကြောင့် ထပ်မံထိခိုက်နစ်နှုန်းတွေ ခံစားကြရကြောင်း လေ့လာတွေရှိပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြအမှုနဲ့ ကိုယ်ဟန်အဗုံအရာတွေကို အမျိုးသားတွေထက် ပိုပြီး စစ်ဆေးမေးမြန်းခံရတာကြောင့် ပြစ်ပါတယ်။ အင်လန်ရိုးရာဥပဒေစနစ်ရှိတဲ့ တရားရုံးတွေမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ပထမည္တးစွာ သက်သေခံချက်ပေးပါတယ် (ဒီဟကို “ဘဝ် သက်သေ”လို့ ချကြပါတယ်)။ အဲဒီနောက် တရားခံရေ့နေက အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ သူမရဲ့သက်သေတွေကို ပြန်လှန်စစ်ဆေးခွင့် ရှိပါတယ်။ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ တရားခွင့်မှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းဟာ အရေးကြီးတဲ့ သက်သေခံချက်ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့် သူခံစားခဲ့ရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှု အတွေ့အကြားကို အများပြည်သူရေးမှာ စစ်ဆေးတဲ့ တရားရုံမှာ အချိန် အကြောကြီး ရွှေထွက်ပြီး ပြန်လည်ခံစားရကာ အသေးစိတ် ပြန်လည်ပြောပြန်ချက်ပါတယ်။ အဲဒီနောက် အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ထွက်ဆုံးချက်ထဲမှာ ရွှေနောက်ညီညွတ်မှု မရှိကြောင်း၊ မယုံကြည်ထိုက်ကြောင်း သို့မဟုတ် မှန်ကန်မှုမရှိကြောင်း ထောက်ပြန့်ပြန်လှန်စစ်ဆေးတာကို ပြလုပ်ကြပါတယ်။ တရားခံရေ့နေတွေဟာ တစ်ခါတစ်လေမှာ သက်သေတွေကို ဖို့မိမိ ကြောက်လန့်သွားစေပို့ မေးခွန်းတွေကို မြန်မြန်မေးမြန်းတာ ဒါမှုမဟုတ် သက်သေတွေ စိတ်ရှုပ်ထွေးသွားစေပို့ မရောမရာဖြစ်သွားစေပို့ မာန်ပါပါနဲ့ ဖို့ပြီး မေးတာတွေကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပြလုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ အဲဒီလို့ ပြလုပ်ပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေ သက်သေတွေက လိမ်းညာနေတယ် ဒါမှုမဟုတ် အမှန်တကယ်ဖြစ်ပျက်တာကို မေ့သွားတယ်ဆိုတဲ့ ပုံစံမျိုးဖြစ် အောင်တစ်ပြောကြပါတယ်။ ဉာဏ်တွေလျှိုင်ငံ၊ နယ်ဆောက်ဝေးပြည်နယ်မှုလာခေါ်ရွှေနောက်လ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အစီရင်ခံစာတစ်ခုမှာ ဖော်ပြထားတာကတော့ -

မူဝိမ်းမှ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေဟာ (သိအိပ်ရအရ အနိမ့်ဆုံးအားဖြင့်) အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ အတိတ်က အကြောင်းတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ မေးခွန်းမေးတာတွေကို

⁵⁵ Attorney General for New South Wales, Criminal Justice Sexual Offences Taskforce, Responding to Sexual Assault: the Way Forward, 2005, p. 5.

တားမြစ်ထားခြင်းဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပါ လိုအပ်တဲ့ စိတ်သောကြံ့ဖြစ်ဖွယ် အကြောင်းအရာ ပမာဏကို လျော့ချိန်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မူဒီစ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို တရားရုံးများတွင် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရာမှာ အခက်အခဲများရှိနေသေးပေမယ့်လည်း⁵⁶ ဒီဥပဒေ တွေဟာ ပြန်လှန်စစ်မေးတာကို ကန်နာတိပြီး အကြမ်းဖက်သူအပေါ်မှာ အာရုံစိုက်ခြင်းအားဖြင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ထပ်မံထိခိုက်နစ်နာတာတွေ ဖြစ်နိုင်ချက် လျော့ချေပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

မှိမ်မှုတာသီးကာကွယ်ရေးဥပဒေတွေဟာ တရားသူကြီးတွေအတွက် အမှုနှုန်းမသက်ဆိုင်တဲ့ သက်သံချက်တွေကို ကြားခြားရတောင်းရန် အကာအကွယ်ပေးတော်ဝါတယ်။

အရေးအကြီးဆုံးကတော့ မူဒီစ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေဟာ အကြောင်းအရာကို ဆုံးဖြတ်မည့်သူတွေအနေနဲ့ (အကြောင်းအရာကို ဆုံးဖြတ်မည့်သူတွေ ဆိုတာဟာ တရားသူကြီး သို့မဟုတ် ဂျိရီလူကြီးတွေကို ဆိုလိုတာ ဖြစ်ပါတယ်) မှားယွင်း ဆုံးဖြတ်မှုများ ဖြစ်စေရန်အတွက် တရားရုံးမှတ်တမ်းမှာ အူမှုနဲ့မသက်ဆိုင်တဲ့ သက်သေ ခံချက်တွေ မပါရှိစေနိုင် ဆောင်ရွက်ပေးပါတယ်။ မူဒီစ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေဟာ အကြမ်းဖက်တယ်လို့ တရားစွာဆိုခံရသူဟာ အပြစ်ရှိ မရှိ ဆိုတာကိုသာ ဦးတည်ထားပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ဦးတည်မထားပါဘူး။

လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဆိုတာဟာ မလိုချင်တဲ့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှုကို ဆိုလိုပါတယ်။ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှုတစ်ခုမှာ လူတစ်ယောက်ခဲ့ လွတ်လပ်ပြီး စိတ်ဆန္ဒ အလျောက်ပေးအပ်တဲ့ သဘောတူညီချက်မပါဘူးဆိုရင် အဲဒီအပြုအမှုဟာ ဥပဒေအရ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက လိပ်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူညီမှု ပေးခဲ့သည့်တိုင်အောင် အဲဒီသဘောတူညီမှုဟာ အနိုင်အထက်ပြုခဲ့ရတဲ့ အခြေအနေမှာ ရယူခဲ့တာဖြစ်တယ်ဆိုရင် အဲဒါကို သဘောတူညီမှုလို့ မသတ်မှတ်နိုင်ပါဘူး။ (“သဘောတူညီမှု၊ အနိုင်အထက်ပြုမှုနှင့် လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်း” ဆိုတဲ့ အကျဉ်းချုပ် စတမ်းတွင် ပတ်ရှိနိုင်ပါတယ်)

လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ တရားစီရင်မှုတွေမှာ အဓိက အားဖြင့် လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှုတစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့တာ၊ မပြုလုပ်ခဲ့တာနဲ့ မသက်ဆိုင်ဘဲ အဲဒီအပြုအမှုကို ပြုလုပ်စဉ်အချိန်က အမျိုးသမီးဟာ အဆိုပါ လိပ်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူခဲ့ခြင်း ရှိတာ မရှိတာနဲ့သာ သက်ဆိုင်ပါတယ်။ တရားရုံးက လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမှု အပေါ်သာ အလေးထားနေမယ်ဆိုရင် အရင်က ဖြစ်ရပ်တွေအတွက် သဘောတူညီမှု ရှိ မရှိ

ဆိတာက မသက်ဆိုင်တော့ဘူး။ တရားသူကြီးအများစုဟာ အသက်ကြီးကြီး အခွင့်ထူးခံ အမျိုးသားများ ဖြစ်ကြပေမယ့် သူတို့ဟာ လူမှုအသိင်းအပိုင်းထဲက လူများသာ ဖြစ်တယ်ဆိတာ မမေ့ဖို့လိပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့မှာလည်း အမျိုးသမီးမှန်ရင် ဘယ်လိုနေထိုင်ပြုမှုသို့တယ် ဆိတဲ့ကျားမနေရာအရခွဲခြားဆက်ဆံထားတဲ့ယုံကြည်မှတွေ အယူအဆတွေ ရှိနေပါတယ်။⁵⁷ ဒါကြောင့် သက်သေတ်သွင်းတာနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ စည်းမျဉ်းတွေဟာ ရှိနေဖို့ လိုအပ်တဲ့အပြင် တရားသူကြီးရဲ့ ဆင်ခြင်တဲ့တရားနဲ့ ဆုံးဖိတ်ချက်ချတာမျိုးပဲ မပြုလုပ်သင့်တော့ပါဘူး။

သက်သေတင်သွင်းတာကို ကန့်သတ်တာဟာ တရားခဲ့ဆိုခံရသူတွေရဲ့ အခွင့်အရေး ဖြစ်တဲ့ မျှတတဲ့ တရားစီရင်ရေး ရရှိပို့အတွက် ထိခိုက်တယ်လို့ တရားခဲ့ရဲ့ ရှေ့နေတွေက တစ်ခါတစ်ရီမှာ ချေပတ်ကြပါတယ်။ ဒီအချက်ကတော့ အမျိုးသမီးတွေဟာ မူဝိုင်းမူနဲ့ အခြားလိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို လိမ်လည်တိုင်ကြားတတ်ကြတယ်ဆိုတဲ့ အတွေးကနေ ဆင်းသက်လာတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရမှု အများစုံဟာ သတင်းပို့တိုင်တန်းတာမျိုး မရှိကြဘဲ တိမ်မြတ်ပျောက်ကွယ် သွားလေ့ရှိကြတယ်လို့ ဦးစိုင်တကာ လေ့လာချက်တွေက ဖော်ပြထားတာနဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေပါတယ်။ ပို့ပြီး တိတိကျကျပြောမှုလ်ဆိုရင်

လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်းရာဇ်ဝင်ကို သက်သေအဖြစ် တင်သွင်းတာဟာ အကြမ်းဖက်တယ်လို တရားဦးဆီခံရတဲ့သူကို အခွင့်အရေးယောပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မကြာမိက ဆောင်ရွက်ခဲ့တဲ့ ပြတိနိမိုင်ငံရဲ လေ့လာချက်တစ်ခုအရ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်း ရာဇ်ဝင်ကို သက်သေအဖြစ် တင်သွင်းခွင့်ယောဟာ ပြဋ္ဌာန်ရားစီရင်နိုင်တာအတွက် ထိခိုက်စေခဲ့သာမက တရားသယလွှတ်မြောက်သွားတဲ့ ဖြစ်ရပ်များစွာကို ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။⁵⁸

မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေအများစုံမှာ တရားစွဲဆိုခံရတဲ့ သူမဟုတ်ဘဲ တြေားလူတစ်ယောက်ယောက်နဲ့လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအပြုအမှုတစ်ခုပြုမှာတယ်ဆိုတဲ့ သက်သေကို တင်သွင်းနိုင်တဲ့ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်တဲ့ ဌ်င်းချက်အနည်းငယ်လည်း ပါဝင်ပါတယ်။ ဥပမာ - တရားစွဲဆိုခံရသူဟာ လူမှားပြီး စွာပွဲခံရကြောင်း ပြသလိုတဲ့အခါ ဒါမှုမဟုတ် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်သေ (သူတဲ့ရည်၊ ဒေါ်ရာ) တွေဟာ တရားစွဲဆိုခံရသူဆီက မဟုတ်ကြောင်း တင်ပြလိုတဲ့အခါမှသာ ဖြစ်ပါတယ်။

⁵⁷ See, for example, Karen TayagVertido v the Philippines, Communication No. 18/2008, Committee on the Elimination of All forms of Discrimination Against Women, 16 July 2010, CEDAW/C/46/D/18/2008; and Lydia A. Benancillo v. Judge Venancio J. Amila - [2011] PHSC 245 (9 March 2011). In both cases, judges in the Supreme Court of the Philippines were found to have exhibited gender bias in statements made in court.

အဲဒီလိုအခြေအနေတွေမှာပဲ ခြင်းချက်ပေးထားတာဖြစ်ပြီး စစ်ဆေးနေတဲ့ ကိစ္စနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ အကြောင်းအရာကိုသာ ယာယိအနေနဲ့ တရားခွင့်မှာ သက်သေတင်ပြခွင့် ပြပါတယ်။ (ဆိုလိုတာက စွဲပွဲထားတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုမတိုင်မီ၊ ကျူးလွန်နေစဉ်နဲ့ ကျူးလွန် ပြီးနောက် အဖြစ်အပျက်များနဲ့ သက်ဆိုင်တာတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။) အဆိုပါခြင်းချက်ကို လက်ခံကျင့်သုံးတဲ့အခါမှာလည်း သက်သေကို အရင်ဆုံး ကင်မရာကနေတဆင့် ကြည့်ရပါမယ်။ သက်သေတင်သွင်းတဲ့အခါမှာလည်း လူအများရှုံးမှုမှာမဟုတ်ဘဲ တဲ့ခါးပါတ်စစ်ဆေးမှုတေနနဲ့ ဆောင်ရွက်ရပါမယ်။ ပြီးတော့ အဲဒီသက်သေဟာ အမှုနဲ့ သက်ဆိုင်တယ်လို့ မသတ်မှတ် သေးသရွှေ့ တရားရုံမှုတ်တမ်းရဲ့ တစ်စိတ်တစ်စိသေအဖြစ် ဖော်ပြတာ မပြုရပါဘူး။ သက်သေတွေနဲ့ဆိုင်တဲ့ စီရင်ဆုံးဖြတ်မှုအားလုံးမှာ အမိကအရေးပါတဲ့ အချက်ကတော့ တင်သွင်းမယ့် သက်သေဟာ သင့်လျော်မှု ရှိ၊ မရှိကို စဉ်းစားရာမှာ စဉ်းစားရမယ့် အချက်တွေကတော့ - အမှုကိုဆုံးပြတ်မယ့်သူ (တရားသူကြီး၊ ဂျူရိလှကြီး) တွေရဲ့ အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် စဉ်းစားမှုအပေါ် ဆုံးကျိုးသက်ရောက်နိုင်မှု ရှိ မရှိ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိ၊ မရှိ အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ထိခိုက် ခံစားရမှာ၊ အရှင်ရရေးမှု ဖြစ်နိုင် မဖြစ်နိုင်ဆုံးတော့နဲ့ ချိန်ထိုးစဉ်းစားပြီး အမှုအတွက် ပိုမိုပြီး တရားမှုတစ္ဆေး ဆောင်ရွက်နိုင်မှုကို ပေါ်နိုင်မှုသာ သက်သေတင်သွင်းမှုကို လက်ခံရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

မူဒီမီးမှ တားခီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို ပြောန်းပြီးပါက လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအတွက် တရားမန်စာမျက်နှာဆိုင်ရာ တရားခွင့်တွေမှာသာမက ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကြေးစာမျက်နှာတွေပါ တပြေးညီတည်း စီရင်ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလိုမဟုတ်ခဲ့ဘူးဆိုရင် သူတို့ကို အသုံးတည့်မှုဟာ အကြီးအကျယ်ကို ထိခိုက်နော်းမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေစံနှင့်များ

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေတွေမှာ မူဒီမီးမှုတားခီး ကာကွယ်ရေးဥပဒေတွေအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာနှင့် သက်သေဆိုင်ရာ ပြောန်းချက်များတွေ ဘယ်လို့ ဘယ်ပို့ပါဝင်ရမလဲဆုံးတာကို ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ဥပဒေမှုကြမ်းနမ်စာများ အပြောင်းအလဲမရှိ ထောက်ခံဖော်ပြထားပါတယ်။⁵⁹

⁵⁸ Home Office (United Kingdom)ç Section 41: an evaluation of new legislation limiting se_ual-history evidence in rape trialsç 2006ç <http://collection.europarchive.org/tna/20090120202659/homeoffice.gov.uk/rds/pdfs06/rdsolr2006.pdfç p. vii>.

⁵⁹ UN Division for the Advancement of Women, Handbook for Legislation on Violence Against Women, New York: United Nations, 2010.

“ဒါမ်တွင်း
အကြမ်းဆက်မှုအား
အငေးယူဆောင်စွာကိစ်
ပြနှုန်းချက်များ”

AM 23/2019

ဘီပွဲတွင်းအကြမ်းပက်မှုအားသရေးယဉ်ဆောင်ရွက်ရန်ပြဋ္ဌာန်းသောက်ပျော်

အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုကို တုံ့ပြန်ပြရှင်းနိုင်မယ့် သီးခြားတိကျတဲ့ ဆောင်ရွက်မှု တွေကို အာဏာပိုင်တွေ၊ တာဝန်ရှိသူတွေက ပြုလုပ်ဖို့ ပြောန်းထားတဲ့ ဥပဒေတွေ သို့မဟုတ် မူဝါဒတွေကို နိုင်ငံအတော်များများမှာ ထားရှိကြပါတယ်။ အဲဒီ ဥပဒေ သို့မဟုတ် မူဝါဒတွေထဲမှာ တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်း၊ တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုခြင်းတို့ ပါဝင်ပါတယ်။ (တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်းနဲ့ တရားစွဲဆိုခြင်း အားလုံးကို စုပေါင်းပြီးတော့ ‘တာဝန်အရ အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်း’ လို့ သုံးနှင့် သွားပါမယ်) နိုင်ငံ အများစုမှာတော့ တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်တာကို ဥပဒေအရ မဟုတ်ဘဲ မူဝါဒတွေ ချမှတ်ပြီး ဆောင်ရွက်ကြပါတယ်။ အကြမ်းပက်ခံရသူတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေနဲ့ ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သူတွေရဲ့ တာဝန် ဝတ္ထာရားတွေအပေါ်မှာ အကျိုးသက် ရောက်မှုတွေ ရှုနိုင်တာဖြစ်လို့ ဥပဒေမူးကြမ်းရေးဆွဲတဲ့အခါ ဒီမူဝါဒဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အရွှေ့တောင်အာရုံနိုင်ငံတွေမှာတော့ တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒတွေကို အသုံးပြုတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး အချက်အလက်များ မရှိသေးတာကြောင့် အခုံအကျဉ်းချုပ် စာတမ်းမှာ ဖော်ပြထားတာအများစုက မြောက်အေမေရိကမှ လေ့လာမှုတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အောက်မှာ ဖော်ပြထားတာတွေကတော့ တာဝန်အရ အရေးယူ ဆောင်ရွက်တာနဲ့ဆိုင်တဲ့ အမိက မူဝါဒပုံစံတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

အကြမ်းပက်မှုကို သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်း၊

သတင်းပို့တိုင်တန်းတာနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေအရ အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုဖြစ်ရပ်တွေမှာ အကြမ်းပက်ခံရသူက အူမှုဖွင့်တာမျိုး မရှိပေါ်မယ့်လည်း အာဏာပိုင်တွေ၊ တာဝန်ရှိသူတွေနဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရောက်သူတွေ အပါအဝင် ပထမဗုံးစွာ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးရသူတွေက သက်ဆိုင်ရာဆီး သတင်းပို့တိုင်တန်းရှုံး ဖြစ်ပါတယ်။ ‘အင်္ဂါနီးရားနိုင်ငံရဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုပူးကျောက်ရေးဆိုင်ရာဥပဒေ’မှာပါဝင်တဲ့တချိုဖြစ်ရပ်တွေမှာတော့ အကြမ်းပက်မှု ဖြစ်ရပ်ကို သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်းမလုပ်တဲ့ အာဏာပိုင်တွေ၊ တာဝန်ရှိသူတွေနဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရောက်သူတွေဟာ အပြစ်ရှိရေးပြီး ဒက်ငွေပေးဆောင်ရုံးဖြစ်တယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ကလေးသူငယ်တွေအပေါ် အကြမ်းပက်မှုတွေကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတွေမှာတော့ အဲဒီလိုဖော်ပြချက်မျိုးတို့ လိုအပ်ချက်အဖြစ် နိုင်ငံအများစုက တရားစီရင်ရေးစနစ်တွေမှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါတယ်။⁶⁰

ကာဝန်အရ ဖမ်းဆီးတာနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေအရ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတစ်ခုကို

သတင်းပိုတိုင်တန်းမှုကို လက်ခံရရှိတဲ့ ရဲတပ်ဖွဲ့ဟာ အကြမ်းဖက်သူကို ဖမ်းဆီးဖို့နဲ့ အကြမ်းဖက်မှုပြစ်ပွားတဲ့ အိမ်ကနေ ဖယ်ရှားဖို့ များသောအားပြင့် ခဲစခန်းကို ခေါ်ဆောင်သွားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ခဲစခန်းမှာဆုံးရင် အဲဒီအကြမ်းဖက်သူကို အမှုဖွင့်ဖို့ ထိန်းသိမ်းထားတာမျိုး ဖြစ်နိုင်သလို ပြန်လွှာတ်တာလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ သိရသာလောက်တော့ အာဆီယံနိုင်ငံတွေမှာ တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးတာနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေတော့ မရှိသေးပါဘူး။ ဒါပေမယ့် UN Women က ထုတ်ပြန်သည့် ‘အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် အားအကောင်အထည်ဖော်ခြင်း-အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် ကောင်းမွန်သည့် ကျင့်သုံးမှုများကို အခြေခံလျက် အာဆီယံနိုင်ငံများအား လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း’ ဆိုတဲ့ ထုတ်ပြန်ချက်မှာ အဲဒီမူဝါဒတွေကို အသေးစိတ် ဆွေးနွေးဖော်ပြထားပါတယ်။

ကာဝန်အရ အမှုဖွင့်ခြင်း

တာဝန်အရအမှုဖွင့်တာဆိုတာဟာ တာဝန်အရဖမ်းဆီးတယ်ဆိုတာထက်ပိုမိုပါတယ်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတစ်ခုကို သတင်းပိုတိုင်တန်းလာပြီဆုံးတာနဲ့ ရဲတပ်ဖွဲ့ဟာ တရားစွဲဆိုဖို့ အတွက် အမှုဖွင့်ပြီး တရားရုံးကို တင်သွင်းဖို့အတွက် သက်သေတွေကို ရှာဖွေတာ သိမ်းဆည်း တာနဲ့စုံစုံစံစေဆေးတာတွေကိုပြုလုပ်ရပါမယ်။ ဆက်လက်ပြီး သူတို့ရှုံးထားတဲ့ သက်သေတွေနဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ဥပဒေအရာရှိတွေဆီ တင်ပြရပါမယ်။ ဥပဒေအရာရှိတွေက ဖြစ်ပွားတဲ့ ပြစ်မှုအပေါ် ရဲတပ်ဖွဲ့ရဲ့ ဆောင်ရွက်ထားချက်တွေ (တစ်ခါတစ်ခုမှာတော့ “ဖြစ်နိုင်တဲ့ အကြောင်းတရားတွေ” (Probable Causes) လို့ သုံးနှုန်းပါတယ်) နဲ့ ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်နိုင်မယ့် အလားအလာပေါ် အခြေခံပြီး ဘယ်ပုံစံမနဲ့ အမှုဖွင့်မလဲဆုံးတာကို ဆုံးဖြတ်ကြပါတယ်။ တာဝန်အရ အမှုဖွင့်တာနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ရွှေဆက်ဆောင်ရွက်ဖို့ ဒါမှုမဟုတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့ ဆန္ဒမရှိရင်တော့တောင် ရဲတပ်ဖွဲ့ဟာ ဒီမူဝါဒထဲမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့ ဆန္ဒမရှိတာဟာ အမှုကို သက်သေပြတဲ့အခါ ပိုပြီးခက်ခဲစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

60 UN Women, Domestic Violence Legislation and its Implementation: An analysis for ASEAN countries based on international standards and good practices(revised), 2011.

တာဝန်ဘရ တရာ့ချို့ခြင်း

အိမ်တွင်း အကြမ်းပက်မှုနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ မူးခေါင်းတွေကို စွဲဆိုဆောင်ရွက်တဲ့အခါ အကြမ်းခံရသူရဲ့ သဘောထားက ဘယ်လိုပြုနေပါစ (တိုင်တန်းချက်ကို ရုတ်သိမ်းတာ သို့မဟုတ် အစစ်ခံချက်ပေးရန် ငြင်းဆိုတာ) ဆိုင်လုံတဲ့ သက်သေတွေ နှိမ်နေတယ်ဆိုရင် တာဝန်အရ တရာ့ချို့ခြင်း သို့မဟုတ် ‘အမှုကို မရှုပ်သိမ်းရတဲ့’ ဆိုတဲ့ မူးခေါင်းအရ တရား စွဲဆိုတာကို ဆက်လက်ပြုလုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါမယ်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရုပ်တွေမှာ နိုင်ငံတော်က တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် တာဝန်ရှိတယ်ဆိုပေမယ့်လည်း အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ မူးခေါင်းပြစ်ရပ်တွေမှာတော့ အကြမ်းပက်ခံရသူက အမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး နောက်ဆုတ် သွားတယ်ဆိုရင် သက်သေတွေ မပြည့်စုံတဲ့အတွက် စွဲဆိုချက်တွေဟာလည်း များသောအားဖြင့် အောင်မြင်မှု မရရှိတယ်ကြပါဘူး။

တာဝန်ဘရ အင်္ဂါယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းမှုပါဒေတွေကို ဘင်္ဂနှင့် အသုံးပြုကြတေလား။

အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေကို ပြောန်းထားပေမယ့် သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်တွေ၊ တာဝန်ရှိသူတွေက လိုက်နာဖို့ ပျက်ကွက်တဲ့အခါမှာ ဒီဥပဒေတွေနဲ့ မူးခေါင်းတွေကို (တစ်ခါတစ်ရုံမှာ ပေါင်းပြီး သုံးပါတယ်) အသုံးပြုဖို့ပြုပြီး ဖန်တီးထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံအချို့မှာ သတင်းပို့တိုင်ကြားလာတဲ့ အကြမ်းပက်မှုတွေနဲ့ ခြောက်မှုတွေကို ကာကွယ်ဖို့ ရဲတပ်ဖွဲ့က ပျက်ကွက်တဲ့အခါ ဒီဥပဒေတွေ မူးခေါင်းတွေကို အသုံးပြုဖို့ တရားစုံက ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်။ ရဲတပ်ဖွဲ့နဲ့ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူတွေရဲ့ ဘက်လိုက်မှုနဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုဆိုတာ ပုဂ္ဂလိကပြသနာ ပြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ယဉ်ဆူတွေကြောင့် အမျိုးသမီးတွေ အကြမ်းပက်ခံရတဲ့အခါမှာ အကြမ်းပက်သူကို အရေးယူဖို့ ပျက်ကွက် နေကြပါတယ်။ ဒီလိုပြစ်ရပ်တွေဟာ ဘယ်တော့မှ မှတ်တမ်းတင်မခဲ့ကြရတဲ့ တရားခွင်ကိုလည်း ရောက်မလာကြပါဘူး။ ဒီလို့ အိမ်တွင်းအကြမ်းပက်မှုတွေဟာ ပုဂ္ဂလိကပြသနာမဟုတ်ဘူး၊ ဒီလိုပြစ်မှုတွေကို အခြားပြစ်မှုတွေလိုပဲ စိုးရိမ်စရာကောင်းတဲ့ ပြစ်မှုတွေအဖြစ် မှတ်ယူ ဆောင်ရွက်ရမယ်ဆိုတဲ့ အချက်တွေကို ဒီတာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း မူးခေါင်းတွေက သိသာထင်ရှားစွာ ဖော်ပြပေးနိုင်ပါတယ်။ ရဲတပ်ဖွဲ့နဲ့ တရားစုံရဲ့ ဆင်ခြင်တဲ့တရားနဲ့ ဆောင်ရွက်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကိုလည်း ဒီမူးခေါင်းတွေက ဖယ်ရှားပေးနိုင်ပါတယ်။

တာဝန်အရ အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်းဟာ အကြမ်းပက်ခံရသူက တွဲပြန်မှု မပြုလုပ်နိုင်တဲ့ တားကာကွယ်ခြင်းကိစ္စကို ဆက်လက် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးတာလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ သိဒ္ဓရိအရဆိုရင် ဒီလိုမူးခေါင်းတွေ ဥပဒေတွေကြောင့် တရားစီရင်ရေးဘက်က

တာဝန်ရှိသူတွေရဲ့ လက်ထဲမှာ တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်နိုင်တာတွေ ရှိသွားတာကြောင့် အကြမ်းဖက်သူတွေက အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေကို ထပ်ပြီး အကြမ်းဖက်နိုင်အောင် တားဆီး ပေးနိုင်တဲ့အပြင် အမျိုးသမီးတွေအတွက် ပိုပြီး ဘေးကင်းလုပ်မှုပေးနိုင်ပါတယ်။ ဒါအပြင် ပြစ်မှုထင်ရှားစံရင်နိုင်တဲ့နှင့်လည်း မြင့်တက်လာနိုင်ပါတယ်။ သတင်းပို့တိုင်တန်းတဲ့ ဖြစ်ရပ် မှန်သမျှကို အမှုဖွင့်ဖို့လိုအပ်တာ၊ အကြမ်းဖက်သူကိုဖိုးဆီးနိုင်တာ၊ တရားရုံးကိုပို့နိုင်တာကြောင့် အမှုဖွင့်တာကနေ ပြစ်အက်စံရင်တဲ့ကြားက တရားစံရင်ရေးစနစ်ရဲ့ အဆင့်တိုင်းမှာ ပြစ်မှုတွေ ကွုယ်ပျောက်သွားနိုင်တာကို လျှော့ချေပေးနိုင်ပါတယ်။

တာဝန်အရအရေးယူဆောင်ရွက်တာနဲ့ပတ်သက်ပြီးလေ့လာဆန်းစစ်ကြည့်မယ်ဆိုရင် သူတို့တွေကြံ့ခံစားနေရတဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရတာတွေကို အမျိုးသမီးတွေ သတင်းပို့တိုင်တန်းတယ် ဆိုတာဟာ အဲဒီအကြမ်းဖက်မှုတွေကို ပေါ်တန့်သွားစေချင်လို့ဆိုတာကို သတိထားပါဖို့က အရေးကြီးပါတယ်။ သူစိမ်းတွေက အကြမ်းဖက်တာနဲ့ မထူတာက အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်တာကို ခံစားနေရတဲ့ သူတွေဟာ သူတို့ကို အကြမ်းဖက်တဲ့သူတွေနဲ့ အတူနေထိုင်ကြရပြီး သူတို့ကြားမှာ စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ ငွေရေးကြေးရေးပိုင်းဆိုင်ရာ အားကောင်းတဲ့ ချုပ်နောင်မှုတွေ ရှိနေကြတဲ့အတွက် များသောအားဖြင့် သူတို့ရဲ့ဆက်ဆံရေး(အိမ်ထောင်ရေး)ကို အဆုံးသတ်လိုတဲ့ စိတ်ဆန္တ ရှိမနေကြပါဘူး။ အကြမ်းဖက်ခံရသူအသီးနှင့် သူတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ဘက် (အဖော်) နဲ့ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းလိုစိတ် ရှိတတ်ကြပါတယ်။ ဒါအပြင် သူတို့ရဲ့ကလေးတွေအတွက် သူတို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေးကို မပျက်အောင် ထိန်းဆိမ်းလိုကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ဘက် (အဖော်) တွေဟာ ပြစ်မှုမှတ်တမ်းမှာ စာရင်းဝင်သွားမှုကိုလည်း ကြောက်ချိစိုးရိမ်လေ့ရှိကြပါတယ်။ တကယ်လို့ တရားရုံးက အက်ငွေချုပ်တဲ့တယ်ဆိုရင် (အာဆီယံနိုင်ငံတွေမှာ ပြုလုပ်လေ့ပြုလုပ်ထဲရှိပါတယ်) သူတို့မိသားရုံး၊ ဝင်ငွေထဲက ဖွဲ့ပေးရတဲ့ အတွက် တစ်မိသာစုလုံးကို ပြစ်အက်ချုပ်တဲ့ရာသို့ ဖြစ်နေပါတယ်။

တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းမှတ်ဝေါဒတွေဟာ အောင်မြင်မှုတွေ ရှိနေပေမယ့် အမျိုးသမီးအရေးဆောင်ရွက်တဲ့ အိမ်းရမဟုတ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ပညာရှင်တွေနဲ့ တရားစံရင်ရေးထဲက ပုဂ္ဂိုလ်တွေကတော့ ဒီမှတ်ဝေါဒတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့အတွေ့အကြံးတွေကြံးတွေ ထဲတော့ အကြံးတွေနဲ့ ထိထိရောက်ရောက် ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ထားမှုမရှိဘူးလို့ ဖေဖန်လျက်ရှိပါတယ်။ တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ သို့မဟုတ် မှတ်ဝေါဒတွေ ချုပ်တဲ့ဆောင်ရွက်ခြင်းမှာ ပြုခဲ့မှု အစိအစဉ်တွေနဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရုပ်တွေရဲ့ အကျိုးရလဒ်ကို ကျရတစိုက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အောက်မှာ ဖော်ပြထားတာကတော့ အရေးကြီးတဲ့ ဆွေးနွေးချက်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်း

တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းတဲ့အတွက် အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုကို ဘယ်နှစ်ကြိမ် ကြံ့တွေ့ခဲ့ရဖူးတယ်နဲ့ အကြမ်းတိုင်းမှာ ဘယ်လောက်ထိ အကြမ်းဖက်ခဲ့ခဲ့ရတယ်ဆိုတာကို မှတ်တမ်းထားရှိနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ အကြမ်းဖက်ခဲ့ရသူရဲ့လိုအပ်ချက်တွေအတွက် သင့်လျော်တဲ့ တံ့ပြန်ဆောင်ရွက်တာတွေ မပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ဘူးဆိုရင်၊ အထူးသဖြင့် ဒီလိုသတင်းပို့တိုင်တန်းတာကြောင့် အမျိုးသမီးတွေဟာ အပြစ်ဖို့ခဲ့ရတယ်ဆိုရင် ဒါမှုမဟုတ် ထိခိုက်နာကျင်မှုတွေ ထပ်ပြီး ခံစားရတယ်ဆိုရင် သူအတွက် လိုအပ်တဲ့ ဆေးဝါးကုသမှုတွေကို ရှာဖွေရယူဖို့အတွက် အဟန်အတားဖြစ်ပေါ်တယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးယောက်ဟာ သူရဲ့လက်တွဲဖောက် အကြမ်းဖက်ပြီး ထိန်းချုပ်တာကို ခဲ့ရတဲ့အခါ သူတာဝန်ယူ လွမ်းမိုးထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းနည်းတယ်လို့ ခံစားရပါတယ်။ ဒါကြောင့် တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းတယ်ဆိုတာဟာ အကြမ်းဖက်မှုကို ဘယ်လိုတံ့ပြန် ဆောင်ရွက်ရမလဲ ဆိုတာကို အကြမ်းဖက်ခဲ့ရသူရဲ့ လက်ထဲကနေ ထုတ်ယူလိုက်တာဖြစ်လို့ သူတာဝန်ယူ လွမ်းမိုးထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းကို ပို့ပြီး လျော့ကျသွားတယ်လို့ ခံစားရပေါ်တယ် (စွမ်းဆောင်ရည် မဲ့သလို ခံစားရပေါ်တယ်)။ ပို့ပြီး အရောင္းတာကတော့ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့တွေကြံ့ရှုရတဲ့ တေးအဆွဲရာယ် အခက်အခဲတွေကို သူတို့သာ အသိဆုံး ဆိုတာပါပဲ။ ကြံ့တွေ့လာရနိုင်တဲ့ နောက်ထပ်အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ လက်တွေကျတဲ့ ပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းပို့ တေးကင်းရေး အစီအစဉ်တွေ မထားရှိတဲ့ သတင်းပို့တိုင်တန်းတာကို ပြုလုပ်မယ်ဆိုရင် အဲဒီအမျိုးသမီးမှာ အရင်က မတိုင်တန်းခံင် တောက်လျော်ကြံ့တွေနေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေထက် ပို့ဆုံးစွာတဲ့ တေးအဆွဲရာယ်တွေကို ကြံ့တွေ့ရနိုင်ပါတယ်။

ပမ်းဆီးခြင်း

အမျိုးသမီးတစ်ဦးယောက် ကြံ့တွေ့နေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကို ချက်ချင်းရပ်တန်းသွားအောင် လုပ်နိုင်တာကတော့ အကြမ်းဖက်သူကို ဖမ်းဆီးလိုက်ခြင်းပါပဲ။ အကြမ်းဖက်သူကို အကြမ်းဖက်တဲ့ နေရာကနေ ဖယ်ရှားထိန်းသိမ်းလိုက်တာဟာ အကြမ်းဖက်သူအနေနဲ့ သူရဲ့ လုပ်ရပ်ဟာ ဘယ်လောက်ဆုံးချားကြောင်း သဘောပေါက်နားလည်သွားစေနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို သတင်းပို့တိုင်တန်းလာလို့ ခဲ့တွေ့အနေနဲ့ ဖမ်းဆီးပို့လိုလာပြီဆုံးရင် တစ်ခါတစ်ရုံမှာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ ခုခံကာကွယ်တဲ့ အမျိုးသမီးတွေကိုပါ ပူးတဲ့ တရားခံအဖြစ် ပမ်းဆီးတတ်ကြပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားပြီးနောက်မှာမှ ရဲတွေရောက်လာခဲ့ရင် ဒီလိုမျိုး ဖြစ်တတ်ပါတယ်။

ခုံအပြင် ရဲတပ်ဖွဲ့နဲ့ အရင်က ဆက်ဆံရေးဟာ မကောင်းခဲ့ဘူးဆိုရင် အမျိုးသမီးဟာ သူအတွက် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ ရဲတပ်ဖွဲ့ကို ခေါ်ဆိုတာမျိုးက နည်းပါးနောက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို အခြေအနေမျိုးတွေကြောင့် ဒီမူဝါဒကို ပြောန်းကျင့်သုံးဖို့ မတိုက်တွန်းတာမျိုးတော့ မဟုတ်ပါဘူး ဒီလိုအခြေအနေတွေရှိနေရင် ဒီမူဝါဒတွေက သိပ်ပြီး ထိရောက်မှာ မဟုတ်ဘူးလို့ပဲ ပြောချင်တာပါ။

အခြားသော ပုံပိုးထောက်ပို့မှုတွေ၊ မူဝါဒတွဲနဲ့ ပေါင်းစပ်မှုမရှိဘူးဆိုရင်၊ မရေးမနောင်းမှာ အမှုဖွဲ့ဆိုတာတွေ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မယ်ဆိုတဲ့ အလားအလာ မရှိဘူးဆိုရင် အကြမ်းဖက်သူဟာ သူလွတ်မြောက်လာတဲ့အခါ အမျိုးသမီးကို တန်ပြန် လက်စား ချေနိုင်ပါတယ်။ ခုံကြောင့် တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်း မူဝါဒကို ချုပ်တဲ့ အကောင် အထည်ဖော်တာနဲ့ အကာအကွယ်ဖော်ရေး အမိန့်ကို ထုတ်ပေးနိုင်ရမှာ ဖြစ်တဲ့အပြင် ဘယ်လို ဖမ်းဆီးမလဲ၊ တရားစွဲဆိုတာကို လုပ်မလဲ ဆိုတာတွေပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီမူဝါဒတွဲကို နောက်ထပ်ပြုပြင် မွမ်းပံ့နေကြတဲ့ ပုံစံကတော့ တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်းနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွဲနေရာမှာ ဖမ်းဆီးတာကို အားပေးခြင်းဆိုတဲ့ မူဝါဒ (Pre-Arrest) ကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့ ထောက်ခံ တောင်းဆိုလာကြတာတွေလည်း ရှုပါတယ်။ ဒီပမ်းဆီးတာကို အားပေးတဲ့ မူဝါဒအရ ရဲတွေဟာ ဖြစ်ရပ်တိုင်းမှာ ဝင်ရောက် တဲ့ပြန်ပြီး အွမဗ္ဗရာယ်မဖြစ်လာအောင် ထိန်းသိမ်းပေးရမှာ ဖြစ်ပေမယ့် အမှုဖွဲ့နိုင်လောက်တဲ့ ဖြစ်နိုင်တဲ့ အကြောင်းတရားတွေ (Probable Causes) ရှိမှုသာ အကြမ်းဖက်သူကို ဖမ်းဆီးတာနဲ့ အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပွားရာနေရာကင့် ဖယ်ရှားတာကို လုပ်ဆောင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမှုဖွဲ့ခြင်းနှင့် တရားခွဲဆိုခြင်း

တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာကြောင့် ရရှိတဲ့ အကျိုးရလဒ်တွေက တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးတာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အကျိုးရလဒ်တွဲနဲ့ ဆင်တူပါတယ်။ ဘူးကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီလိုလုပ်တာဟာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုတာ လက်ခံနိုင်စရာ မရှိကြောင်း ရဲတပ်ဖွဲ့အနေနဲ့ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ထင်ထင်ရှားရှား ဖော်ပြတာဖြစ်တဲ့အပြင်၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် တန်ပြန်လက်စားချေခံရတာမျိုး မကြုံတွေစေဖို့အတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု ရှိရှိ မရှိရှိ အဲဒီဖြစ်ရပ်တွေကို ဆက်လက်ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ဖို့ လိုအပ်တယ်ဆိုတာကိုလည်း ပြသရာရောက်ပါတယ်။ ထပ်ပြီးပြောရမယ်ဆိုရင် အကြမ်းဖက်သူတွေက သူတို့မှာ ဒီပြစ်ရပ်တွေအပေါ် လွမ်းမိုးထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း မရှိတော့တဲ့အတွက် သူတို့မှာ

အပြစ်ရှိကြောင်း ဝန်ဆောင်ချေ ပိုများလာပါတယ်။ အဲဒီကနေတဆင့်ကြည့်မယ်ဆိုရင် တရားရုံးမှာ စစ်ဆေး ဆောင်ရွက်ရတာလည်း နည်းလာနိုင်ပါတယ်။ ကနေဒါနိုင်ငံရဲ့ နယ်ပယ်အတော်များများမှာ ဒါ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုခြင်းနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေကို ချမှတ် ကျင့်သုံးနေကြပြီး ဖိမူဝါဒတွေကို အကောင်အထည်ဖော်တာကြောင့် သတင်းပိုတိုင်တန်းလာတဲ့ မူးချင်းဖြစ်ရင် အရေအတွက်ဟာ သိသိသာသာ မြင့်တက်နေတာကို တွေ့ရှုပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီမူးချင်းဖြစ်ရပ်တွေကို တရားရုံးမှာ မြန်မြန်စစ်ဆေးစိရင်ဖို့ တရားစိရင်ရေး စစ်ဆောင်ရွက် သွက်သွက်လက်လက် တွေ့န်းပိုနိုင်တာ မနိုင်တာနဲ့ ဒီလိုအကျိုးရလဒ်တွေဟာ ချိတ်ဆက်မှုရှိတယ်ဆိုပြီး သုတေသနတွေက ဖော်ပြထားတာလည်း ရှိပါတယ်။ တကယ်လို့ အမူဖွင့်တာနဲ့ တရားရုံးမှာ စစ်ဆေးစိရင်တာနဲ့ ကြားမှာ အချိန်ကြားကြာ နှောင့်နေ့နေမယ်ဆိုရင် ဒါ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာနဲ့ဆိုင်တဲ့ အကျိုးရလဒ်အတော်များများကတော့ ပျောက်ကွယ် သွားနိုင်ပါတယ်။⁶¹

အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ သတင်းပိုတိုင်တန်းမှုကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းပိုအတွက် အကြမ်းယက်သူရဲ့ ဒီအားပေးတာ ခံရတဲ့အပြင်၊ သူတို့ရဲ့ စိတ်ခံစားမှုနဲ့ လက်တွေ့ဘဝ အခြေအနေတွေကြောင့် သူတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ရေး (ဆက်ခံရေး) ကို ဆုံးရုံးမှာ ဖို့ရိမ် ကြားက်ချွဲနေကြပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် အထက်မှာဖော်ပြထားသလိုပဲ အမျိုးသမီးတွေဟာ အမူနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရွှေ့မဆက်ချင်ကြဘဲ နောက်ဆုတ်ဖို့ ကြိုးစားလေ့ရှိပါတယ်။ အမျိုးသမီး တွေဟာ တန်ပြန်လက်စားချေခံရမှုကို ကြားက်ချွဲစိုးရိမ်နေမယ်ဆိုရင်၊ မိသားစုအတွက် အဓိကဝင်ငွေ ရှာပေးတဲ့သူကို ဆုံးနှုံးရတာ ဒါမှုမဟုတ် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းလိုက်တာ ရှိမယ်ဆိုရင် ဒီလို ‘အမူကို မရှုပ်သိမ်းရတဲ့’ ဆိုတဲ့ မူဝါဒဟာ အမျိုးသမီးတွေကို သတင်းပိုတိုင်တန်းတာမျိုး မလုပ်ဖို့ တွေ့န်းအားပေးနိုင်ပါတယ်။ ဒီအခြေအနေဟာ အိမ်တွေ့အကြမ်းယက်မှုကို တွေ့ကြုံ ခံစားရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေအတွက် ပုံပိုးထောက်ပုံမှုတွေနဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေကို လက်လှမ်းမပိုတဲ့ အခြေအနေမှာ ပိုပြီး မှန်ကန်ပါတယ်။ ဘေးကင်းလုံးမြှုတဲ့ နေထိုင်စရာ နေရာမရှိရင်၊ သူတို့ကိုယ်တိုင်နဲ့ သူတို့ရဲ့ကလေးတွေအတွက် ထောက်ပုံနိုင်တဲ့ နည်းလမ်းမရှိရင်၊ နှစ်သိမ့် ဆွေးနွေးပေးတာနဲ့ အခြားအရင်းအမြစ်တွေ မရှိဘူးဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေဟာ အကြမ်းယက် ခံရတဲ့ အခြေအနေမှာပဲ ဆက်လက်နေကြပါတယ်။ တရားစွဲဆိုတာက အောင်မြစ်ပြီး အကြမ်းယက်သူကို ထောင်ထဲ ပိုလိုက်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကြောင့်လည်း နောက်တစ်ကြိမ် အကြမ်းယက်ခံရသည့်အထူး အမျိုးသမီးတွေဟာ သက်သေတွက်ဆိုတာကို မလုပ်ဖို့ ဆုံးဖြတ် တတ်ကြပါတယ်။

⁶¹ Holly Johnson, Protecting Victims' Interests in Domestic Violence Court, Muriel McQueen Fergusson Centre for Family Violence Research, University of New Brunswick, November 4, 2010.

ဒီစာတမ်းမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ တာဝန်အရ တွဲပြန်ဆောင်ရွက်တာတွေထဲမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးကို သူရဲ့အခွင့်အရေးတွေနဲ့ တရားရုံးကို ရောက်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေအကြောင်း ပြောမပြထားတဲ့အတွက် တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာဟာ သူအတွက် ထိခိုက်နိုင်နာမူတွေအပြင် စွမ်းဆောင်ရည်မဲ့သူလိပါ ခံစားရပေါ်တယ်။ တရားမမူ တွေအပါအဝင် တရားရုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေဟာ ခက်ခဲပြီး စိတ်ဖိစီးမူတွေကို ဖြစ်ပေါ် ပေါ်တယ်။ အထူးသဖြင့် ပြစ်မှုထင်ရှာစီရင်စိုင်မှု နည်းတဲ့ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွေမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ကို အကြမ်းဖက်သူတွေကို ဆန်ကျော်ပြီး သက်သေတွက်ဆိုဖို့ ဖိုးအေး ပေးခံရတဲ့အခါ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျော်မှုတွေကို ခံစားရနိုင်ပါတယ်။

တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်းနဲ့ဆက်စပ်တဲ့ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ပိုပြီး အန္တရာယ်ကြီးတဲ့ အခြေအနေထဲ တွန်းပို့ဆိုင်တယ်လို့လည်း အချို့က ပြောဆိုကြပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ ကြံးတွေ့ရတဲ့ ပြိုမြင်မှုတွေကို သူတို့ကိုယ်တိုင် အသိဆုံးပြစ်တယ်၊ ဂို့ကြောင့် အာဏာပိုင်တွေ တာဝန်ရှိသူတွေအနေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး အစီအစဉ်တွေကို စီစဉ်ထားရှိပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလိုမပြုလုပ်ဘူးဆိုရင် အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအပါ တန်ပြုနိုင်လက်စားချေခံရနိုင်ချေဟာ ဒီလိုမှုမှာ ပိုပြီးများလာနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ထပ်ပြီး စဉ်းစားရမယ့်အချက်က တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုခြင်း မူဝါဒတွေကို အကောင်အထည်ဖော်တဲ့အခါမှာ ခဲ့ပပ်ဖွဲ့နဲ့ ဥပဒေအရာရှိတွေက ရရှိလာတဲ့ သက်သေတွေ အားလုံးကို အသုံးပြုတတ်စေဖို့အတွက် သင်တန်းတွေ ပေးထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူဆိုက ထွက်ချက်ရယူတာနဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်သေတွေ ရယူတာသာမက ဖမ်းဆီးတဲ့အချိန်မှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ ထွက်ဆိုချက်တွေ၊ အရေးပေါ်အကူအညီ တောင်းခဲ့တဲ့မှုတ်တမ်းတွေ၊ သက်သေတွေရဲ့ထွက်ဆိုချက်တွေ၊ အရေးပေါ်ကုသမှုမှုတ်တမ်းတွေ သို့မဟုတ်အေးကုသမှုမှုတ်တမ်းတွေကိုလည်းရနိုင်သမျှ ရယူထိန်းသိမ်းထားဖို့သင်တန်းတွေ ပေးထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့မှုသာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မပြုတဲ့ တိုင်အောင် မူခင်းတွေကို တရားရုံးဆီ တင်ပို့ဆောင်ရွက်နိုင်မှု ဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပါ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ကိုင်တယ် ဖြေရှင်းတဲ့အခါ ပို့ဆိုရောက်တဲ့ စနစ်တစ်ခုဖြစ်ဖို့အတွက်ဆိုရင် တရားစွဲဆိုတာကို အားပေးခြင်းဆိုတဲ့ မူဝါဒ (Pro-Prosecution) အစား ဖမ်းဆီးတာကို အားပေးခြင်းဆိုတဲ့ မူဝါဒ (Pro-Arrest) ကို အချို့သူတွေက ထောက်ခံအားပေးလာကြပါတယ်။ အမျိုးသမီးအမှုသည်တွေက တရားရုံးမှာ တွေ့ကြံရတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေ အတွေ့အကြောင်းလို့ မနှစ်ခြုံကြတဲ့လို့ အဲဒီသူတွေရဲ့ လေ့လာမှု

တွေထဲမှာ ဖော်ပြထားကြပါတယ်၊ အဲဒါဖြစ်ရပ်တွေထဲမှာဆုံးရင်... .

- တရားစွဲဆိုတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်နဲ့ တရားစွဲဆိုတဲ့အခါ တရားစွဲဆိုခံရသူနဲ့ သူမကိုယ်တိုင် အတွက် ဘယ်လိုအကျိုးဆက်တွေ ဖြစ်လာနိုင်မလဲဆိုတာက ရှုပ်ထွေးနေပါတယ်။ ဒီအချက်ကတော့ အမူအကြောင်းနဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတို့နဲ့ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ပြုဌာန်းချက်တွေ မပြည့်စုံတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။
- ပြစ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်တွေဟာ အလွန်အချိန်ကြာပါတယ်၊ တရားရုံးကို အကြောင်းပေါင်းများစွာ သွားရတယ်။ ဒီလို ကြာမြင့်တဲ့ ကာလအတွင်း တရားရုံးနဲ့ အဆက်အသွယ်မရတာတွေကလည်း အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေကို ပိုပြီး စိတ်ပင်ပန်း လူပင်ပန်း ဖြစ်စေပါတယ်။
- တရားရင်ဆိုင်နေရတဲ့ ကာလအတွင်းမှာ အကြမ်းဖက်သူကိုလည်း ကြောက်ချုံ နေရပါတယ်။
- အကြမ်းဖက်တဲ့ အိမ်ထောင်ဘက် (လက်တွဲဖော်) ကို ဖမ်းဆီးထောင်ချုပ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီးလည်း ဝေခွဲမရဖြစ်နေပါတယ်။ ဘူးကြောင့်လဲဆိုတော့ အကြမ်းဖက်သူ အိမ်ထောင်ဘက် (လက်တွဲဖော်) ဆီက ကလေးတွေအတွက် ပုံပိုးထောက်ပုံတာကို လိုအပ်နေလို့ ဒါမှုမဟုတ် အဲဒီ အကြမ်းဖက်သူ အိမ်ထောင်ဘက် (လက်တွဲဖော်) အပေါ်မှာ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ (ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ) မြှုပ်နှံရတဲ့အခါမှာ ပိုပြီး ဖြစ်လေ့ရှုပါတယ်။
- အကြမ်းဖက်ခံရသူက သူတို့လိုအပ်တဲ့ လိုအပ်ချက်တွေ ပြည့်စုံပြီဆိုတာနဲ့ တရားရင်ဆိုင်မှုကို ဆက်ပြီး မလုပ်လိုကြတော့ပါဘူး။ သူတို့ဟာ အကြမ်းဖက်မှုကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရတဲ့အခါမှာ ချက်ချင်းကြုံဝင်ဆောင်ရွက်မှုအဖြစ် ဒီတရားစီရင်ရေး စနစ်ကို အသုံးပြုကြတာဖြစ်ပြီး ဒီလိုအပ်ချက် ပြည့်စုံပြီဆိုတာနဲ့ ဒီစနစ်ကနေ ရှုန်းထွက်ချင်ပါတော့တယ်။

အကြပ်ပြတင်ပြချက်များ

တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းတာဟာ အထက်မှာဖော်ပြခဲ့တဲ့ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်မှု တွေထဲမှာ ထိရောက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်ပြီး၊ အကြမ်းဖက်ရသူအတွက် ပိုပြီး ဘေးအန္တရာယ်

ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူက သတင်းပိုတိုင်တန်းဖို့ သဘောတူခွင့်ပြုမှုသာ သတင်းပိုတိုင်တန်းမှုကို ပြုလုပ်စေဖို့ အကြံပြုချင်ပါတယ်။

တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်း မူဝါဒတွေကတော့ အောင်မြင်တာကို တွေ့ရှုရပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် အရေးပေါ်အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်တွေ ချက်ချင်းရနိုင်တာ၊ လုပ်ခြံတဲ့ နားခိုရာနေရာတွေ ထောက်ပဲ ပေးနိုင်တာတွေအပါအဝင် ပုံးပိုးထောက်ပဲမှုတွေ အပြည့်အဝဆောင်ရွက်ပေးနိုင်တဲ့ အခြေအနေရှိမှုသာ ဒီလို တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးတာကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါတယ်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပွားခြင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ အိမ်ထောင်ရေး (ဆက်ဆံရေး) တွေမှာ ရှိတဲ့ ထုတေသနအကာ (ပါဝါ) နဲ့ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှု အကြောင်းတွေကိုလည်း ရဲအရာရှိတွေအနေနဲ့က နားလည်သဘောပေါက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်း မူဝါဒတွေအရ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို အကြမ်းဖက်သူနဲ့အတူ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းတာမျိုး၊ မဖြစ်စေဖို့ ဂရုတစိုက် စောင့်ကြည့်လေ့လာ ဤဗြပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သင့်လော်တဲ့ ခုံစမ်းစစ်ဆေးမှုတွေနဲ့ သက်သေတွေကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်တာတွေကို ပြုလုပ်ဖို့ လိုအပ်တဲ့ ဖမ်းဆီးတာကို အားပေးတဲ့ မူဝါဒတွေဟာ မှုခင်းဖြစ်ရပ်တွေကို ဖြေရှင်းတဲ့အခါ ထိရောက်တဲ့ တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်တာတွေ ဖြစ်စေဖို့ အထောက်အကူဗြိုင်ပါတယ်။

တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်တဲ့အခါ တရားမျိုးတွေရဲ့ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် နိုင်စမ်းကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာက သင့်လော်တယ်လို့ တွေ့ရှုရပါက ဥပဒေအရာရှိတွေအနေနဲ့ မတူညီတဲ့ ပုံစံတွေနဲ့ သက်သေတွေ တင်သွင်းနိုင်ဖို့အတွက် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးထားပြီးသား ဖြစ်ရပါမယ်။ ဥပမာ - သတင်းပိုတိုင်တန်းတဲ့အဆိုန်ကစပြီး ခုံစမ်းဖော်မြန်းထားတဲ့ မှတ်တမ်းတွေ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ထွက်ဆိုချက်တွေ၊ သက်သေတွေရဲ့ ထွက်ဆိုချက်တွေ၊ အခြားရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်သေတွေ (ထိခိုက်အက်ရာတွေနဲ့ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းတွေပျက်စီးမှုတွေကို စာတ်ပုံမှတ်တမ်းတင်ထားတာတွေ) အစရှိတဲ့ သက်သေပုံစံမျိုးစုံကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ တင်ပြနိုင်ဖို့အတွက် ဖြစ်ပါတယ်။

“ အမျိုးသမီးများအပါ
အကြမ်းဆက်မှုအတွက်
အထူးတရားရုံးများ ”

ဘပ္ပါသပီးပျားအင်ပါဘကြပ်းပေါ်မှုပျားအတွက်ဘဏ်တရားရုံးပျား

၀၉၉၀ နှစ်ဝန်းကျင်လောက်ကစတင်ပြီး ကနေဒါနဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံတွေမှာ အိမ်တွင်းအကြမ်းပေါ်မှုဆိုင်ရာ အထူးတရားရုံးတွေကို တည်ထောင်ဖွင့်လှုခဲ့ကြတဲ့အပြင် ဉာဏ်တေးလျှေ့ ယူကော်ဘိုးအပြင် ဥရုရွှေး၊ နိုဝင်းဘဏ်အစရိတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာလည်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံအစရိတဲ့ အချို့သော နိုင်ငံတွေမှာ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအတွက် အထူးတရားရုံးတွေရှိနေပေမယ့် အဲဒါတွေဟာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု အတွက် အထူး တရားရုံးတွေလောက် မမျှားသေးပါဘူး။ စပိန့်မှာ အမျိုးသမီးအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အထူးတရားရုံးကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်မှာ တည်ထောင်ခဲ့ပြီး အကြမ်းပေါ်မှုပုံစံ အမျိုးမျိုးကို ကိုင်တွယ်ဖြော်ဂျင်တဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြခဲ့စားခဲ့ရသူ သို့မဟုတ် လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းပေါ်မှုကို တွေ့ကြခဲ့စားခဲ့ရသူ အမျိုးသမီးများအတွက် ပြည့်စုံသော ကာကွယ်ရေး နည်းလမ်းများ ထည့်သွေးထားတဲ့ Organic Law 1/2004 ကို ပြုဌာန်းခဲ့ပါတယ်။ ဒီစာတမ်းမှာဆိုရင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အထူးတရားရုံးတွေရုံး ဗုံးမူနာအာရိုက်ပြည်တွေကို ဆွေးဆွေးသွားမှာ ပြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုတရားရုံးတွေမှာ ပေးသားတဲ့ ပို့ဗျည်းမှုအများစုံဟာ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပြစ်ပြည်တွေအတွက်ပါ တူညီသော ပို့ဗျည်းမှုတွေပြစ်သင့်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်လေမှာ ဒီလိုတရားရုံးတွေကို ဥပဒေအရမဟုတ်ဘူး မူဝါဒ အရ ဖန်တီးတည်ထောင်တာမျိုး ပြစ်ပေမယ့် အထူး တရားရုံးတွေနဲ့တွေ့ဆက်နေတဲ့ အချို့သော အဂို့ရုပ်တွေ ပြစ်လာဖို့ကတော့ ဥပဒေပြုပြီး ဆောင်ရွက်ရမှာပြစ်ပါတယ်။ အထူးတရားရုံးတွေကို တည်ထောင်တဲ့ပြစ်စဉ်ပြစ်လာဖို့အတွက် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍနဲ့လုပ်အစည်းထဲက အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပေါ်ပေါက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက် နေကြသော အဖွဲ့အစည်းနဲ့ လူပုဂ္ဂိုလ်တွေ အားလုံးအတူပူးပေါင်းကာ ဆွေးဆွေးလုပ်ဆောင်မှု ကနေ စတင်ရမှာပြစ်ပါတယ်။

ဘဏ်တရားရုံးပျား၊ ဘင်ကြံ့လိုအပ်တော်။

ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ ဘယ်နေရာမှာမဆိုတရားများမှာတူမှုစနစ်ရဲ့ အဆင့်တိုင်း (တိုင်ချက် ဖွင့်တာကနေ ပြစ်ဒဏ်စီရင်တာအထိ) မှာ အမှုတွေကိုရှေ့ဆက်ရင်ဆိုင်မှုနှင့် တဖြည့်းဖြည်းလေ့ရည်းကျဆင်းနေတာဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအတွက် တရားစီရင်ရေးကို ရယူဆောင်ရွက်တဲ့နေရာမှာ ထင်ရှားတဲ့ ပြဿနာ အခက်အခဲတစ်ရပ် ပြစ်နေပါတယ်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်နဲ့ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ဆက်စွဲယ်နေတဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာ

ထိခိုက်နိုင်မှုနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် ယုံကြည်မှ မလေ့ကြတာကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူအနည်းစုကသာ တရားဝင် နည်းလမ်းတကျ ကုစ္စမှုတွေကို ရှာဖွေရယ်ကြပါတယ်။ ဒီလိုရှာဖွေရယ်ကြသူတွေထဲမှာ အများစုက တရားရုံးကို ရောက်လာကြတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘူးကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ရဲ့အမှုကိစ္စတွေဟာ သက်သေခံ မလုံလောက်သူး ဆိုပြီး ဗျာချက်တောင် မတင်နိုင်ခဲ့ကြဘူး၊ ဒါမှာမဟုတ် အကြမ်းဖက်ခံရသူဟာ ငှင်းတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ဖက်တွေ ပါသဲ့စုတွေနဲ့ လူမှုအသိင်းအတိုင်းရဲ့ ပါအေးတွေကြောင့် တရားရုံးမှာ လာရောက်မထွက်ဆိုကြဖို့ ဆုံးဖြတ်တတ်ကြလိုပါပဲ။ တကယ်လို့ ပီအမှုတွေဟာ တရားရုံး၊ တရားခွင့်တွေကို ရောက်လာကြတဲ့အခါမှာ သက်သေအထောက်အထားတင်ပြတဲ့အပေါ် တရားသူကြီးတွေရဲ့ ပီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာလည်း ဘက်လိုက်မှုတွေ ရှိနေနိုင်တဲ့ အတွက် ပြစ်ဝဏ်စီရင်မှုတွေဟာလည်း ကွဲပြားမှုတွေ ရှိနေပါတယ်။ ဒါကဘာကိုဆိုလိုလဲဆိုရင် အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာပေးတွေနဲ့ ဗျာချက်တင်နိုင်ပေမယ့် အကြမ်းဖက်သူ အများစု (အကြမ်းအားဖြင့် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်) ဟာ ပြစ်ဝဏ်စီရင်ခြင်းမပဲကြရပါဘူး။ ဒုံးအပြင် တရားခွဲဆိုခဲ့ကြတဲ့ အမျိုးသမီးအများစုက အမှုမှာ အနိမ့်ရရှိခဲ့ပေမယ့် သူမတို့ဟာ တရားစီရင်ရေး လမ်းကြောင်းမှာ ဒီလိုမိုးအတွေ့အကြောင့်တွေ ကြံတွေ့ရမယ်မှုန်းသိရင် ဒီလို လမ်းကြောင်းကို မလျော့က်ခဲ့ပါဘူးလို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေဟာ အကြမ်းဖက်သူ တွေကို တရားခွဲဆိုတဲ့အခါ ကြံတွေ့ရသော အခက်အခဲများကို ပြောရှင်းပို့နဲ့ တရားစီရင်ရေး လမ်းကြောင်းမှာ ပိုမိုသေးကင်းစေဖို့သာမက ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ လျော့နည်းစေဖို့အတွက်ကို အထူးတရားရုံးများက ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် အတူးတရားရုံးတွေက ဘဏ်ပေးပေါ်သည်။

အထူးတရားရုံးတွေဟာ အမှုကိစ္စမျိုးစုံကို ကြေးနာခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဥပဒေထဲမှာရှိတဲ့ သီးခြားပြသာရာပိတွေကိုပဲ အာရုံစိုက်မှာဖြစ်တဲ့အပြင် အဲဒီကိစ္စရုပ်တွေတွေကို လုပ်ငန်းစဉ် တွေနဲ့ ကုစ္စမှုတွေကို လူမှုအဖွဲ့အစည်းနဲ့သာမက အစိုးရှေ့နာများနဲ့ပါ ပူးပေါင်းကာ ဆောင်ရွက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တရားစီရင်ရေးနေဂတ်တွေဟာ သူရဲ့တရားစီရင်ရေးစနစ်၊ လက်ရှိပေဒေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေပေါ်မှာ အခြေခံပြီး ချဉ်းကပ်မှုတွေကို အံဝင်ခွင့်ကျစီမံ ထားတာ ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တရားရုံးကနေ ပြောရှင်းပို့အတွက်ကတော့ ပုံစံတစ်ခုတည်း ရှိနေတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း အထူးတရားရုံးအကုန်လုံးကတော့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်လို့ ရင်ဆိုင် ပြောရှင်းမှုတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ပိုမိုတော်းကင်း လုံခြုံစေဖို့နဲ့ ပိုပြီး ထိရောက်တဲ့ အကျိုးများတဲ့ သက်သာရာရုံးတွေရရှိပို့အတွက် ဦးတည်ထားရုံးပြုပါတယ်။ ဒီမှာဖော်ပြထားတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေဟာ မြောက်အမေရိကမှုရှိတဲ့ တရားရုံးတွေက

ရှိယားတဲ့ သုံးသပ်ချက်တွေကနေ အမိက ရယူယားတာပြစ်ပြီး၊ ဖော်ပြထားတဲ့ အချက်တွေဟာ အသေအခါး မှတ်တမ်းတင်ထားတဲ့ အရာတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ကြိုတင်ကောက်နှစ်ချက်

အထူးတရားရုံးတွေဟာ အောက်မှာဖော်ပြထားတဲ့ ကြိုတင်ကောက်နှစ်ချက်အခါးပေါ်မှာ အခြေခံပြီးဆောင်ရွက်ကြပါတယ်။ အမိကရည်မှန်ချက်ကတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ လုံခြုံရေးနဲ့ အကြမ်းဖက်သူကို တာဝန်ခံမှုရှိစေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တရားစွဲ မစွဲ သို့မဟုတ် ဘယ်လိုတရားစွဲမလဲဆုံးတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဘယ်လိုဆုံးပြတ်ချက်မျိုးမဆုံး ချမှတ်တဲ့အခါး အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် ဘယ်လိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနိုင်မလဲ ဒါမှုမဟုတ် သူအပေါ် နောက်ထပ်ထိခိုက်နှစ်နာမှတွေဖြစ်စေနိုင်သလားဆုံးတာကို အပြည့်အဝထည့်သွင်းစဉ်းစားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူ ကြိုတွေရှိုင်သော ဘေးအွေးရာယ်များကို သူနဲ့အတူတက္ခ ဆန်းစပ်ပြီး အရေးပေါ်အခြေအနေတွေပါ ပါဝင်တဲ့ လုံခြုံဘေးကင်းရေး အစီအစဉ်များကို ချမှတ်ထားရမှာ ပြစ်ပါတယ်။ တရားရုံးမှာ အမှုရှင်ဆိုုင်ရတာကြောင့် ပြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဖိစ်မှုတွေနဲ့ တရားရုံးအတွက် အရင်းအမြစ် သုံးစွဲရှုံးတွေကို လျော့ချိန်ဖို့အတွက် အပြစ်ရှိကြောင်း လျော်ကဲချက်ကို စောစောပိုင်းမှာ ရတာကို ပိုလိုလားပါတယ်။ အမှုအတွက် ပြုရှင်းဖို့ အချိန်ကြာကြာစောင့်ရလေလေအကြမ်းဖက်ခံရသူကတရားစွဲခံရသူနဲ့ပတ်သက်ပြီး တရားရုံးမှာ ထွက်ဆို့ဖို့ မရွေးချယ်ချင်တွေ့လေလေပါပဲ။ အကြမ်းဖက်ခံရသူမှာ တရားရုံးလုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ လုပ်ငန်းစဉ်တွေအကြောင်း၊ အာမခံပေးဖို့ ကြေားနာမှုတွေနဲ့ အာမခံပေးမှုတွေအပါအဝင် သူအမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး နောက်ထပ်အဆင့်တွေ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သတင်း အချက်အလက်တွေဟာ ပိုပြီးရှုံးလေလေ သူဟာ ဒီပြစ်စဉ်တွေအပေါ် ပိုပြီး စိတ်ကျေနှပ်မှု ရှိုင်လေလေ၊ ရဲနဲ့ တရားစွဲဆိုမှုတွေမှာ ပိုပြီးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အေးကောင်းလာနိုင်လေလေ ပါပဲ။

အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေ တရားစီရင်ရေး လုပ်ငန်းနဲ့ စနစ်တွေမှာ ပိုပြီး ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လာလေလေ ဖိုးဆီးအရေးယူမှုတွေ၊ တရားစွဲဆိုခြင်းတွေနဲ့ ပြစ်မှုထပ်ရှား စီရင်ခြင်းတွေ ပိုမိုပြစ်လာနိုင်လေလေပါပဲ။ တရားစွဲဆိုတဲ့အခါးပူး ရွှေနော၊ တရားသူကြီး တစ်ဦးတည်းကပ် အမှုကိုတရားစွဲဆိုခြင်းကနေ အပြီးသတ်အမိန့် ချမှတ်တဲ့အထိ ကိုင်တွယ်တာဟာ ဒီအမှုကို ပိုမိုနားလည်စေနိုင်ပြီး ပြစ်မှုထပ်ရှား စီရင်ခြင်းတွေကို ပိုမို ထိရောက်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လက္ခဏရပ်များ

အထူးတရားရုံးတွေရဲ့ တူညီတဲ့လက္ခဏာတွေကတော့ . . .

- တရားရုံးတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ဘေးကင်း လိုခြုံနေရပါမယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူ၏ အကြမ်းဖက်သူတို့အတွက် သီးသန့်စောင့်ဆိုင်းရန်နေရာ၊ ပြစ်ဆိုင်ရင် သီးသန့်ဝင်ပေါက်တွေ စီစဉ်ပေးထားရပါမယ်။ ဒါအပြင် ဘီလစ်ဘရေး တွေဟာလည်း ဒီလိုအမှုမျိုးကိုကိုင်တွယ်ဖို့အတွက် အထူးလေ့ကျင့်သင်တန်းပေး ခံရဖြီးသူများ ပြစ်ပါမယ်။ အဲတော့မှာသာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက အမှုကြေးနာဖို့ စောင့်ဆိုင်းနေစဉ်အတွင်း မြိမ်းခြာက်မှု မခံရမှာ (မြိမ်းခြာက်ခံရသကဲ့သို့ မခံစားရမှာ) ဖြစ်ပါတယ်။
- အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် အကာအကွယ်ပေးထားမှုတွေလည်း ရှိနေရပါမယ်။ အဲဒီမှာဆိုရင် အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်ကို ရယူဖို့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေက ရှိရှုံး နေတာ၊ ဂင်းအမိန့်အတွက် လျောက်ထားတဲ့အခါ တရားရုံးဝန်ထမ်းတွေနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူအကြေားမှာ လုံလောက်တဲ့ ဆက်ဆံရေးရှိနေတာတွေ ပါဝင်ပါတယ်။ အဲတော့မှာသာ သူအပေါ်ကျရောက်နိုင်တဲ့ ဘေးအစွဲရာယ်တွေကို ဆန်းစစ်ဆိုပြီး သူရဲ့ အခြေအနေအတွက် သီးသန့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်တဲ့ အချက်အလက်တွေ ထည့်သွေးပါဝင်ထားတဲ့ အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်ကိုထုတ်ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကိုလည်း တိကျသေခြားစွာ ချမှတ်ထားမှုသာ အမျိုးသမီးတွေဟာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ကြံတွေလာရတဲ့အခါ ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်းတွေ (တစ်နေရာတည်းမှာ ဝန်ဆောင်မှုမျိုးစုံကို ရရှိနေရာတွေကတော်ဆင့်) မှာ၊ အမျိုးသမီးတွေအတွက် ဆောင်ရွက်မှုမျိုးစုံတဲ့ ရရှိနေရာတွေမှာ၊ အစိုးရမဟုတ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ၊ အမျိုးသမီး ဝန်ထမ်းတွေ ရှိတဲ့ အသေအချာ ရည်ရွယ်ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ ရှုစခန်းတွေက သတ်မှတ် နေရာတွေမှာ သူတို့ကြံတွေ့ခံစားရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေအကြောင်းကို သတင်းပို တိုင်ကြားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- တရားစီရင်ရေးနယ်ပယ်နဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျမ်းကျင်တဲ့၊ အသေအချာ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးထားခံရတဲ့သူတွေ (တရားရုံး စာရေးတွေ၊ အထူးရဲတပ်ဖွဲ့ သို့မဟုတ် စုံစမ်းထောက်လှမ်းသူတွေ၊ ရွှေနေတွေနဲ့ တရားသူကြီးတွေ) ဟာ တစ်သမတ်တည်းဖြစ်နေတဲ့ စီရင်ထုံးတွေနဲ့အတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ရလဒ်တွေ ပေးနိုင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- အနိုင်ရ သို့မဟုတ် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွေက အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် အထောက်အပံ့ပေးသူတွေနဲ့ ငြင်းတို့အရေး တောင်းဆုံးအေးပေးနေသူတွေအပါအဝင် ပုံပိုးကူညီမှုတွေကို အားလုံးပါဝင်တဲ့ ဖူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု တွေကနေတစ်ဆင့် ပေးအပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အထူးတရားတွေရဲ့ ထူးခြားတဲ့ လက္ခဏာရပ်တစ်ခုကတော့ တရားစီရင်ရေးထဲက အမျိုးမျိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်တွေနဲ့ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တွေကြေးမှာ ရေးစဉ် အလုပ်တွေ၊ ပုံမှန်အစည်းအဝေးတွေကနေတာဆင့် အမြဲမပြတ် ထိတွေ့ဆက်ဆံပူ ရှိနေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သတင်းအချက်အလက်မျှဝေတာဟာ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလွှတ်လျှင် ဥပဒေတွေနဲ့ကိုက်ညီနေရမှာ ဖြစ်ပြီးသူရဲ့ သားသမီးတွေနဲ့ သူရဲ့အကြားဆက်ဆံရေးကို အထိအကိုက်နဲ့ ဘေးအွန်ရာယ် ပြစ်စေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ (ဆိုလိုတာကတော့ သူဟာ အကြမ်းဖက်ခံရမှုကို သတင်းပို့တိုင်တန်းတဲ့အတွက်ကြောင့် သူရဲ့ သားသမီးတွေကို သူဆိုကနေ ဖယ်ထုတ်ခေါ်ယူသွားတာပျိုး ဖဖြစ်ရပါဘူး။)
- တရားရုံး ကြားနာမှုတွေကို မြန်မြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းက အမှုတွေကို မြန်မြန် ဖြောင်းနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- အမိန့်ချုပ်ပြီးတဲ့အခါမှာလည်း တရားသူကြီးတွေ၊ ရွှေ့နေတွေ၊ အာမခံနဲ့ ခံဝန်အတွက်တာဝန်ရှိသူတွေကပြစ်မှုကျိုးလွန်သူကိုသေခားမပြတ်တောင်ကြည့်မှုတွေ ပြုလုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့မှာသာ အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်တွေကို ချိုးဖောက်တာကို လျော့ချိန်မှုပြစ်ပြီး အဲဒီအမိန့်ရဲ့ အစိတ်အလိုင်တွေဖြစ်တဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ ထိတွေ့ဆက်သွယ်မှု မရှိဖို့ ပညာပေးရေး အစီအစဉ်တွေကို သွေးရောက်ပါဝင်ဖို့ အပါအဝင် အချက်အလက်အားလုံးကို ပြစ်မှုကျိုးလွန်သူက လိုက်နာဆောင်ရွက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

နည်းလမ်းမျိုးစုံနဲ့ စီမံခန့်ခွဲနိုင်ပို့အတွက် အထူးတရားရုံးတွေကို ဖွဲ့စည်းထားရပါမယ်။ ဒီဟာက ကြားနာရတဲ့ အမှုအရေး အတွက်နဲ့ လူဦးရေ အချိုးအစားအပေါ် အခြေခံပြီး တရားရုံး အချေယ်အစားကို တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းကြပါတယ်။

ဥပမာ အချို့တရားစီရင်ရေး နယ်ပယ်ဒေသတွေမှာ သီးသန့်သတ်မှတ်နေရာတစ်ခု ပေးထားပြီး အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ဆက်စပ်တဲ့ ကိစ္စရုပ်တွေကိုသာ ကိုင်တွယ်ရတဲ့ အထူးတရားသူကြီးအပါအဝင် အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းတွေ ခန့်အပ်ထားတဲ့ သီးသန့်တရားရုံးအပြစ် တည်ထောင်ထားကြပါတယ်။ ဒီလိုဟာက မြို့ကြီးတွေနဲ့ လူဦးရေ ထူထပ်တဲ့နေရာတွေမှာ ဆိုရင်တော့ အဆင်ပြေပေမယ့် ဒေးလံခေါင်ဖျားတဲ့ ဒေသတွေနဲ့

အမှုကိစ္စ အနည်းငယ်သာရှိတဲ့ နေရာတွေအတွက်တော့ အဆင်မပြပါဘူး။ ဒါကြောင့် အခြားသော တရားစီရင်ရေးနယ်ပယ်ဒေသတွေမှာ ရက်သတ္တပတ်တစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်လမှာ တိတိကျကျသတ်မှတ်ထားတဲ့ ရက်တွေကို ဖယ်ချိန်ထားပြီး အဲဒေါ်တွေမှာမှ အခုလိုအမှု ကိစ္စတွေအတွက် ကျမ်းကျင်တဲ့ အလှည့်ကျ တရားသူကြီးတွေနဲ့ သီးသန့်ဝန်ထမ်းတွေနဲ့ ကြေားနာစီရင်တာမျိုး လုပ်ရပါတယ်။

ဒီလိုအထူးတရားရုံးတွေမှာ အထူးတရား စီရင်ရေးစနစ်ကို အသုံးပြုကြပါတယ်။ အများစုကတော့ သီးသန့် စာရွက်စာတန်းတွေ၊ သွက်လက်မြန်ခန်းတွေတဲ့ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုတွေကြားက သတင်းအချက်အလက်မျှဝေဖို့ အချက်အလက်စုဆောင်းတာတွေ အပါအဝင် တိကျတဲ့ အရေးယူဆောင်ရွက်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကို အသုံးပြုကြပါတယ်။ အချို့တရားရုံးတွေမှာ သတ်မှတ် တရားသူကြီးတွေကသာ (အမှုတစ်ခုကို တရားသူကြီးတစ်ဦး) အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ မိသားစုအေး အခင်းတွေကို ကြားနာစီရင်ကြပြီး၊ အခြားတရားရုံးတွေမှာတော့ အမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက်တွေကို လက်လှမ်းမိနေတဲ့ တရားသူကြီးတွေက စစ်ဆေးဆုံးပြတ် စီရင်ချက်ချသာမျိုးလည်း ရှိပါတယ်။ အထူးဆိုတာက တရားရုံးတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေအတွက် အလိုက်သင့် တို့ပြန်မှု မြင့်မားတာကို ဆိုလိုပါတယ်။ ခဲ့ ရွှေနေ့၊ အထောက်အကွပ်သူ (အစိုးရမှ ခန့်အပ်ထားသော တရားရုံးဝန်ထမ်း သို့မဟုတ် အစိုးရမှုတိတဲ့ အပွဲ့အစည်းတွေက ဝန်ထမ်း) နဲ့ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း အားလုံးဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ စတင် ထိတွေခံနိုက်တည်းက တရားစီရင်မှုပြီးဆုံးသည်အထိ ဆက်လက် ရင်ဆိုင်သွားနိုင်ရေအတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ အနီးကပ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ကြရမှာဖြစ်တဲ့အပြင် တစ်ဦးနဲ့ တစ်ဦးကြား အထွေထွေ သတင်းအချက်အလက် ဖလှယ်ကြဖို့လည်း ပုံမှန် စည်းဝေးကြရပါတယ်။

မြောက်အမေရိကမှာ အမျိုးသိုးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တဲ့ အမှုတွေအတွက် တရားရုံးကို အောက်ပါပုံစံနှစ်မျိုးထဲမှ တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိပါတယ်။ အခါးတရားရုံးတွေကတော့ နှစ်မျိုးပေါင်းထားတဲ့ ပုံစံမျိုးဖြစ်ပါတယ်။

ပါဌေးစည်းထားတဲ့ တရားရုံး

အွဟွဟရာယ်များပြီး ထပ်ခါတပ်ပါ ကျူးလွှန်တဲ့ သူတွေအပေါ် ပြင်းပြင်းထန်ထန် တရားခွဲဆိုနိုင်ရေးကို ပေါင်းစည်းထားတဲ့ တရားရုံးက အမိကအာရုံစိုက်ထားတဲ့အပြင် အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ တရားရုံးမှာ ထွက်ဆိုတာအပေါ် အထူးအာရုံမထားဘဲ ပြစ်ကို စီရင်ချက်အမြင့်ဆုံးဖြစ်ရေးကို ရည်ရွယ်ထားပါတယ်။ ဒီပေါင်းစည်းထားတဲ့ ပုံစံများဆိုရင်

ခဲ့တွေဟာ သက်သေရှာဖွေစုဆောင်းခြင်း၊ အခင်းပြစ်ပွားရာနေရာမှာ သက်သေခံပစ္စည်းရှာဖွေသိမ်းဆည်းခြင်း၊ အရေးပေါ်ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုကို ကြားပြတ်နားထောင်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူထံက ထွက်ဆိုချက်ရယူခြင်းတွေကို ဥပဒေအရာရှိတွေနဲ့အတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်စေဖို့အတွက် အထူးသောကြားလေ့ကျင့်ပေးထားပြီးသား ဖြစ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးက အုပ္ပါဒ်ရှုတ်သိမ်းချင်တယ် ဆိုပြီး သူမဆိုက ထွက်ဆိုမှုမရရှိရင်တောင် အုပ္ပါဒ်ရှု ဆက်စွဲဆိုသွားတာမျိုးလုပ်လို့ရတဲ့အတွက် အလိုကြေားဆက်တရာ့စွဲဆိုသွားတဲ့အခါ သို့မဟတ် ပြစ်မှုကျူးလွန်သွားပြစ်ဝက်မကျံခဲ့ရတဲ့အခါ သူဇာပေါ် ဘေးအွန်ရာယ် ပိုမိုကျရောက်နိုင်ခြင်းရှိ မရှိကို ဥပဒေအရာရှိက ဆုံးပြတ်ပေးရပါတယ်။ ဒီလိုတရားရုံးတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူမပါဝင်ဘဲ ဆုံးပြတ်ချက်ချမှတ်တာတွေကို လုပ်တယ်လိုလည်း တစ်ခါတစ်ခါမှာ ဝေဖန်ခံရလေ့ရှုပါတယ်။

ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေါ်တရားရုံး

ဒီတရားရုံးတွေက အကြမ်းဖက်သူတွေကို ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရောနဲ့ စောလျင်စွာကြားဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးတွေကို အလေးပေးထားပါတယ်။ ဥပမာ - တရားစွဲဆိုခံရသူကို စိတ်လူမှုရေးရာ ကုစားရေးအစီအစဉ်တွေမှာ ပါဝင် တက်ရောက်စေတောမျိုး။ ဒီပုံစံကတော့ အကြမ်းဖက်သူတွေကို သူတို့ရဲ့အမှုအကျင့်တွေ ပြောင်းလဲလုပ်အတွက် ဦးတည်ထားပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ခါမှာတော့ ပြစ်ဝက်လျော့ချဖို့အတွက် ညီညွှန်းတာတွေ လုပ်ပါတယ် - အပြစ်ကို စောလျင်စွာ ဝန်ခံလိုက်တဲ့အတွက် ပြစ်ဝက်လျော့ပေးတာ၊ အကြမ်းဖက်သူတွေအတွက် တရားစံရင်ရေးစနစ်က သတ်မှတ်ထားတဲ့ ကုစားရေး အစီအစဉ်တွေ တက်ရောက်မယ်လို့ သဘောတူရင် (ခံဝန်ထမှာ ပါဝင်ပါတယ်)။ ဒါပေမယ့် လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုံနှစ် နှစ်ခုအတွင်း တရားစံရင်ရေးနယ်ပယ်အမျိုးမျိုးမှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေလာသူများစွာအရ အကြမ်းဖက်သူတွေအတွက် ကုစားရေး အစီအစဉ်တွေရဲ့ ထိရောက်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းပြတ်သားသော သက်သေရာဇ်တွေ ထွက်ပေါ်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါဘူး။ အဲဒါ အစီအစဉ်တွေဟာ မပြင်းထန်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်စွဲ ပထမဆုံးအကြိမ် ကျူးလွန်သူတွေအတွက် သင့်လျော်တယ်လို့ ထင်ရပေမယ့် အမျိုးသမီးအရေး လူပ်ရှားသူတွေက အဲဒီအစီအစဉ်တွေဟာ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုရဲ့ ပြစ်မှုမြောက်မှုကို လျော့ချတာဖြစ်တယ်လို့ ထောက်ပြုပါတယ်။⁶²

အထက်ဖော်ပြပါတရားရုံးပုံစံနှစ်ခုထဲကပေါင်းစည်းထားတဲ့ ပုံစံမှုတော့ အမှုအတွက် ပြစ်ဝက်ချမှတ်ဖို့ လိုအပ်တဲ့အပြင် အကြမ်းဖက်သူအတွက် ကုသရေးနဲ့ ပညာပေးရေး

⁶² The term “first time offender” may be misleading, since it is estimated that in the US, women experience on average 35 incidents of violence before they choose to report to the police.

အစီအစဉ်တွေကိုလည်းပေါင်းစဉ်းထားပါတယ်။ တရားရုံးပုံစံနှစ်ခုလုံးမှာ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူဟာ လိုအပ်တဲ့ ပြစ်ကိုနဲ့ ထုတ်ပြန်ထားတဲ့ အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်ကို လိုက်နာကြောင်းပြီး အတွက် ပုံမှန်ချိန်ဆုံးခုံးချက်များအတိုင်း တရားရုံးကို လာဖို့လိုအပ်ပါတယ်။

ဝေဖန်တောက်ပြချက်များ

အထူးတရားရုံး တွေအပေါ် အောက်က အကြောင်းပြချက်တွေနဲ့ ဝေဖန်တောက်ပြလေ့ရှိပါတယ်။

ဘက်လိုက်တယ်ဆိုတဲ့ အမြင်

တရားခံရေးနှင့်တွေက ဒီအထူးတရားရုံးတွေဟာ အကြောင်းဖက်တယ်ဆိုပြီး တရားခွဲဆုံး ခံရသူတွေအပေါ် စစ်ဆေးစိရင်ခြင်းမပြုမိကပင် အပြစ်ရှိတယ်လို့ တရားသူတိုးကို ထင်မြင် ယူဆစေတဲ့အတွက် သူတို့ဆီမှာ ထိခိုက်နစ်နာမူတွေ ရှိတယ်လို့ ယူဆကြပါတယ်။

ပယ်ကျိုးသောဂြိုင်း၊

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြောင်းဖက်တဲ့ အမူတွေဟာ အခြားရာဇ်မူတွေထက် စာရင် အရေးမကြီးလို့ သတ်မှတ်ပြီး အလေးထားစရာ မလိုဘူးဆိုပြီး နေရာဒေသ အတော်များများမှာ ရှိတဲ့ တရားစိရင်ရေးကသူတွေက ထင်မြင်နေတတ်ကြပါတယ်။ တရားရုံး စစ်တစ်ခုလုံးကို အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြောင်းဖက်မှုံးပတ်သက်ပြီး ရင်းနှီးကျေမှုံးဝင်အောင် ပြုလုပ်ပေးတာ၊ ကျေမှုံးကျင်မှုံးနဲ့ နားလည်မှုံးကို တည်ဆောက်ပေးတာမျိုး လုပ်ရမယ့်အစား၊ ဒီလို ပုံမှန်တရားရုံးတွေကနေ ဒီအမူတွေကို စစ်ဆေးစိရင် ပြနေတာကလည်း တရားစိရင်ရေးထဲမှာ သာမက လူမှုဝန်းကျင်ထဲမှာပါ ဒီအမူတွေရဲ့ အရေးကြီးမှုံးကို လျော့ပါးစေတယ်ဆိုပြီး အမျိုးသမီးအပွဲ့အချို့က ထောက်ပြကြပါတယ်။

အကြမ်းပောက်ခံရသူမပါဝင်ဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက်ချွှောင်း၊

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြောင်းဖက်မှုံးတွေမှာ အဆိုးဆုံးသော စိတ်ခက်ရာရမှုကတော့ ဘဝမှာ လွှမ်းမြှုံးထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း မရှိဘူးလို့ ခံစားရတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အထူးတရားရုံးတွေက အကြောင်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ ဘေးကင်း လုံခြုံရေးကို ဦးစား ပေးထားသော်လည်း သူတို့ရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချိန်ဗိုင်စွမ်းကိုတော့ အကြောင်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ လက်ထဲကနေ ဖယ်ရှားထားဆဲပဲ

ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ - အကြမ်းဖက်ခံရသူက အမှုကိုရင်မဆိုင်တော့ဘူးလို့ ဆုံးဖြတ်သည့်တိုင် ဥပဒေအရာရှိက မရပ်ဘဲ ဆက်လက် စစ်ဆေးခိုရင်တာ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ တစ်စုံတစ်ရာ အသိပေး ဆွေးနွေးတာမျိုး မရှိဘဲ ပြစ်ဒဏ်အတွက် ညီနှင့်တာမျိုး ပြုလုပ် ကြပါတယ်။

တရာ့ရှုံးတောင်းချက်ကို တော့ကြည့်လေ့လာခြင်း၊

ဒီလို တရားရုံးပုံစံတွေက အလုပ်ဖြစ် မဖြစ်နဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေကို ပိုမြီးထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်တဲ့ ပြောင်းလဲခြင်းတွေကို ဘယ်လို့ ဖော်ဆောင်နိုင်သလဲ အစရှိ တာတွေတာကို သုံးသပ်အကဲဖြတ်နိုင်ဖို့အတွက် စောင့်ကြည့်လေ့လာတာနဲ့ အချက်အလက် စုဆောင်းတာက အလွန်အရေးပါပါတယ်။ တစ်ပြိုင်တည်းမှာကြည့်ရင်လည်းတရားရုံးပုံစံတွေက အမျိုးမျိုးရှိနေပြီး သူတို့ရဲ့ အလုပ်လုပ်ပုံအပေါ် သက်ရောက်နိုင်တဲ့ အချက်အလက်တွေကလည်း အများကြီး ရှိနေတဲ့အတွက်ကြောင့် ဒီတရားရုံးတွေကို နှိုင်းယဉ်ပြီး အကဲဖြတ် သုံးသပ်ပို့က ခက်ခဲနိုင်ပါတယ်။ အောင်မြင်မှုကို တိုင်းတာဖို့အတွက်က နည်းလမ်း အများကြီးရှိပါတယ်။ နည်းလမ်းအချို့ကတော့ ပြစ်မှုကို စောလျင်စွာ ဝန်ခံတာ၊ ဘယ်လိုပဲကြားဝင် ဆောင်ရွက် တာတွေလုပ်ပေး လုပ်ပေး ပြစ်မှုကျူးလွန်သူက နို့အမှုအကျင့်အတိုင်း ပြန်ဖြစ်နေတာ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးက တရားစီရင်ရေးအပေါ် စိတ်ကျေနှင့်မှုရှိတာတို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

သင်တန်း

သင်တန်းတွေက အထက်မှာဖော်ပြထားတဲ့ လိုအပ်ချက်တွေနဲ့ ပြည့်စုံရပါမယ်။ တရားသူကြီးတွေ ဥပဒေအရာရှိတွေနဲ့ ရဲတွေအတွက် အထူးသင်တန်းတွေကလည်း မရှိမဖြစ် အရေးတကြီးလိုအပ်ပါတယ်။ အပြန်အလွန် ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ရာမှာ မဖြစ်မနေလိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရမယ့် အချက်အလက်တွေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကိုလည်း အလေးထား စဉ်စား ထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လျှို့ဝေးဝန်ထမ်းတွေအပါအဝင် တရားစီရင်ရေးစနစ်မှာ ပါဝင်နေသူ အားလုံးအတွက် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး သေချာစွာသိမြင်နားလည် စေဖို့ သင်တန်းတွေ ပေးထားရမယ့်အပြင်၊ တရားစွဲဆိုဖို့ လိုအပ်တဲ့ လုပ်ငန်းကျင့်ထုံးတွေနဲ့ နည်းလမ်းအသစ်တွေ၊ သက်သေနဲ့ တရားရုံးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်တွေအပါအဝင် ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သင်တန်းတွေကိုလည်း ပေးထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရဲတွေအနေနဲ့ကလည်း စုံစမ်း စစ်ဆေးနေစဉ်အတွင်း သေးအန္တရာယ် ကျရောက် နိုင်မှုကို ဆန်းစစ်တဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကို တည်ထောင်ထားပြီး အသုံးပြုနေသင့်ပါတယ်။

လုပ်ထိုးလုပ်နည်းဆိုတာဟာ လုပ်ရမယ့်အရာတွေကို စာရင်းသက်သက် လုပ်ထားရှုမဟုတ်ဘဲ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ကြောက်ချုံမှုတွေကို သူနဲ့အတူ အသေးစိတ် ဆွေးနွေးနိုင်ပြီ အစပြုတဲ့ အရာလည်း ဖြစ်သင့်ပါတယ်။ အဲဒီမှာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးအစီအစဉ်ကို ထည့်သွေးဖိုက မရှိမဖြစ် အရေးကြီးနေတဲ့အပြင် အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်အတွက်လည်း အခြေခံပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ရင်းနှီးကျေမ်းဝင်သူများ အကြေားမှာဖြစ်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေရဲ့ အရှိန်အဟန် (Dynamic) ကို နားလည်ဖို့နဲ့ အမိက အကြမ်းဖက်သူက ဘယ်သူလဲဆိုတာကို ဆန်းစစ် တတ်ဖို့လည်း ရဲတွေကို လေ့ကျင့် သင်တန်းပေးထားသင့်ပါတယ်။ သင်တန်းတွေ အပါအဝင် နိုင်ငံတစ်ဝန်း တုပြန်ဆောင်ရွက်မှုတွေ ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့အတွက် ရဲတွေဟာ အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ကျိုးမာရေးစောင့်ရွောက်မှုပေးသူတွေ၊ အစိုးရမဟုတ်တဲ့ (နိုင်ငံတကာ) အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ဖို့အကြိုပြုထားပါတယ်။

အရှေ့ကပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း အကြမ်းဖက်ခံရသူကတရား စီရင်နေဆဲ အခြေအနေကနေ လက်လျှော့လိုက်တာဆိုရင်တောင် ရဲနဲ့ ဥပဒေအရာရှိက ရူးစူးစိုက်ဖို့ကို ဆက်လက်တရားခဲ့ခဲ့ ချင်တယ်ဆိုရင် ရဲရော ဥပဒေအရာရှိတွေပါ တရားခွင့်မှာ သက်သေမျိုးစုံကို အသုံးပြုဖို့ လေ့ကျင့်ထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ တစ်ပြိုင်တည်းမှာပင် အကြမ်းဖက်ခံရသူကို သတိရှိရှိ လေးလေးစားစား ဘယ်လိုမေးရမလဲနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ဖွင့်ဟပြောပြထားပြီးသား အကြောင်းအရာတွေကို ထပ်ခါတလဲလဲ ပြန်ပြောစရာမလိုအောင် ထွက်ဆိုချက်တွေကို ဘယ်လို သိမ်းဆည်းထားပြီး တင်ပြရမလဲဆိုတာကိုလည်း လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးသည့် ဝန်ထမ်းတွေနဲ့ သူတို့ရဲ့အရေးအတွက် ထောက်ခံအားပေးနေသူတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေကိုသာမက တရားစွဲဆိုရေးလမ်းကြောင်းမှာ ရှုံးဆက်နေစဉ်အတွင်း အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေကို ကူညီပံ့ပိုးပေးနိုင်ဖို့အတွက် ထိုသူများနဲ့အတူ ပူးတွဲအလုပ်လုပ်ကိုင်ဖို့အတွက် ဥပဒေအရာရှိတွေက သင်တန်းတွေ ရယူထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

တရားသူကြီးတွေအတွက် သင်တန်းတွေပေးဖို့ကလည်း မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါတယ်။ အထူးတရားရုံး တွေအတွက် တရားသူကြီးတွေဟာ တရားစီရင်ရေးစနစ်မှာ တိုးတက်မှုတွေ ဖြစ်လာစေဖို့ထောက်ခံအားပေးသူတွေ ဦးဆောင်သူတွေအဖြစ် အရေးပါတဲ့ အခန်းကဏ္ဍကနေ ပါဝင်နေတာဖြစ်လို့ သူတို့ဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ပပျောက်ဖို့အတွက် စိတ်ဆန္ဒပြင်းပြနေသူတွေ ဖြစ်သင့်ပါတယ်။

ရွှေဘက်ရှုပယ့် ဘသင့်များ

အထူးတရားရုံးတွေကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့အတွက် လုံလောက်တဲ့ နိုင်ငံရေး စိတ်ဆန္ဒ ဘတ်ဂျက်နဲ့ အခြားသော အရင်းအမြစ်တွေအပြင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ဖို့ သင်တန်းတွေလည်း လိုအပ်ပါတယ်။ နိုင်ငံဘာများစုမှာတော့ မြို့ကြီးတစ်ခုခုမှာ စမ်းသပ် အစီအစဉ်တွေနဲ့ ဒီလိုတရားရုံးပုံစံက သင့်လော်တဲ့ ပုံစံဟုတ် မဟုတ်ကို အစပျိုး စမ်းသပ် ကြည့်ကြပါတယ်။

လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံမှာ လူအတော်များများက အငြင်းပွားမှုတွေ ပြောင်းပို့အတွက် တရားရုံးတွေကို မသွားကြပါဘူး၊ အဲတာဟာ တရားရုံးတွေအပေါ် ယုံကြည်မှုနည်းတာ သို့မဟုတ် တရားမှုတွေကို ပြောင်းကြတဲ့အခါ ရွှေနောအပါအဝင် အခြားသော အရင်းအမြစ် တွေ မရှိတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းနဲ့ ပြည်နယ်အသီးသီးမှာ ဒီလိုမိသားစုပြုသာတွေကို လက်ရှိမှာ ဘယ်လိုပြောင်းနေကြလဲ၊ အဲတာတွေက အမျိုးသမီးတွေ ကြံတွေခံစားနေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ဘယ်လိုလာစုံနေလဲဆိုတာတွေကို သိရှိနိုင်ဖို့ သုတေသနပြုမှုတွေ များစွာလည်း လိုအပ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပောက်ရေးလို့ စိတ်ဆက်တဲ့အခါ မြန်မာနိုင်ငံ အနေနဲ့က နည်းလမ်းများစုံ အသုံးပြုပြီး ကဏ္ဍသစ်အဖြစ် စတင်နိုင်ပါတယ်။ ပုဂ္ဂိုလ်မအသစ်တွေ၊ အစီအစဉ်အသစ်တွေကိုလည်း စိတ်ဆက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပညာပေးမှုတွေ မလုပ်သရွှေ၊ ဥပဒေအကြောင်းကို သိရှိမှုက နည်းပါးနေမှာ ဖြစ်တာကြောင့် ဒီလိုအမှုကိစ္စတွေဟာ တရားရုံးတွေကို ရောက်လာဖို့ အချိန်အနည်းငယ် ကြော်းမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လက်တွေ့ကျပြီး သင့်လော်တဲ့ စနစ်တစ်ခုကို ဖန်တီးပို့အတွက်ဆိုရင် လုံလောက်တဲ့ ဆွေးနွေးညီးညီးမှုတွေ ပြုလုပ်ဖို့ လိုအပ်သလို၊ ဒါဟာ အမျိုးသမီးတွေခဲ့ လိုအပ်ချက်တွေကို အလိုက်သင့်တဲ့ပြန်နိုင်မယ့် ပြောင်းလဲမှုတွေကို ပြုလုပ်ဖို့ အကောင်းဆုံးသော အခွင့်အရေးလည်း ရရှိလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူငယ်တရားရုံးရှုနေတဲ့ ရန်ကုန်မြို့မှာ၊ ဒါမှုမဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ် မှ ဖွင့်လှစ်ထားတဲ့ တရား စီရင်ရောက်လဲမှုမှာ လက်လှမ်းမီနိုင်ဖို့ စင်တာတွေရှုနေတဲ့ ဖွဲ့စည်လေးမြို့မှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ပြောင်းဖို့ အထူးသဖြင့် ရည်ရွယ်ပိုးတည်ထားတဲ့ အစီအစဉ်တစ်ခုကို စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်ဖို့ စဉ်းစားသင့်ပါတယ်။ အထူးတရားရုံးတွေကို ချက်ချင်းအကောင်အထည် မဖော်နိုင်ရင်တော်မှ အထူးတရားရုံးစီစုံစနစ်တွေခဲ့ အစီတ်အပိုင်းအခါးပြစ်တဲ့ အကြမ်းဖက် ခံရသူတွေအတွက် ဝန်ဆောင်မှုတွေ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးစနစ်ထဲက လူပုဂ္ဂိုလ်တွေအတွက် အထူးသပ်တန်းတွေကို ပုံမှန်တရားရုံးတွေမှာပဲ အသုံးပြုနေနိုင်ပါတယ်။ အခြားတရားစီရင်ရေး နယ်ပယ်ဒေသတွေမှာ အသုံးပြုဖို့ ပုံစံတွေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားဖို့ ဘယ်လိုဝန်ဆောင်မှုတွေ

ထားယော် လိုအပ်မလဲနဲ့ လက်ရှိအစီအစဉ်တွေနဲ့ သန့်လျော်ကိုက်ညီဖို့ ဘာတွေလုပ်ရမယ် ဆိုတာ ဆွေးနွေးဖို့၊ အမှုကို ကြားနာစစ်ဆေးတဲ့အခါ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို အထောက်အပံ့ ပေးနိုင်မယ့်ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုစတင်ဖို့အတွက်ကတော့ အဖွဲ့အစည်းတွေ၊လူတွေအများအပြား ပါဝင်တဲ့ ကော်မတီတစ်ခုကို တည်ထောင်ထားပို့ အကြံပြုထားပါတယ်။

FUNDED BY

Livelihoods and Food Security Trust Fund

Australian Aid

Trócaire
Working for a just world.

No.48, 6/A, 6th Floor, New University
Avenue Road, Bahan Tsp, Yangon,
Myanmar
gen.myanmar@gmail.com
www.genmyanmar.org